

AKADÉMIAI TAGAJÁNLÁSOK 2006.

a *Magyar Tudomány*
2006. decemberi számának melléklete

Szerkesztőség:

1051 Budapest, Nádor utca 7. • Telefon/fax: 3179-524

matud@helka.iif.hu • www.matud.iif.hu

Kiadja az Akaprint Kft. • 1115 Bp., Bártfai u. 65.

Tel.: 2067-975 • akaprint@matavnet.hu

Előfizethető a FOK-TA Bt. címén (1134 Budapest, Gidófalvy L. u. 21.);

a Posta hírlapüzleteiben, az MP Rt. Hírlapelőfizetési és Elektronikus

Posta Igazgatóságánál (HELP) 1846 Budapest, Pf. 863,

valamint a folyóirat kiadójánál: Akaprint Kft. 1115 Bp., Bártfai u. 65.

Előfizetési díj egy évre: 6048 Ft

Terjeszti a Magyar Posta és alternatív terjesztők

Kapható az ország igényes könyvesboltjaiban

Nyomdai munkák: Akaprint Kft.

Felelős vezető: Freier László

Megjelent: 15,35 (A/5) ív terjedelemben

HU ISSN 0025 0325

A 2007-ES TAGVÁLASZTÁS RENDES, LEVELEZŐ ÉS KÜLSŐ TAG-JELÖLTJEI TUDOMÁNYOS OSZTÁLYONKÉNT

NYELV- ÉS IRODALOM- TUDOMÁNYOK OSZTÁLYA

RENDES TAGGÁ

Kara György

Kiss Jenő

Kósa László

LEVELEZŐ TAGGÁ

Bañcerowski Janusz

Dávidházi Péter

Dobszay László

É. Kiss Katalin

Imre László

Szörényi László

Tolcsvai Nagy Gábor

Voigt Vilmos

KÜLSŐ TAGGÁ

Köves-Zulauf Thomas
(német)

Petőfi Sándor János
(magyar-német)

FILOZÓFIAI ÉS TÖRTÉNET- TUDOMÁNYOK OSZTÁLYA

RENDES TAGGÁ

Hunyady György

Kubinyi András

Vajda Mihály

LEVELEZŐ TAGGÁ

Czigler István

Csépe Valéria

Erdő Péter

(interdiszciplináris)

Fehér M. István

Font Márta

Frank Tibor

Gergely Jenő

Ludassy Mária

Miskolczy Ambrus

R.Várkonyi Ágnes

Zsoldos Attila

KÜLSŐ TAGGÁ

Kovács Dusán (szlovák)

Vető Miklós (francia)

**MATEMATIKAI
TUDOMÁNYOK
OSZTÁLYA**

RENDES TAGGÁ
Csörgő Sándor
Rónyai Lajos
Simonovits Miklós

LEVELEZŐ TAGGÁ

Bárány Imre,
Csáki Endre
Csirik János
Frank András
Győri Ervin
Járai Antal
Juhász István
Kérchy László
Komjáth Péter
Krisztin Tibor
Páles Zsolt
Pethő Attila
Pyber László
Szűcs András
Tamássy Lajos
Tóth Bálint

KÜLSŐ TAGGÁ
Németh Sándor
(román)

**AGRÁRTUDOMÁNYOK
OSZTÁLYA**

RENDES TAGGÁ
Homok László
Németh Tamás
Schmidt János
Varga János

LEVELEZŐ TAGGÁ

Barna Balázs
Barnabás Beáta
Jolánkai Márton
Kádár Imre
Kiss György Botond
Fésüs László
Mesterházy Ákos
Nagy János
Neményi Miklós
Papp János
Szendrő Péter
Szűcs István
Tóth Miklós

KÜLSŐ TAGGÁ
Belák Sándor (svéd)
Lelley Jan Iván (német)

**ORVOSI
TUDOMÁNYOK
OSZTÁLYA**

RENDES TAGGÁ
Ádám Veronika
Kosztolányi György
Sótonyi Péter
Tulassay Tivadar
Vécsei László

LEVELEZŐ TAGGÁ

Ádány Róza
Csiba László
Dóczi Tamás
Farsang Csaba
Karádi István
Kopper László
Ligeti Erzsébet
Liposits Zsolt
Nagy Zoltán
Oláh Edit
Papp Zoltán
Poór Gyula
Préda István
Schaff Zsuzsa
Túri Sándor

KÜLSŐ TAGGÁ
Jánossy György
(magyar-angol)
Makovitzky József
(német-magyar)
Tassonyi Edömér
(svájci)
Vermes István (holland)

**MŰSZAKI
TUDOMÁNYOK
OSZTÁLYA****RENDES TAGGÁ**

Arató Péter
Ginsztler János
Kollár László
Pap László
Stépán Gábor

LEVELEZŐ TAGGÁ

Bársony István
Cságoly Ferenc
Friedler Ferenc
Gáspár László
Hangos Katalin
Jámai Károly
Józsa János
Kóczy T. László
Kovács György
Lantos Béla
Molnár Károly
Monostori László
Palkovics László
Péceli Gábor
Réti Tamás
Simon Vilmos
Tisza Miklós
Tóth László
Zalka Károly

KÜLSŐ TAGGÁ

Dusza János (szlovák)
Hulkó Gábor (szlovák)
Polónyi István (német)

**KÉMIAI
TUDOMÁNYOK
OSZTÁLYA****RENDES TAGGÁ**

Blaskó Gábor
Dékány Imre
Joó Ferenc
Penke Botond
Sohár Pál

LEVELEZŐ TAGGÁ

Császár Attila
Fülöp Ferenc
Fogarasi Géza
Horvai György
Horváth István Tamás
Hudecz Ferenc
Huszthy Péter
Inzelt György
Kálmán Erika
Kollár László
Perczel András
Zrínyi Miklós

KÜLSŐ TAGGÁ

Stang Péter (amerikai)

**BIOLÓGIAI
TUDOMÁNYOK
OSZTÁLYA****RENDES TAGGÁ**

Bíró Péter
Falus András
Lénárd László
Závodszy Péter

LEVELEZŐ TAGGÁ

Boros Imre
Csermely Péter
Elekes Károly
Hadlaczky Gyula
Kéri György
Kondorosi Éva
Nagy Ferenc István
Nagy László
Nusser Zoltán
Ovádi Judit
Rajnavölgyi Éva
Sümegi Balázs
Szabad János
Szathmáry Eörs
Szöllősi János
Toldi József
Tóthmérész Béla
Tuba Zoltán
Vass Imre

KÜLSŐ TAGGÁ

Glant Tibor (amerikai)
Kozma C. Sára (belga)
Pongor Sándor (olasz)
Takács László Kristóf
(amerikai)
Záborszky László
(amerikai)

**GAZDASÁG- ÉS
JOGTUDOMÁNYOK
OSZTÁLYA**

RENDES TAGGÁ

Kádár Béla
Szabó Miklós
Török Ádám

LEVELEZŐ TAGGÁ

Angelusz Róbert
Augusztinovics Mária
Chikán Attila
Csaba László
Halmai Péter
Kolosi Tamás
Korinek László
Lamm Vanda
Makó Csaba
Nováky Erzsébet
Pálné Kovács Ilona
Rechnitzer János
Simonovits András
Szabó Katalin
Szalai Erzsébet
Szigeti Péter
Vörös Imre

**FÖLDTUDOMÁNYOK
OSZTÁLYA**

RENDES TAGGÁ

Hetényi Magdolna
Márton Péter
Mészáros Rezső

LEVELEZŐ TAGGÁ

Bozó László
Demény Attila
Dobróka Mihály
Dövényi Zoltán
Galács András
Haas János
Kocsis Károly
Kovács Zoltán
Mezősi Gábor
Mindszenty Andrea
Nagy Béla
Pálffy József
Pósfay Mihály
Szarka László
Závoti József

**FIZIKAI
TUDOMÁNYOK
OSZTÁLYA**

RENDES TAGGÁ

Faigel Gyula
Janszky József
Kertész János
Patkós András

LEVELEZŐ TAGGÁ

Beke Dezső
Bíró Tamás Sándor
Fazekas Patrik
Fodor Zoltán
Forgács Péter
Kollár János
Lévai Péter
Tegze Miklós
Trócsányi Zoltán

KÜLSŐ TAGGÁ

Deutsch Gyula (belga)
Forró László (horvát)
Grenács László (belga)
Krausz Ferenc
(osztrák-magyar)
Mészáros Péter (amerikai)
Montvai István (német)
Néda Zoltán (román)
Tarics Zoltán (ukrán)

AJÁNLÁSOK

NYELV- ÉS IRODALOMTUDOMÁNYOK OSZTÁLYA

RENDES TAGSÁGRA AJÁNLJA

☞ KARA GYÖRGY

Budapesten született 1935-ben. 2001 óta az MTA levelező tagja. Az Indiana University (Bloomington) egyetemi tanára. Szakterülete a Belső-Ázsia kutatás (mongolisztika). A belső-ázsiai kutatások kiváló művelője, nemzetközi szaktekintélye, a Ligeti Lajos teremtette budapesti iskola törekvéseinek méltó folytatója. Nevéhez fűződik számos, a belső-ázsiai népek történelmét, kultúr- és vallástörténetét megvilágító írott mű filológiai gondozása és kiadása. Külön kiemelendő az MTA Könyvtára mongol és mandzsu kéziratai, illetve fanyomatai kutatásának közzététele, amely a *Bibliotheca Orientalis Hungarica* XLVII. köteteként jelent meg (2000). E katalógus kiadása a magyar orientalisztika régi adósságának törlesztését jelentette, amelynek révén a nemzetközi tudományosság számára hozzáférhetővé váltak Ligeti Lajos belső-mongóliai és kínai tanulmányútjának szerzeményei.

Ajánlók: *Hazai György, Köpeczi Béla, Poszler György*

☞ KISS JENŐ

Mihályiban született 1943-ban. 2001 óta az MTA levelező tagja. Az ELTE Magyar Nyelv- tudományi és Finnugor Intézetének igazgató egyetemi tanára.

Két új kötettel jellemezhető leginkább munkássága: a *Magyar dialektológia* (2001, 454 p., szerkesztő és fő szerző) széles látókörű összefoglalás, a kutatást előrevivő, modern dialektológiai szemléletet közvetítő, a szakterület nemzetközi szemléleti és módszerbeli újításait tükröző szintézis. A *magyar nyelv történeté*-nek (2003, 950 p., társszerkesztő és -szerző) általa írt általános fejezetei alapos és sokoldalú elméleti-módszertani alapot adnak, mert kitekint a nemzetközi kutatásokra, figyel a különböző hazai irányzatokra, s törekszik a magyar nyelvtörténetet új utakon is megközelíteni. Újabb kutatási eredményeivel, programjaival elsősorban a dialektológiai kutatások korszerűsítésében jár élen.

Ajánlók: *Benkő Loránd, Ritoók Zsigmond, Szegedy-Maszák Mihály*

☞ KÓSA LÁSZLÓ

Cegléden született 1942-ben. Az MTA levelező tagja 1998 óta. Az ELTE BTK Művelődéstörténeti Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára.

Székfoglaló előadását *A magyar néprajz 1945 után* címmel tartotta. Megválasztása óta öt önálló könyvet publikált, két könyvét idegen nyelven is kiadták. Közülük kiemelhető a nemesség alsó rétegét bemutató monográfia (*Hét szilvafa árnyékában*, 2001), valamint egy sokrétű és gazdag tanulmánykötet (*Nemesek, polgárok, parasztok*, 2003). Magyar és idegen nyelvű tanulmányainak száma meghaladja a negyvenet. Történeti néprajzi

vizsgálattal, közelebbről a „hosszú 19. század” életmód- és mentalitástörténetével, vallási viszonyaival, valamint tudománytörténettel foglalkozik. Tevékeny résztvevője a szaktudományos közéletnek.

Ajánlók: *Benkő Loránd, Borzsák István, Ritoók Zsigmond*

LEVELEZŐ TAGSÁGRA AJÁNlja

BAŃCZEROWSKI JANUSZ

Ożarówban született 1941-ben. 1989 óta a nyelvtudomány doktora. Az ELTE BTK Szláv és Balti Filológiai Intézete intézetigazgató egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a polonisztika, nyelvi kommunikáció, szemantika és pragmatika.

Kiválóan felkészült, biztos elméleti tudással rendelkező kutató és oktató. Munkásságának súlypontja a nyelv kommunikációs folyamatban történő funkcionálásának kutatása. A világ nyelvi képének vizsgálatában iskolateremtő. Több nem szláv szakos, budapesti és vidéki hallgatója, doktorandusza és kutatója foglalkozik ezzel a témával, amely a különböző nyelvek beszélőinek a valóság kategorizációja és konceptualizációja eredményeként a különböző fogalmakról alkotott és a nyelvben rögződött képét vizsgálja. Jelentősek kontrasztív nyelvészeti, elsősorban fonológiai, szemantikai és pragmatikai kutatásai is. Bańczerowski a nyelv metainformációs (metaszövegbeli) elemeinek első magyarországi kutatója. Kiváló oktató, a tudományos és hivatalos közélet aktív résztvevője.

Ajánlók: *Nyomárkay István, Paládi-Kovács Attila, Ritoók Zsigmond*

DÁVIDHÁZI PÉTER

Tatán született 1948-ban. 1994 óta az irodalomtudomány doktora. Az MTA Irodalomtudományi Intézete osztályvezetője. Szűkebb szakterülete az irodalomtudomány, irodalomtörténet, kritikátörténet.

Dávidházi Péter a magyar irodalomtudomány középmezőjének egyik kiemelkedő képviselője. Három magyar nyelvű monográfiája: a hazai Shakespeare-kultuszról (*Isten másodszülöttje*, 1989); Arany Jánosról (*Hunyt mesterünk*, 1992); a magyar irodalomtörténet-írás születéséről, ezen belül főképpen Toldy Ferencről szóló mintegy ezer oldalas elemzése (*Egy nemzeti tudomány születése*, 2004) nagy figyelmet keltett szakmai körökben. Munkásságát számos recenzió méltatta. Shakespeare-könyvének nem angol fordítása, hanem angol változata (*The Romantic Cult of Shakespeare*, 1998) tette ismertté nevét az angolszász országokban. Fontos teljesítmény *Per passivam resistentiam* című (1998) irodalomtörténeti értekezéseket tartalmazó tanulmánykötete is. Számos hazai és nemzetközi konferencia résztvevője és előadója. Műveit kifinomult elemzőkészség, mértéktartó kritikai szellem és érett értekező prózai stílus jellemzi. Történeti, elméleti és bölcséleti felkészültsége további jelentős művek születését ígéri.

Ajánlók: *Bitskey István, Kulcsár Szabó Ernő, Poszler György*

DOBSZAY LÁSZLÓ

Szegeden született 1935-ben. A zenetudomány doktora 2003 óta. A Liszt Ferenc Zene-művészeti Egyetem professor emeritusa. Szakterülete a népzene, középkori zene. Az iskolateremtő kisugárzású kutató és professzor újabb tudományos munkáiból hámat

emelünk ki. A *Corpus Antiphonarum: Európai örökség és hazai alakítás* c. könyv (Balassi Kiadó, 2003, 412 oldal) a magyarországi antifona-repertoár egészét vizsgálja. A középkori Magyarországhoz köthető forrásokban fennmaradt e műfajbeli liturgikus anyagot a frank-római gregorián antifona-hagyomány egy lehetséges reprezentánsaként kezeli. Minthogy egyre távoluló hagyománykörökben a teljes európai liturgikus zenei repertoire összefüggésében kontrollálja anyagát és vizsgálatának minden lépését, a magyarországi dallam- és tételkincs alapján a nemzetközi szakirodalomban is új eredményekhez vezető mintakutatást végez. Módszere sikerének háttérében a több évtizedes kutatás mellett egyebek között intenzív zenei előadói és pedagógiai tevékenysége áll. The Liturgical Position of the Hymn in the Medieval Office tanulmánya (in *Monumenta Monodica Medii Aevi*, Subsidia Band IV. Bärenreiter, 2004, pp. 9–22) tizenkilenc 15–16. századi német, svájci, cseh, lengyel, magyar breviárium alapján új megvilágításba helyezi a gregorián himnusz műfaj történetét, elterjedését. Concerning a Chronology for Chant tanulmánya (in *Western Plainchant in the First Millennium*. Ashgate, 2003, pp. 217–229) részben népzene-kutatói tapasztalatok bevonásával, részben a gregorián, ó-római stb. repertoirekból vett mintavételek alapján tízpontos módszertani javaslatokkal járul hozzá máig vitatott keletkezéstörténeti alapkérdések tisztázásához.

Ajánlók: *Nyomárkay István, Somfai László, Szegedy-Maszák Mihály*

✎ É. KISS KATALIN

1949-ben született Debrecenben. 1991 óta a nyelvtudomány doktora. Az MTA Nyelvtudományi Intézete tudományos tanácsadója. Szakterülete a magyar nyelv mondattana. Kiemelkedő kutató, aki hazai és nemzetközi elismertségét a magyar mondat szerkezet generatív szintaktikai modelljének kidolgozásával alapozta meg. A modell számos, korábban feltáratlan szintaktikai összefüggés újszerű, részben univerzális elvekből levezethető magyarázatát nyújtja. Eredményeit mindenképp nagy visszhangot kiváltó, rangos nemzetközi kiadóknál megjelent monográfiáiban (*Configurationality in Hungarian*. Dordrecht, Reidel, 1987; *The Syntax of Hungarian*. Cambridge, Cambridge University Press, 2004) és nemzetközi kiadványokban publikált tanulmányaiban fejtette ki. Ugyanakkor magyar nyelvű írásai és magyarországi közéleti tevékenysége révén rendkívül sokat tett a hazai nyelvtudományi diskurzus középpontjában álló problémák megoldásáért is (l. pl. *Anyanyelvünk állapotáról*. Budapest, Osiris, 2004). Publikációs listája 151 tételt tartalmaz. Munkáira 723 hivatkozás ismert. A Theoretical Linguistics társszerkesztője, valamint a The Linguistic Review, az Acta Linguistica Hungarica és a Nyelvtudományi Közlemények szerkesztőbizottságának tagja. 1985-ben megkapta a Gombocz Zoltán-díjat, 1994-ben a New Europe Prize-t, 2001-ben a Charles Simonyi-ösztöndíjat, 2004-ben pedig a Palladium díjat. Az MTA I. Osztályának tanácskozó tagja. Az Academia Europaea 2005-ben tagjai sorába választotta.

Ajánlók: *Benkő Loránd, Kertész András, Kiss Jenő*

✎ IMRE LÁSZLÓ

Csomán született 1944-ben. 1997 óta az MTA doktora. A Debreceni Egyetem Magyar és Összehasonlító Irodalomtudományi Intézete XIX. századi Magyar Irodalmi Tanszéke egyetemi tanára. Szakterülete az irodalomtudomány, 19–20. századi magyar irodalom. Jelentős mértékben módosította 19. századi irodalmunk alakulástörténetének képét. A

magyar verses regényről írt könyve példaszerű műfaj történeti mű: egy különösen bonyolult, de Magyarországon ritkán vizsgált műfajt helyezett új megvilágításba. A további műfaj történeti vizsgálódásoknak mintát és új távlatot adott Arany balladaművészetét bemutató könyve, amely a műfaj értéklehetőségeit tudatosította. A 19. századi epikai műfajok létformáját tárgyaló monográfiája a műfajok egymásra hatásának törvényszerűségeit tárja fel. Azokat az értékeket teremtő irodalmi folyamatokat tárja föl, amelyekben az egyes műfajok módosult formában, más műfajok keretei között élnek tovább. Széles körű tudományos érdeklődése és tájékozottsága higgadt, kiegyensúlyozott irodalomszemlélettel társul. Tanulmányai az irodalomelméleti, irodalomtörténeti és komparatistikai szempontokat és ismereteket egyszerre hasznosítják. Fontosabb művei: *Rákos Sándor* (Bp., 1973); *Brjuszov és az orosz szimbolista regény* (Bp., 1973); *Arany János balladái* (Bp., 1988); *A magyar verses regény* (Bp., 1990); *Műfajok létformája XIX. századi epikánkban* (Debrecen, 1996); *Az irodalmi műfajok és létformájuk. Interpretáció elméletek* (Helsinki, 1996); *Műfaj történet és/vagy komparatistika. Irodalmi tanulmányok* (Szeged, 2002). 2001-től az MTA doktorképviselője, 2003-tól az MTA I. Osztálya tanácskozási jogú tagja. A *Studia Litteraria* társszerkesztője.

Ajánlók: Görömbei András, Kósa László, Vizkelety András

80 SZÖRENYI LÁSZLÓ

Budapesten született 1945-ben. Az MTA doktora 2001 óta. Az MTA Irodalomtudományi Intézetének igazgatója, a Szegedi Tudományegyetem Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszéke vezetője, egyetemi tanár. Szűkebb szakterülete az irodalomtörténet, magyarországi és a nemzetközi neolatin irodalom története.

Latin–görög–íranisztika szakon végzett az ELTE-n. A magyar irodalomtudomány különösen sokoldalú és széles látókörű kutatóegyenisége: az antikvitás irodalmától a klasszikus korszakokon át a modern jelenségekig terjed ki érdeklődése és kompetenciája. Lexikális tudása és előadói készsége kiemelkedő, elmélyült teológiai, filozófiai és művészettörténeti ismereteit valamennyi írásában kamatoztatja. Történeti és textológiai munkásságában mindig érvényesíti a komparatív szempontot. A magyar irodalomnak számos nemzetközi összefüggését tárta fel a humanista irodalomtól kezdve Zrínyi eposzáinak olasz műfaji mintáin át Arany János költészetéig. A Kárpát-medence neolatin irodalmának újraértékelése fűződik nevéhez, ilyen tárgyú kötetei: *Hunok és jezsuiták*, 1993; *Memoria hungarorum*, 1996; *Studia hungarolatina*, 1999; *Philologica Hungarolatina*, 2000. Tanulmányainak többsége olasz, francia, német és angol nyelven is megjelent, köteteit neves itáliai kiadók adták ki (*Arcades ambo*, 1999; *Relazioni letterarie italo-ungheresi e cultura neolatina*, 1999). A neolatin irodalom oktatásában és kutatásában iskolateremtő egyéniség, Európa-szerte elismert tudományos szervező, 2006-ban a Budapesten rendezett neolatin világkonferencia szervezője. Több folyóirat és kiadványsorozat szerkesztője, József Attila-díjas, s az Olasz Köztársasági Érdemrend parancsnoki fokozatával is kitüntették.

Ajánlók: Bitskey István, Görömbei András, Szegedy-Maszák Mihály

80 TOLCSVAI NAGY GÁBOR

Budapesten született 1953-ban. 2000 óta az MTA doktora. Az ELTE BTK Mai Magyar Nyelvi Tanszéke egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a kognitív nyelvészet, szemantika, szöveg- és stilisztika.

Az ELTE-n végzett magyar–angol szakon. Pályáját az MTA Nyelvtudományi Intézetében kezdte, 1987-től az ELTE BTK Mai Magyar Nyelvi Tanszékének oktatója, 2001-ben habilitált. A Helsinki Egyetem vendégprofesszora (1996–2000). Doktori értekezésének címe: *Szerkezet és művelet kognitív egysége a szöveg mikroszintjén*. Az utóbbi évtizedben tíz önálló tudományos könyvet és öt tankönyvet publikált. Jelentős monográfiái *A magyar nyelv stilisztikája* (1996), *A magyar nyelv szövegtana* (2001), *Alkotás és befogadás a magyar nyelv 18. század utáni történetében* (2004), *A Cognitive Theory of Style* (2005). Magyar és idegen nyelven százötven értekezése és könyvrészlete jelent meg. Kutatásai a kognitív nyelvészet keretében a kognitív nyelvtan és szemantika, stilisztika, a szövegtan, az irodalom nyelviségének kérdései, a nyelvi tervezés, a magyar nyelv kultúrhistoriája. Életműelemzést írt Nagy Lászlóról (1998) és Pilinszky Jánosról (2002). Nemzetközileg ismert tudós, hazai és nemzetközi konferenciák rendszeres előadója. 2004-ben az ELTE-n megalapította munkatársaival és vezeti a Funkcionális nyelvészeti műhely kutatócsoportot. Aktív, iskolateremtő tagja a Magyar Nyelvtudományi Doktori Iskolának. Tagja a Magyar Nyelvtudományi Társaság választmányának, a Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság végrehajtó bizottságának, tiszteleti tagja a Société Finno-Ougrienne-nek.

Ajánlók: Benkő Loránd, Kiss Jenő, Kósa László

80 VOIGT VILMOS

Szegeden született 1940-ben. 1996 óta az MTA doktora. Az ELTE Folklore Tanszéke professzora. Szűkebb szakterülete a magyar és összehasonlító folklorisztika, azon belül a népköltészet, a szövegfolklor műfajai.

A néprajzban Ortutay Gyula és Tálasi István akadémikusok tanítványa. A nemzetközi folklorisztika elismert, kimagasló egyénisége, több részdiszciplína specialistája (szemiotika, baltisztika), érintkező határterületek tudósa (művelődéstörténet, vallástudomány). Textológiai kutatásai, műfajelméleti megállapításai, a szövegfolklor különböző műfajaira alkalmazott morfológiai és strukturális elemzései nemzetközi elismertséget hoztak számára (*Suggestions Towards a Theory of Folklore*, 1999). Könyvméretű tanulmányokat szentelt a szakág elméleti és módszertani kérdéseinek (*A folklor esztétikájához*, 1972; *A folklor alkotások elemzése*, 1972). Hazánkban a szemiotika egyik meghonosítója (*Bevezetés a szemiotikába*, 1977), az etnoszemiotika nemzetközi téren kiemelkedő képviselője. Igen jelentős vallástudományi munkássága (*A vallási élmény története*, 2004) és történeti folklorisztikai tanulmányainak sorozata. Iskolateremtő tanár, számos külföldi egyetem vendégprofesszora, a *Magyar folklor*c. egyetemi tankönyv szerkesztője, az ELTE Néprajzi Doktori Iskolájának vezetője. Számos hazai és külföldi tudományos társaság és bizottság tagja, vezetője, jeles külföldi és hazai díjak, érmek tulajdonosa (pl. Finn Oroszlán Lovagrend lovagi fokozata, 1969; Scheiber Sándor-díj, 2000; Lukács György-díj, 2006).

Ajánlók: Köpeczi Béla, Paládi-Kovács Attila, Ritoók Zsigmond

KÜLSŐ TAGSÁGRA AJÁNLJA

☞ KÖVES-ZULAUF THOMAS

Kalaznón született 1923-ban. PhD fokozatot 1946-ban szerzett, 1969-ben habilitált. A Philipps-Universität (Marburg) professor emeritusa. Szűkebb szakterülete a klasszika filológia, római vallástörténet.

Az id. Plinius vallástörténeti forrásként való úttörő vizsgálatát végezte el *Reden und Schweigen. Römische Religion bei Plinius Maior* (München, 1972) és *Plinius d. A. und die Römische Religion* (ANRW II 16. 2 [1978] 187–288) c. műveiben. A vallástörténeti, etnológiai összefüggéseken túl az apának, illetve az anyának a római családban elfoglalt helyét illető fontos vizsgálata még a gyermek születés utáni sorsának taglalása, modern lélektani szempontok érvényesítésével is (*Römische Geburtsriten*. München, 1990).

Ajánlók: Borzsák István, Maróth Miklós, Ritoók Zsigmond

☞ PETŐFI SÁNDOR JÁNOS

1931-ben született Miskolcon. Az Umeå-i Egyetemen doktorált és habilitált 1972-ben. A Maceratai Egyetem professzora. Szűkebb szakterülete a szövegten.

A szövegtenai kutatások élvonalába tartozó, kiemelkedő nemzetközi reputációjú nyelvész. Legfontosabb eredménye a „szemiotikai szövegten” kidolgozása. Több mint 600 – túlnyomó többségében vezető nemzetközi fórumokon megjelent – publikáció szerzője/társ-szerzője. A legtöbb nemzetközi hivatkozást felmutató magyar nyelvészek egyike. Példaértékű szerepet játszik a hazai és a határon túli magyar nyelvtudomány nemzetközi integrációjában. Kiemelkedő publikációi: *Transformationsgrammatiken und eine ko-textuelle Texttheorie*. Frankfurt am Main, Athenäum, 1971; *A szöveg mint komplex jel*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2004; *Petőfi, Scrittura e interpretazione*. Roma, Carocci Editore, 2004.

Ajánlók: Görömbei András, Kertész András, Kiss Jenő, Péntek János

FILOZÓFIAI ÉS TÖRTÉNETTUDOMÁNYOK OSZTÁLYA

RENDES TAGSÁGRA AJÁNLJA

☞ HUNYADY GYÖRGY

Budapesten született 1942-ben. 2001 óta az MTA levelező tagja. Az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar dékánja, egyetemi tanár.

2001 óta munkáinak fontos csoportja a szociálpszichológia történetével foglalkozik, saját munkáján (*A szociálpszichológia történeti olvasatai*. ELTE Eötvös Kiadó, Bp., 2006) könyvsorozatot indított el (Osiris Kiadó), számos tanulmányban elemezte jeles kutatók életművét és a mai szociálpszichológia újjító törekvéseit. Másik fő témája a gazdaságpszichológia kiterjedt megjelenítése és alkalmazása (*Gazdaságpszichológia*. Hunyady Gy., Székely M. (szerk.). Osiris Kiadó, Bp., 2002). A sztereotípiakutatásban megmutatta, a klasszikus szociálpszichológiai téma új eszköztárral történő vizsgálata a mai társadalom politikai feszültségeinek értelmezéseiben is alapvető eszköz a pszichológusok kezében.

Ajánlók: *Nyíri Kristóf, Pataki Ferenc, Szabó Miklós (II. o.)*

☞ KUBINYI ANDRÁS

Budapesten született 1929-ben. 2001 óta az MTA levelező tagja. Az ELTE BTK Régészettudományi Intézete professor emeritusa.

Az egyik legszélesebb kutatási területet művelő történész. Mindig szívesen vállalja az „aprómunkát”: politikai események, életrajzok, társadalmi jelenségek, művelődéstörténeti témák feldolgozását. Tanulmányait, előadásait hatalmas forrásismeret, nemzetközi összehasonlítás és világos gondolatmenet jellemzi. Az Akadémiai Kiadó felkérésére az elmúlt évben megírta a késő-középkori Magyarország történetének új összefoglalását. Nemzetközi projekt keretében az elmúlt 5 évben kutatta a magyar királyi udvar szerepét az ország kormányzati, politikai rendszerében. Feltárta, milyen szerepe volt az udvarnak a politikai elit kiválasztásában, az érdekérvényesítésben és az egyes érdekcsoportok egységes politikai akarattá formálásában.

Ajánlók: *Glatz Ferenc, Pölöskei Ferenc, Szabó Miklós (II. o.)*

☞ VAJDA MIHÁLY

Budapesten született 1935-ben. Az MTA levelező tagja 2001 óta. A Debreceni Tudományegyetem Filozófiai Intézetének ny. igazgatója.

A magyar filozófia doyenje, a filozófia élet köztiszteletben álló vezető személyisége, az MTA Filozófiai Bizottság elnöke, számtalan hazai és külföldi tudományos társaság tagja. 1990 után négy alkalommal tüntették ki, közöttük Széchenyi-díjjal és a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztjével. 2005-ben ünnepelt hetvenedik születésnapja alkalmából három kötetben méltatták munkásságát. Minden könyvéről komoly tanulmányok jelentek

meg. Filozófiájáról a Pécsi Egyetem Filozófiai Tanszéke konferenciát rendezett, amelynek szövege hamarosan napvilágot lát. Mióta az MTA levelező tagja lett, három könyvet és számtalan tanulmányt írt, illetve jelentetett meg.

Ajánlók: *Almási Miklós, Glatz Ferenc, Heller Ágnes*

LEVELEZŐ TAGSÁGRA AJÁNLIJA

☞ CZIGLER ISTVÁN

Budapesten született 1946-ban. A pszichológiai tudomány doktora 1994 óta. Az MTA Pszichológiai Kutatóintézetének igazgatója. Szűkebb szakterülete a kísérleti pszichológia. Egyetemi tanulmányait az ELTE pszichológia és biológia szakán végezte 1969-ben, ugyanitt lett bölcsészdoktor 1974-ben. 1982-ben a pszichológiai tudomány kandidátusa. A '70-es években alakult ki határozott és értékes szakmai eredményekben kamatozó érdeklődése a vizuális kiváltott potenciál iránt. A kognitív pszichológia jeles képviselője és aktív művelője, akit a figyelem problematikája folytonosan foglalkoztat, amint ezt 1988-ban, illetve 1994-ben megjelent összefoglaló írásai kiválóan tükrözik. Újszerű témaválasztásai közé tartozott korábban az arcokra történő emlékezés vizsgálata, majd – a felcsapó nemzetközi érdeklődési hullámmal megelőzően – az időskori kognitív változások tanulmányozása, amely utóbbiról összegző tanulmányt (1999) és széleskörű szakirodalmi áttekintést közvetítő kötetet (2000) egyaránt publikált. 2005-ben az oktatásban is nagy hatású összegző kötetet jelentetett meg *A figyelem pszichológiájáról*. Munkásságának korai fázisától folyamatosan jelen van a nemzetközi szakirodalomban, a Journal of Psychophysiology és a European Psychologist szerkesztőbizottságának tagja. A hazai pszichológia nemzetközi kapcsolatépítésében a Magyar Pszichológiai Társaság elnökeként is jelentős szerepet játszott. Kutatói tevékenységének színtere az MTA Pszichológiai Kutatóintézete, amelyben 1969-ben kezdett dolgozni, 2000-től intézetigazgató. E szerepében részt vállal az Akadémia szervezeti életében, tagja a Társadalomtudományi Kuratóriumnak, és 2000-től tanácskozási jogú tagja az MTA II. Osztályának.

Ajánlók: *Hunyady György, Kelemen János, Pataki Ferenc*

☞ CSÉPE VALÉRIA

Várpalotán született 1951-ben. Az MTA doktora 2002 óta. Az MTA Pszichológiai Kutatóintézete tudományos tanácsadója, az ELTE PPK Pszichológiai Intézete részfoglalkozású egyetemi tanára, tanszékvezetője. Szűkebb szakterülete a pszichológia, pszichofiziológia, neuropszichológia.

Csépe Valéria a fejlődés-neuropszichológia kiemelkedő kutatója és oktatója. Munkássága mind az interdiszciplináris jellegű témaválasztás, mind a módszertani megközelítés szempontjából úttörő jelentőségű. Tevékenységének hatékonyságát fokozza mintaszerű publikációs és szakmai közéleti aktivitása. Az ELTE Bölcsészettudományi Karán 1976-ban szerzett pszichológus diplomát, majd 1981-ben bölcsészdoktori oklevelet. Ugyanitt 2001-ben habilitált. 1992-ben megvédte kandidátusi disszertációját. 1976 óta dolgozik az MTA Pszichológiai Intézetének Pszichofiziológiai Osztályán, ahol először az eseményhez kötött agyi potenciálok humán kognitív összetevőinek állatkísérletes modellezésével, a megismerési funkciók mechanizmusainak feltárásával foglalkozott. Újabb kutatásai a

fejlődés-neuropszichológia területén (az agyfejlődés és a fejlődési zavarok követéses és keresztmetszeti vizsgálata) Magyarországon előzmény nélküliek, és nemzetközi viszonylatban is újdonság értékűek. E munka bázisának megteremtése érdekében az MTA Pszichológiai Intézetében megszervezte a Fejlődés-pszichofiziológiai Kutatócsoportot, amelyet jelenleg is vezet. Szakmai közéleti tevékenysége igen kiterjedt. Számos hazai és nemzetközi tudományos társaság, illetve bizottság tagja, több esetben vezető funkciót töltött be. Jelenleg az MTA II. Osztálya Pszichológiai Bizottságának elnöke és az MTA közgyűlésének doktorképviselője. Tagja egy hazai és egy nemzetközi tudományos folyóirat szerkesztőbizottságának.

Ajánlók: *Hunyady György, Nyíri Kristóf, Pataki Ferenc*

ERDŐ PÉTER

Budapesten született 1952-ben. Az MTA doktora 2003 óta. Szűkebb szakterülete az egyházjog, teológia.

Erdő Péter a magyarországi teológia, egyházjog és egyben a középkori egyháztörténet kutatásának legjelentősebb alakja. Munkássága szorosan kapcsolódik a jogtudományhoz, a teológiához, a történettudományhoz és a középkori filológiához, irodalomtörténethez. Számtalan, kutatói jártasságát és írói készségét mutató résztanulmánya, Európa-szerte tankönyvként használt kézikönyvei külföldön a legismertebb magyar egyházi szerzővé emelik. Tudományos konferenciákon való aktív részvételét, írói munkásságát, kutatásszerző tevékenységét nem hátráltatja az, hogy 2003 óta ő a magyar katolikus egyház feje.

Ajánlók: *Glatz Ferenc, Orosz István, Vizkelety András*

FEHÉR M. ISTVÁN

1950-ben született Budapesten. 1990 óta a filozófiai tudomány dokora. Az ELTE egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a 19–20. századi filozófia története és a hermeneutika.

Hosszabb kutatásokat folytatott Olaszországban, Németországban és az USA-ban. Tagja több nemzetközi filozófiai folyóirat szerkesztőbizottságának, illetve nemzetközi tudományos társaság vezetőségének. Hazai tudományos grémiumokban is betöltött funkciókat. A filozófiatörténet hazai ápolásáért, nemzetközi kereteinek kitágításáért sokat tett mind az oktatásban, mind a kutatásban. Előmozdítója és szervezője több Budapesten rendezett nemzetközi konferenciának. Tizenkilenc önálló, illetve szerkesztett kötetet jelentetett meg (sajtó alatt van egy-egy további önálló, illetve szerkesztett német nyelvű kötet); szerzője kb. kétszázötven tanulmánynak (ezek fele idegen nyelvű kötetben, folyóiratban). Több mint száz tudományos konferencián tartott előadást, számos európai és amerikai egyetem, tudományos társaság hívta meg előadónak. Heidegger-monográfiája a hazai filozófiatörténet-írás említésre méltó eseménye volt. Munkáit, amelyekre több mint száz külföldi hivatkozás történt, a nemzetközi Gadamer-, Heidegger- és hermeneutika-irodalom mértékadó hozzájárulásaként tartják számon. Kutatási területének, a hermeneutikának a filozófián túl a humán tudományok egésze számára alapvető jelentősége van. E területen Fehér M. István nemzetközi szintű hozzájárulásokkal van jelen.

Ajánlók: *Almási Miklós, Kulcsár Szabó Ernő, Nyíri Kristóf*

☞ FONT MÁRTA

1952-ben született Pécsen. 2003 óta az MTA doktora. A Pécsi Tudományegyetem Középkori és Koraújkori Tanszékének vezetője, egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a középkori magyar, közép- és kelet-európai történelem.

A medievista középgeneráció meghatározó személyisége. Hazai és nemzetközi elismertségét annak az újfajta, regionális szemléletmódnak köszönheti, amelyet a középkori keleti szláv és a közép-európai latin nyelvű források együttes alkalmazásából alakított ki. Munkásságában azonos arányban van jelen a magyar, a közép- és a kelet-európai középkori történelem vizsgálata. 11 könyv és monográfia, több mint száz cikk, illetve tanulmány, ismeretterjesztő cikkek, ismertetések, nekrológok szerzője, két könyvsorozat szerkesztője, oktatási segédanyagok összeállítója. Szerkesztőként tizenkét kötet létrejöttében működött közre. Az MTA II. Osztálya tanácskozási jogú tagja, az MTA Pécsi Területi Bizottságában a Történeti és Filozófiai Szakbizottság elnöke, alelnöke a MTA Történettudományi Bizottságának és a Magyar–Orosz Történész Vegyesbizottságnak, több akadémiai bizottságnak, szerkesztőbizottságnak tagja. A Mainz-i Tudományos Akadémia levelező tagja (2002), a Medieval Chronicle Society (Utrecht) tagja, nemzetközi projektek résztvevője (Graz, Leipzig).

Ajánlók: Bálint Csanád, Kubinyi András, Székely György (II. o.)

☞ FRANK TIBOR

Budapesten született 1948-ban. Az MTA doktora 1998 óta. Az ELTE Angol–Amerikai Intézete intézetigazgató egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete az anglisztika, amerikanisztika.

Az osztrák–magyar kiegyezés angliai visszhangját vizsgálva (*Picturing Austria–Hungary*, 2005) feltárta a magyarsággép forrásait és mechanizmusát, a politikai marketing szerepét, a nemzetközi közvélemény építésének technikáit. A magyar külpropaganda történetének fontos fejezetét rekonstruálta több nyelven is megjelent tanulmányciklusa a két világháború közötti angolszász irányról, amellyel hozzájárult e sokáig tabusított politika megértéséhez. Amerikában is elismert munkája Montgomery követ titkos beszélgetéseiről; *Roosevelt követe Budapesten*, 2002, ill. *Discussing Hitler*, 2003. A Royal Historical Society levelező tagja. Kiterjedt nemzetközi levéltári anyagon, 1849–1956 között kutatta a magyar emigrációt. Feltárta a Habsburg titkosszolgálat szerepét Kossuth körül, kimutatva: az ügynökök nemcsak megfigyelték, hanem a konfliktusokba beépülve bomlasztották is az emigrációt (*Egyemigráns alakváltásai*, 1985). E nagyhatású műve máig tartó nemzetközi visszhangot váltott ki, 4 nyelven jelent meg. Jelentősek interdiszciplináris munkái az amerikai bevándorlásról. 35 tanulmányban dolgozta fel az értelmiségi migráció történetét az 1920–30-as években. A „kettős kivándorlás” sajátosan magyar jelenségének tételét dokumentálva rámutatott: a magyar értelmiséget az 1919–20-as sokkhatás németországi, 1933-as megismétlődése különítette el Hitler elől menekülő sorstársaitól. Berlin tranzit szerepére vonatkozó kutatásait Humboldt-díjjal ismerték el. Újabb kötetei közül kiemelkedik a *Honszeretet és felekezeti hűség* (2006), Wahrmann Mórról.

Ajánlók: Deák István, Hargittai István, Niederhauser Emil, Székely György (II. o.)

☞ GERGELY JENŐ

1944-ben született Tényőn. 1991 óta a történelemtudomány doktora. Az ELTE BTK Új- és Jelenkori Magyar Történeti Tanszéke és az ELTE Történelemtudományok Doktori Iskola vezetője. Szűkebb szakterülete a 19–20. századi magyar egyház-, vallás-, eszme- és politikatörténet.

18 önálló monográfiája, 15 társszerzővel írt könyve jelent meg (8 külföldön és idegen nyelven). 7 dokumentumkiadványt szerkesztett, társszerzője és szerkesztője további 4 kötetnek és három dokumentumsorozatnak. Művei széleskörű visszhangot váltottak ki új tudományos eredményeikkel. A hazai keresztényszocializmus és kereszténydemokrácia történetét feltáró és feldolgozó monográfiái a 19–20. századi magyar történelem teljességének megismeréséhez alapvetően hozzájárultak. Jelentős eredményekkel gazdagította az újkori magyar történelem eszme- és politikatörténetét. Rendszeresen részt vesz a különböző egyetemi és akadémiai bizottságok munkájában. 1994–1997 és 2001–2004 között az MTA közgyűlése doktorképviselője. Az MTA Történettudományi Bizottsága, Társadalomtudományi Kuratóriuma és a Vallástudományi Komplex Bizottsága tagja. Több cikluson át tagja az ELTE Doktori Tanácsának, a Bölcsészettudományi Kar Habilitációs Bizottságának, Tudományos Bizottságának és a Doktori Tanácsnak. Az utóbbi években több kézikönyvként használt forráskiadványt tett közzé. Balogh Margittal készítették az *Egyházak Magyarországon 1790–1992* I–II. kronológiát és adattárát, valamint az *Állam, egyházak, vallásgyakorlás Magyarországon 1790–2005* I–II. okmánytárát. Sorozatszerkesztője és részben szerzője a *Magyarországi pártprogramok 1867–1990* I–IV. forráskiadványnak. Szerkesztette és az egyházi részét készítette az *Autonómiák Magyarországon 1848–2000* I–M., CD-n is hozzáférhető sorozatnak. 1997–2000 között Széchenyi professzori ösztöndíjas, 1999-ben Akadémiai Díjat kapott.

Ajánlók: Orosz István, Pölöskei Ferenc, Szabó Miklós (II. o.)

☞ LUDASSY MÁRIA

Budapesten született 1944-ben. 1986 óta a filozófiai tudományok doktora. Az ELTE Filozófiai Intézetének egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a filozófiatörténet, azon belül is a francia és a brit filozófia történetének klasszikus korszaka.

Legjelentősebb tudományos eredményeit reprezentáló legkiemelkedőbb munkái a következők: 1.) *Valóra váltjuk a filozófia ígéreteit (A francia felvilágosodás filozófiai vitáitól a francia forradalom ideológiai küzdelméig)*, Magvető, 1972. A vitákat mindegyik Helvetius kortárs kritikusainak álláspontján, és a *De l'Esprit* szerzőjének arra adott reakcióin keresztül elemzi; külön fejezet foglalkozik Diderot-nak a *De l'Homme*-mal kapcsolatos kritikájával, majd az addig kifejtettekre alapozva a forradalom idején zajló ideológiai és politikai vitákat veszi szemügyre a könyv. A forradalom első legjelentősebb külső elemzőjének, Edmund Burke-nak a reflexióit elemző tanulmány zárja a művet. 2.) *Isten és szabadság (Lamennais liberális katolicizmusa)*, Gondolat, 1990. Ez a könyv azért kiemelkedően fontos, mert a magyar szellemi köztudat a katolikus gondolkodást a konzervatív gondolati áramlatok közé sorolja, s így a liberális gondolkodás semmifajta érdeklődést nem mutat a katolikus szemléletmód iránt. Ludassy a jelentős liberális katolikus, Lamennais munkásságának és gondolatvilágának elemzésén keresztül mutatja meg, mennyire téves ez az álláspont. 3.) *Négy arckép*, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1989. A francia felvilágosodás filozófiáját, illetve a francia forradalom ideológiáját eszmei-

politikai polarizáltságában mutatja be. Voltaire és Rousseau, Condorcet és Robespierre párhuzamos szellemi életrajzai sokszor mai morális dilemmáinkat, a 20. század politikai meghasonlottságát vetítik előre.

Ajánlók: Heller Ágnes, Kelemen János, Vajda Mihály

80 MISKOLCZY AMBRUS

Marosvásárhelyen született 1947-ben. A történelemtudomány doktora 1997 óta. Az ELTE BTK Román Filológiai Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete Erdély népei együttélésének története, a hazai polgárosodás társadalomtörténete és eszmetörténete.

Kutatómunkája az erdélyi együttélés 18–20. századi történetére összpontosul, ideértve a mítoszteremtés társadalom- és eszmetörténeti indítékait és érvényesülésük mikéntjét. Magas színvonalon megfogalmazott eredményei sokban oszlatják a téveszméket és rávilágítanak a polgárosodás, a nemzeti sokszínűség és az európai kulturális kölcsönhatások meghatározóira. Kivételes összteljesítményére lásd bibliográfiáját. Legfontosabb művei: *A brassói román levantei kereskedő polgárság (1780–1860)* (1986, románul 2000). Társzerzője az *Erdély története* III. kötetnek (1986) és angol, francia, német nyelvű tömörített kiadásának. *Eszmék és téveszmék* (1994); *Lélek és titok* (1994); *A legendák varázsa. Jules Michelet és a magyar-román párbeszéd a 19. század derekán* (2000); *Szellem és nemzet* (2001); *A magyar demokratikus kultúra eredeti jellegzetességeiről 1790–1851* (2006). Munkásságát Akadémiai díjjal (1987, megosztva; 2005, egyéni) ismerték el. Tagja több román és erdélyi történelmi kutatást folytató intézménynek és folyóirat-szerkesztőségnek, többek közt az USA-ban működő Society for Romanian Studies-nak.

Ajánlók: Pölöskei Ferenc, Szabad György, Varga János (II. o.)

80 R. VÁRKONYI ÁGNES

Salgótarjánban született 1928-ban. 1971 óta a történelemtudomány doktora. Az ELTE BTK Középkori és Kora Újkori Magyar Történeti Tanszéke professor emeritusa. Szűkebb szakterülete Magyarország és Erdély a 16–18. századi Európában, művelődéstörténet és történeti ökológia.

Várkonyi Ágnes tudománytörténeti jelentőségű kutatási eredményei valósággal megújítják fontos problémakörök és egész korszakok ismeretét. Kivételes terjedelmű és színvonalú munkásságát töretlen lendülettel folytatja. Jelenleg II. Rákóczi Ferenc legfontosabb művének, a *Confessio*-nak külföldön őrzött kéziratait készíti elő az MTA szövegkritikai követelményeinek megfelelő közlésre. Főművei: *II. Rákóczi Ferenc* (társzerzővel) (1955, 1976); *A pozitivisták történelemszemlélete a magyar történetírásban I–II.* (1973); *Magyarország története 1526–1686* (1985); *Magyarország története 1686–1790* (1989), (társzerzőként, a kötetekben több mint 40 ív terjedelemben); *Magyar politika és az európai hatalmi egyensúly 1648–1718* (1990); *Európa Zrínyije* (1996); *Europica Varietas–Hungarica Varietas 1526–1762* (2000); *II. Rákóczi Ferenc államáról* (2002); *The Common Case of Europe* (2003) stb. Az MTA II. Osztálya Történettudományi, az MTA osztályközi Művelődéstörténeti Bizottságának és munkabizottságának tagja. A brit Royal Historical Society levelező tagja. Munkásságát 1965 és 1987 között négy ízben jutalmazták Akadémiai díjjal; 2000-ben Széchenyi-díjjal tüntették ki.

Ajánlók: Szabad György, Török László, Varga János (II. o.)

☞ **ZSOLDOS ATTILA**

Budapesten született 1962-ben. Az MTA doktora 2004 óta. Az MTA Történettudományi Intézetének osztályvezetője. Szűkebb szakterülete az Árpád- és az Anjou-kor története. Zsoldos Attila fiatal kora ellenére ma az Árpád-kori magyar történelem legismertebb kutatójának számít itthon és külföldön. Részben azért alakult ez így, mert az Árpád-kori Magyarország kutatói az elmúlt évtizedben sorra haltak meg (az idősebb Györffy György után fiatalon Engel Pál, Kristó Gyula) és köszönhető ez Zsoldos Attila képességeinek, Magyarországon és külföldön is elismerést kiváltó tanulmányainak. Zsoldos rákényszerült arra, hogy fiatalon felnőjön elődeinek és mestereinek feladataihoz. Zsoldos kezdetektől ezen nagy középkorkutató generációk keze alatt dolgozhatott, tökéletesen elsajátította a klasszikus kritikai, filológiai készségeket, mind az írott (oklevél, krónikairódalom), mind pedig a tárgyi emlékek finom elemzésének tudományát. Részt vett az előző nemzedékek indította nagy Árpád-kori történeti forrássorozatok segédmunkáiban, és ma már ezeknek intézeti osztályvezetőként szervezője, szerkesztője. Elődeihez képest is nagy előrelépés, hogy a Kárpát-medencében a 19–20. században kialakult önálló nemzeti történetírások eredményeit szervesen integrálja a magyar történetírás eredményeibe, így a szomszédos osztrák, szlovén, horvát, lengyel, szlovák középkorkutatók a Zsoldos vezette fiatal kutatói csapat állandó partnerei.

Ajánlók: *Glatz Ferenc, Kosáry Domokos, Kubinyi András*

KÜLSŐ TAGSÁGRA AJÁNLJA☞ **KOVÁCS DUSÁN**

Homonnán született 1942-ben. A Szlovák Tudományos Akadémia társadalomtudományi alelnöke. Szűkebb szakterülete a 19–20. század politikai és nemzeti-nemzetiségi történelme.

A mai szlovák történettudomány vezető alakja. 1990–98 között a Szlovák Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének igazgatója. Először rajzolt reális képet a kettős (osztrák–magyar) államszerkezetben, a szlovák nemzetről, így az osztrák és a magyar történettudomány első számú partnere az 1867–1918 közötti korszak összehasonlító, regionális szempontú kutatásában. Nevéhez fűződik a szlovákiai német kérdés európai szinten tárgyalása. Az osztrák, a német, az angol és a magyarországi történészek legkövetlenebb munkatársa, együtt szerkeszt és ír ezen országok történészeivel. Az MTA Történettudományi Intézete tudományos tanácsának tagja.

Ajánlók: *Glatz Ferenc, Niederhauser Emil, Pölöskei Ferenc*

☞ **VETŐ MIKLÓS**

Budapesten született 1936-ban. Oxfordban 1964-ben szerzett PhD, Párizsban 1974-ban Doctorat d'Etat fokozatot. A Poitiers-i Egyetem nyugalmazott professzora. Szűkebb szakterülete a filozófiatörténet és vallásfilozófia.

Tanulmányait Szegeden, a Sorbonne-on és Oxfordban folytatta. 1964-től nyugdíjba vonulásáig a Yale Egyetemen, Rennes-ben és Poitiers-ban volt filozófiaprofesszor. *La métaphysique religieuse de Simone Weil* (Párizs, 1971) c. munkájával szerzett világhírnevet. Fő kutatási területe a német idealizmus. Alapvető munkát írt Schellingről

(Párizs, 1977, 2002). Fő művében, a *De Kant à Schelling. Les deux voies de l'idéalisme allemand I-II.* c. könyvében (Grenoble, 1998, 2000) a klasszikus német filozófia monumentális szintézisét adja. Elismert szakértője az etikai és vallásfilozófiai kérdéseknek. A magyar filozófiai élettel évtizedek óta intenzív kapcsolatot ápol. A nemzetközileg legtekintélyesebb magyar származású tudósok közé tartozik.

Ajánlók: Kelemen János, Kiefer Ferenc, Vajda Mihály

MATEMATIKAI TUDOMÁNYOK OSZTÁLYA

RENDES TAGSÁGRA AJÁNLJA

☞ CSÖRGŐ SÁNDOR

Egerfarmoson született 1947-ben. 2001 óta az MTA levelező tagja. A Szegedi Tudományegyetem Természettudományi Kara Bolyai Intézetében a Sztochasztika Tanszék vezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a sztochasztika.

Levelező tagsága, 2001 óta 26 dolgozata jelent meg nemzetközi folyóiratokban, és e periódusban munkáira több mint 700 hivatkozást kapott. Összesen kb. 2400 hivatkozással ő az egyik legtöbbet citált magyar matematikus. Az utóbbi 6 évben igen jelentős eredményeket ért el egymástól távol eső területeken. Kidolgozta a súlyozott korrelációs próbák elméletét; feltárta a bootstrap közepek konvergenciájának rendjét; összetartási tételeket bizonyított általánosított szentpétervári játékokra; meghatározta a kooperatív szentpétervári játékok optimális stratégiáit; szükséges és elegendő feltételeket talált lineáris kombinációk nagy-szám törvényeire.

Ajánlók: *Csiszár Imre, Daróczy Zoltán, Fritz József, Gécseg Ferenc, Győry Kálmán, Hatvani László, Leindler László, Lovász László, Prékopa András, Révész Pál, Sárközy András, Szász Domokos, T. Sós Vera, Totik Vilmos, Tusnády Gábor*

☞ RÓNYAI LAJOS

Szekszárdon született 1955-ben. 2001 óta az MTA levelező tagja. Az MTA Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézete kutatóprofesszora, az Informatika Laboratórium vezetője, a BME egyetemi tanára, az Algebra Tanszék vezetője.

Levelező taggá választása óta főként a véges ponthalmazokon eltűnő polinomokkal és ezek alkalmazásaival foglalkozott, elsősorban kombinatorikai szempontból érdekes ponthalmazok esetén. Ezekről sok érdekes információt tartalmaznak az ideálhoz kapcsolódó számítható struktúrák (Gröbner-bázisok, Hilbert-függvény stb.). Utóbbiak tulajdonságairól, alkalmazásairól a kapcsolódó algoritmikus problémákról több jelentős dolgozatot írt, a két legfontosabb: Hegedűs, G., Rónyai, L.: Gröbner bases for complete uniform families. *Journal of Algebraic Combinatorics* 17 (2003) 171–180. és Felszeghy, B., Ráth, B., Rónyai, L.: The lex game and some applications. *Journal of Symbolic Computation* 41 (2006) 663–681.

Ajánlók: *Babai László, Demetrovics János, Gécseg Ferenc, Györfi László, Győry Kálmán, Katona Gyula, Lovász László, Sárközy András, Szász Domokos, T. Sós Vera, Vámos Tibor*

☞ SIMONOVITS MIKLÓS

Budapesten született 1943-ban. Az MTA levelező tagja 2001 óta. Az MTA Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézet kutatóprofesszora, osztályvezetője. Szűkebb szakterülete a kombinatorika, gráfelmélet, algoritmusok.

Iskolateremtően nagy hatású matematikus. Az extrémális gráfelmélet és a kvázi véletlenség, a Szemerédi–Gowers–Rödl-féle hipergráf regularitás világviszonylatban elismert vezető kutatója. Alapvetőek a multigráfok és az irányított gráfok extrémális problémáira kidolgozott struktúrátételei. Ezek a vizsgálatok számos hipergráf Turán-tétellel vezetnek. Említendő a következő tétele: ha egy 3-gráf nem tartalmazza az 123, 124, 125, 345 részrendszert, akkor sűrűsége legfeljebb $4/9$. Számos eredménye geometriai algoritmusok analízisében is jelentősnek bizonyult. Kiemelkedően szép a konvex, n -dimenziós test sugarának approximálására (társszerzőkkel) készített randomizált algoritmus.

Ajánlók: Győry Kálmán, Hajnal András, Katona Gyula, Lovász László, Sárközy András, Szemerédi Endre, T. Sós Vera

LEVELEZŐ TAGSÁGRA AJÁNLIJA

☞ BÁRÁNY IMRE

Mátyásföldön született 1947-ben. A matematikai tudományok doktora 1993 óta. Az MTA Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézete tudományos tanácsadója. Szűkebb szakterülete a diszkrét geometria.

Bárány Imre kiemelkedő képességű, széles látókörű és nagy hatású matematikus. Legtöbb eredménye geometriai indítatású, de maguk az eredmények kiterjednek a gráfelmélet, kombinatorika, operációkutatás, játékelmélet, algoritmuselmélet területére. Munkáját a különböző matematikai területek közötti összefüggések keresése, váratlan módszerek alkalmazása jellemzi. A geometriai algoritmusok területén alapvető fontosságú Füredi és Bárány eredménye, amely szerint bármely olyan polinomiálisan kiszámítható mennyiséghez, mely egy d -dimenziós konvex test térfogatát adja meg közelítőleg, van olyan poliéder, melynél a közelítés multiplikatív hibája legalább d^d . A véletlen konvex poliéderek elméletében a valószínűségszámítás szempontjából is igen érdekes, modern szemléletű eredményeket ért el, megoldva többek között Sylvester egy több, mint 100 éves problémáját. Báránynak sok fontos eredménye van egy konvex testbe eső rácspontok konvex burkára vonatkozólag, melyek egy részét a diszkrét lineáris programozás kérdései motiválták. Ezek közül kiemelendő Versikkel közös dolgozata, amelyben Arnold egy több, mint 10 éves problémáját oldják meg. Kiemelkedően szép eredménye az a tétel, melyben megmutatja, hogy ha egy adott konvex poligonban fekvő konvex rácscsokszögek közül véletlenszerűen kiválasztunk egyet, akkor az majdnem biztosan nagyon közel lesz egy bizonyos görbéhez, melyet az jellemez, hogy affin kerülete maximális.

Ajánlók: Füredi Zoltán, Lovász László, Pálffy Péter Pál, Simonovits Miklós, Szemerédi Endre, T. Sós Vera, Tusnády Gábor

☞ CSÁKI ENDRE

Budapesten született 1935-ben. A matematikai tudomány doktora 1989 óta. Az MTA Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézete tudományos tanácsadója. Szűkebb szakterülete a valószínűségszámítás és a matematikai statisztika.

123 tudományos közleményére 770 független hivatkozás történt. Sokrétű tudományos munkásságának fő témakörei: véletlen bolyongás, empirikus eloszlásfüggvények, Brown-mozgás (Wiener-folyamat), lokális idő, additív funkcionálok, iterált folyamatok, 1 valószí-

nűségű centrális határeloszlás tételek. Legfontosabb 3 dolgozata: 1) The law of the iterated logarithm for normalized empirical distribution function. *Z. Wahrsch. verw. Geb.* 38 (1977) 147–167. Súlyozott empirikus folyamatok 1 valószínűségű viselkedését először ebben a cikkben adja meg, segítségével több más, addig nyitott probléma is megoldást nyert. 2) An integral test for the supremum of Wiener local time. *PTRF* 83 (1989) 207–217. Elsőként ad a Wiener-folyamat maximális lokális idejének felső osztályaira Erdős–Kolmogorov–Feller–Petrowsky-típusú integrál kritériumot. Módszerét azóta is sok kutató alkalmazta. 3) A universal result in almost sure central limit theory. *SPA* 94 (2001) 105–134 (Berkés Istvánnal). E témakör Lévy 1937-es könyvére és Chung–Erdős (1951), Erdős–Hunt (1953) dolgozataira vezethető vissza, reneszánsza az 1980-as évek végén kezdődött. Egyik legfontosabb eredménye ez a cikk, amely egyúttal egy új irány kezdetét is jelenti, és módszerét már többen alkalmazták.

Ajánlók: *Csiszár Imre, Csörgő Miklós, Fritz József, Révész Pál, Tusnády Gábor*

CSIRIK JÁNOS

1946-ban született Ambrózfalván. 1990 óta a matematikai tudomány doktora. A Szegedi Tudományegyetem Számítógépes Algoritmusok és Mesterséges Intelligencia Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a számítástudomány.

Az elmúlt 10 évben egy könyvet és hat könyvrészletet publikált, 37 további cikke jelent meg, illetve van közlésre elfogadva. Hivatkozásainak száma 634. Tudományos eredményei közül kiemelendő a SEGAMS orvosi képfeldolgozó rendszer létrehozása, amelynek során a képkiértékelő rész tervezését végezte és megvalósítását irányította. A SEGAMS fejlesztése során a kiértékelő orvos munkájának könnyítése érdekében a teljes rendszert, amely száznál több funkciót tartalmazott, egy fastruktúrába rendezték. A hetvenes évek során választott megoldás a mai rendszerek természetes része. Az elmúlt húsz évben a ládapakolási algoritmusok elemzése területén több kiemelkedő elméleti eredményt is elért. A legfontosabbak közé tartozik egy, a legkisebb négyzetek módszerén alapuló új eljárás család definiálása és elemzése, amely az átlagos viselkedés szempontjából az eddigi legjobb eljárás (J. Csirik, D. S. Johnson, C. Kenyon, J. B. Orlin, P. W. Shor, R. R. Weber: On the sum-of-squares algorithm for bin packing. *Journal of ACM* 53 [1] 2006, 1–65). A duális probléma esete társszerzővel megmutatta, hogy a legegyszerűbbnek tűnő online algoritmusnál jobb nem létezik (J. Csirik, V. Totik: On-line algorithms for a dual version of bin packing. *Discrete Applied Math*, 1988, 163). A változó méretű ládák eseteire bevezetett online algoritmus jelenleg is a legjobb eljárás erre a problémára (J. Csirik: An on-line algorithm for variable-sized bin packing. *Acta Informatica*, 1989, 157).

Ajánlók: *Demetrovics János, Gécseg Ferenc, Leindler László, Rónyai Lajos*

FRANK ANDRÁS

Budapesten született 1949-ben. A matematikai tudományok doktora 1990-től. Tanszékvezető egyetemi tanár az ELTE TTK Operációkutatási Tanszékén. Szűkebb szakterülete a kombinatorikus optimalizálás.

Munkájára jellemző, hogy a mélyebb összefüggéseket, a látszólag eltérő irányú eredmények közös gyökerét kutatja. Jordán Tiborral közös eredménye (A. Frank and T. Jordán: Minimal edge-coverings of pairs of sets. *J. Combinatorial Theory B* 65 [1995] 73–110), egy olyan absztrakt megfogalmazású tétel, mely több tisztán gráfelméleti (és más

eszközökkel eddig nem elérhető) állítás mellett Győri Ervinnek egy fontos és nehéz, de korábban a kombinatorikus optimalizálás fősodrából izoláltnak tekintett tételét is tartalmazza. Alapvető Tardos Évával az a közös eredménye, mely szerint minden polinomiális időben megoldható kombinatorikus optimalizálási feladat (0-1 változós lineáris programozási feladat) erősen polinomiális időben is megoldható (A. Frank and É. Tardos: An application of simultaneous diophantine approximation in combinatorial optimization. *Combinatorica* 7 [1987] 49–65). Ehhez a meglepően általános eredményhez egy érdekes és elegáns „diophantikus sorfejtés” segítségével jutnak. Igen korán és úttörő módon ismerte fel annak a problémának a jelentőségét, hogy egy négyzet rácson belül mikor lehet összekötni adott határpont-párokat élfüggetlen utakkal. Ennek a kérdésnek a VLSI-tervezésben van nagy szerepe, és sokat idézett eredményét (Disjoint paths in a rectilinear grid. *Combinatorica* 2 [1982] 361–371) sokan fejlesztették tovább itthon és külföldön. Az egyik legsikeresebb hazai iskolaalkotó matematikus, páratlan lelkesedéssel és energiával foglalkozik fiatal kutatókkal. Tanítványai között sok nemzetközileg is kiemelkedő matematikus van.

Ajánlók: Lovász László, Prékopa András, T. Sós Vera

✎ GYŐRI ERVIN

Kaposváron született 1954-ben. 1994 óta a matematikai tudomány doktora. Az MTA Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézete tudományos tanácsadója, igazgatóhelyettese. Szűkebb szakterülete a gráfelmélet, kombinatorika.

A diszkrét matematika nemzetközileg elismert, vezető kutatója, 51 tudományos dolgozatot, egy könyvfejezetet, egy egyetemi jegyzetet írt, két konferenciakötetet szerkesztett. Extremális gráfelméletben számos több évtizedes sejtést sikerült bebizonyítani, illetve áttörést hozó eredményekkel a holtpontról kimozdítani. Sikerült megoldania egy negyed évszázados problémát adott élszámú gráfok éldiszjunkt háromszögeinek számára vonatkozóan (*Combinatorica* [1987] 267–276), majd általánosítani is tetszőleges méretű klikkek-re (*Combinatorica* 11 [1991] 231–243). Egy másik kiemelkedő eredménye egy háromszögmentes gráfok ötszögeinek számára vonatkozó, évtizedek óta támadhatatlan sejtés három százalékos hibával történő, elegáns bizonyítása (*Combinatorica* 9 [1989] 101–102). Az utóbbi években egy új módszer kidolgozásával kiemelkedő eredményeket sikerült elérnie extremális hipergráfelméletben. Ennek segítségével sikerült bebizonyítani Erdős, Sárközy és T. Sós egy gráfelméleti megfogalmazású, de tulajdonképpen hipergráfokra vonatkozó – egy számelméleti probléma megoldásához szükséges – sejtését, majd a módszerrel további, meglepően pontos eredményeket elérnie (*Discrete Math.* 163 [1997] 279–284; *Comb. Prob. Comp.* 15 [2006] 185–191). Kitüntetései: Rényi Kató-díj (1976), Grünwald Géza-díj (1983), Rényi Alfréd-díj (1993). Három nyertes európai uniós projekt vezetője, melyekben összesen mintegy 200 millió Ft támogatást nyert el az általa vezetett kollektívák számára.

Ajánlók: Bollobás Béla, Katona Gyula, Pintz János

✎ JÁRAI ANTAL

Biharkeresztesen született 1950-ben. 2001 óta az MTA doktora. Az ELTE Informatikai Kara Komputer Algebra Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára; a BME TTK Analízis Tanszéke féléllású egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a függvénygyenletek, mér-

tékelmélet, rendszerprogramozás, számítógépes számelmélet, komputeralgebra. Fő kutatási területe függvényegyenletek vizsgálata. Egyenletek egy széles osztályára – enyhe kompaktsági feltételek mellett – eredményei mutatják, hogy a mérhető megoldások C^∞ -ek. Ez megoldja Hilbert ötödik problémájának második felét erre az osztályra. Az egyik legfontosabb lépést az On Lipschitz property of solutions of functional equations (*Aeq. Math.* 47 [1994] 69–78) dolgozata tartalmazza. Eredményeit 3 nagyobb cikkben kiterjesztette „kevés változót” tartalmazó egyenletekre is (lásd Measurability implies continuity for solutions of functional equations – even with few variables. *Aeq. Math.* 65 [2003] 236–266). A függvényegyenletek területén elért eredményeit tartalmazza monográfiája (*Regularity properties of functional equations in several variables*. Springer, 2005, 363 p.). Más kutatási területei: mértékelmélet (lásd pl. Invariant extension of Haar measure. *Diss. Math.* 233 [1984] 1–26, amelyben Kakutani és Oxtoby, illetve Hewitt és Ross eredményeit általánosítja), általánosított számrendszerek és alkalmazott matematika. Összesen több mint 3500 oldal programot írt. Húsznál több rendszerprogramot készített, köztük fordítóprogramot, adatbázis-kezelőt, lebegőpontos aritmetikai csomagot, időosztásos rendszert. A programok kb. 100 helyen kerültek installálásra. 13 világrekordot ért el Karl-Heinz Indlekoferrel közösen, hármat pedig saját munkacsoportjával a számítógépes számelmélet területén egy általa tervezett és 70–80%-ban általa írt nagy sebességű programcsomag felhasználásával.

Ajánlók: *Daróczy Zoltán, Demetrovics János, Kátai Imre*

80 JUHÁSZ ISTVÁN

Budapesten született 1943-ban. 1977 óta a matematikai tudomány doktora. Az MTA Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézete tudományos tanácsadója, osztályvezetője. Szűkebb szakterülete az általános topológia, halmazelmélet.

A halmazelméleti topológiának nemzetközileg elismert, vezető kutatója. 141 dolgozatot és két monográfiát írt, továbbá több nemzetközi vállalkozásban készült kézikönyvnek volt munkatársa. Munkáira közel ezer hivatkozás található. Számtalan nemzetközi konferenciának volt meghívott előadója. Vendégkutatói, illetve vendégprofesszori minőségben ismételtelen dolgozott színvonalas kutatócentrumokban (Hollandia, Egyesült Államok, Kanada). Szakterülete vezető nemzetközi folyóiratának (*Topology and its Applications*) 1970 óta szerkesztőbizottsági tagja. Munkásságát több díjjal ismerték el, legutóbb az Akadémiai díjjal (1997). Tanítványain és fiatal munkatársain kívül jelentős befolyást gyakorolt témakörének számos elsőrangú kutatójára is, akik részben vele közösen, részben munkáihoz csatlakozva vitték előre az axiomatikus halmazelméleti és az ennek módszereit felhasználó topológiai problémák kutatását. Döntő szerepe van abban, hogy az Arhangelszkij vezette moszkvai és a Mary Ellen Rudin kezdeményezte madisoni iskola mellett Budapest vált a halmazelméleti topológia kutatásának egyik vezető centrumává, és abban is, hogy e kutatások nemcsak a topológia, hanem az axiomatikus halmazelmélet fejlődésének szempontjából is igen jelentősek. Aktív közéleti szerepet is vállalt, többször volt az OTKA matematikai zsűri tagja, illetve elnöke, 2000-től 2006-ig a Bolyai János Matematikai Társulat főtitkára.

Ajánlók: *Császár Ákos, Hajnal András, Laczkovich Miklós, Sárközy András, Simonovits Miklós*

80 KÉRCHY LÁSZLÓ

Született Baján 1951-ben. A matematikai tudomány doktora 1989 óta. A Szegedi Tudományegyetem Analízis Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára. Szakterülete a funkcionálanalízis, operátorelmélet.

Kérchy László összesen 59 tudományos dolgozatot írt, ezek közül huszonötöt az utóbbi hat évben. A dolgozatok rangos nemzetközi folyóiratokban jelentek meg vagy állnak megjelenés alatt. Korábbi cikkeiben teljes karakterizációját adta az aszimptotikusan nem-eltűnő kontrakciók lehetséges spektrumainak (*Proc. Amer. Math. Soc.* 95 [1985] 412–418, H. Bercovicivel közösen; *J. Funct. Anal.* 67 [1986] 153–166). Később bebizonyította (*Proc. Amer. Math. Soc.* 127 [1999] 1363–1370), hogy elég általános feltételek mellett az ilyen operátoroknak végtelen sok diszjunkt hiperinvariáns altere létezik. További dolgozataiban (*Integral Equations Operator Theory* 34 [1999] 458–477; *Acta Sci. Math.* 65 [1999] 131–138, V. Müllerrel közös) a normasorozat regularitásának elegendő monotonitási feltételeit és egy szükséges és elegendő kritériumát adta. Újabb eredményei közül kiemeljük a *J. Functional Analysis* 170 (2000) kötetében megjelent 37 oldalas dolgozatát, amelyben sikerült választ adnia J. B. Conway és T. A. Gillespie tíz évig nyitott kérdéseire az izometriák invariáns alterhálóinak izomorfiájával kapcsolatban. A V. Müllerrel közös s az *Integral Equations Operator Theory* folyóiratban megjelenés előtt álló cikkében a stabilitásnak az operátor kompressziójára való öröklődését vizsgálta, bebizonyítva többek között, hogy nem-stabil kontrakciók is dilatálhatók stabil kontrakciókká.

Ajánlók: Gécseg Ferenc, Hatvani László, Kolumbán József

80 KOMJÁTH PÉTER

Budapesten született 1953-ban. 1989 óta a matematikai tudomány doktora. Az ELTE Számítógéptudományi Tanszéke egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a halmazelmélet, kombinatorika, valós függvénytan.

Generációjának egyik legkiemelkedőbb tehetségeként tartották számon, ma ő a kombinatorikus halmazelmélet egyik vezető kutatója a világon. Számos nevezetes régi problémát oldott meg, új kérdéseket vetett fel. Új kutatási irányokat jelölt ki, és a halmazelmélet teljes matematikai logikai fegyvertárát használja és tovább is fejleszti vizsgálataiban. Több mint száz dolgozatában fontos eredményeket bizonyított a strukturális Ramsey-elméletben, a gráfok és halmazrendszerek kromatikus számainak vizsgálatában, a halmazleképezések elméletében és a halmazelmélet különböző geometriai és mértékelméleti alkalmazása területén. Tavaly megjelent, Shelahival közös dolgozatában (Finite subgraphs of uncountably chromatic graphs. *J. Graph Theory* 49 [2005] no. 1, 28–38) – korábban elképzelhetetlennek tartott – függetlenségi eredményeket bizonyít W. Taylor egy 1971-ben felvetett problémájára. A Pólya–Szegő-analízis és a Lovász-féle kombinatorika-példatár nemes hagyományát folytatja Totik Vilmossal közösen írt halmazelméleti feladatgyűjteménye (*Problems and theorems in classical set theory. Problem Books in Mathematics*. Springer, New York, 2006). Hazai elismerését mutatják a következők: 1989-ben elnyerte az MTA matematikai díját (Erdős-díj), 1995-ben az ELTE TTK Tudományos Díját, 1997–2000-ben Széchenyi professzori ösztöndíjat és 2002-ben az Akadémiai Díjat kapta. Az egyetem elvégzése óta folyamatosan az ELTE oktatója, 1994-től 2004-ig a Számítógéptudományi Tanszék vezetője

Ajánlók: Ajtai Miklós, Füredi Zoltán, Hajnal András, Laczkovich Miklós, Makkai Mihály, Ruzsa Z. Imre, Totik Vilmos

80 KRISZTIN TIBOR

1956-ban született Mórahalmon. Az MTA doktora 2000 óta. A Szegedi Tudományegyetem Alkalmazott és Numerikus Matematika Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a differenciálegyenletek, funkcionál-differenciálegyenletek.

Egy monográfiája és 49 tudományos dolgozata jelent meg rangos nemzetközi folyóiratokban. Legjelentősebb nemzetközi visszhangot kiváltó eredményeit az utóbbi tíz évben érte el a funkcionál-differenciálegyenletek globális, geometriai elméletében. Késleltetett, monoton visszacsatolást modellező funkcionál-differenciálegyenletek egy osztálya globális attraktorának dinamikai, geometriai és topológiai jellemzésében áttörést hoztak Krisztin Tibornak és szerzőtársainak eredményei. Az 1999-ben megjelent monográfia (*Shape, smoothness and invariant stratification of an attracting set for delayed monotone positive feedback*. AMS Fields Inst. Monographs 11, 1999, 245 oldal, társszerzők: Walther és Wu) a nulla egyensúlyi helyzet egy háromdimenziós instabil halmazának a szerkezetét jellemzi. A kapott halmazt az irodalomban Krisztin–Walther–Wu-attraktornak is nevezik. Egy, az idegsejthálózatok modellezésében is előforduló egyenletre bebizonyította, hogy a globális attraktor véges sok periodikus pályából és 3 egyensúlyi helyzetből, valamint az ezeket összekötő pályák alkotta sima sokaságokból áll. Egy új területen, az állapotfüggő késleltetésű funkcionál-differenciálegyenletek elméletében is alapvető eredményeket ért el. Egy könyvfejezetben (*Handbook of Differential Equations. ODE vol. 3*, Elsevier, North-Holland, 2006, pp. 435–545, társszerzők: Hartung, Walther, Wu) áttekinti a problémakör eddigi eredményeit, s elsőként bizonyítja ilyen típusú egyenletekre egy geometriai elmélet alapjait.

Ajánlók: Csörgő Sándor, Hatvani László, Leindler László

80 PÁLES ZSOLT

1956-ban Sátoraljaújhelyen született. Az MTA doktora 2001 óta. A Debreceni Egyetem Analízis Tanszéke egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a matematikai analízis és operációkutatás.

A matematikai analízis és az operációkutatás több területén ért el nemzetközi visszhangot kiváltó eredményeket. 148 dolgozata jelent meg, 1 könyvet és 2 konferenciakötetet szerkesztett. Munkáira eddig több mint 570 hivatkozást kapott. Megoldotta több fontos középfértékosztály összehasonlítási és homogenitási problémáját. Megtalálta a kvázieltérés közepek és a súlyfüggvénnyel súlyozott kváziaritmetikai közepek jellemzését (*Acta Math. Hungar.* 40 [1982] 243–260; *Aequationes Math.* 32 [1987] 171–194) és ezekkel 30 éve nyitott problémákat oldott meg és általánosította Kolmogorov, Nagumo és de Finetti 30-as évekbeli eredményeit. A lineáris kétváltozós függvényegyenletekre olyan redukciós eljárást dolgozott ki, amely az ismeretlen függvényekre közönséges differenciálegyenleteket szolgáltat (*Aequationes Math.* 43 [1992] 236–247). A függvényiterációt is tartalmazó függvényegyenletek elméletében gyökeresen új, valós függvénytani megfontolásokat alkalmazó módszereket dolgozott ki az ismeretlen függvények regularitásának vizsgálatára. E módszerekkel teljes általánosságban sikerült meghatározni egy O. Sutó által 1914-ben felírt függvényegyenlet megoldásait (*Publ. Math. Debrecen* 61 [2002] 157–218). A konvexitás stabilitásának vizsgálatában is alapvető eredményeket ért el (*Proc. Amer. Math. Soc.* 131 [2003] 243–252). A nemsima korlátozásokat tartalmazó optimalizálási problémákra vonatkozóan újszerű Lagrange-elvet fejlesztett ki (*Nonlin. Anal.* 63 [2005] 2575–2581).

Ajánlók: Daróczy Zoltán, Kátai Imre, Totik Vilmos

☞ PETHŐ ATTILA

Sátoraljaújhelyen született 1950-ben. 1992 óta a matematikai tudomány doktora. A Debreceni Egyetem Számítógéptudományi Tanszékének egyetemi tanára, dékán. Szűkebb szakterülete a számelmélet.

Kiemelkedő jelentőségű, nemzetközileg elismert eredményeket ért el a diofantikus egyenletek elméletében, a lineáris rekurzív sorozatok elméletében, az algebrai számelméletben és a számítógépes számelméletben. Elsőként adott felső korlátot másodrendű lineáris rekurzív sorozatokban előforduló teljes hatványokra (*J. Nb. Theory* 15 [1982]). Karakterizálta az oszthatósági rekurzív sorozatokat, megoldva ezzel egy régi problémát (*Amer. J. Math.* 112 [1990]). Úttörő munkát végzett a diofantikus egyenletek numerikus, számítógépes megoldása területén. Ma már klasszikus eredménynek számít a Thue egyenletek „kis” megoldásainak számítógépes megkeresésére adott eljárása (*J. Symbolic Comp.* 4 [1987]). Egy cikksorozatban (1. pl. *J. Nb. Theory* 57 [1996]) hatékony eljárást dolgozott ki indexforma egyenletek megoldására negyedfokú algebrai számtestekben. Egyik legnagyobb hatású eredménye az elliptikus egyenletek egész megoldásainak megkeresésére kidolgozott hatékony algoritmusa és annak különféle általánosításai (*Acta Arith.* 68 [1994]; *Compos. Math.* 110 [1998]; *Math. Proc. Camb. Philos. Soc.* 127 [1999]), amelyeket a nemzetközi szakmai közvélemény különösen magasra értékelt. Eddig 121 dolgozatot publikált, továbbá 4 könyvet írt, illetve szerkesztett. Munkáira több, mint 800 hivatkozást kapott. Tudományos kitüntetései: 1978-ban Grünwald Géza-díj, 1992-ben Akadémiai Díj, 1999-ben Bolyai Farkas szakkuratóriumi díj, 2004-ben Szent-Györgyi Albert-díj. 2002-től a Graz-i Műegyetem tiszteletbeli professzora.

Ajánlók: Győry Kálmán, Pintz János, Rónyai Lajos,
Ruzsa Z. Imre, Sárközy András, Szemerédi Endre

☞ PYBER LÁSZLÓ

Budapesten született 1960-ban. 1998 óta az MTA doktora. Az MTA Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézete tudományos tanácsadója. Szűkebb szakterülete a csoportelmélet és a kombinatorika.

Korosztályának legkiemelkedőbb hazai matematikusa. Eddig 51 tudományos dolgozata jelent meg, valamennyi rangos nemzetközi folyóiratban (pl. *Annals of Mathematics*, *Acta Mathematica*, *Proceedings of the National Academy of Sciences*, *Journal für die reine und angewandte Mathematik*). Ismert független hivatkozások száma 350. Mintegy 25 alkalommal volt nemzetközi konferencián meghívott előadó. Nagy jelentőségűek és sokat idézettek a véges csoportok aszimptotikus elméletében elért eredményei, pl. az adott elemszámú különböző véges csoportok számára adott becslése. Lubotzky és Segal nemrég megjelent *Subgroup growth* c. könyvének több fejezete nagymértékben az ő munkáira épül. Példaként egy véges csoportokra vonatkozó tétel: minden Lie-típusú véges egyszerű csoport előáll mint 25 p-Sylow részcsoport komplexus szorzata. Ez az eredmény csoportok szorzatfelbontásaival foglalkozó kutatások egész sorát indította el. Goldfelddel és Lubotzkyval közös dolgozatában a $PSL(2, \mathbb{Z})$ moduláris csoport részcsoport-növekedésre ad pontos korlátot. A cikk fő eredménye egy számelméleti ízü tétel. Jaikin–Zapirainnal együtt egyszerű csoportelméleti jellemzését adták azoknak a provéges csoportoknak, amelyeket r véletlenül választott elem pozitív valószínűséggel generál. Ezzel egységes magyarázatot adtak számos korábbi eredményre. Bár kutatóintézetben dolgozik, tanítvá-

nyok sorát irányította a csoportelméletben. Összesen mintegy másfél évet dolgozott külföldi egyetemeken: University of Waterloo, DIMACS, Hebrew University, University of Western Australia, Yale University.

Ajánlók: Babai László, Katona Gyula, Pálffy Péter Pál

80 SZÜCS ANDRÁS

Budapesten született 1950-ben. 1999 óta a matematikai tudományok doktora. Az ELTE Analízis Tanszéke egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete az algebrai és differenciál-topológia.

Egy Fields-érmekkel gazdagon díjazott területen, a sokaságok globális elméletében ért el mély eredményeket. A globális szingularitáselméletet úttörő módon összekapcsolta a Thom-féle kobordizmuselmélettel, amivel a terület világméretű felvirágzását idézte elő. Hosszú időn át egyedül haladva kidolgozta a különböző szingularitási típusokat klasszifikáló, az orosz irodalomban ma már Pontryagin–Thom–Szűcs-konstrukciónak nevezett, és az utóbbi 5 évben a moszkvai Arnold-iskola fiatal csillaga, Maxim Kazarian által kiaknázott technikát. Kazarian jegyzete szerint Szűcs elmélete nyomán „drámaian megváltozott a globális szingularitáselmélet arculata”. Ez olyan kérdések eldöntéséhez adott eszközt, amelyeket „korábban az algebrai geometria módszereivel nem tudtak megoldani”. Kazarian kiemeli Szűcs négy alapvető dolgozatát (*Math. USSR-Sb.* 36 [1979] 405–426; *Topology Symp.*, Siegen, Springer LNM 788 [1980] 223–244; *Math. Proc. Cambr. Phil. Soc.* 100 [1986] 331–346; *Topology* 37 [1998] 1177–1191). Szűcs hatása a hazai matematikára egyedülálló. Olyan területeken teremtett iskolát, melyek, bár a modern matematikában központi szerepet játszanak, hiányoztak a hazai kutatásokból. Döntően Szűcs András és tanítványainak az érdeme, hogy ma a magyar matematika közelebb áll a világ vezető központjaihoz, mint három évtizeddel ezelőtt. Két ajánló személyesen tanúsítja Szűcs kisugárzó hatását más, hazánkban korábban nem művelt központi területekre: algebrai geometria (Kollár) és többváltozós komplex függvénytan (Lempert).

Ajánlók: Babai László, Kollár János, Lempert László, Major Péter, Szász Domokos

80 TAMÁSSY LAJOS

Debrecenben született 1923-ban. A matematikai tudomány doktora 1972 óta. A Debreceni Egyetem professor emeritusa. Szűkebb szakterülete a differenciál geometria.

Tamássy Lajos szakterületének nemzetközileg elismert szaktekintélye. Számos kiemelkedő eredményt ért el a tenzori összefüggések körében, az areal terek elméletében, a Finsler- és a Minkowski-geometriában, a konnexió elméletben és a konnexiók metrizálhatóságának vizsgálatában. Egyebek között a gömb egy új jellemzését adta, amivel lényegesen élesítette P. Funk egy klasszikus, sokat idézett eredményét (*Pacific J. Math.* 29 [1969]). Ennek segítségével bebizonyította, hogy a k -dimenziós térfogatra épített $A_{n,k}$ areal tér ($k \leq n$) térfogat mérése általánosabb, mint az ívhossz méréseből levezetett. A vonalelem nélküli pontterek kutatásával egy új irányzatot, egy új fejezetet nyitott a Finsler-geometriában (*Publ. Math.* 56 [2000]; *Math. Comput. Modelling* 20 [1994]; *Advanced Studies in Pure Math.* [Japan], 2006, pp. 28). Ide sorolható új eredménye, amelyben a távolság- és a Finsler-terek viszonyát tisztázza (*Diff. Geom. Appl.*). Eredményeit sikeresen alkalmazta fizikai problémák megoldására. Tudományos dolgozatainak száma 88, ezek közül 25 az utóbbi tíz évben jelent meg. A nemzetközileg elismert debreceni differenciálgeometriai

iskola vezetője. Tovább vitte és a klasszikus (lokális) vizsgálatokról az új modern (globális) vizsgálatokra állította át a kutatásokat, amiket széles körben igen magasra értékelnék. 1992-ben Szele Tibor-émlékéremmel, 1995-ben Szentgyörgyi Albert-díjjal, 2002-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjével tüntették ki.

Ajánlók: Császár Ákos, Györy Kálmán, Kiss Elemér

80 TÓTH BÁLINT

Kolozsvárott született 1955-ben. 1999 óta az MTA doktora. A BME Matematikai Intézete igazgatója, a Sztochasztika Tanszék tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a valószínűségszámítás és a fizikai matematika.

A perkolációk, a Brown-mozgás, a bolyongások, a kvantumfizika, és a hidrodinamikai határátmenet elméletében bizonyított jelentős, nagy visszhangot kiváltó eredményeket. Kvantum spin rendszerek Bose–Einstein-statisztikáját írja le a „Phase transition in an interacting Bose system” (*J. Stat. Phys.* 61 [1990] 748–764) c. dolgozata. A fizikailag motivált, hosszú memóriájú, nem Markov-bolyongások matematikai tárgyalását kezdeményezte nem standard határeloszlás tétel bizonyításával a „True’ self-avoiding walk with bond repulsion on \mathbb{Z} ” (*Ann. Prob.* 23 [1995] 1523–1556) cikk. Módszerei számos ehhez kapcsolódó nevezetes probléma megoldásához is elvezettek, kiteljesítésük a „The true self-repelling motion” (*PTRF* 111 [1998] 375–452, W. Wernerrel) dolgozat, folyamatok egy merőben új osztályát írja le. C. Newman, amikor W. Wernert méltatja a Fields-érem átadásakor, ezt a munkát az első helyen emeli ki. Az általa bevezetett ’brick-layer’ típusú modellek egyikéből elsőként vezette le kétkomponensű rendszer Euler-egyenleteit a lökeshullámok tartományában: „Derivation of the Leroux system as the hydrodynamic limit of a two-component lattice gas” (*CMP* 249 [2004] 1–27, J. Fritz-cel). Modellosztály univerzális limesét adja a „Perturbation of singular equilibria of hyperbolic two-component systems” (*CMP* 256 111–157, B. Valkóval) dolgozat Lax entrópiaelméletének egy szellemes alkalmazása, továbbfejlesztése révén.

Ajánlók: Császár Imre, Csörgő Sándor, Domokos Gábor, Fritz József, Györfi László, Major Péter, Révész Pál, Szász Domokos

KÜLSŐ TAGSÁGRA AJÁNLIJA

80 NÉMETH SÁNDOR

Kolozsváron született 1938-ban. A matematikai tudomány doktora 1971 óta. A Babes-Bolyai Tudományegyetem Matematika és Informatika Kara nyugalmazott egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a nemlineáris analízis.

Egyike a legkiválóbb erdélyi matematikusoknak. Legfontosabb tudományos eredményei a Csebisev-féle függvényrendszerek, a konvex geometria, a rendezett vektorterek, a projekció Hilbert-térbeli kúpokra és a komplementaritási feladatok körébe tartoznak. Tételei szellemesek és mély matematikai megfontolásokat tartalmaznak. A rendezett vektorterekkel, ezen belül a vektoriális konvexitással és minimalizálással kapcsolatos eredményei úttörő jellegűek és széles körben elterjedtek. A Hilbert-térrel és a komplementaritással kapcsolatos eredményei is igen értékesek és nagy gyakorlati jelentőséggel bírnak.

Ajánlók: Császár Ákos, Daróczy Zoltán, Kolumbán József, Prékopa András

AGRÁRTUDOMÁNYOK OSZTÁLYA

RENDES TAGSÁGRA AJÁNLJA

☞ HORNOK LÁSZLÓ

Újpesten született 1947-ben. Az MTA levelező tagja 2001 óta. A Szent István Egyetem Mezőgazdasági Biotechnológiai és Mikrobiológiai Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára. Kutatócsoportja élén molekuláris diagnosztikumok (*Food Additives and Contaminants* 22, 316–323) és járványmodellek kifejlesztésén dolgozott hazai és nemzetközi (EU-5, NWO) együttműködésben. Új felismeréseket tett a kalászfuzárium járványtani ismeretekhez (*European Journal of Plant Pathology* 112, 143–154). A mikotoxintermelő növénykórokozó gombák reprodukciós stratégiáit tanulmányozva megállapította, hogy az ismeretlen ivaros szaporodású, ún. aszexuális gombafajokban is ép, működőképes párosodási típus gének vannak, ezek az ivaros folyamatok szabályozása mellett más sejtbíológiai eseményekre is befolyással vannak (*Applied and Environmental Microbiology* 70, 4419–4423). Az elmúlt 6 évben 27 közleménye született (IF: 29,7), független idézeteinek száma több mint 140-nel nőtt.

Ajánlók: Balázs Ervin, Heszký László, Horváth József,
Király Zoltán, Nagy Béla, Sáringer Gyula

☞ NÉMETH TAMÁS

Szombathelyen született 1952-ben. 2001 óta az MTA levelező tagja. Az MTA Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézete igazgatója, egyetemi tanár. Szűkebb szakterülete a talajtan és növénytáplálás, valamint ezek környezeti vonatkozásai.

2001 óta 10 könyvet, konferenciakiadványt szerkesztett, 1 könyve, 55 könyvfejezete, 119 tudományos közleménye jelent meg. 1 szabadalmat jelentett be. Hivatkozásainak száma 256. Növénytáplálási és környezetterhelési kutatásainak eredménye a precíziós növénytermesztés hazai lehetőségeinek kidolgozása (*Növénytermelés* 50, 419–430), a nitrogénforgalom elemzése (*Comm. Soil Sci. and Plant Anal.* 36, 215–230; *Növénytermelés* 50, 560–573, 50, 575–591; *Cereal Res. Com.* 34 [1] 61–64), a nitrát környezeti hatásának (*Water Sci. Tech.* 45, 133–140) és a nehézfémek környezetterhelésben játszott szerepének tisztázása (*Z. Naturforsch.* 60c, 260–264, 60c, 357–361), talajnövény-rendszerben játszott szerepének, talajszelvénybeni mozgásának, felhalmozódásának vizsgálata.

Ajánlók: Harnos Zsolt, Heszký László, Horn Péter,
Láng István, Stefanovits Pál, Várallyay György

☞ SCHMIDT JÁNOS

Feketeerdőn született 1935-ben. 2001 óta az MTA levelező tagja. A Nyugat-Magyarországi Egyetem Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Karának kutatóprofesszora.

A modern takarmányozástan külföldön is jegyzett alakja. A kérődzők takarmányozásában bevezetett metabolizálható fehérjerendszer kidolgozását célzó kutatásokat vezette.

Továbbfejlesztették a bendőben szintetizálódó mikrobafehérje mennyiségének mérésére szolgáló eljárást (*Trends in Anal. Chem.* 20, 1, 42; *Chromatographia* 56, 167). A kérődzők energia- és fehérjeellátásának javítására a bendőben csak kismértékben lebomló (bypass) zsír- és fehérjekészítményeket fejlesztettek ki (*Állatteny. és Tak.* 52, 6, 543; 54, 4, 339). Eljárást dolgoztak ki a keményítő ruminális lebomlásának mérséklésére (*Acta Vet. Hung.* 54, 2, 201). Hazai viszonyokhoz adaptálták és fejlesztették a fóliatömlős silózási technológiát (*Hung. Agricult. Eng.* 16, 16).

Ajánlók: *Horn Péter, Kovács Ferenc (IV. o.), Mészáros János, Nagy Béla*

☞ VARGA JÁNOS

Győrben született 1941-ben. 2001 óta az MTA levelező tagja. A Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Kar Mikrobiológia és Járványtan Tanszéke egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete az állatorvosi mikrobiológia, fertőző betegségek, járványtan.

Levelező taggá választása óta 9 szakközleménye (IF: 8,1) és három könyvrészlete jelent meg, (külföldi, független hivatkozás: 64). Fontosabb kutatási eredményeit a *Campylobacter* (*Magy. Áo. Lapja* 2001, 123, 677–694), a *Rhodococcus equi* (*Vet. Microbiol.*, 2002, 88, 377–384; *J. Clin. Microbiol.*, 2005, 43, 1246–1250) és egyes baromfipatógén baktériumokra (*Acta Vet. Hung.*, 2001, 49, 125–130) vonatkozóan érte el. Magyar és angol nyelven oktatja az állatorvosi mikrobiológiát és a járványtant. Rendszeresen tart előadásokat orvosi, állatorvosi szakmai és tudományos társaságokban (pl. *Madárinfluenza*. Mindentudás Egyeteme, 2006. február). Aktív szerepet játszik a hazai és nemzetközi tudományos, szakmai szervezetekben, társaságokban.

Ajánlók: *Kovács Ferenc (IV. o.), Mészáros János, Nagy Béla*

LEVELEZŐ TAGSÁGRA AJÁNlja

☞ BARNÁ BALÁZS

Budapesten született 1948-ban. A mezőgazdasági tudomány doktora 1996 óta. Az MTA Növényvédelmi Kutatóintézetének tudományos igazgatóhelyettese. Szűkebb szakterülete a növényi betegségellenállóság.

A Növényvédelmi Kutatóintézetben 1971 óta dolgozik. Ez idő alatt 8 könyvfejezetet és 85 tudományos közleményt írt, összesített impakt faktora 100,48, független hivatkozásai száma 461. 2 szabadalma van. A növények hiperszenzitív reakciójának (HR) tanulmányozásával kiderítette, hogy a HR nem oka, inkább következménye a rezisztenciának (*Nature* 239, 1972, 215–219). Később Lincolnban (Nebraska, USA) kimutatta, hogy a súlyos járványt okozó *Helminthosporium maydis* T-toxinja a szén-dioxid-kötést gátolja a kukoricában (*Plant Physiol.* 66, 1980, 580–583). A búza rozsda-ellenállóságát tanulmányozva megállapította az RNáz enzimek fontos szerepét (*Physiol. Molec. Plant Pathol.* 35, 1989, 151–160). In vitro szelektált szuperoxid toleráns dohányról bizonyította, számos stresszel szemben ellenálló, oka a növény fokozott antioxidáns aktivitása és késleltetett öregedése (*Naturwissenschaften* 80, 1993, 420–422). A szisztémikus szerzett rezisztencia kialakulásában is fontos szerepe van az antioxidánsoknak (*Plant. Physiol.* 114, 1997, 1443–451; *Free Radical Res.* 36, 2002, 981–991). A fokozott antioxidáns kapacitás a gyakorlatban stresszekkel szemben ellenálló növények nemesítését teszi lehetővé (*Nature Biotechnology* 17, 1999, 192–196; *Pest Manag. Sci.* 59, 2003, 459–464; *Physiol.*

Molec. Plant Pathol. 65, 2004, 39–47). Valamennyi agrár- és több tudományegyetem posztgraduális képzésében részt vesz. 1999–2002 között Széchenyi professzori ösztöndíjat kapott. Az MTA AKT, két akadémiai bizottság és a Journal of Phytopathology szerkesztőbizottsága tagja.

Ajánlók: Bedő Zoltán, Hornok László, Király Zoltán

80 BARNABÁS BEÁTA

Budapesten született 1948-ban. 1989 óta a mezőgazdasági tudomány doktora. Az MTA Mezőgazdasági Kutatóintézetében a Biológiai Szekció vezetője és tudományos igazgatóhelyettes. Szűkebb szakterülete a növényi szaporodásbiológia és biotechnológia. Az 1970-es években megalapozta a pollen krioprezervációs kutatásokat hazánkban, amely nemzetközileg elismertté tette (*Euphytica* 25, 1976, 747–753; *Ann. Bot.* 48, 1981, 861–865; *Acta Bot. Hung.* 30, 1984, 329–332). Munkatársaival megoldotta a növény-nemesítési gyakorlatban azóta elterjedt búza- és kukorica-dihaploid előállítását (*Theor. Appl. Genet.* 81, 1991, 675–678; *Plant Cell Rep.* 18, 1999, 858–862; *Euphytica* 119, 2001, 211–216) és az in vitro androgenezis folyamatát. In vitro mikroszpóra szelekcióval Al-toleráns búza (*Plant Sci.* 166/3, 2004, 583–591) és oxidatív stresszekkel szemben ellenálló kukorica-DH-vonalakat állítottak elő (*Protoplasma*, 2006). Az általa vezetett ún. „növényi lombikbébi”-program hazánkban egyedülálló kutatási irányvonal. Együttműködések keretében a búzapetesejt mikroinjektálásán alapuló, környezetbarát génbeviteli rendszert dolgoznak ki (*Sex. Plant Reprod.* 5, 1994, 311–312; *Plant Cell Rep.* 15, 1995, 178–180; *Protoplasma* 208, 1999, 163–172), és a megtermékenyülés nélküli embriófejlődés indukálásának lehetőségeit kutatják (*Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* 47, 2005, 167–171). Szakértelmét a PhD-képzés területén (ELTE, SZIE, NYME) is gyümölcsozteti. Új tudományos iskolát alapított a növényi ivaros folyamatok biotechnológiája területén. Szakterületének prominens képviselője. Tudományos pályafutásának is köszönhető, hogy a magyar nemesítés nemzetközileg elismertté vált, eredményei a mindennap gyakorlatába is bekerültek.

Ajánlók: Balázs Ervin, Heszky László, Horváth József, Kőmíves Tamás

80 JOLÁNKAI MÁRTON

1949-ben született Budapesten. A mezőgazdasági tudomány doktora 1994 óta. A Szent István Egyetem intézetigazgató egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a búzatermesztés, ezen belül a tápanyag- és vízellátás, a növényvédelem, a bioreguláció, valamint a környezetvédelem növénytermesztési vonatkozásai.

Hozzájárult a búzatermesztés technológiájának, módszertanának továbbfejlesztéséhez, a környezetkímélő termesztési eljárások kidolgozásához (*Sveriges Utsadesförenings Tidskrift* 99, 93–97; *Hungarian Agricultural Engineering* 8, 23–25; *Food Science and Technology* 19, 4, 39). A tápanyagellátás, valamint a peszticidmaradványok fajtaspecifikus kutatása területén munkássága hiánypótló (*Environmental Pollution* 85–91, Queen Mary and Westfield, London; *Acta Agronomica Hungarica* 50, 173–178). Kutatócsoportjával módszert dolgozott ki a fenntartható növénytermesztési és talajhasználati rendszerek alkalmazására (*Acta Agronomica Hungarica* 45, 155–162; *Bibliotheca Fragmenta Agonomica* 97, 323–327; *Advances in Geocology* 32, 354–362). A klímaváltozás hatásait

feltáró kutatási eredményei jelentősek (*Cereal Research Communications* 33, 1, 13–17). Kialakította a hazai angol nyelvű növénytermesztéstan oktatás tantárgyi feltételeit. Tankönyveit három hazai felsőoktatási intézményben, valamint az angliai Brinsbury College képzésében is használják. Kezdeményezője és alapító tagja az Alpok–Adria tudományos együttműködésnek. Összes publikációinak száma mintegy 300. Több könyvnek, egyetemi tankönyvnek és két szabadalomnak társszerzője, ill. szerzője. Dolgozatainak 369 citációja ismert, amelyekből 205-ször hivatkozzák tudományos folyóiratokban, illetve művekben. Számos tudományos szervezet és testület munkájában vesz részt. Az MTA Növénytermesztési Bizottsága elnöke, az Agrokémia és Talajtan szerkesztőbizottsága tagja.

Ajánlók: Horváth József, Németh Tamás, Várallyay György

☛ KÁDÁR IMRE

Pereden született 1943-ban. A mezőgazdasági tudomány doktora 1993 óta. Az MTA Talajtani és Agrokémia Kutatóintézete tudományos tanácsadója. Szűkebb szakterülete az agrokémia/növény táplálás, tápláléklánc elemforgalma és nehézfém szennyeződése. Tudományos munkássága a korszerű fenntartható növény táplálás, a környezetvédelem, az elemek táplálékláncban játszott szerepének jobb megismerése területén volt különösen eredményes (*A talajok és növények nehézfém tartalmának vizsgálata*. KTM–MTA TAKI, Bp., 1991, 104 p.; *A talaj–növény–állat–ember tápláléklánc szennyeződése kémiai elemekkel Magyarországon*. KTM–MTA TAKI, Bp., 1995, 388 p.). Kísérletező tevékenysége egyedülálló. Az 1960-as évek végétől napjainkig mintegy 20 növényi tápelem és környezetszennyező nehézfém körforgalmát vizsgálta 30 növényfajjal tenyészedény- és szabadföldi tartamkísérletben. Munkatársaival összeállította a főbb szántóföldi növények tápláltsági állapotának ellenőrzésére szolgáló mintavételi módszereket és ellátottsági határértékeket, amelyek tudományos alapját jelentik a korszerű növény táplálási szaktanácsadásnak (*A növény táplálás alapelvei és módszerei*. MTA TAKI, Bp., 1992, 398 p.), valamint kidolgozta a tápláléklánc szennyeződésének megállapítására és nyomon követésére szolgáló mintavételi, vizsgálati és értékelési rendszert. Kiemelkedő az agronómia/agrokémia terén kifejtett tudománytörténeti munkássága (Liebig, Thaer, Ditz munkáiról kiadott könyvei), valamint tudományos közéleti tevékenysége. Számos tudományos bizottságnak és szakértői testületnek tagja, nagy szerepet játszott több hazai és nemzetközi programban, valamint a tudományos eredmények gyakorlati elterjesztésében. Társszerzőkkel együtt írt összes tudományos közleményeinek száma 550, ismertté vált független idézettsége 1154.

Ajánlók: Láng István, Stefanovits Pál, Szabó István Mihály, Várallyay György

☛ KISS GYÖRGY BOTOND

1948-ban született Debrecenben. Az MTA doktora 1999 óta. Az FVM gödöllői Mezőgazdasági Biotechnológiai Kutatóközpontja főigazgatója. Szűkebb szakterülete a szimbiotikus nitrogénkötés, a növénygenetika, a molekuláris markerek segítségével történő növény nemesítés és a növényi kórokozók elleni biológiai védelem.

65 tudományos közlemény szerzője, melyek összesített impakt faktora 282, összes/független hivatkozásainak száma 1453/1131. Hirsch-indexe: 23. A DNS-technikák hazai alkalmazása, a véralvadást gátló rekombináns hirudin előállítás, a mezőgazdasági mikro-

biológia és növénytermesztés területén belül a bioszféra nitrogén-körforgásának kutatása, a lucerna genetikai térképének megszerkesztése (*Mol. Gen. Genet.* 238, 1993, 129–137), a mezőgazdaságilag jelentős, a biológiai növényvédelemhez és a környezetkímélő növénytermesztéshez kapcsolódó kutatások eredményeként a fuzáriumrezisztens lucerna- és a multirezisztens paprikafajták molekuláris DNS-markerek segítségével történő nemesítése, az első – a szimbiotikus nitrogénkötésben nélkülözhetetlen – lucerna gén, a NORK-gén (*Nature* 417, 2002, 962–966), és több más, a gümőképzés jelátviteli rendszerében résztvevő nodulációs gén genetikai térképezésén alapuló klónozása (*Genetics* 166, 2004, 1463–1502; *PNAS* 101, 2004, 15289–15294; *Science* 303, 2004, 1364–1367; *Science* 308, 2005, 1786–1789; *Genetics* 172, 2006, 2541–55) terén ért el jelentős eredményeket. Kilenc szabadalom kidolgozásában való alkotó közreműködéséért, a genetikai térképezésén alapuló klónozásban elért eredményeiért és a magyar mezőgazdasági szak tudás hazai és nemzetközi tekintélyének növeléséért 2003-ban Gábor Dénes-díjat kapott.

Ajánlók: Balázs Ervin, Dudits Dénes, Hornok László

80 MESTERHÁZY ÁKOS

Deutsch Krone-ban született 1945-ben. A mezőgazdasági tudomány doktora 1989 óta. A szegedi Gabonatermesztési Kutató Kht. Biotechnológiai és Rezisztenciakutató Főosztálya vezetője, a Szegedi Tudományegyetem és a Szent István Egyetem egyetemi magántanára. Szűkebb szakterülete a búzanemesítés, rezisztenciakutatás, élelmiszerbiztonság.

Barabás Zoltán akadémikus egyik legsikeresebb tanítványa. Eddig 405 dolgozata jelent meg, ezekből 41 vezető világlapokban (*Anticancer Res.*, *Env. Entomology*, *Euphytica*, *EJPP*, *In vitro Toxicology*, *J. of Chromatography*, *J. of Phytopathology*, *Maydica*, *MPMI*, *Mycologia*, *Mycological Research*, *Pediatric Research*, *Plant Breeding*, *Plant Disease*, *Rapid Comm. Mass Spect.*, *Seed Science and Technology*, *TAG*). Dolgozataira eddig 1275 hivatkozást kapott, 95 %-ban külföldről. Ismertsége 123,09. A legfontosabb európai fuzáriumkutatók nála tanulták a szakmát. Módszereit és rezisztens anyagainak az egész világon használják. Vendégprofesszori meghívások: USA, Kanada, Kína, Svédország, Norvégia. 1997-ben ő rendezte meg az eddigi legsikeresebb fuzáriumsemináriumot, és őt bízták meg a 2008. évi 3rd International Fusarium Seminar megrendezésével is. Sikeresen ötvözte a kórtani, agronómiai, minőségi és toxikológiai kutatásokat a klasszikus növény-nemesítés hatékonyabbá tétele érdekében. Vezetőként vagy társnemesítőként 35 szabadalmaztatott búzafajta nemesítésében vett részt, amelyeket az országos vetésterület kb. 8 %-án természetnek sok százmillió Ft extrajövedelmet biztosítva a gazdáknak. Munkáját számos hazai és EU-pályázat támogatta. Több hazai és nemzetközi tudományos szervezetben dolgozik. Munkáját 1992-ben Akadémiai Díjjal, 2000-ben Darányi Ignác szakkuratóriumi díjjal ismerték el; 2005-ben Magyar Köztársasági Arany Érdemkeresztet kapott.

Ajánlók: Bócsa Iván, Dudits Dénes, Heszky László, Kovács Ferenc (IV. o.), Solti László

80 NAGY JÁNOS

Hajdúnánáson született 1951-ben. Az MTA doktora 1997 óta. A Debreceni Egyetem rektora, egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a talajművelés, az öntözés, a műtrágyázás és az időjárási tényezők kölcsönhatásainak értékelése.

Vezetésével országosan is kiemelkedő (orvos-, agrár- és természettudományok) integrációs eredményeket értek el. Alapítója és vezetője az Európában is egyedülálló multifakto-

riális szántóföldi növénytermesztési tartamkísérleteknek. Tudományos kutatásai hozzájárulnak a környezetkímélő, hatékony és alkalmazkodó termesztéstechnológiák fejlesztéséhez, amelyet a nádudvari KITE Rt. harminc éve eredményesen hasznosít. Eredményeit 2006-ban Széchenyi-díjjal ismerték el. Összes publikációinak száma: 295 (IF: 5,522), ebből 108 idegen nyelvű (80 cikk, könyvrészlet és 28 proceedings). Tudományos eredményekre történő független hivatkozások száma 522. Kiemelkedők a DE Természettudományi Karával közösen végzett kukorica fotoszintetikus aktivitása kutatásának eredményei (*J. Plant Physiology* 159:6, 2002, 627–634), a műtrágyázás és az öntözés kölcsönhatásainak számszerűsítése (*Acta Agron. Hun.* 53:1, 2005, 31–39). Nevéhez fűződik a környezetkímélő termesztéstechnológiák fejlesztése (*Növénytermelés* 53:4, 2004, 365–374; 55:1–2, 2006, 103–112), a kukoricatermesztés kockázatának csökkentése (*Cereal Res. Comm.*, 28:1–2, 2000, 109–115; 34:2, 2006, 255–258) és új hőegységrendszer kidolgozása (*European J. Agr.*, 2006). Tudományos eredményeit külföldi egyetemek is megjelentették (*Gent I.* 29–39, 2005; Szentpétervár, 3, 2006, 212–238). Alapítója az Acta Agraria Debreceniensis tudományos folyóiratnak. Főszerkesztője a Current Plant and Soil Science in Agriculture nemzetközi kiadványsorozatnak.

Ajánlók: Horn Péter, Király Zoltán, Mészáros János,
Németh Tamás, Solymos Rezső

80 NEMÉNYI MIKLÓS

Szombathelyen született 1947-ben. A mezőgazdasági tudomány doktora 1995 óta. A Nyugat-Magyarországi Egyetem Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kara Biológiai Rendszerek Műszaki Intézete intézetigazgatója, egyetemi tanára, tudományos dékán-helyettes. Szűkebb szakterülete az agro- és élelmiszerfizika, agro-térinformatika, élő megújuló energia- és nyersanyagforrások.

Elsőként bizonyította, hogy az adott növényfajon belül eltérő tulajdonságú hibridek, ill. fajták szemtermésének száradási jellemzői között mesterséges körülmények mellett jelentős eltérések vannak, kimutatta a befolyásoló tényezőket (*Energiatakarékosan szárítható kukorica hibridek jellemzői*. Akadémiai Kiadó, Bp., 1988). Új, korrektebb és pontosabb módszert alapozott meg a biológiai anyagokban lejátszódó hő- és anyagtranszportok leírására (N., M. et al.: Investigation of simultaneous heat and mass transfer within the maize kernels during drying. *Computers and Electronics in Agriculture*, Vol. 26, 2000). Jelentős eredményeket ért el a műholdakra alapozott precíziós növénytermesztési technológiák műszaki feltételrendszerének fejlesztése terén. A kutatómunka az élő és a mesterséges növény széleskörű együttműködését szolgálja, hozzájárulva az agroökológiai elvárásokhoz (N., M. et al.: The role of GIS and GPS in precision farming. *Computers and Electronics in Agriculture*, Vol. 40., 2003; N., M. et al.: An Application of Tillage Force Mapping as a Cropping Management Tool. *Biosystems Engineering*, Vol. 94. No. 351–357, 2006). Konzorciumvezetője volt (2002–2005) egy NKF-programnak, amely a rosnövénytermékek, a biológiai eredetű műanyagok és hajtóanyagok előállításának agrotechnológiai fejlesztését szolgálta. Jelenleg is konzorciumvezetője egy NKF-programnak. Ezek a kutatások jelentős szerepet vállalnak a hozzáadott értéket jelentő, biológiai nyersanyagokra alapozott gyártmányfejlesztésekben az ipari termékek és a biohajtóanyagok előállítása terén.

Ajánlók: Bedő Zoltán, Kurnik Ernő, Láng István, Varga János (IV o.)

PAPP JÁNOS

1938-ban született Szakolyban. A mezőgazdasági tudomány doktora 1989 óta. A Budapesti Corvinus Egyetem Kertészettudományi Kara Gyümölcstermő Növények Tanszéke egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a kertészet és a gyümölcstermesztés.

Az utóbbi 10 év eredményeit 5 könyvben, 16 könyvfejezetben, 53 tudományos cikkben és 68 konferenciakiadványban publikálták. Tudományos tevékenysége középpontjában a gyümölcstermő növények tápanyagigényének és az ültetvények tápanyag-szükségletének meghatározása, azok ellenőrzésére szolgáló módszerek továbbfejlesztése áll. Az általa kidolgozott levéldiagnosztikai határértékeket világszerte felhasználják. Kutatási eredményei hozzájárultak a N-ellátottság és a gyümölcsminőség összefüggésrendszerének sokoldalúbb feltárásához, valamint ahhoz, hogy a hazai gyümölcstermesztés tápanyaggazdálkodásában gyökeres szemléletváltozás következett be (*Hort. Sci.* 1, 2000, 128–131). Tudományos munkássága alapozta meg az integrált gyümölcstermesztés agrokémiai követelményrendszerét (*Acta Hort.* 383, 1995, 393–400; 448, 1997, 44–49; 477, 1998, 39–47). Kiemelkedő kutatási és tudományszervezői tevékenysége nemzetközileg elismert. Az MTA Kertészeti Bizottságának 1975 óta tagja, 1980–1991 között titkára, 2002-től elnöke. Vezetésével dolgozták ki a kertészeti ágazat fejlesztésének stratégiai programját. 2000-től 2003-ig az MTA Doktori Tanácsa titkára. 1994–2000 között választott doktorképviselő. A Nemzetközi Kertészeti Tudományos Társaság (ISHS) tanácsának tagja. Több jelentős nemzetközi és hazai konferencia szervezője, felkért előadója. Kitüntetései: Porpáczy Aladár-émlékplakett (1978), Újhelyi Imre-émlékérem (1987), Darányi Ignác szakkuratóriumi díj (2001), Akadémiai Díj (2006).

Ajánlók: *Balázs Sándor, Böcsa Iván, Cselőtei László, Kozma Pál*

SZABÓ FERENC

1949-ben született Nagyberényben. A mezőgazdasági tudomány doktora 1994 óta. A Pannon Egyetem doktori iskolája vezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete az állattenyésztés.

Az utóbbi tíz évben 58 tudományos publikációja, 31 könyvfejezete jelent meg, 3 egyetemi jegyzet, 3 tan-, illetve szakkönyvet szerkesztett. Független hivatkozásainak száma: 183. Összesített impakt faktora 37,692. Kutatási területe a húsmarhatenyésztés. Az elsők között határozta meg számos tulajdonság örökölhetőségét, genetikai, fenotípusos és környezeti korrelációit. Jelentős eredményeket ért el az anyai, valamint a heterózis hatások tisztázásában. Kiemelkedő a húsmarhatenyésztés biológiai alapjainak vizsgálata terén végzett tevékenysége (*Acta Agr. Hung.* 47:1, 1999, 53–57; *Livestock Prod. Sci.* 61, 1999, 253–260; *G. Agric.* 1, 2004, 7, 51–67; *Livestock Sci.* 103, 2006, 181–185). Több húsmarhatenyésztési kutatási program irányítója. Számos hazai, nemzetközi szakmai szervezet tagja, tisztségviselője (MTA közgyűlési doktorképviselő, MAE Állattenyésztők Társasága, az MHAGE elnöke). Az ICAR Beef Working Group, az EAAP LFS hazai képviselője. Három folyóirat szerkesztőbizottsági tagja. Egyetemén, ahol két vezetői ciklusban tudományos dékánhelyettes, egy ciklusban dékán volt, népszerű, elismert oktató. Tudományos elismerései: MTA VEAB-díj (1987), Széchenyi professzori ösztöndíj (1997), MAE Aranykoszorús Jelvény (2001).

Ajánlók: *Kurnik Ernő, Mátyás Csaba, Schmidt János*

☛ SZENDRŐ PÉTER

Budapesten született 1938-ban. A mezőgazdasági tudomány doktora 1994 óta. A Szent István Egyetem egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete az agrárműszaki tudomány. Matematikai modellje a világon elsőként tár fel pontos összefüggést a szecskázógép működése, a növény és az aprított növényi halmazok méretstruktúrája között (Examination of chopping process in self-propelled forage harvesters. *Acta Agronomica* 28: 1–2, 1979, 106–119). Meghatározta az aprított zöldtakarmány méreteloszlása viszkoeelasztikai, fermentációs, etetési és takarmányhasznosulási szempontból optimális paramétereit (*Szálás zöldtakarmányok szecskázása*. Akadémiai Kiadó, Bp., 1995). Vibrációs csúszómet-szési elmélete új irányzatot indított az aprítószerkezetek fejlesztésében. Terménypapító szabadalmi (MULTIKÁTOR No. 177069, VIBRO-CUT No. P 9702517) révén jelentősen nőtt az aprítókések hatékonysága és élettartama, csökkent a vágás energiaigénye (*Rázó szállítógépek*. Műszaki Kiadó, Bp., 1973). A MOBITOX (No. 159857) csávázógépeken alkalmazott precíziós növényvédőszer keverőadagolója a víz perdületet használja fel az optimális magfedettség előállítására. Megoldotta a napraforgó-vetőmag sclerotium mentesítését. Magtisztítója (ELEKTÓR No. 191615) a kaszatokkal megegyező küllemű és tömegű gombaképleteket speciális erőterben teszi szétválaszthatóvá. Villamos kezeléssel (QVANTOR P 9800319) növelte egyes nehezen csírázó vetőmagvak életképességét. Publikációi (519) közül 100 tudományos cikk (44 idegen nyelvű), 4 önálló és 10 általa szerkesztett szak-, illetve tankönyv, valamint 11 (feltalálótársakkal közös) megvalósult szabadalom. A tudományos diákköri tevékenységnek négy évtizede országos szervezője és irányítója.

Ajánlók: *Balázs Sándor, Dimény Imre, Horn Péter, Tomcsányi Pál*

☛ SZÜCS ISTVÁN

Kisigmádon született 1944-ben. A közgazdaságtudomány doktora 1987 óta. A Szent István Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kara tanszékvezető egyetemi tanára, a Gazdaságelemzési Módszertani Intézet igazgatója. Szűkebb szakterülete az agrár-közgazdaságtan.

Tudományos gondolkodásának középpontjában az agrár-közgazdaságtan elméleti összefüggéseinek, törvényszerűségeinek feltárása, a matematikai-közgazdasági módszerek gazdagítása áll. Kidolgozta a mezőgazdasági ágazatok fejlesztésének általános dinamikus modelljét, a mezőgazdasági árak közgazdaságilag indokolható nyereségtartalmát. Közreműködött a termelés optimális területi elhelyezésére alkalmas módszerek továbbfejlesztésében, a közép-kelet-európai országok regionális fejlesztési modelljének kidolgozásában. A Hungarian-US research project keretében elemezte a kisvállalkozások jövedelmességét. Az NKFP-015 sz. kiemelt kutatási programban digitális térképekre alapozva automatizálta a termőföld közgazdasági értékelésének rendszerét, ezáltal a világon elsőként jutott el egy egzakt alapokra helyezett értékelési rendszermodellhez. A modell a „Cereal Research Communication” c. konferencián bemutatásra került. A Nemzeti Agrár- és Vidékfejlesztési Kerekasztal munkájában irányította a birtokpolitika kidolgozását. Résztvevője a „Magyarország az Ezredfordulón” Stratégiai Kutatások a Magyar Tudományos Akadémián c. kutatási programnak. Vezetője az OM által koordinált Nemzeti Kutatási Fejlesztési Program 32/2001, valamint az NKFP-014 sz. projektnek. 1998 óta elnöke az MTA IV. Osztálya Agrárközgazdasági Bizottságának, vezetője a SZIE Gazdálkodási és

Szervezőtudományi Doktori Iskolának, 2004-től a Magyar Agrártudományi Egyesület elnöke. Publikációinak száma: 219, hivatkozások száma: 220.

Ajánlók: Csáki Csaba, Dimény Imre, Tomcsányi Pál

80 TÓTH MIKLÓS

Budapesten született 1950-ben. A mezőgazdasági tudomány doktora 1997 óta. Az MTA Növényvédelmi Kutatóintézete tudományos tanácsadója. Szűkebb szakterülete a kémiai ökológia, növényvédelmi rovartan.

Tóth Miklós az új, szelektív növényvédelmi irányzatok meghatározó személyisége, aki kezdettől fogva a biológiai növényvédelem alapjait tanulmányozva tette meg alapvető felfedezéseit, és indította el hazánkban a kémiai ökológián belül a rovarferomonok alapkutatási szintű vizsgálatát. Hetven kártevő rovarfaj feromonjának kémiai szerkezetét azonosította; eredményeit a szakterület legrangosabb tudományos folyóirataiban közli (több, mint száz alkalommal), amit jól reprezentál pl. *Tetrahedron Lett.* 30, 1989, 3405–3408; *J. Chem. Ecol.* 31, 2005, 2705–272. Kumulatív impakt faktora 71,716; hivatkozásainak száma 634. Kimutatta eltérő feromonösszetételt használó populációk meglétét három lepkefajnál, amivel e rovarok mikroevolúciójának részleteire derített fényt. Társszerzőkkel létrehozott, a lepkék feromon adatait tartalmazó internetes adatbázisának (*The Pherolist*. Internet Edition) honlapját 1999-től 2006-ig 118 173-an keresték fel. Felfedezései közvetlen gyakorlati felhasználáshoz vezettek, 8 elfogadott szabadalmára alapozva a CSALOMON feromoncsapda-családot (www.julia-nki.hu/csalomon) alakította ki, 1996-ban az OMÉK Nagydíját elnyerve. Kukoricabogár-csapdája az EU-országok számára ajánlott csapdatípus (EU Diabrotica project QLK5-CT-1999-01110). Tóth Miklós a tudomány eredményeit azonnal alkalmazva, napjaink kutatóinak kiváló példát mutat. Személyében olyan kollégát javasolunk, aki a pasteuri szemlélet szerint vallja: „Nincsenek alkalmazott tudományok, csak tudományok vannak, amelyeket alkalmaznak.”

Ajánlók: Čamprag Dusan, Jermy Tibor, Kőműves Tamás, Nagy Béla, Sáringer Gyula, Somogyi Péter, Varga János (IV. o.)

KÜLSŐ TAGSÁGRA AJÁNLIJA

80 BELÁK SÁNDOR

Mosonmagyaróváron született, 1946-ban. Az állatorvos-tudomány doktora 1995 óta. A National Veterinary Institute és a Swedish University of Agricultural Sciences Virológiai Osztályok Egyesített Kutatási és Fejlesztési Divíziójának vezetője, az OIE Collaborating Centre for the Application of Polymerase Chain Reaction Methods for the Diagnosis of Viral Diseases in Veterinary Medicine igazgatója. Szűkebb szakterülete az állatorvosi virológia és járványtan.

Nemzetközileg elismert tudós, több nemzetközi szervezet szakértője. Elsőként mutatott rá, az adenovírusok képesek áttörni a gazdafajbarriert és idegen fajokban tömeges megbetegedéseket előidézni (*Virology* 153, 1986, 262). Úttörő kutatásokat végzett a molekuláris vírusdiagnosztikában (*Archives of Virology* 108, 1989, 279; *Expert Review of Molecular Diagnostics* 1, 2001, 434). Élen járt a molekuláris járványtani módszerek alkalmazásában a vírusok okozta állatbetegségek elleni védekezés terén (*Journal of*

General Virology 83, 2002, 1861; *Journal of Clinical Microbiology* 44, 2006, 957). 1983 óta Svédországban dolgozik, magyar kutatókkal több közös EU-projektje és számos publikációja van. Eddigi összes IF-a 165. Munkáira 1996 óta 1150 független hivatkozása van.

Ajánlók: Kovács Ferenc (IV. o.), Mészáros János, Nagy Béla, Varga János (IV. o.)

LELLEY JAN IVÁN

Nyitrán született 1938-ban. A Gesellschaft für angewandte Mykologie und Umweltstudien Institut für Pilzforschung igazgatója. Szűkebb szakterülete az alkalmazott mikológia.

A csiperketermesztésben a tőzegalapanyag helyettesítését szolgáló alternatív takaróanyagok, a növényvédelem és az üzemi higiénia kutatásai jelentősek. A laskagomba és a shiitake termesztéstechnológiájának kutatása és üzemi termesztésének bevezetése Németországban hozzá fűződik. Kidolgozta a gyapjas tintagomba termesztéstechnológiáját. Az ektomikorrhizas gombák hasznosításához az erdőpusztulás folyamatának megfékezésére új szelekciós eljárást dolgozott ki. Világviszonylatban is elsőként alkalmazott mikorrhizas gombákat a pusztuló erdők revitalizációja céljából. Megalapozta Németországban a gyógygombák biotechnológiájának kutatását és jelenleg már széles körben használt készítményeket fejlesztett ki gyógygomba-alapanyagokból.

Ajánlók: Balázs Sándor, Bedő Zoltán, Bócsa Iván, Cselőtei László

ORVOSI TUDOMÁNYOK OSZTÁLYA

RENDES TAGSÁGRA AJÁNLJA

☞ ÁDÁM VERONIKA

Nagykanizsán született 1949-ben. 2001 óta az MTA levelező tagja. A Semmelweis Egyetem Orvosi Biokémiai Intézetének tanszékvezetője, az egyetem tudományos rektorhelyettese. Szűkebb szakterülete a neurodegenerációk és az oxidatív stressz által okozott központi idegrendszeri károsodások molekuláris mechanizmusa.

Újabb kutatásai során megállapították, hogy a mitokondriális complex I 15–20 %-os gátlása mellett megnő a reaktív oxigén származékok keletkezése. Kimutatták, hogy az α -ketoglutarát dehidrogenáz H_2O_2 -t képes generálni. Jellemezték az agyi endothel-sejtek membránjában található Ca^{2+} és ATP-szenzitív kation csatornák biofizikai tulajdonságait. 24 közleménye jelent meg (impakt 105), négy tanítványa szerezte meg a PhD-fokozatot. A European Society for Neurochemistry főtitkára, az International Society for Neurochemistry vezetőségi tagja. Kitüntetései: Szentágothai János szakkuratóriumi díj, Batthány-Strattmann-díj, Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt, Medicina Nívódíj, Genersich Alapítvány díja, Ipolyi Arnold-díj.

Ajánlók: *Halász Béla, Papp Gyula, Spät András*

☞ KOSZTOLÁNYI GYÖRGY

Szekszárdon született 1942-ben. 2001 óta az MTA levelező tagja. A Pécsi Tudományegyetem Orvosi Genetikai és Gyermekfejlődéstani Intézet igazgató professzora. Szűkebb szakterülete a klinikai genetika.

Kutatómunkája az emberi genom eltéréseinek vizsgálata és a fenotípuselemzés társítása. Az általa létrehozott intézetben a modern molekuláris módszerek folyamatos beállításával több új mutációt írtak le, eddig kellően nem értékelt mechanizmusra hívták fel a figyelmet. E módszerekkel a világszerte visszhangot kiváltó, rendszeresen idézett gyűrűkromoszómákról írt teóriáját (*Hum. Genet.* 75, 1987, 174) is sikerült új adatokkal bővítenie (*Genet. Counsel.* 14, 2003, 337; *Am. J. Med. Gene.* 139A, 2005, 234). 2006-ban a rendellenesség referenszvé választotta a European Cytogenetics Association. Irányításával az elmúlt 9 évben 8 PhD-minősítés született. Számos bel- és külföldi tudománypolitikai funkcióra kérték fel. Két nemzetközi ajánlás kidolgozásának részese.

Ajánlók: *Jobst Kázmér, Méhes Károly, Szolcsányi János*

☞ SÓTONYI PÉTER

Budapesten született 1938-ban. 2001 óta az MTA levelező tagja. Az Országos Igazságügyi Orvostani Intézet igazgatója, egyetemi tanár, rector emeritus, a tokiói Kitasato Egyetem vendégprofesszora. Szakterülete az igazságügyi orvostan.

Az igazságügyi orvostan meghatározó személyisége. Levelező taggá választása óta 39 közleménye jelent meg. 3 könyv szerkesztője és 4 könyvrészlet szerzője. Eredményeiből

kiemelhetők azok a kutatási területek, amelyekben sikerült új irányokat nyitni és új módszerekkel áttörést hozni a bizonyítás területén, az igazságügyi orvostan gyakorlatában. Széles körben alkalmazta az elektronsugaras elemanalízis és a pásztázó-elektronmikroszkóp módszereit. Vizsgálatai igazolták: az áramátfolyás területén, a bőrben polarizációs topooptika-reakciókkal követhető kollagén szerkezeti átalakulás és az elektronsugaras röntgenanalízissel bizonyítható fémion-szennyeződés következik be. 2005-ben elnyerte a japán kormány Felkelőnap Rendjét. Az ETT és a MOTESZ elnöke.

Ajánlók: *Besznyák István, Halász Béla, Gáti István, Magyar Kálmán, Pásztor Emil*

☞ TULASSAY TIVADAR

Galántán született 1949-ben. 2001 óta az MTA levelező tagja. A Semmelweis Egyetem rektora és az I. Sz. Gyermekklinika igazgatója.

Levelező taggá történt választása óta a leggyakoribb halálloki betegség, a magasvérnyomás rizikótényezőit kutatja, prediktív markereket írt le. Mások vizsgálatait megerősítve kimutatta, hogy az alacsony születési súly rizikót jelent a felnőttkori hipertónia szempontjából, a betegség már a 20 éves korban is manifesztálódik (*Horm. Res.* 55, 2001, 172). Igazolta, hogy a hipertónia kialakulásában hormonális háttérrel magyarázható nemi különbségek észlelhetők. Vizsgálatai annak a lehetőségét is felvetik, hogy a születés utáni, genetikai különbségeken alapuló és a túlélést segítő biológiai szelekció rizikót jelent a magasvérnyomás kialakulásában (*Pediatr. Res.* 54, 2003, 753).

Ajánlók: *Halász Béla, Méhes Károly, Spät András*

☞ VÉCSEI LÁSZLÓ

1954-ben született Kiskunfélegyházán. 2001 óta az MTA levelező tagja. A Szegedi Tudományegyetem Neurológiai Klinikája tanszékvezető egyetemi tanára, az Orvosi Tudományok Osztálya elnökhelyettese.

Levelező taggá történt választása óta munkatársaival megfigyeléseket tettek a kinurenin rendszer neurológiai kórképek pathomechanizmusában betöltött szerepével kapcsolatosan (*Neuropharmacology* 47, 2004, 916–925; *Neuroscience* 126, 2004, 899–914; *Eur. J. Neurology* 12, 2005, 625–631; *Kynurenines in the Brain: From Experiments to Clinics*. NOVA, New York, 2005). Sclerosis multiplexben új pathokémiai mechanizmusokat és genetikai markereket írtak le (*Eur. Neurol.* 50, 2003, 215–219; *J. Neuroimmunology* 143, 2003, 84–87; *Multiple Sclerosis* 12, 2006, 265–270). 61 in extenso angol nyelvű közleménye jelent meg (IF: 151,9), eddigi in extenso munkáinak összesített impact faktora 321,2. Összes idézettsége 1545, ebből több, mint 1000 független hivatkozás.

Ajánlók: *Dobozy Attila, Pásztor Emil, Telegdy Gyula*

LEVELEZŐ TAGSÁGRA AJÁNlja

☞ ÁDÁNY RÓZA

1952-ben született Berettyóújfalun. Az orvosudomány doktora 1991 óta. A Debreceni Egyetem Népegészségügyi Karának alapító dékánja és Megelőző Orvostani Intézetének intézetvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a népegészségügy és a genetikai epidemiológia.

Korábbi magas színvonalú experimentális kutatómunkájával jelentősen hozzájárult a tumorasszociált makrofágok daganatprogresszióban játszott szerepének tisztázásához. Az elmúlt évtizedben munkatársaival a daganatos és a kardiovaszkuláris betegségekkel szembeni veszélyeztetettség biomarkereinek azonosítása, valamint a magyar lakosság korai halálozása struktúrájának és okainak elemzése területén végzett nemzetközi szinten is kiemelkedő tudományos tevékenységet. Tudományos publikációinak száma 143, kumulatív impaktfaktora 229, munkáira külföldi szerzők több mint 860 esetben hivatkoztak. Munkái közül hézagpótló jelentőségűek a *Tumor Matrix Biology* (CRC Press, 1995), *A magyar lakosság egészségi állapota az ezredfordulón* (Medicina, 2003) címmel szerkesztett kézikönyvek, az első magyar *Epidemiológiai szótár* (Medicina, 2003) és a *Megelőző orvostan és népegészségtan* (Medicina, 2006) tankönyve. A magyar népegészségügyi program elindításában érdemi részt vállalt. A teljes vertikumú hazai népegészségügyi képzés kialakításáért és a népegészségügyi kutatások területén elért eredményeiért rangos hazai és nemzetközi elismerésekben részesült: Magyar Felsőoktatásért érdemérem, Szent-Györgyi Albert-díj, Semmelweis-díj, a Japanese Society for the Promotion of Science „Distinguished Scientist Award”-ja. Az MTA Epidemiológiai Munkabizottságának elnöke, az Európai Népegészségügyi Iskolák szövetségének korábbi elnöke, számos nemzetközi oktatási és tudományos bizottság tagja.

Ajánlók: *Eckhardt Sándor, Hollán Zsuzsa, Jobst Kázmér, Kovács László, Muszbek László, Szegedi Gyula*

80 CSIBA LÁSZLÓ

Sajószentpéteren született 1952-ben. Az MTA doktora 1999 óta. A Debreceni Egyetem Neurológiai Klinikája tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a neurológia. A stroke-kutatás nemzetközileg ismert szakembere. Az agyszövet pH-jának regionális vizsgálatára új módszert publikált (*Brain Res.* 289, 1983, 334–337), ezzel lehetőség van az agyi metabolizmus összehasonlító vizsgálatára is (*Exp. Neurol.* 90, 1985, 611–618). Új fokális ischémiamodellt dolgozott ki patkányon. Megszervezte az ország első neuroszonológia laboratóriumát és a Magyar Neuroszonológiai Társaságot. Kimutatták, hogy nemi különbségek vannak az acetazolamide provokálta áramlásváltozásokban (*J. Neuroimaging* 3, 2000, 151–156). Igazolták, hogy a vazoreaktivitás megváltozik migrénben (*Headache* 36, 1996, 323–328). Elsőként figyelték meg, hogy a kóros vazoreaktivitás és IMT már hipertóniás kamaszokban is kialakul, néhány év kezeletlen hipertónia már ultrahangmódszerekkel detektálható (*J. Neuroimaging* 13 [2] 2003, 106–12). Bevezették a kerékpár-ergometriával összekapcsolt transcranialis Doppler-vizsgálatot. Ez lehetővé teszi a kardiális és cerebrális paraméterek egyidejű tanulmányozását (*Cerebrovasc. Dis.* 12, 2001, 186–191). Kognitív teszteket is bevontak a vizsgálatokba (*Ann. Thorac. Surg.* 82, 2006, 1430–5). A gyógyszerek hatását a kardiális és az agyi keringésre, illetve kognitív teljesítményre szimultán tanulmányozzák (*J. Clin. Pharmacol.* 45 [9] 2005, 1048–54). A stroke-kal foglalkozó nemzetközi vizsgálatok irányító testületei (MATCH, DIAS-C), az osztrák társaság tiszteleti tagja, a Magyar Stroke Társaság elnöke. A Nemzetközi Stroke Társaság, az Európai Neuroszonológiai Társaság vezetőségi és a Stroke folyóirat kiadói testületi tagja.

Ajánlók: *Ádám Veronika, Gulács Balázs, Szolcsányi János*

80 DÓCZI TAMÁS

1949-ben született Szegeden. Az ovostudomány doktora 1994 óta. A Pécsi Tudományegyetem Idegsebészeti Klinikája tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete az idegsebészet.

Tudományos munkássága az agy térfogat-szabályozásával és az agyödéma vizsgálatával kapcsolatos. Igazolta az agyi kapillárisok (a vér-agy gát működése) korai károsodását a lágyagyhártya-vérzések után. Eredeti megfigyeléseket tett a vér-agy gát károsodása hatásáról az agyi vízháztartásra, az agyödéma-képződésre (*Journal of Neurosurgery* 60, 1984, 335–342). Elsők között vetette fel az irodalomban, hogy az agyszövet víz- és elektrolitháztartását (az agyi térfogatot) egy centrális (a perifériától az agyi gátrendszerek által elválasztott, független) neuroendokrin-rendszer is szabályozza. Vizsgálatai igazolták, hogy a vasopressin antagonisták, illetve az atriális natriuretikus peptid analógjai az agyödéma és az intrakraniális nyomáscsökkentés új alternatíváját jelentik (*Neurosurgery* 49, 2001, 697–704). Munkacsoportjával elsők között bizonyította a molekuláris vízcsatorna-fehéreje (aquaporin 4) szerepét az agyödéma patomechanizmusában (*Biochem Biophys Res Commun* 270, 2000, 495–503; *Proc Nat Acad Sci USA* 99, 2002, 13131–13136). Jelentős eredményeket ért el a minimálisan invazív idegsebészeti technikák meghonosításában és továbbfejlesztésében (MR-vezérelt stereotaxia, neuroendoszkópia, funkcionális MR alkalmazása). Szabadalommal védett új neuroendovascularis embolizáló anyag, továbbá idegsebészeti implantátumok, terápiás és diagnosztikus protokollok fejlesztése jelzi sikeres K+F tevékenységét. Munkáiból eddig 148 eredeti közlemény jelent meg. Közleményei összimpakt faktora 146,2, idegen idézettsége 702. Témavezetésével eddig 6 PhD-minősítés született.

Ajánlók: *Jobst Kázmér, Kosztolányi György, Pásztor Emil, Szolcsányi János*

80 FARSANG CSABA

1943-ban született Budapesten, 1984 óta az orvostudomány doktora. A Semmelweis Egyetem I. Sz. Belgyógyászati Klinikájának igazgatója, egyetemi tanár. Szűkebb szakterülete a belgyógyászat, a szív- és érrendszeri betegségek, kiemelten a hipertónia.

Kutatásaiban a coronaria-reaktivitással (*Cardiology* 65, 1980, 65–84), majd a hipertónia patofiziológiájával és az antihipertenzív szerek hatásával (McGill University, Montreal, Szt. Imre Kórház, Semmelweis Egyetem) foglalkozott. Bizonyította az endogén opioidrendszer szerepét hipertóniában, s az α_2 adrenoceptor aktiváció hipotenzív hatásában (*Science* 211, 1981, 82–4; *Circulation* 66, 1982, 1268–72). Hozzájárult a vérnyomás napszaki változásainak és az antihipertenzív terápia lehetőségeinek (imidazolin I_1 receptor agonisták, ACE-gátlók, angiotenzin receptor blokkolók) jobb megismeréséhez (*J. Hypertens.* 18, 2000, 795–80; *JACC* 44, 2004, 1175–80). Bevezette hazánkban a lézer-Doppler-áramlásmérés módszerét a klinikai vizsgálatokra, és jellemezte a hipertóniás, a diabéteszes és a vesebetegekben kialakuló keringésváltozások hátterében az endothelfüggő mikrocirkulációs eltéréseket (*Atheroscler* 173, 2004, 97–102). Elsőként vezette be hazánkban az ambuláns Portapres szívösszehúzódásonkénti vérnyomásmérés módszerét és ezzel az eljárással jellemezte az I_1 receptor stimuláció vérnyomásműködésre gyakorolt hatását (*J. Hypertens.* 24, 2006, 1619–25). 260 könyvfejezetet, illetve közleményt írt (IF: 187,762), amelyekre 1607 független irodalmi hivatkozás történt. Munkatársai közül hárman MTA doktori, öten kandidátusi, öten PhD-fokozatot, négyen főorvosi kinevezést

kaptak. Jelentősebb elismerései: Sub Auspiciis Rei Publicae Popularis, Akadémiai Díj, MOTESZ-díj, Török Eszter-émlékérem, Gábor György-nagydíj. Az MTA V. Osztályának tanácskozási jogú tagja.

Ajánlók: *Kúnos György, Papp Gyula, Tulassay Zsolt*

80 KARÁDI ISTVÁN

Budapesten született 1951-ben. Az MTA doktora 2000 óta. A Semmelweis Egyetem III. Sz. Belgyógyászati Klinikája tanszékvezető egyetemi tanára, az egyetem Általános Orvostudományi Karának dékánja. Szűkebb szakterülete a belgyógyászat, anyagcsere-betegségek, diabétesz, lipidológia, atherosclerosis.

Karádi István fő kutatási területe a lipoproteinek anyagcseréjének és az atherosclerosis pathomechanizmusának vizsgálata. Nemzetközi viszonylatban első között igazolta a kiemelten atherogén lipoprotein(a) és a fibrinolitikus rendszer közötti szerkezeti összefüggéseket (*Biochem. Biophys. Acta* 960, 1988, 91–97), valamint a belgyógyászati vesebetegségekben jelentkező fehérjeürítés és a szérumban lipoprotein(a) koncentrációjának kapcsolatát (*Clin. Chem.* 35, 1989, 2121–2123). Számos új megfigyelést tett az endothelkárosító tényezők és az érbetegségek közötti összefüggésekre vonatkozóan molekuláris genetikai, immunkémiai és klinikai epidemiológiai módszereket alkalmazva.

Ajánlók: *Hollán Zsuzsa, Petrusz Péter, Tulassay Zsolt*

80 KOPPER LÁSZLÓ

Kiskunhalason született 1942-ben. Az orvostudomány doktora 1986 óta. A Semmelweis Egyetem I. Sz. Patológiai és Kísérleti Rákkutató Intézete egyetemi tanára, intézetigazgatója. Szűkebb szakterülete a patológia, onkológia.

Pályája kezdetén új daganatgátló gyógyszerek tesztelt (3 találmány), összefüggést keresve a gyógyszerek hatékonysága és a daganatok kinetikai jellemzői között. Két, ma is széles körben alkalmazott tesztrendszer kialakításában játszott vezető szerepet: az egyik az emberi daganatok xenotranszplantációja, a másik a májmetasztázisok vizsgálatára alkalmas modell. Elsők között hívta fel a figyelmet a proteoglikánok szerepére a daganatok viselkedésében. A daganatok terjedésének genetikai szabályozását vizsgálva vett részt a máig is legismertebb metasztázisgén (nm23) felfedezésében. Jelölt érdeme, hogy az alap kutatás tapasztalataira alapozva intézetében bevezette a patológiai molekuláris diagnosztikát. Ez a tevékenység ma centrumként működik az onkohematológiában, tüdőrákok és más szolid tumorok terápiát meghatározó génhibáinak azonosításában. A daganattípusok közül az utóbbi években az érdeklődése a lymphomák, sejtfunkció szinten az apoptózis felé fordult, középpontban az apoptózis elmaradásának és indukálhatóságának szerepével a gyógyszerérzékenységben. Több szak- és tankönyvéért nívódíjat kapott. Aktivitását jelzi a már impakt faktorral rendelkező Pathology Oncology Research megalapítása és szerkesztése (Akadémiai Díj) és a PhD-képzés terén országosan is elismert munkája. Tanítványainak eredményei igazolják iskolateremtő erejét.

Ajánlók: *Klein Éva, Lapis Károly, Makara B. Gábor*

80 LIGETI ERZSÉBET

1950-ben született Budapesten. 1990 óta az orvostudományok doktora. A Semmelweis Egyetem Élettani Intézetének egy. tanára. Szűkebb szakterülete a sejtélettan, immunológia.

Fő kutatási területe a fagocita sejtek élettani működése, ezen belül a biológiai membránokon keresztüli transzportfolyamatok, a GTP-kötő fehérjék szerepe, a fagociták részvétele a nem-specifikus védekezési reakciók szervezésében és a természetes immunitás csökkenésével járó betegségek patomechanizmusában. Kimutatta G-fehérjék, valamint GTPáz aktiváló fehérjék (GAP) szerepét a fagocita sejtek szuperoxid-termelésének szabályozásában és az oxidatív károsodás mértékének csökkentésében (*Biochemistry* 27, 1988, 193–200; *Cellular and Molecular Life Sciences* 62, 2005, 2173–2193). Két GAP-fehérje esetében mutatott ki új, eddig teljesen ismeretlen szabályozási mechanizmust (*J. Biological Chemistry* 279, 2004, 5055–5058; 280, 2005, 6716–6720). Hipotézist állított fel (*J. Leukocyte Biology* 69, 2001, 191–196), majd kísérleti adatokkal támasztotta alá (*Blood* 104, 2004, 2947–2953) a szuperoxidtermelést kísérő depolarizáció szerepéről a mikroorganizmusok elpusztításában. Kimutatta a fagociták kalciumforgalmának zavarát krónikus granulomatózisban, valamint a NADPH oxidáz enzimkomplex kialakulásának hiányosságát Gaucher-kórban.

Ajánlók: Ádám Veronika, Damjanovich Sándor, Dobozy Attila, Gergely János, Spät András, Tulassay Tivadar

LIPOSITS ZSOLT

Pécsett született 1951-ben. Az orvostudomány doktora 1992 óta. Az MTA Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézete igazgatóhelyettese, az Endokrin Neurobiológiai Osztály vezetője, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem egyetemi tanára, a Semmelweis Egyetem neuroendokrinológia PhD-alprogramjának vezetője. Szűkebb szakterülete a neuroendokrinológia. A reprodukciósabályozás terén munkásságához kötődik a luteinizáló hormon-releasing hormon (LHRH) idegsejtek „endogén pulzus generátor” működési elvének megfogalmazása (*Proc. Natl. Acad. Sci. [US]* 89, 1992, 4149–4153) és a sejtek béta típusú ösztrogén receptor expressziójának (*Endocrinology* 141, 2000, 3506–3509) első leírása. Feltárta az adaptációt és stresszválaszt hypothalamikus szinten szabályozó corticotropin releasing hormon (CRH) neuronrendszer szinaptikus kapcsolatait, azonosította az afferensek kémiai jellegét és igazolta a rendszer glukokortikoid hormon függő plaszticitását (*Progress in Histochemistry and Cytochemistry* 21, No 2, 1990, 1–98; *Critical Reviews in Neurobiology*, 7, 1993, 89–162). Hozzájárult a metabolikus szignálok feldolgozásában résztvevő idegközpontok azonosításához és a szabályozás celluláris és molekuláris szintű mechanizmusainak feltárásához (*Endocrinology* 123, 1988, 2291–2297; *J. Comp. Neurol.* 469, 2004, 340–350; *Endocrinology* 145, 2004, 1649–1655). Eredményei gazdagították a humánagy neuroendokrin rendszereinek szabályozására vonatkozó ismereteket (*J. Clin. Endocrinol. Metab.* 85, 2000, 2596–2603; *J. Comp. Neurol.* 446, 2002, 235–243). Több immun-elektronmikroszkópos vizsgálóeljárást dolgozott ki (*Neuroscience* 13, 1984, 513–525; *Proc. Natl. Acad. Sci. [US]* 82, 1985, 7449–7452). Széchenyi professzori ösztöndíj (1997) és Charles Simonyi kutatói ösztöndíj (2005). Publikációinak száma 113; összesített impaktérték: 295,658; összes idézetszám: 3032; független idézetek száma: 2470.

Ajánlók: Halász Béla, Makara B. Gábor, Palkovits Miklós

NAGY ZOLTÁN

Budapesten született 1942-ben. Az orvostudomány doktora 1992 óta. Az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet főigazgatója, a Semmelweis Egyetem Szív- és

Érsebészeti Klinika Vascularis Neurológiai Tanszéki Csoportja professzora, a Pannon Egyetem Műszaki Informatikai Kar Információs Rendszerek Tanszéke kutatóprofesszora. Szűkebb szakterülete a vascularis neurológia, endothelkutatás, neuroprotekción.

A hazai vascularis neurológia iskolateremtő személyisége. Az agyi vascularis endothel-sejtek szerepe a vér-agy gát megnyílásában, az agyödéma kialakulásában meghatározó. A jelölt a sejtek közötti zárókapcsolatok morfológiai jellemzésével a vasogen agyödéma kialakulásának paracelluláris útját jellemezte (Nagy Z. et al.: *Lab. Invest.* 50, 1984, 313). Kidolgozta a humán eredetű agyi vascularis endothelsejtek tenyésztését. Ezzel a rendszerrel számos klinikai probléma in vitro körülmények között elemezhetővé vált, mint a véralvadási fehérjék és az agyi endothelium kölcsönhatása, többek között a trombin-indukált endothelcontractio (Nagy Z., et al.: *Stroke*, 26:265). Igazolta, hogy a fibrinolitikus enzimek megnyitják a vér-agy gátat. Vizsgálta továbbá az endothelin, néhány komplement (factor H, B, C1), illetve inhibitor (C4) expresszió mechanizmusát, a membránhoz kötött és szolubilis adhéziós molekulák expresszióját. Ezen a területen újabban az ABC transporter rendszert, illetve a hipoxiás génválaszokat kutatja. Másik kutatási területe a hipoxiás/ischaemiás eredetű sejtkárosodások, valamint a neuroprotektív molekulák, antiapoptosis hatású gének, illetve őssejtek bevitelének vizsgálata. Megállapította, hogy a (-)deprenyl antiapoptózis hatása mellett a plaszticitásért felelős fehérjék, pl. GAP-43 fokozott expressziója a reparatív folyamatok beindítója (Simon et al.: *Life Sci.* 78, 2005, 225). Újabban Bcl-2, Bcl-XL génbevitellel, illetve őssejttel irányított sikeres megfigyeléseket MCA occlusió modellel.

Ajánlók: *Gulyás Balázs, Knoll József, Magyar Kálmán, Pásztor Emil, Sótónyi Péter*

OLÁH EDIT

1947-ben született Káldon. 1992 óta a biológia tudomány doktora. Az Országos Onkológiai Intézet Molekuláris Genetikai Osztálya alapító osztályvezetője. Szűkebb szakterülete a molekuláris onkológia (molekuláris onkogenetika, amelynek első hazai művelője). Eredeti megfigyeléseket közölt arról, hogy a sejtproliferáció jelátviteli folyamatait meghatározó onkogének kifejeződésének gátlásával a malignus fenotípus visszaszorítható, amivel új daganatterápiás irányzat lehetőségére irányította a figyelmet (*P. Natl. Acad. Sci. USA* 85, 1988, 6533; *Adv. Enzyme Regul.* 46, 2006, 179). Pályakezdő fiatal munkatársaival kiemelkedő eredményeket ért el az örökletes daganatok molekuláris kórereditének feltárásában. Hozzájárult a familiáris daganatos megbetegedésekre hajlamosító új gének és genomi változások megismeréséhez. Ehhez kapcsolódóan elsőként írt le új genotípus-fenotípus összefüggéseket és a térségbeli populációkra jellemző ősi, daganatos betegségekre hajlamosító mutációkat (*Nature Genetics* 15, 1997, 14; *Am. J. Hum. Genet.* 60, 1997, 1242; *Cancer Res.* 59, 1999, 995; *Int. J. Cancer* 86, 2000, 737; *Am. J. Hum. Genet.* 77, 2005, 1034). 118 publikációjának összesített impakt faktora 340, idézettsége 2075, ebből 1483 független. A Magyar Onkológusok Társasága elnöke, az Európai Rákkutató Társaság korábbi elnöke. Hat molekuláris onkológiai témájú nemzetközi folyóirat szerkesztőbizottsági tagja (*Molecular Oncology, Molecular Cancer Research*). Témavezetésével 7 PhD-minősítés született. Kitüntetései: Szentágothai János szakkuratóriumi díj, Krompecher-díj, Széchenyi professzori ösztöndíj, Amerikai Rákkutató Társaság Elnöki Plakettje. Az MTA V. Osztálya tanácskozási jogú tagja.

Ajánlók: *Besznyák István, Eckhardt Sándor, Kosztolányi György*

80 PAPP ZOLTÁN

Mezőkövesden született 1942-ben. Az orvostudomány doktora 1981 óta. A Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Kar I. Sz. Szülészeti és Nőgyógyászati Klinikájának igazgatója, tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a szülészeti-nőgyógyászat, klinikai genetika, magzati diagnosztika.

Részt vett a „magzati orvostudomány” kifejllesztésében. Kimutatta az amniocentézis útján nyert magzatvízsejtek diagnosztikus értékét (*Obstet. Gynecol.* 36, 1970, 429–432; *Am. J. Clin. Pathol.* 87, 1987, 37–42; *Am. J. Hum. Genet.* 45, 1989, 786–792; *Prenat. Diagn.* 18, 1998, 669–674), újabban az anyai vér magzati sejtes és szabad DNS-ének jelentőségét (*Prenat. Diagn.* 25, 2005, 398–402; 26, 2006, 168–170; *Clin. Chem.* 52, 2006, 1599–1601). Nemzetközi elismertségét jelzi, hogy e témakörben felkérést kapott munkásságának összefoglalására (*Fetal Diagn. Ther.* 17, 2002, 258–267). Az ETT Tudományos és Kutatásetikai Bizottsága elnöke, bevásztották több nemzetközi társaság vezetésébe és több mint 10 nemzetközi folyóirat szerkesztőbizottságába. Rendes tagja a Deutsche Akademie der Naturforscher Leopoldina, az International Academy of Perinatal Medicine, a World Academy of Art and Science, tiszteletbeli tagja az American College of Obstetricians and Gynecologists (ACOG) testületeknek. 4 magyar, 3 angol nyelvű könyvet írt, valamint 23 magyar nyelvű és 5 angol nyelvű könyvet szerkesztett. Tudományos közleményeinek száma 690, ebből 283 idegen nyelvű, melyek összesített impakt faktora 413,991, független idézeteinek száma 2521. Fontosabb kitüntetései: Kiváló Orvos, Semmelweis Ignác-emlékérem és -jutalomdíj, Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztje, az International Federation of Fertility Societies, az International Society of Ultrasound in Obstetrics and Gynecology Recognition Award és a The Fetus and the Patient társaság Sir William Liley-díj.

Ajánlók: *Dobozy Attila, Magyar Kálmán, Méhes Károly, Muszbek László, Nász István, Sótónyi Péter, Spät András, Tulassay Tivadar, Vécsei László*

80 POÓR GYULA

1952-ben született Budapesten. 2000 óta az MTA doktora. Az Országos Reumatológiai és Fizioterápiás Intézet (ORFI) főigazgatója és osztályvezető főorvosa, a Semmelweis Egyetem egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a reumatológia, az osteológia és a molekuláris biológia.

Munkássága úttörő a köszvényes vesekárosodás diagnosztikája és az ólom köszvényt előidéző hatása területén. A Mayo Klinikán igazolta férfiakban az osteoporotikus combnyaktáji törések hajlamosító tényezőit (*Osteoporosis Int.* 5, 1995, 419; *J. Bone. Miner. Res.* 1, 1995, 1900). Több közleményt publikált az osteoporosis talaján kialakult csigolyafraktúrákról. Elsőként bizonyította a Paget-kór európai prevalenciájának csökkenését (*J. Bone. Miner. Res.* 21, 2006, 1545) és a hepatitis B és C vírus szerepét rheumatoid arthritisben (*J. Rheumatol.* 28, 2001, 474; *J. Rheumatol.* 31, 2004, 1016). Eredeti megfigyeléseket tett a TT vírus szerepéről myositisekben, SLE-ben (*Ann. NY Acad. Sci.* 1050, 2005, 304; *Autoimmun. Rev.* 2006), a toll-like receptorok és a seronegatív spondylitisek kapcsolatáról (*Rheumatology* 2006). 3 WHO-állásfoglalás szerzője, az osteoporosis elleni WHO-világprogram rapportőre. Az IOF Tudományos Tanácsadó Testülete és az EULAR Epidemiológiai Bizottsága tagja. Iskolateremtő tevékenységét az általa vezetett kutatási témák, a minősítések fémjelzik. Az MTA Környezet és Egészség Bizottsága titkára, a II.

Sz. Klinikai Doktori Bizottság tagja. A Magyar Reumatológusok Egyesülete elnöke, a Magyar Reumatológia főszerkesztője. A Nemzeti Osteoporosis Program elindítója, a Mozgásszervi Népegészségügyi Program koordinátora. Publikációinak száma: 272, dolgozatainak kumulatív impakt faktora 209 (ebből multicentrikus study group tagjaként: 63,487). Független idézettsége az EISZ alapján: 1290.

Ajánlók: *Damjanovich Sándor, Gergely János, Kovács Ferenc (IV. o.), Mandl József, Petrányi Győző*

80 PRÉDA ISTVÁN

1941-ben született Budapesten. 1991 óta az orvostudomány doktora. Az Országos Gyógyintézeti Központ főigazgatója, Kardiovaszkuláris Centrumának vezetője (1992–2006), a Semmelweis Egyetem Kardiológiai Tanszéke egyetemi tanára, az MTA–SE Kardiovaszkuláris Kutatócsoport vezetője, grémiumi elnök. Szűkebb szakterülete a kardiológia. Megállapításokat tett a hypothermiás kamrafibrilláció mechanizmusára, az EKG „mapping” értelmezésére (*Adv. Cardiol.* 21, 1977, 73), a bal Tawara-szár block és coronaria angioplasztika depolarizációs hatására (*J. Electrocardiol.* 27, 1994, 311). Munkatársaival eljárást dolgozott ki EKG-val nem észlelt szívinfarkus kimutatására (*Circulation* 101, 2000, 1015). 1990–91-ben a Montreáli Egyetem vendégprofesszora, 1993-tól a Nemzetközi Elektrokardiológia Társaság Tudományos Bizottságának tagja, jelenleg a társaság elnöke. Nemzetközi kongresszusok szervezője, meghívott előadója. 1994 és 2000 között az Orvostovábbképző, majd Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem oktatási, ezután tudományos rektorhelyettese, 2000 és 2003 között a Semmelweis Egyetem tudományos és külkapcsolati rektorhelyettese. A Kardiológiai Szakmai Kollégium elnöke, hat nemzetközi és öt hazai tudományos folyóirat szerkesztőbizottságának tagja, az *Orvosképzés* főszerkesztője (1994–2005). 5 könyv, 52 könyvfejezet, 353 lektorált dolgozat szerzője, ezek impakt faktora 162,413, független idézettsége 2116. Irányításával tudományos fokozatot szerzett 13 fő, 6 munkatársa budapesti osztályvezető főorvos. Főbb elismerései: Széchenyi professzori ösztöndíj, Gábor György-díj, Batthány-Strattmann László-díj, Pázmány Péter felsőoktatási díj, Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztje.

Ajánlók: *Besznyák István, Gáti István, Papp Gyula, Petrányi Győző*

80 SCHAFF ZSUZSA

Budapesten született 1943-ban. Az orvostudomány doktora 1987 óta. A Semmelweis Egyetem II. Sz. Patológiai Intézete tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a patológia, hepatológia, onkológia.

A hazai és nemzetközi orvostudomány elismert egyénisége, a Patológus Szakmai Kollégium elnöke, az Onkológus és Sugárterápiás Szakmai Kollégium volt elnöke, a Nemzetközi Patológiai Akadémia Magyar Divíziójának elnöke. Kiterjedt nemzetközi tudományos kapcsolatokkal rendelkezik mind Európában, mind az Egyesült Államokban, ahol éveket dolgozott. Legfontosabb tudományos megállapításai a máj- és daganatpatológia, valamint a sejt-vírus kölcsönhatás vizsgálatának területén születtek. Közleményei a májpatológia alapmunkái, a nemzetközi szakirodalom egyik legelismertebb szakértőjének tartják (Schaff, Zs, Nagy, P: Pathology techniques & grading systems in the diagnosis of HCC. In *Liver Cancer*. Okuda K, Tabor E. [eds.] Churchill Livingstone, London, 1997). Az elsők között volt, aki a hepatitis B és C vírus strukturális elemeinek májsejtekkel való kapcsolatát

igazolta és rámutatott hepatocarcinogén hatásukra (Hepatitis C virus core protein shows a cytoplasmic localization and associates to cellular lipid storage droplets. *Proc Natl Acad Sci USA* 94, 1997, 1200 [társszerzőkkel]; Expression of transforming growth factor alpha in hepatoblastoma. *Cancer* 83, 1998, 690 [társszerzőkkel]). A sejtkapcsoló fehérjék változását kimutatta daganatokban, amely diagnosztikus és terápiás jelentőségű felismerés (Claudin-4 differentiates biliary tract cancers from hepatocellular carcinomas. *Mod Pathol* 19, 2006, 460, társszerzőkkel).

Ajánlók: *Halász Béla, Knoll József, Lapis Károly, Mandl József, Nász István*

☞ TÚRI SÁNDOR

1948-ban született Szegeden. Az orvostudomány doktora 1990 óta. A Szegedi Tudományegyetem Gyermekklinikájának tanszékvezető egyetemi tanára, oktatási dékánhelyettes. Szűkebb szakterülete a nefrológia, hipertónia.

Council tagja volt a European Paediatric Nephrology Societynek, az International Pediatric Nephrology Associationnak, board member-e a European Renal Associationnak. A Magyar Nephrológiai Társaság elnöke, a Magyar Gyermekorvos Társaság elnökségi, a Magyar Hypertónia Társaság vezetőségi tagja. A Szegedi Akadémiai Bizottság Orvostudományi Szakbizottságának elnöke. Munkatársai közül 1 akadémiai doktori, 12 PhD-fokozatot szerzett. Kimutatta, hogy a vascularis betegségek közül a haemolyticus uraemiás szindrómában, Schönlein–Henoch-szindrómában, IgA nephropathiában és előrehaladott II. típusú diabetes mellitusban csökkent vagy hiányzik az érfa-li prosztaciklint termelő plazmafaktor, sőt a plazmában gátló faktorok termelődnek. Ez jelentősen befolyásolja e betegségek kimenetelét. Elsőként mutatta ki, hogy az urémiások erythropoietin kezelése az első hónapban jelentős oxidatív hemolízist okoz, ez késlelteti az anémia rendeződését. Ezt E-vitaminkezeléssel kedvezően lehet befolyásolni. Kimutatta, hogy a juvenilis essentialis és az obezitáshoz társult hipertónia patomechanizmusa eltérő, de a nitrogénoxidnak, az endothelinnek, valamint az oxidatív stressznek egyaránt fontos szerepe van. Obez és obez-hipertóniás serdülők thrombocytá aggregabilitása, vérvizkozitása, hemoglobinja, hematokritja fokozott, amelynek fontos szerepe lehet a fiatal felnőttkori cardiovascularis betegségek kialakulásában. 3 angol, 9 magyar nyelvű könyvet, 14 angol, 49 magyar könyvfejezetet írt. In extenso közleményeinek száma 170, összesített impakt faktora 163,5, citációs indexe 360.

Ajánlók: *Dékány Imre, Huszár B. Gábor, Penke Botond, Telegdy Gyula*

KÜLSŐ TAGSÁGRA AJÁNlja

☞ JÁNOSSY GYÖRGY

Debrecenben született 1940-ben. 1986 óta a tudomány doktora. A University College London Department of Immunology and Molecular Pathology professor emeritusa. Szűkebb szakterülete a klinikai immunológia, limfocita szubpopulációk meghatározása és funkcionális analízise, csontvelő-átültetés és HIV-kutatás.

Jánossy György az általa kidolgozott és alkalmazott áramlási citometriai és immunhisztológiai módszerekkel új lehetőségeket nyitott meg a leukémia-limfóma diagnózisára, a HIV által okozott immunológiai károsodások meghatározására. Alapvető tevékenységét

tükrözi, hogy az American Institute of Scientific Information a 125 leggyakrabban idézett immunológus között tartja számon. Transzlációs kutatásai tették lehetővé a humanizált monoklonális immunszuppresszív ellenanyag (*Simulect*) kifejlesztését és terápiás alkalmazását transzplantációkban. Eredményeit számos nemzetközi díjjal ismerték el. Alapvetően hozzájárult az orvosegyetemeken a korszerű és egységes hazai graduális immunológiai oktatás beindításához.

Ajánlók: *Dobozy Attila, Eckhardt Sándor, Petrányi Győző, Szegedi Gyula*

80 MAKOVITZKY JÓZSEF

Nagykanizsán született 1942-ben. Az orvostudomány kandidátusa, Németországban habilitált professzor. Az Universitäts-Frauenklinik und Poliklinik, Klinikum Südstadt (Rostock) patológiai részlegének vezetője, egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a patológia, hisztokémia, polarizációs optika.

Az általános patológiai gyakorlat mellett végzett sikeres hisztokémiai és polarizációs optikai kutatásokat. Utóbbi módszertanát több eredeti eljárással gyarapította, hozzájárult annak igazolásához, hogy a polarizációs optika hasznos része lehet a modern szubmikroszkópos kutatásnak. Egyik legismertebb eredménye a szialsav szerkezetének tisztázása emberi vörsejtek membránjában (*Acta Histochem.* 66, 1980, 192–196; Kamerling, J. P. et al.: *Biochim. Biophys. Acta* 714, 1982, 351–355). Jelentősek a daganatokban tett immun-hisztokémiai megfigyelései (*Virchows Archiv.* A 51, 1986, 535–544). A hazai patológusokkal való kapcsolattartás mellett gyakori előadásokkal törekszik a magyar tudomány- és kultúrtörténet megismertetésére külföldön.

Ajánlók: *Jobst Kázmér, Lapis Károly, Méhes Károly, Sótornyi Péter*

80 TASSONYI EDÖMÉR

Debrecenben született 1940-ben. Az orvostudomány doktora 1993 óta. A Genfi Egyetemi Klinikák nyugdíjas egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete az aneszteziológia, idegtudomány.

Tassonyi Edömér legjelentősebb tudományos munkái az anesztetikumok központi idegrendszeri hatásaival és mellékhatásaival foglalkoznak. Megállapította az izom-relaxánsok központi idegrendszerbe jutásának kinetikáját és hatásukat a neuronális nikotin ACh receptorokra. Megállapította továbbá, hogy egyes intravénás anesztetikumok gátolják az éretlen GABAerg neuronok fejlődést, sőt sejthalált is okozhatnak. Eredményei segítenek a megfelelő anesztetikum kiválasztásában és javítják a műtéti kezelés minőségét és biztonságát.

Ajánlók: *Besznyák István, Muszbek László, Závodszy Péter*

80 VERMES ISTVÁN

Szolnokon született 1946-ban. Az orvostudományok kandidátusa 1976 óta, habilitált doktor 1999 óta. A University Twente egyetemi tanára és a Medical Spectrum Twente Központi Laboratóriumának tudományos igazgató főorvosa, a Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem címzetes, a Pécsi Tudományegyetem kinevezett egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a laboratóriumi orvostudomány.

Elsők között írta le az intenzív osztályon kezelt betegek endokrin adaptációjának fázisait, ez vezetett az általánosan elfogadott relatív mellékvesekéreg-elégtelenség szindróma

felismeréséhez és kezeléséhez. Elsőként közölt rutin diagnosztikában is alkalmas módszert a programozott sejthalál meghatározására. Alkalmazta a sejtbiológiai módszereket szövetrekonstrukciós kutatásokra. Nemzetközileg is úttörő szerepet játszik a mikrofluidika és a nanotechnológia módszereinek laboratóriumi diagnosztikai alkalmazásában. A Lab-in-a-Cell program egyik meghirdetője és aktív résztvevője. Laboratóriumában rendszeresen fogad magyar kutatókat. Tudományos közleményeinek száma 203, összesített impaktfaktora 341, idézettsége 4307.

Ajánlók: *Jobst Kázmér, Kovács L. Gábor, Telegdy Gyula, Vécsei László*

MŰSZAKI TUDOMÁNYOK OSZTÁLYA

RENDES TAGSÁGRA AJÁNlja

☞ ARATÓ PÉTER

1942-ben született Budapesten. Az MTA levelező tagja 2001 óta. A BME Irányítástechnika és Informatika Tanszéke egyetemi tanára, tanszékvezetője.

A jelölt a levelező taggá választása óta folytatta addigi kutatásait a *High Level Synthesis of Pipelined Datapaths* (P. Arató, T. Visegrády, I. Jankovits. John Wiley & Sons, 2001) című könyvben összefoglalt eredményekből kiindulva. Főbb eredményei: a korábbi kutatási eredmények alapján kidolgozott PIPE magas szintű szintéziseszköz alkalmassá tétele az egyre komplexebb funkcionális egységek hardver és szoftver szempontból egyaránt adaptálható (IP-k) optimális felhasználására, valamint a pipeline működésű struktúrák hierarchikus rendszerszintű szintézisére. Kutatócsoportjában nemzetközileg is elismerést kapott PhD-értekezések születtek 2003 és 2006 között.

Ajánlók: *Bokor József, Keviczky László, Roska Tamás, Tuschák Róbert*

☞ GINSZTLER JÁNOS

Budapesten született 1943-ban. 2001 óta az MTA levelező tagja. A BME Anyagtudomány és Technológiai Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára, az MTA–BME Fémtechnológiai Kutatócsoport vezetője.

Kiválóan képzett, angol, német és orosz nyelven tárgyaló és előadóképes professzor, aki korábbi – a károsodásanalízis terén végzett –, elsősorban a magas hőmérsékleten üzemelő erőművi szerkezeti anyagok viselkedését feltáró sikeres kutatómunkájára alapozva a levelező tagság elnyerése óta az on-line diagnosztikai módszerek kutatása és az élettartamnövelési technológiák fejlesztése terén végzett iskolateremtő, eredményes kutatómunkát. Ezzel kivívta a szakmai közvélemény széleskörű elismerését és megbecsülését. 2001 óta megjelent több mint ötven publikációja. Tudományos közéleti és nemzetközileg értékelt oktatási tevékenységének elismeréseként 2005-ben a Mérnök-szervezetek Világszövetsége „Az emberiség szolgálatáért” aranyérmével tüntette ki.

Ajánlók: *Michelberger Pál, Reményi Károly, Vajna Zoltán*

☞ KOLLÁR LÁSZLÓ PÉTER

Budapesten született 1958-ban. Az MTA levelező tagja 2001-től. A BME Szilárdságtani és Tartószerkezeti Tanszéke egyetemi tanára.

Kidolgozta a kompozit rudak általános elméletét, figyelembe vette a gátolt csavarás során bekövetkező nyírási deformációt és a nem szimmetrikus és a nem kiegyensúlyozott rétegrend hatását is. Összefüggéseket vezetett le nyomott oszlopok térbeli elcsavaródó kihajláshoz tartozó kritikus erejének meghatározására, tengelyükre merőlegesen terhelt gerendák kifordulást okozó kritikus terhének számítására és a rezgő gerendák rezgés-idejének meghatározására. Módszert adott kompozitoszlopok és gerendák alkotóelemei-

nek horpadását okozó teher meghatározására. Számos cikke jelent meg (pl. *Int. J. Solids and Structures*, 39, 2002, 2939–2963; *Structural Engineering*, 129, 2003, 1503–1513) és Springer Györggyel közös monográfiája (*Mechanics of Composite Structures*. Cambridge Univ. Press, 2003).

Ajánlók: Gáspár Zsolt, Kaliszky Sándor, Páczelt István, Tarnai Tibor

☞ PAP LÁSZLÓ

Diósgyőrben született 1943-ban. Az MTA levelező tagja 2001 óta. A BME Híradástechnikai Tanszéke egyetemi tanára.

Pap László a levelező taggá választást követő időszakban tovább folytatta kutatásait a vezeték nélküli kódosztásos távközlés területén. Nemzetközileg is figyelemre méltó eredményeket ért el az interferenciákkal terhelt kommunikációs csatornák teljesítőképességének vizsgálata témában. Két legfontosabb cikke a szakma vezető folyóirataiban, az IEEE Transactions on Communications-ban és az IEEE Transactions on Vehicular Technology-ban jelent meg. Számos hazai és külföldi szakmai szervezetnek a tagja, illetve vezetője. Oktatói és kutatói munkájáért 2001 óta megkapta a Simonyi Károly szakkuratóriumi díjat, a Gábor Dénes-díjat és a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjét.

Ajánlók: Csurgay Árpád, Györfi László, Roska Tamás, Vámos Tibor

☞ STÉPÁN GÁBOR

Budapesten született 1953-ban. Az MTA levelező tagja 2001 óta. A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem egyetemi tanára.

Megadta időkélsletett, paraméteresen gerjesztett mechanikai lengőrendszerek stabilitásának feltételeit (Stépán, Insperger, Szalai: *Int. J. of Bifurcation and Chaos* 15 [2005] 2783–2798). Az eredményeket alkalmazta nagysebességű marás esetén munkadarabok felületi minőségének javítására (Stépán, Szalai, Mann, Bayly, Insperger, Gradisek, Govekar: *ASME J. of Vibration and Acoustics* 127 [2005] 197–203), és az EU 5 IST-1999-13109 RehaRob projektben itthon megvalósult rehabilitációs robotnál az ember és robot biztonságos érintkezéséhez szükséges erőszabályozás megvalósítására (Ember és gép – kezét fogunk vagy kezét rázunk? *Magyar Tudomány* 5 [2005] 580–584).

Ajánlók: Kozák Imre, Michelberger Pál,
Páczelt István, Reményi Károly, Vajna Zoltán

LEVELEZŐ TAGSÁGRA AJÁNLIJA

☞ BÁRSONY ISTVÁN

Nyíregyházán született 1948-ban. Az MTA doktora 2001 óta. Az MTA Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Kutatóintézet igazgatója, tudományos tanácsadó, a Pannon Egyetem egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a mikroelektronika, mikro- és nanotechnológia.

Az elektronikus eszközök kutatás nemzetközileg is elismert képviselője, aki vezető szerepet játszott a hazai közösség bekapcsolódásában a „szenzorikai” K+F-be és a (bio-)nanotechnológia felé való elmozdulásban. Az MFA igazgatójaként nemcsak jó tudós, de kiváló szervező és egyetemi oktató is, aki az intézményt kiemelkedően sikeres irányba terelte. Mintegy száz tudományos közleményére 150-nél több hivatkozás is fellelhető. Az MFA

Félvezető Laboratóriumában kezdeményezésére és vezetésével több műszaki újdonságot fejlesztettek ki a Si napelemekben (A. Krotkus, K. Grigoras, V. Pacebutas, I. Bársony, E. Vázsonyi, M. Fried, J. Szlufcik, J. Nijs, C. Levy-Clement: *Solar En. Mater. and Solar Cells* 45 [1997] 267–273); továbbá Si mikrogépészeti alkalmazásokban, ezzel kerültek a hazai kutatásai a nemzetközi figyelem körébe (Cs. Dücső, É. Vázsonyi, M. Ádám, I. Bársony, J. G. E. Gardeniers and A. van den Berg: *Sensors and Actuators A* 60 [1997] 235–239). Szakmai vezetésével és részvételével indult meg az MFA a Si alapú fotonika kutatása felé (J. Volk, T. Le Grand, I. Bársony, J. Gombkötő, J. J. Ramsden: *J. Phys. D. Appl. Phys.* 38 [2005] 1313–1317). Kiemelendő az új elvű, szabadalommal védett tapintásérzékelő bioinformatikai alkalmazásokra (G. Vásárhelyi, M. Ádám, E. Vázsonyi, Z. Vízváry, A. Kis, I. Bársony, C. Dücső: *IEEE Sens. J.* 6 [2006] 928–934).

Ajánlók: Csurgay Árpád, Lukács József, Székely Vladimír

80 CSÁGOLY FERENC

Nagykanizsán született 1948-ban. Az MTA doktora 2004 óta. A BME Középfülettervezési Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete az építészeti tervezés, oktatás, építészetelméleti, urbanisztikai kutatások.

Legjelentősebb építészeti alkotásai a Gellérthegy nyugati csúcsán megépült Számadó utcai apartmanépület, a Fény utcai piac, az óbudai Gázgyár területén kialakított Graphisoft Park és Graphisoft-székház, a Budapest II. ker. Medve utcai iskola bővítése és rekonstrukciója, valamint a Pécsen megépült Barbakán-ház. Különös kedvvel tervez műemléki környezetben lévő vagy műemléki helyreállításokat is magában foglaló új épületeket. Megépült alkotásait számos hazai és külföldi építészeti és művészeti díjjal jutalmazták, a hazaiak közül kiemelhető az Ybl-díj, a Steindl-díj és a Kossuth-díj, a külföldiek közül a Sao Paolo-i építészeti biennálé Ex Aequo díja és a Brick Award nemzetközi téglaeépítészeti díj nagydíja. Megépült munkáiról itthon és külföldön számos könyvrészlet, méltatás, újságcikk jelent meg. Munkásságáról 2005-ben Magyarországon kétnyelvű könyvet adtak ki. Építészetelméleti munkái közül a legjelentősebb a *Középfületek* c. tankönyv (Terc, 2004), amelyet szerkesztett és több fejezetét, alfejezetét írta, a Fővárosi Önkormányzat megbízásából készített *Budapest karakterterv metodika* és a *Budapest karakterterképe* c. városi értékvédelemmel foglalkozó munkák. Több cikkben és tanulmányban foglalkozik az építészet tér-idő viszonyával, a hely-kor relációval. Tevékenyen részt vesz a hazai szakmai közéletben, számos testület tagja.

Ajánlók: Domokos Gábor, Finta József, Tarnai Tibor

80 FRIEDLER FERENC

Veszprémben született 1953-ban. A kémiai tudomány doktora 1995 óta. A veszprémi Pannon Egyetem egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a műszaki informatika és operációkutatás.

Friedler Ferenc egy személyben testesíti meg a multidiszciplinaritást: matematikus végzettségű, kémiai tudományos fokozattal rendelkezik és a műszaki informatika terén aktívan kutat, meghatározó vezetője egy egyetemi karnak és doktori iskolának. Mindez összhangban van kutatási témájával, amely mindhárom terület – matematika, műszaki kémia és műszaki informatika – alkotó ismeretét kívánja meg. Tudományos elméleti profilja elsősorban operációkutatás jellegű. Eredményei oly mélyek és egyben közvetle-

nül alkalmazhatók a gyakorlatban, hogy nemzetközi viszonylatban is élvonalbeli teljesítményt jelentenek, és tankönyvanyaggá váltak. Legfontosabb eredményei a folyamathálózat-szintézissel kapcsolatosak (Process Network Synthesis-PNS). A szakmai eredmények közül külön kiemeljük azt, amelyben meghatározta a PNS feladat megengedett megoldásainak strukturális tulajdonságait, melyek feltételként kerülnek a modellbe. Ezáltal sikerül a megengedett megoldások halmazát drasztikusan leszűkíteni, amely lehetővé teszi a feladat reális időben való megoldását. A feladat generálására kidolgozta a polinom idő alatt végrehajtható MSG jelű algoritmust, amelyhez hasonló nem is létezik a szakirodalomban. Ennek felhasználásával működik a jelölt által kidolgozott SSG hálózatgeneráló algoritmus, mely rendkívüli gyorsaságával tűnik ki. A fent említett algoritmusokat specializálta energiaszolgáltató rendszerek tervezéséhez. A módszer egyik alkalmazásaként Lausanne város energiaszolgáltató rendszerének optimalizálási feladatát oldották meg.

Ajánlók: *Markó László, Prékopa András, Roska Tamás*

☞ GÁSPÁR LÁSZLÓ

1943-ban született Budapesten. A közlekedéstudomány doktora 1990 óta. A Közlekedéstudományi Intézet Kht. kutatóprofesszora, a Széchenyi István Egyetem Közlekedés-építési és Településmérnöki Tanszékének egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete az út-, híd- és közúti vagyongazdálkodás.

285 publikációjából az elmúlt 10 évben 6 idegen és 4 magyar nyelvű könyve, 7 magyar könyvrészlete, 23 idegen nyelvű és 102 magyar nyelvű cikke jelent meg. Független hivatkozásainak száma 131 (ebből külföldi 65). Az útburkolat-gazdálkodási rendszerek magyarországi meghonosítója és 30 éve nemzetközi szinten elismert szakértője (Highway Performance Modeling in Hungary. *The International Journal of Pavement Engineering & Asphalt Technology* 1 [2000] 44–56). Az elmúlt 15 évben a híd-gazdálkodási rendszerek területén is komoly eredményeket ért el. Az első magyar hálózati szintű útburkolat-gazdálkodási rendszer (PMS) kidolgozója (Compilation of First Hungarian Network-Level Pavement Management System. *Transportation Research Record* 1455, Washington DC [1994] 22–30). Városi és gyorsforgalmi utakra szintén PMS-modelleket alakított ki. Az Országos Közúti Adatbankhoz csatlakozó Idősoros Nyilvántartási Alrendszer modelljét is elkészítette. Az élettartammérnöki tudomány elveit nemzetközileg is elsőként az útügy területére adaptálta. Az Európai Unió égisze alatt 14 nemzetközi kutatási munkában az ország képviselője. Az Akadémiai Kiadó gondozásában megjelent Útgazdálkodás c. könyve 2004-ben Akadémiai Nívódíjat nyert. A *Journal of Transportation Engineering* és a *Journal of Pavement Engineering & Asphalt Technology* szerkesztőbizottság tagja.

Ajánlók: *Kaliszky Sándor, Kollár László, Kurutzné Kovács Márta*

☞ HANGOS KATALIN

Budapesten született 1952-ben. A kémiai tudomány doktora 1993 óta. Az MTA Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézete tudományos tanácsadója, a Rendszer- és Irányításméleti Kutatólaboratóriumon belül a Folyamatirányítási Kutatócsoport vezetője, a BME egyetemi magántanára. Szűkebb szakterülete a folyamatmodellezés, folyamatirányítás és diagnosztika interdiszciplináris területe.

Legjelentősebb tudományos eredményeit nemlineáris dinamikus rendszerek fizikai és kémiai alapú irányítási és diagnosztikai célú modellezésében érte el. Fizikai alapú, a termodinamika második főtételén alapuló tárolófüggvényt konstruált folyamatrendszerek dinamikus modelljeihez abból kiindulva, hogy ezek a modellek a termodinamika nyílt rendszerekre általánosított első főtételéből származtathatók. Ezen túlmenően a mechanikai rendszerek Hamilton-típusú leírásának általánosításával kidolgozta a folyamatrendszerek hamiltoni leírását. Tudományos eredményeit a vegyipari alkalmazások mellett a Paksi Atomerőmű új modell alapú szabályozó rendszereinek kidolgozásakor, valamint járműdinamikai rendszerek modell alapú irányítási módszereinek tervezésekor hasznosították. Érdeklődése, tudása, kapcsolatrendszere interdiszciplináris, így személye a rendszer- és irányításelmélet, valamint a vegyészmérnöki tudományok közötti interdiszciplináris tudományos együttműködés letéteményese lehet. Munkássága eredményeinek oktatására külföldi és hazai egyetemek hívják meg, tudományos iskolájában immár 10 külföldi és hazai tanítványa szerzett PhD-fokozatot. Főbb művei: Hangos, K. M., Bokor, J., Szederkényi, G.: *Analysis and Control of Nonlinear Process Systems*. Springer-Verlag, London, 2004; Hangos, K. M., Cameron, I. T.: *Process modelling and model analysis*. Academic Press, London, 2001; Hangos, K. M., Lakner, R., Gerzson, M.: *Intelligent Control Systems: An Introduction with Examples*. Kluwer Academic Publisher, 2001.

Ajánlók: Bokor József, Vajda György, Vámos Tibor

80 JÁRMAI KÁROLY

1955-ben született Miskolcon. A műszaki tudomány doktora 1995 óta. A Miskolci Egyetem Gépészmérnöki Kara egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete hegesztett szerkezetek tervezése, szerkezetoptimalás.

Doktori értekezésének megvédése óta 6 könyv írásában és szerkesztésében vett részt, továbbá három könyvfejezetet, 46 idegen nyelvű és 35 magyar nyelvű folyóiratcikket, 135 nemzetközi és 14 hazai konferenciakiadványban megjelenő anyagot publikált, számos esetben külföldi kollégákkal. Munkáira 287 hivatkozás ismeretes, közülük 76 külföldi szerzőtől. Munkáiban a hegesztési maradéfszűrés számítására, a szerkezet teherbírására, csőszerkezeteknél az optimális topológia, szelvényalak és méret meghatározására, különféle egy- és többcélfüggvényes optimaló algoritmusok kiválasztására, valamint a tervezés-gyártás gazdaságosság szoros összekapcsolására ad javaslatokat (Farkas, J., Jármái, K.: *Analysis and optimum design of metal structures*. Balkema Publishers, Rotterdam, Brookfield, 1997; Jármái, K., Farkas, J.: Cost calculation and optimization of welded steel structures. *Journal of Constructional Steel Research*, Elsevier, Vol. 50, 1999, No. 2, 115–135; Farkas, J. & Jármái, K.: *Economic design of metal structures*. Millpress Science Publisher, Rotterdam, 2003). A fenti területekhez kapcsolódóan számos konkrét szerkezet új modelljének kialakítására és optimalására, számítógépi programrendszerek kifejlesztésére, elméletei eredményeinek ipari felhasználására került sor.

Ajánlók: Czibere Tibor, Páczelt István, Roósz András

80 JÓZSA JÁNOS

Győrben született 1957-ben. Az MTA doktora 2003 óta. A BME Építőmérnöki Kara Vízépítési és Vízgazdálkodási Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára, tudományos dékánhelyettes. Szűkebb szakterülete a sekély tavak és hullámterez vízfolysók áramlási

és transzportfolyamatainak elmélete, helyszíni mérése, valamint két- és háromdimenziós adaptív numerikus modellezése.

Magas szinten ötvözi az elméleti, a helyszíni mérési és a numerikus modellezési vizsgálatokat. Tavi kutatásairnak eredménye a szél keltette áramlások szél-víz kölcsönhatást jobban figyelembe vevő új modellezési elvének felállítása, a belső határreteg bevezetése az áramlások megmagyarázására és numerikus reprodukálására (Józsa, Milici, Napoli: Numerical simulation of the internal boundary layer development and comparison with atmospheric data. *Boundary-layer Meteorology*, s. a.). Az eredmények javították a vízcseré-, a transzport- és az élőhely-hidraulikai folyamatok leírásának pontosságát. Kidolgozta a tartózkodási idő új, mezőszerű számítási módszerét (Józsa, Krámer: *Proc. Hydroinformatics*, 2000). Nagy szerepe volt az áramlások dinamikusan adaptív hálófelbontású, hatékony numerikus modellezési elveinek kidolgozásában. A nagyfelbontású sebességeloszlás-mérés meghonosítója, fontos Duna-szakaszok térbeli turbulenciamodellezésének irányítója (Baranya, Józsa: *Periodica Polytechnica Civ. Eng.*, 2006). Meghatározó szerepe volt a töltésszakadást követő ártéri elöntések hidrodinamikai modellezési módszertana korszerűsítésében, a Szigetköz, ill. számos hullámteres Tisza-szakasz árvíz-levezetési vizsgálatában. Lagrange-rendszerű sztochasztikus szimulációs módszert dolgozott ki vízfolyások turbulens elkeveredési vizsgálatára. Kutatásai kiterjedtek az erősen módosított folyók ökológiai átjárhatóságát biztosító hallépcsők turbulenciaviszonyainak mérési és numerikus modellezési kérdéseire. Eredményei világszerte hasznosultak, neves külföldi doktori iskolák kutatási témájává váltak.

Ajánlók: *Haszpra Ottó, Kaliszky Sándor, Somlyódy László*

80 KÓCZY T. LÁSZLÓ

Budapesten született 1952-ben. Az MTA doktora 1998 óta. A Széchenyi István Egyetem egyetemi tanára és dékánja, a BME felállású egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete az intelligens számítási rendszerek és alkalmazásaik.

A hazai soft computing kutatásban úttörő szerepet játszott Csibi Sándor iskolájához kapcsolódva. Új fuzzy képfeldolgozási eljárásokat vezetett be. Fastruktúrájú hálózatok optimalizálására új gráfelméleti módszereket javasolt. Legjelentősebb eredményei a szabályalapú modellek interpolációs algoritmusaihoz kapcsolódnak, nevével jelzik az általa bevezetett nemlineáris interpolációs technikát, melyet Erdős Pál vizsgált matematikai szempontból. Klaszterezési és evolúciós-gradiens technikákra alapuló új modellidentifikációs eljárásai a korábbiaknál hatékonyabbak. Közleményeinek száma 300, független hivatkozások 621. Több külföldi egyetemen tanít. Fokozatot nyert tanítványainak száma 12. Főbb művei: P. Baranyi, L. Kóczy, T. Gedeon: A Generalized Concept for Fuzzy Rule Interpolation. *IEEE TFS* 2004, 820–837; L. Kóczy & al.: Stability of interpolative fuzzy KH controllers. *FSS* 2002, 105–119; Y. Yam, L. Kóczy: Representing membership functions as points in high-dimensional spaces for fuzzy interpolation and extrapolation. *IEEE TFS* 2000, 761–772; L. Kóczy, K. Hirota: Size Reduction by Interpolation in Fuzzy Rule Bases. *IEEE TSMC B* 1997, 14–25; Fuzzy if...then rule models and their transformation into one another. *IEEE TSMC B* 1996, 621–637; J. H. Han, L. Kóczy, T. Poston: Fuzzy Hough transform. *Pattern Rec. Letters* 1994, 649–658. Az International Fuzzy Systems Association volt elnöke, az IEEE Computational Intelligence Society elnökségi tagja, az IEEE Tr. Fuzzy Systems volt és a Fuzzy Sets and Systems jelenlegi társszerkesztője.

Ajánlók: *Keviczky László, Székely Vladimír, Vajna Zoltán*

☞ KOVÁCS GYÖRGY

Budapesten született 1943-ban. A műszaki tudomány doktora 1997 óta. Az MTA Számítás-technikai és Automatizálási Kutatóintézete CIM Kutatólaboratóriuma tudományos tanácsadója és tudományos laborvezetője, a BME Gépészmérnöki Kara Gépészeti Informatika Tanszéke és a Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki Kara Műszaki Informatika Tanszéke egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a számítógéppel segített tervezés és gyártás, a mesterséges intelligencia műszaki alkalmazásai, gyártásautomatizálás. Az elmúlt tíz évben több, mint 200 publikációja jelent meg (12 könyvrészlet, 5 könyvnek társszerkesztője, kb. 170 a lektorált konferenciapublikációk száma, ebből 40 folyóiratcikk, ezek közül legalább 20 jelentős, SCI-s). Az összes dolgozatnak kb. 5 %-a magyar nyelvről, a többi angol. Hivatkozásainak száma kb. 130. Dolgozataiban (pl. Kovács, G. L., Nacs, J.: Some Communication Problems of KB-controlled Manufacturing Systems. In *Engineering Application of Artificial Intelligence*. Elsevier Science Ltd., Vol. 10, No. 2, 1997, 225–230; Kovács, G. L., Paganelli, P.: A planning and management infrastructure for large, complex distributed projects – beyond ERP and SCM. In *Computers in Industry*. Elsevier 51, 2003, 165–183; Kovács, G. L., Kopácsi, S., Haidegger, G. and Michelini R.: Ambient Intelligence in Product Life-cycle Management ARTICLE. In *Engineering Application of Artificial Intelligence*. EAAI-05-59R1, Elsevier [In Press, Corrected Proof. Available online 22 March 2006]), egyéb elméleti és gyakorlati munkáiban a számítógéppel automatizált gyártórendszerek szimulációjának, kiértékelésének, tervezésének, újratervelésének és irányításának tudásalapú megoldásaira tesz javaslatokat. Foglalkozik a gyártmány-életciklus kérdéseivel és a szolgáltatások intelligens tervezésével is. Legfontosabb eredménye a szimulációra alapozott valósidejű, intelligens rendszerirányítás elvi és gyakorlati megvalósítása és iskolateremtő tevékenysége az általa több mint tíz éve vezetett kutatólaboratóriumban. Az eredményeket a részvételével folytatott közös európai kutatási projektek eredményei terjesztették ki az ún. virtuális vállalatokra.

Ajánlók: Pap László, Tuschák Róbert, Vajda György

☞ LANTOS BÉLA

Miskolcon született 1941-ben. 1993 óta a műszaki tudomány doktora. A BME Irányítás-technika és Informatika Tanszék egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete az intelligens robotok, az irányításelmélet és a mesterséges intelligencia.

Szakterületének nemzetközileg elismert tudósa. Legjelentősebb eredményeit a nem-skalárkritériumú optimális irányítások elmélete, a nemlineáris prediktív irányítás, a robotok dinamikus modelljének identifikációja, az intelligens robotok, a 3D képfeldolgozás, bonyolult többváltozós nemlineáris rendszerek differenciálgeometriai és fuzzy-neuro elveken alapuló irányítása és a mozgástervezés területén érte el. Tudományos eredményeiből három önálló és egy társszerzős könyve jelent meg az Akadémiai Kiadónál. Elméleti és rendszertechnikai eredményeit nagyméretű valósidejű rendszerek tervezésében és megvalósításában alkalmazta. Tudományos és állami kitüntetései: MTA és Akadémiai Kiadó Nívódíja (1997), Széchenyi professzori ösztöndíj (1999–2002), Charles Simonyi kutatói díj (2002). Az MTA Automatizálási és Számítástechnikai Bizottsága és az IFAC 3 nemzetközi műszaki bizottságának (Nonlinear Systems, Robotics, Optimal Control) tagja. Legfontosabb publikációi: B. Lantos: *Problems of Control and Information Theory*, Vol. 5, No. 3, 1975, 271–284; B. Lantos: *Int. J. Mechatronics*, Vol. 3, No. 2, 1993,

149–166; B. Lantos: *Int. J. Advanced Computational Intelligence*, Vol. 2, No. 3, 1998, 82–87; Harmati–Lantos–Payandeh: *Int. J. Robotics Research*, Vol. 21, No. 5–6, 2002, 489–510; Kiss–Levine–Lantos: *Int. J. Robotics Research*, Vol. 21, No. 5–6, 2002, 443–461.

Ajánlók: Arató Péter, Keviczky László, Vámos Tibor

80 MOLNÁR KÁROLY

Budapest született 1944-ben. A műszaki tudomány doktora 1990 óta. A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem egyetemi tanára, tanszékvezetője, rektora. Szűkebb szakterülete a transzportfolyamatok, környezetvédelem, energetika.

Az energetikában, a környezetvédelemben és ezen belül a transzportelmélet-tudományban elismert tudós. Nyolc könyv, ill. jegyzet magyar és angol nyelven írt fejezete önálló szerzője vagy társszerzője. Cikkeinek, tanulmányainak száma 235, amelyből több mint száz 1990 óta került ismertetésre. Közleményeire több mint 100 hivatkozás van. Egyénileg vagy társszerzőkkel készített szabadalmi számos esetben alkalmazást nyertek (Fluidised Bed Columns for Gas/Liquid Countercurrent Contacting. *World Congress III. of Chemical Engineering*, Tokyo, Japán, 1986). Az általa kidolgozott turbulens diffúziós tényező számítási módszer szelepes tányérok alkalmazása esetén nemzetközileg is elismert és ajánlott (Eddy-Diffusion Coefficient in Valve Tray Distillation Columns. *Periodica Polytechnica, Mech. Eng.* Vol. 18, 1974, 155). Nemzetközi és hazai elismerést váltott ki a szárítás elméleti terén végzett munkássága, a behúzódo frontos szárítási modell. Számos eljárást dolgozott ki az energiatakarékos füstgáztisztításra, jelentős szakember az energetika, elsősorban az atomenergia környezetvédelmi problémáinak megoldása során. Aktívan részt vesz a tudományos közélet formálásában, sok hazai és nemzetközi tudományos bizottságnak volt és jelenleg is tagja, elnöke, tisztségviselője. A BME Pattantyús Ábrahám Géza Gépészeti Doktori Iskola vezetője. Több külföldi és hazai aspiráns, doktorandusz tudományos vezetője. Tudományos és oktatási tevékenységét több kitüntetéssel ismerték el.

Ajánlók: Ginsztler János, Reményi Károly, Sitkei György

80 MONOSTORI LÁSZLÓ

Budapesten született 1953-ban. 2000 óta az MTA doktora. Az MTA Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézete tudományos igazgatóhelyettese, a BME Gépészmérnöki Kara tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a gépipari automatizálás, intelligens gyártórendszerek, termelésinformatika.

Iskolateremtő kutatásai során a mesterséges intelligencia és a gépi tanulás módszerein alapuló új megoldásokat fejlesztett ki a gyártási hierarchia különböző szintjeire jellemző komplexitás, változások és zavarok kezelésére, valósidejű, kooperatív termelési struktúrák kialakítására. Eredményei bevezetésén világhírű cégekkel dolgozik együtt. Kiemelt publikációi: A step towards intelligent manufacturing: Modelling and monitoring of manufacturing processes through artificial neural networks. *CIRP Annals* 42/1, 1993, 485–488; Monostori, L. et al.: Machine learning approaches to manufacturing. *CIRP Annals* 45/2, 1996, 675–712; AI and machine learning techniques for managing complexity, changes and uncertainties in manufacturing. *Engineering Applications of Artificial Intelligence* 16/4, 2003, 277–291. Eredményeit több mint 300 publikációban ismertette. Jelenleg impaktfaktorral rendelkező fórumok 47 cikkét közzétették. Több mint 1000

független hivatkozásainak mintegy 75 %-a külföldi szerzőktől származik. Elismertségét jelzik elnöki, elnökhelyettesi pozíciói, tagságai nagy presztízzsel rendelkező tudományos szervezetekben, azok bizottságaiban (pl. AIM, CIRP, IFAC, ISAI, IMEKO), szerkesztőbizottsági elnöksége a CIRP Annals folyóiratban, „associate editor” szerepe a Computers in Industry, az IEEE Transactions on Automation Science and Engineering és a CIRP Journal of Manufacturing Systems folyóiratban, tagságai más folyóiratok szerkesztőbizottságaiban. Több mint 150 nemzetközi tudományos konferencia szervezőbizottsági tagja, 11-szer elnöke, 4 ízben t. elnöke. Humboldt-, Széchenyi professzori ösztöndíjas, és Gábor Dénes-díjas.

Ajánlók: *Nagy István, Stépán Gábor, Vajna Zoltán*

80 PALKOVICS LÁSZLÓ

Zalaegerszezen született 1965-ben. Az MTA doktora 1998 óta. A BME Gépjárművek Tanszék egyetemi tanára, a BME Elektronikus Jármű és Járműirányítási Tudásközpont fejlesztési igazgatója, a Knorr–Bremse Fékrendszerek Kft. fejlesztési igazgatója. Szűkebb szakterülete a közúti járművek dinamikája, az elektronikus szabályozott járműrendszerek, haszonjárművek aktív biztonsága, stabilitása, menetdinamikai szabályozórendszerek. Neurális hálól alapú gumibroncs- és felfüggesztés-modelleket dolgozott ki, amelyek alkalmasak a valós idejű szimuláció támogatására. Nemzetközi referenciákkal bíró eredményeket ért el a robosztus irányítási rendszerek elméletének járműdinamikai alkalmazásában, az optimális irányítások legújabb elméleti eredményeit alkalmazta a járműrendszerekben fellépő, mind az időben gyorsan változó fizikai paraméterek által okozott strukturált bizonytalanságok, mind a járműmodellekben elhanyagolt dinamikai hatások kezelésére. Legjelentősebb ipari eredményt is hozó munkája a haszonjárművek (teherautók, autóbuszok, pótkocsiszervevények) erősen nem lineáris menetdinamikai szabályozását megoldó találmány, amely 2001 óta a nemzetközi haszonjárműipar sikeres terméke. A szabályozó rendszer csuklás, szóló- és pótkocsis haszonjárművek kipördülés, kicsúszás, becsukás és felborulás elleni védelmét biztosítja a járművön lévő szenzorok jeleinek intelligens feldolgozása alapján, és a fékrendszer autonóm működtetésével (a vezető beavatkozása nélkül) csökkenti a fenti baleseti helyzetek kialakulásának a valószínűségét. További munkái az X-by-wire járműirányítási rendszerek (kormányzás, fékezés, integrált menetstabilitás) kutatásához és kísérleti megvalósításához, új rendszerű turbófeltöltő, valamint önerősítő tárcsafék és a hozzájuk kapcsolódó modellezési, irányítási rendszerek kidolgozásához kapcsolódnak.

Ajánlók: *Bokor József, Ginsztler János, Michelberger Pál, Stépán Gábor*

80 PÉCELI GÁBOR

Budapesten született 1950-ben. A műszaki tudomány doktora 1989 óta. A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a mérés-technika és beágyazott rendszerek.

Péceli Gábor tudományos munkássága elsősorban az adaptív jelfeldolgozás komplex alkalmazásaihoz és a beágyazott információs rendszerek modellezése és tervezése területéhez kötődik. Az első szakterületen alapvető fontosságú elméleti eredményeket és tervezési elveket publikált a szakterület két legjelentősebb folyóiratában, az IEEE Transactions on Circuits and Systemsben, illetve az IEEE Transactions on Instrumentation and Measurementben. A szakmai részletkérdéseken belül külön kiemelik a rezonátor bázisú,

strukturálisan passzív szűrők bevezetését és tervezését, a kapcsolódó FIR és IIR digitális szűrő megvalósításokban. Kimutatja, hogy az új szűrőstruktúra rendelkezik azokkal a kedvező tulajdonságokkal, amelyek az ún. ortogonális, ill. strukturálisan passzív szűrőkre jellemzők. Tudományos publikációi közül kulcsfontosságúak az alábbiak: Péceli, G.: A Common Structure for Recursive Discrete Transforms. *IEEE Transactions on Circuits and Systems*, Vol. CAS-33, No. 10, Oct. 1986, 1035–1035; Péceli, G.: Resonator-Based Digital Filters. *IEEE Transactions on Circuits and Systems*, Vol. CAS-36, No. 1, Jan. 1989, 156–159; Péceli, G., Kovácsházy, T.: Transients in Reconfigurable Digital Signal Processing Systems. *IEEE Transactions on Instrumentation and Measurement*, Vol. 48, No. 5, Oct. 1999, 986–989. A beágyazott rendszerek területén a szakmai részeredményeken túl iskolát teremtett.

Ajánlók: Arató Péter, Csurgay Árpád, Györfi László, Nagy István, Pap László, Roska Tamás, Tuschák Róbert

80 RÉTI TAMÁS

1947-ben született Budapesten. A műszaki tudomány doktora 1995 óta. A Széchenyi Egyetem és a Budapesti Műszaki Főiskola egyetemi tanára. Kutatási szakterülete az anyagtechnológia és -informatika, ezen belül az anyagtudományi modellezés, a mikro-szerkezet-átalakulással járó hő- és felületkezelési eljárások számítógépes szimulációja és technológiai tervezése.

Legjelentősebb eredményeit az ausztenit-bomlási folyamatok szimulációja (Réti, T., Fried, Z., Felde, I.: Computer simulation of steel quenching process using a multi-phase transformation model. *Computational Material Science* 22, 2001, 261–278), az instacioner hőmérsékletmezőben végbemenő átalakulási folyamatok predikciójára hivatott Scheil–Cahn additivitási elv és predikciós eljárás nem-lineáris kiterjesztése (Réti, T., Felde, I.: A non-linear extension of the additivity rule. *Computational Material Science* 15, 1999, 466–482), valamint az acélokban hőkezelés eredményeként létrejött szövetszerkezet és keménységeloszlás meghatározása (Réti, T., Gergely, M., Tardy, P.: Mathematical Treatment of Non-Isothermal Transformations. *Materials Science and Technology* 3, 1987, 365–371) területén érte el. Legújabb eredményei a lézeres felületmódosítás (ún. cladding) modellezéséhez és szimulációjához kapcsolódnak (Costa, L., Vilar, R., Réti, T.: Rapid tooling by laser powder deposition: Process simulation using finite element analysis. *Acta Materialia* 53, 2005, 3987–3999). Több nemzetközi tudományos szervezet, 3 angol nyelvű szakfolyóirat szerkesztője tagja. Társ szerzője a *Heat Treating* című kézikönyv „Computerized Properties Prediction and Technology Planning in Heat Treatment of Steels” (ASM Handbook Vol. 4, ASM International, 1991, 638–656) fejezetnek, amely az első részletes áttekintés a nemzetközi szakirodalmi eredményekről. 212 publikáció, köztük 51 folyóiratcikk szerzője. Eredményeire 281 alkalommal hivatkoztak, 210 a független hivatkozások száma.

Ajánlók: Gyenge Csaba, Roósz András, Stefán Mihály

80 SIMON VILMOS

Újvidéken született 1940-ben. A műszaki tudomány doktor 1996 óta. A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a gépszerkesztés. Főbb tudományos eredményei: egy új típusú hengeres és egy új típusú globoid csigahajtás kifejlesztése, amelyek jobb tulajdonságokkal rendelkeznek, mint a jelenleg használt

típusok. Hengeres, kúp- és hipoid fogaskerekek, valamint csigák fogmódosításának az optimalása terheléseloszlás és kenés szempontából. Egy új módszer kifejlesztése a terheléseloszlás meghatározására fogaskerék- és csigapárokban. Elsőként alkalmazta a termoelasztó-hidrodinamikusan elméletet különböző fogaskerékpárok és csigahajtások kenés-vizsgálatára. Forgácsolószerszámok, főleg fogazószerszámok tervezésének és gyártásának elméleti és gyakorlati fejlesztése. Tudományos munkásságának eredményei mind a fogaskerekek, mind a szerszámok témaköréből gyakorlati alkalmazást nyertek Magyarországon, az Amerikai Egyesült Államokban és Jugoszláviában. A jelölt önálló tudományos munkásságára vall, hogy 43 folyóiratcikkének (amelyből 25 impaktfaktoros folyóiratban jelent meg) és 70 konferenciaelőadásának (amelyből 52 nemzetközi konferencián hangzott el) egyedüli szerzője. Fontosabb tudományos publikációi: Elastohydrodynamic Lubrication of Hypoid Gears. *ASME Journal of Mechanical Design* 103, 1981, 195–203; Characteristics of a New Type of Cylindrical Worm Gear Drive. *ASME Journal of Mechanical Design* 120, 1998, 139–146; Optimal Tooth Modifications in Hypoid Gears. *ASME Journal of Mechanical Design* 127, 2005, 646–655.

Ajánlók: Kastori Rudolf, Reményi Károly, Sítkei György

☞ TISZA MIKLÓS

Debrecenben született 1949-ben. A műszaki tudomány doktora 1995 óta. A Miskolci Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára. Szakterülete a számítógépes mérnöki módszerek és a numerikus modellezés alkalmazása az anyagtudományban és anyagtechnológiákban. Főbb tudományos eredményeit a különleges képlékenyalakító eljárások fejlesztése, a számítógépes mérnöki módszerek, szakértői rendszerek, valamint a numerikus modellezés és szimuláció képlékenyalakítási folyamatokra alkalmazásának területén érte el. Számos nagy jelentőségű kutatási projekt vezetőjeként úttörő munkásságot fejtett ki a számítógépes mérnöki módszerek elterjesztésében, hazai fejlesztésű rendszerek kidolgozásában. Szakmai tudományos munkásságát 27 könyv, tankönyv, egyetemi jegyzet (ebből 11 idegen nyelven), 94 folyóiratcikk (ebből 37 idegen nyelven), valamint 83 nemzetközi és 83 magyar konferencián elhangzott előadás fémjelzi. Ismert hivatkozásainak száma 203, ebből 121 külföldi. Három legfontosabb tudományos munkája: *Physical Metallurgy for Engineers* (ASM, Ohio, 2001, London, 2003; Freund Publishing, Tel Aviv, 2001); Computer Aided Design and Manufacturing System for Metal Forming (*Computers in Industry* 17, 1991, 301–307); Expert Systems for Metal Forming (*Journal of Materials Processing Technology* 1995:1–2, 423–432). Az utóbbi 10 évben tudományos munkásságának legfontosabb eredménye, hogy a tudásalapú szakértői rendszerek és a numerikus modellezés integrálásával új alapokra helyezte a képlékenyalakítási folyamatok elméleti elemzését, valamint a számítógépes technológia- és szerszámtervezését.

Ajánlók: Czibere Tibor, Kozák Imre, Páczelt István

☞ TÓTH LÁSZLÓ

Debrecenben született 1946-ban. A műszaki tudomány doktora 1995 óta. A Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Közalapítvány Logisztikai és Gyártástechnikai Intézete intézetigazgatója, a Miskolci Egyetem Gépészmérnöki Kara egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a szerkezetek integritásának megítéléséhez kötődően az anyagtudomány (anyagok károsodása), anyagvizsgálat, károsodásanalízis.

14 könyvrészlet, 16 oktatásban felhasználható anyag, 82 tudományos közlemény, 163 konferencián elhangzott és írásban megjelent munka, 157 előadás és 85 egyéb közlemény szerzője, amelyekre a külföldi szerzők 92 alkalommal hivatkoznak. Közleményeinek több mint 50 %-a idegen nyelvű. Külföldi folyóiratok szerkesztőbizottságainak tagja, nemzetközi konferenciák szervezője, ill. szervezőbizottságainak tagja. Jelentősebb publikációi: *Reliability Assessment of Cracked Structural Elements under Cyclic Loading*. In *Handbook of Fatigue Crack Propagation in Metallic Structures*. Elsevier, 1994, Vol. II. 1643–1683; *Material Characterisation Required for the Reliability Assessment of the Cyclically Loaded Engineering Structure*. Part 1. Fatigue and Failure of Materials. Part 2. Fatigue Application. NATO ASI Series, Vol. 39, Kluwer Academic Publ., 1997, 165–223, 225–272. (társszerzővel); *Historical background and development of the Charpy test. From Charpy to Present Impact Testing*. Elsevier, ISIS Publication 30, 2002, 3–19. (társszerzővel); *Fracture Mechanics and Strength of Materials*. 4. és 5. fejezet, Akadém-periodyika, Kijev, 2005 (ukránul). Legfontosabb tudományos eredményei: az anyagok terhelése közben végbemenő károsodási folyamatokat elemezve a fáradás területén új modellt alkotott. Kúszás esetére termodinamikailag megalapozott modellt ismertetett. Új alapokra helyezte a „megbízhatóság” fogalmának értelmezését. Irányításával bevezetésre került a kockázatalapú karbantartási rendszer a MOL Rt. finomítói üzletágában.

Ajánlók: Kozák Imre, Prohászka János, Stefán Mihály

ZALKA KÁROLY

Székesfehérváron született 1947-ben. Az MTA doktora 1998 óta. A Szent István Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Kara Mechanika és Tartószerkezetek Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a tartószerkezetek elmélete.

11 évet dolgozott kivitelezőként és statikus tervezőként a magyar építőiparban, 13 évet kutatót és oktatót a magyar felsőoktatásban és 11 évet dolgozott egy angliai kutatóintézetben. Kutatómunkájának első szakaszát (1971–90) a gyakorlatban előforduló problémák elméleti úton történő megoldása jellemezte, mindig előnyben részesítette a gyakorlati szakemberek számára is könnyen használható, szemléletes megoldásokat. Zárt összefüggéseket konstruált síkbeli keretszerkezetek, nyílásokkal áttört falak, valamint ilyen elemekből álló térbeli viselkedésű épületek stabilitásvizsgálatára. *Stability of large structures* c. könyve (Butterworth–Heinemann, Oxford, 1992, G. S. T. Armerrel) a stabilitásvizsgálati eredményeit foglalta össze. Az angliai Building Research Establishment-nél (1980 és 1990–2000) lehetősége nyílt több – síkbeli és térbeli viselkedésű – modellkísérlet végrehajtására is. Vizsgálatait kiterjesztette épületek merevítőrendszerének dinamikai és szilárdsági vizsgálatára is, és a kutatási eredményeit a *Global structural analysis of buildings* c. könyvben foglalta össze (E & FN Spon, London and New York, 2000). A gyakorlati szerkezettervezők részére elkészítette a *Stability, stress and frequency analyses of building structures. A design manual for structural engineers* c., szoftverrel kiegészített tervezési segédletet (Building Research Establishment, Watford, 2000). Az általa kidolgozott koncepciók és tervezési összefüggések közül több a jelenleg bevezetés alatt álló egységes európai szabványba (az ún. Eurocode) is bekerült.

Ajánlók: Kollár László, Kurutzné Kovács Márta, Tarnai Tibor

KÜLSŐ TAGSÁGRA AJÁNLJA

☞ DUSZA JÁNOS

Sajógömörben (Gemer) született 1952-ben. 1995 óta a tudomány doktora. A Szlovák Tudományos Akadémia Anyagkutatói Intézete Szerkezeti Kerámia Osztálya osztályvezetője, tudományos igazgatóhelyettese. Szűkebb szakterülete a modern kerámiák, kerámia kompozitok/nanokompozitok, rétegezett kerámiák és kerámia bevonatok anyagszerkezeti és mechanikai tulajdonságainak vizsgálata, a rideg anyagok törésmechanikája és törésvizsgálata.

A jelölt modern kerámiák, kerámiai kompozitok és nanokompozitok szövetszerkezetének és törésmechanikai tulajdonságainak vizsgálatával foglalkozik. Vizsgálta a világon az elsők között kifejlesztett Si_3N_4 +beta- Si_3N_4 whisker kompozit és az *in situ* szívósított Si_3N_4 kerámiák törésmechanikai tulajdonságait, a szívósságot növelő mechanizmusok hatását az anyagok törésszívósságára. Világviszonylatban is jelentős eredményeket ért el a rideg anyagok fraktográfiai törésvizsgálatánál és a modern kerámiai nanokompozitok magashőmérsékleti anyagvizsgálatánál.

Ajánlók: *Bauer Győző, Gyulai József, Páczelt István*

☞ HULKÓ GÁBOR

Ógyallán (Hurbanovo) született 1947-ben. 1993 óta akadémiai doktor. A Slovak Technical University Informatics and Instrumentation Mechanical Engineering Faculty Institute of Automation intézetigazgatója és kutatócentrum-vezetője.

Huzamos ideje foglalkozik az elosztott paraméteres rendszerekkel (EPR). Napjaikban az EPR-k a figyelem előterébe kerültek a numerikus dinamikai vizsgálatok széles körű ipari elterjedésének következtében és így módon aktuálissá vált a bonyolult 3D-s értelmezési tartományokon numerikus struktúrákkal megadott rendszerek EPR irányítása. Munkatársaival az EPR irányításának egyedülálló mérnöki elméletét építette ki, amelyet felkarolt a piacvezető amerikai szoftverfejlesztő világcég, a The MathWorks is. Közös szoftverterméket fejlesztettek ki (Distributed Parameter Systems Blockset for Simulink), amelyet az elméletet leíró monográfiákkal együtt kínál a cég honlapján: www.mathworks.com.

Ajánlók: *Bokor József, Keviczky László, Páczelt István*

☞ POLÓNYI ISTVÁN

Gyulán született 1930-ban. Az Universität Dortmund professor emeritusa. Szűkebb szakterülete a tartószerkezetek tervezése és oktatása.

Korunk egyik legnevesebb tartószerkezeteket tervező mérnöke. Eredményeit bemutató könyvek: Polónyi, S., Walochnik, W.: *Architektur und Tragwerk*. Verlag Ernst & Sohn 2003; *Beton Atlas*. Teil 3. Stahlbetonkonstruktionen (S. 100–166), 1. kiadás: 1995, 2. kiadás: 2001. Megjelent olasz, angol és francia nyelven is. *Acélhidak* c. könyve kiadás alatt van. Legjelentősebb tudományos eredménye, *Az új vasbetonkoncepció* magyar nyelvű kiadása készül. A tartószerkezetek szakterületképzési rendszerének reformálására számos javaslatot tett. Ezeket a Dortmundi Egyetem általa alapított Építéstudományi Fakultásán és más egyetemeken is sikeresen alkalmazták, ill. felhasználták. A Német Művészeti Akadémia tagja, a BME díszdoktora.

Ajánlók: *Finta József, Kaliszky Sándor, Tarnai Tibor*

KÉMIAI TUDOMÁNYOK OSZTÁLYA

RENDES TAGSÁGRA AJÁNLJA

BLASKÓ GÁBOR

Szombathelyen született 1950-ben. 2001 óta az MTA levelező tagja. Az EGIS Gyógyszer-gyár Nyrt. kutatási igazgatója, a BME Vegyészmérnöki Karának habilitált egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a szerves kémia, gyógyszerkutatás.

Tudományos publikációinak száma: 109, melyekre 1074 független hivatkozás történt. 9 könyvfejezetet írt, nemzetközi szabadalmi szériáinak száma: 47. Új gyógyszerek kifejlesztéséért és törzskönyvezéséért felelős tevékenysége alatt az EGIS Nyrt. 125 új gyógyszer-terméket hozott a piacra. Tudományos tevékenysége 2001-től potenciális gyógyszer-molekulák alapstruktúráinak kutatására irányul, ennek során több új heterociklusos farmakofór előállítását valósította meg (*Synthesis* 17 [2003] 265; *Tetrahedron* 60 [2004], 9937; *Tetrahedron* 61 [2005] 8199; *Synlett* 15 [2004], 2765; *Synthesis* 12 [2005] 2039; *Tetrahedron* 62 [2006] 8720). A BME-n a *Gyógyszerkutatás, fejlesztés* kurzus előadója, meghívott előadó a SE Gyógyszerésztudományi Karán.

Ajánlók: *Lempert Károly, Pálinkás Gábor, Szántay Csaba, Tőke László*

DÉKÁNY IMRE

Szegeden született 1946-ban. 2001 óta az MTA levelező tagja. A Szegedi Tudományegyetem Kolloidkémiai Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára, az egyetem rektorhelyettese. Eredményesen dolgozott a nanoszerkezetű anyagok előállítása területén. Olyan fénoxid félvezető anyagokat szintetizált, amelyekből önrendeződő ultravékony rétegek készíthetők és alkalmasak öntisztuló felületek és membránok készítésére (*J. Phys. Chem. B*. 105 [2001] 10579–10587). Reaktív nanorészecskékből réteges hibrid struktúrákat állított elő, amelyek a fény hatására fotokatalitikus folyamatokat indítanak el és szabályozható mágneses és elektromos tulajdonságokat mutatnak (*J. Mater. Chem.* 12 [2002] 3268–3277; *Langmuir* 20 [2004] 2855–2860). Tudománymetriai adatai levelező tagsága óta (illetve összesen): publikációk 109 (354), összesített hatás 193 (325), független idézettség 1224 (2041).

Ajánlók: *Beck Mihály, Bérces Tibor, Hargittai István, Pungor Ernő*

JOÓ FERENC

1949-ben született Tótkomlóson. Az MTA levelező tagja 2001 óta. A Debreceni Egyetem Fizikai Kémiai Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára, az MTA–DE Homogén Katalízis Kutatócsoport vezetője. Szűkebb szakterülete a fémorganikus katalízis.

Három könyv szerzője/társszerkesztője, 109 publikációja 1970 független hivatkozást kapott. Kimutatta, hogy a közeg pH-ja jelentősen befolyásolja a katalitikus hidrogénezési reakciók szelektivitását (*Chem. Eur. J.* 1 [2001] 193). Elsőként alkalmazott vízdoldható átmenetifém – N-heterociklusos karbén komplexeket katalitikus hidrogénezési és

izomerizációs folyamatokban. Alkinek és telítetlen aldehidek szelektív hidrogénezését valósította meg vizes közegben, ionfolyadékokban és rögzített komplex katalizátorokkal (*Adv. Synth. Catal.* 345 [2003] 280; *J. Catal.* 227 [2004] 417). Biológiai membránok katalitikus hidrogénezésében meghatározta az egyes lipidek reaktivitását (*Catal. Commun.* 4 [2003] 275).

Ajánlók: *Beck Mihály, Hargittai István, Markó László, Vértess Attila*

✎ PENKE BOTOND

Beregszászon született 1942-ben. Az MTA levelező tagja 2001 óta. A Szegedi Tudományegyetem Orvosi Vegytani Intézete egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete peptidek/peptidomimetikumok szintézise és a proteomika.

2001 óta 79 közleménye jelent meg nemzetközi folyóiratokban, összimpaktja 173,8. Publikációira 2550 független hivatkozást kapott. Kutatócsoportja (MTA–SZTE Fehérjekémiai Kutatócsoport) az Alzheimer-kór és hasonló neurodegenerációs betegségek kialakulásával és kezelésével foglalkozik. Létrehozta az SZTE Proteomikai Laboratóriumát, 2001–2004 között egy nagy gyógyszerkutatói projekt (NKFP021/2001, Neurodegenerációs betegségek terápiája) koordinátora volt. 2004-től a 35 kutatócsoportot és 9 vállalatot összefogó Dél-Alföldi Neurobiológiai Tudásközpont koordinátora. Intenzíven részt vesz az SZTE ÁOK-n folyó graduális és doktori képzésben.

Ajánlók: *Hollósi Miklós, Lempert Károly, Náray-Szabó Gábor*

✎ SOHÁR PÁL

Budapesten született 1936-ban. Az MTA levelező tagja 2001 óta. Az ELTE nyugállományú egyetemi tanára, a 2007. január 1-jétől működő MTA–ELTE Spektroszkópiai Kutatócsoport kutatóprofesszora.

Korábbi kutatási tevékenységét folytatva több hazai és külföldi kutatócsoporttal együttműködve, IR és NMR spektroszkópiai módszerekkel poliheterociklusokkal, benzociklanonokkal és Mannich-bázisokkal, valamint β -enaminoészterekkel és fenotiazinokkal kapcsolatos szerkezetigazoló kutatásokat folytat (*J. Chem. Soc. Perkin I* [2001] 558–564). A legutóbbi hat esztendőben ferrocén-szubsztituált heterovegyületek szintézisével és komplex nagyműszeres szerkezetvizsgálattal foglalkozik (*Eur. J. Org. Chem.* [2005] 1659–1664). E fémorganikus vegyületek sztereokémiai, kötéseleméleti és molekuladynamikai szempontból, valamint várható gyakorlati hasznosságuk (biológiai aktivitás, anyagtudomány, katalízis) következtében egyaránt ígéretes molekulák.

Ajánlók: *Kálmán Alajos, Medzihradský Kálmán, Vértess Attila*

LEVELEZŐ TAGSÁGRA AJÁNlja

✎ CSÁSZÁR ATTILA

Dorogon született 1959-ben. 1998 óta az MTA doktora. Az ELTE Kémiai Intézete egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a számítási kémia, ezen belül új módszerek fejlesztése és alkalmazása.

Kiemelkedő eredményeket ért el kismolekulák spektroszkópiai tulajdonságainak meghatározásában, az általa számított adatok pontossága meghaladja azt, amit a jelenlegi kísérleti

technikákkal el lehet émi. Széles körben alkalmazható kvantumkémiai eljárást dolgozott ki molekulák relatív energiaviszonyainak igen pontos, a számított eredmény hibájának becslését is lehetővé tevő meghatározására. Az eljárás különösen jól alkalmazható forgási gátek, valamint energia-hiperfelületek esetében (O. L. Polyansky, A. G. Császár et al.: *Science* 299 [2003] 539–542). Az elméleti rezgési-forgási spektroszkópia területén elért eredményeit felkérésre önálló fejezetben foglalta össze a számítási kémia legfontosabb eredményeit közlő enciklopédiában (A. G. Császár: Anharmonic Molecular Force Fields. In *The Encyclopedia of Computational Chemistry*. Eds. P. v. R. Schleyer et al., Wiley, Chichester, 1998, Vol. 1, 13–30). Társ szerzője volt a talán legelső összefoglaló közleménynek, mely az ab initio kvantumkémia biológiai érdekességű rendszerekre történő alkalmazását tárgyalta (A. G. Császár, A. Perczel: *Progr. Biophys. Mol. Biol.* 71 [1999] 243–309). Eddig közel 120 referált tudományos közleménye jelent meg, majdnem kizárólag a szakma vezető nemzetközi folyóirataiban. 10 legjobb cikkének összesített impakt faktora 72, összes közleményére 1500-nál több független idézetet kapott, az utóbbi hat évben az éves növekedési ütem 200 feletti. Hirsch-indexe 27, ez kémiában messze meghaladja a nemzetközi átlagot.

Ajánlók: Bérces Tibor, Náray-Szabó Gábor, Sohár Pál

50 FÜLÖP FERENC

1952-ben született Szankon. 1990 óta a kémiai tudomány doktora. A Szegedi Tudományegyetem Gyógyszerkémiai Intézete igazgatója, egyetemi tanár, az MTA–SZTE Heterociklusos Kémiai Kutatócsoport vezetője, dékán. Szűkebb szakterülete a szintetikus szerves kémia, gyógyszerkutatás.

435 nemzetközi folyóiratban közzétett publikációjának összehatástényezője 783. Két könyv, 79 könyvfejezet és 19 összefoglaló cikk szerzője, 21 szabadalma van. Munkáira közel 1800 független hivatkozást kapott. Jelentősek a cikloalkán-kondenzált, telített heterociklusok szinézisében elért eredményei. Tisztázta, hogy a szerkezet hogyan befolyásolja a reaktivitást (*Adv. Het.-cycl. Chem.* 69 [1998] 349). Kiemelkedők gyűrűlác tautoméria-vizsgálatai (*Eur. J. Org. Chem.* 3025 [2003]). Vezetésével a ciszpentacin természetes antibiotikum homológjait és származékait szintetizálták és sikeresen alkalmazták új területeken: enantioszelektív szintézisek, önszerveződő oligomerek vizsgálata, kombinatorikus kémia. Speciális önszerveződéseket találtak, s kontrollált nanoméretű szerkezeteket építettek fel (*Angew. Chem. Int. Ed.* 45 [2006] 2396). Kezdeményezte enzimkatalizálta átalakítások tanulmányozását, ehhez jól felszerelt enzimlaboratóriumot létesített. Sokrétűen alkalmazható módszert dolgozott ki aminosavak és laktámok tiszta enantiomerjeinek szintézisére (*Chem. Eur. J.* 12 [2006] 2587). Igen eredményes gyógyszerkutatásai kapcsán egy új gyulladásgátló molekula preklinikai vizsgálata lezárult (*PCT Int. Appl.* [2005]). Iskolateremtő tevékenységét igazolja számos értekezés témavezetése, az OTKA Tudományos Iskolában nyertes pályázata. Elismerései: Zemplén Géza-díj (1988), az „Év legjobb oktatója” (3 alkalommal), Charles Simonyi-díj (2002), Gábor Dénes-díj (2002).

Ajánlók: Antus Sándor, Bartók Mihály, Görög Sándor, Nyiredy Szabolcs, Penke Botond, Sohár Pál

80 HERMECZ ISTVÁN

Szegeden született 1944-ben. A kémiai tudomány doktora 1985 óta. A Sanofi-Aventis/Chinoin szenior igazgatója, a Semmelweis Egyetem c. egyetemi tanára, a BME és a Szegedi Tudományegyetem magántanára. Szűkebb szakterülete a gyógyszerkutatás, -fejlesztés, szerves kémia.

Kutatási területei: nitrogénhídós vegyületek, kinolin-3-karbonsavak, prosztaglandinok, indol származékok. A nitrogénhídós heterociklusok számos új átrendeződését ismerte fel, tisztázta reakciómechanizmusukat, érvényességi körüket (*Adv. Het. Chem.* 54 [1992] 1–452). Eredményeit a kinolin-3-karbonsavak új előállítására is hasznosította. E körben született legtöbb független idézete (>120, *J. Pharm. Sci.* 79 [1990] 1023). Rutecarpin alkaloidok egyszerű új totálszintézisét dolgozta ki (*Tetrahedron Lett.* 22 [1981] 4861; 33, [1992] 2995). A PGE1, PGE2 új ipari totálszintézisét valósította meg. Kutatási eredményei 4 eredeti gyógyszer (probon, latanoproszt, flisint, satavaptan) bevezetésében, >300 közleményben, reviewben (Σ IF>290, független hivatkozás >1200), 6 könyvben (1 angol, 5 magyar) és >130 alapszabadalomban jelentek meg. Az MTA közgyűlési doktorképviselője, az MTA Gyógyszerkémiai és Gyógyszertechnológiai Munkabizottság elnöke, az MTA Szerves és Biomolekuláris Kémiai Bizottság, az MTA Gyógyszerésztudományi Komplex Bizottság tagja. Több hazai tudományos társaság vezetőségi tagja. 2002 óta az MGyT-t képviseli az EUFEPS Committee for Industrial Relations-ben. Több nemzetközi tudományos konferencia szervezésében vett részt. Vezetésével 16 PhD- és 5 kandidátusi disszertáció készült. Elismerései: Zemplén Géza-díj (1984), Kiváló Feltaláló arany fokozat (1985), FM Innovációs Díj (1994), Jedlik Ányos-díj (1997), Gábor Dénes-díj (1997), Preisich Miklós-díj (2000), Széchenyi-díj (2005), Issekutz Béla-díj (2006).

Ajánlók: *Antus Sándor, Blaskó Gábor, Hollósi Miklós, Tőke László*

80 HORVAI GYÖRGY

1949-ben született Budapesten. 1991 óta a kémiai tudomány doktora. A BME Általános és Analitikai Kémia Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete az analitikai kémia, elektroanalitika, bioanalitika.

Az analitikai kémia elismert, a világ élvonalába tartozó kutatója. Munkáiban feltárta a folyadékmembrán alapú ionszelektív elektródok működésének alapjait, ami évtizedek óta megoldhatatlannak látszó tudományos probléma volt (*Anal. Chem.* 58 [1986] 2735. és további három közlemény, melyekre 338 független SCI hivatkozást kapott). Az áramlóoldatos méréstechnikák elméletét részletesen kidolgozta (4 cikk, 151 hivatkozás), gyakorlati alkalmazásukhoz pedig megvalósított találmányok sorával (7 szabadalom) járult hozzá. A molekuláris lenyomatú polimerek kutatásában, ahol csak 2000 után kezdett közölni, az első négy közleményére 144 független hivatkozás érkezett. A molekulák határfelületi orientációs statisztikájára kidolgozott módszerét (*Phys. Chem. Chem. Phys.* 6 [2004] 1874) átvette, és sikeresen alkalmazta a Nobel-díjas A. Zewail és a molekuladynamika egyik vezéregyénisége, M. Parrinello. 112 referált folyóiratcikk és 13 könyvfejezet szerzője. Közleményeinek összesített hatása 218, a független SCI hivatkozások száma 1158. Több gyűjteményes kötet, illetve tankönyv szerkesztője és társszerzője (pl. *In Situ Monitoring of Aquatic Systems*. Wiley, 2000). Az MTA elnökségének tagja. Az MKE analitikai szakosztályának elnöke, az EUCHEMS, IUPAC és a COST bizottságaiban vezető funkciókat töltött be. A BME tudományos rektorhelyettese volt 1997-től 2004-ig, amely

időszakban az egyetem kutatási és pályázati tevékenysége látványosan fejlődött. Kitüntetései: Akadémiai Díj (1987), Alkotói Díj (1987).

Ajánlók: *Farkas József, Görög Sándor, Nyiredy Szabolcs, Pungor Ernő, Tóth Klára*

☞ HORVÁTH ISTVÁN TAMÁS

1953-ban született Budapesten. Az MTA doktora 1998 óta. Az ELTE Kémiai Intézete egyetemi tanára és tudományos igazgatója. Szűkebb szakterülete a fémorganikus kémia és katalízis.

Tudományos munkásságát főként a fémorganikus szintézis és katalízis terén fejtette ki. Legkiemelkedőbb tudományos eredménye az ún. fluoros kétfázisú katalízis elvének felismerése (*Science* 266 [1994] 72; egyedül e munkájára több mint 500 hivatkozást kapott). Számos ipari szempontból is fontos hidroformilezési, hidrogénezési, oxidációs, metatézis és polimerizációs stb. reakciót tanulmányozott, kinetikai és spektroszkópiai módszerekkel felderítette azok mechanizmusát. Az elsők között alkalmazta a nagynyomású NMR spektroszkópiát (*Chem. Rev.* 91 [1991] 1339). Jelenlegi munkájának egyik fő célja a zöld kémia alkalmazása és széleskörű terjesztése (*Magy. Kém. Lapja* 55 [2000] 173; *Green Chem.* 3 [2001] 307; *Angew. Chem. Int. Ed. Engl.* 45 [2006] 107). Összesen 123 tudományos közleményt publikált, amelyek SCI-hatástényezőinek összege 346,30. Munkáira mintegy 3300 független hivatkozást kapott. Az American Chemical Society, a Royal Society of Chemistry, az American Association for the Advancement of Science és a Magyar Kémikusok Egyesülete tagja. Több kiemelten fontos folyóirat szerkesztőbizottsági tagja (így pl. *Chemical Reviews*, *Accounts of Chemical Research*, *Dalton Transactions*), továbbá 21 jelentős nemzetközi konferencia szervezője. Egyéb szakmai elismerések mellett, munkásságát 1999-ben a Széchenyi professzori ösztöndíj, 2006-ban a Humboldt Research Award odaítélésével ismerték el.

Ajánlók: *Beck Mihály, Hargittai Magdolna, Joó Ferenc, Tétényi Pál*

☞ HUDECZ FERENC

Budapesten született 1952-ben. A kémiai tudományok doktora 1993 óta. Jelenleg az ELTE Szerves Kémiai Tanszékének és az ott működő MTA–ELTE Peptidkémiai Kutatócsoport vezetője, az ELTE rektora. Szűkebb szakterülete a biomolekuláris kémia, bioorganikus kémia, immunkémia.

Legfontosabb eredményei: mikrobiális eredetű, valamint tumoros szövetekből származó fehérjék antigénszerkezetének feltérképezése, építópok azonosítása klasszikus és kombinatorikus kémiai módszerekkel (*Mol. Immunol.* 27 [1990] 795–802; *J. Peptide Sci* 10 [2004] 56–65; *J. Mass Spectrom.* 40 [2005] 1590–1594). A természetes fehérjéknél hatékonyabb immunreakciót kiváltó „szuperantigének” szintézise, amelyek alkalmasak a herpes simplex vírus (*Bioconjugate Chemistry* 14 [2003] 1260–1269; *Biopolymers* 84 [2006] 383–399), illetve a *M. tuberculosis* fertőzés (*Biopolymers* 73 [2004] 467–476), valamint bizonyos tumorok (*PNAS* 102 [2005] 413–418) korai kimutatására és szintetikus vakcinák kifejlesztésére. Új polipeptid-hordozók családjának kialakítása mellett bizonyította, hogy e vegyületek sejtbefutásában az A típusú „scavenger” receptor vesz részt. Kiemelkedő eredménynek számít annak a daunomicin tartalmú konjugátumnak szintézise, amely *in vivo* kísérletekben leukémiás állatok teljes gyógyulását eredményezte. E vegyület rezisztens tumorsejtekre is hat. Összefoglalva: *Med. Res. Rev.* 25 (2005)

679–786. Egy másik konjugátum számottevő parazitaellenes hatást mutat a WHO által kiemelt célpontnak tekintett *Leishmania donovani* fertőzött egerekben (*Bioconjugate Chemistry* 13 [2002] 518–524).

Ajánlók: Medzihradszky Kálmán, Szántay Csaba, Tőke László, Vértess Attila

80 HUSZTHY PÉTER

1950-ben született Nyáregyházán. A kémiai tudomány doktora 1995 óta. A BME Szerves Kémia Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a szintetikus szerves kémia, szupramolekuláris kémia.

Főbb eredményei: számos piridin, akridin és fenazin egységet tartalmazó enantiomertiszta királis koronaétert állított elő, és vizsgálta ezek enantiomerfelismerő képességét protonált primer aminok, aminosavak és azok származékaival szemben (*J. Org. Chem.* 55 [1990] 3129–3137; 56 [1991] 3330–3336; 57 [1992] 5383–5394; *Tetrahedron* 55 [1999] 1491–1504). Optikailag aktív piridino-18-korona-6 étereket kovalens kötésekkel szilárd hordozókhoz (szilikagél, polimer gyanta) kötött, és az így kapott királis állófázisokon racém protonált primer aminokat, aminosavakat és azok származékait rezolválta (*Tetrahedron: Asymmetry* 10 [1999] 2087–2099; 10 [1999] 4573–4583). Könnyen deprotonálható piridon, tiopiridon, akridon és dialkylhidrogénfoszfát egységet tartalmazó koronétereket szintetizált és tanulmányozta ezen ligandumok molekuláris felismerőképességét (*J. Heterocyclic Chem.* 23 [1986] 1673–1676; 23 [1986] 1837–1843; *Anal. Chem.* 60, [1988] 1694–1699; *Tetrahedron* 57 [2001] 4967–4975; 59 [2003] 9371–9377). Tudományos közleményeinek száma: 99, emellett egy könyvfejezet szerzője és 4 szabadalom feltalálója. Munkáira 778 független hivatkozást kapott. Jelenleg 17 szakmai bizottság és testület tagja, közülük kiemelendő, hogy az OTKA Kémia II. Zsűri elnöke. Öt évet töltött vendégoktatóként, illetve kutatóként a Brigham Young Egyetemen (Provo, Utah, USA). Díjak: Széchenyi professzori ösztöndíj (1997–2000), Görög Jenő-díj (a Vegyészmérnöki Kar legjobb oktatója a hallgatók szavazata alapján, 2002).

Ajánlók: Lempert Károly, Lipták András, Szántay Csaba

80 INZELT GYÖRGY

1946-ban született Budapesten. A kémiai tudomány doktora 1988 óta. Az ELTE egyetemi tanára, az Elektrokémiai és Elektroanalitikai Laboratórium, valamint a Kémia Doktori Iskola vezetője. Szűkebb szakterülete a fizikai kémia, elektrokémia, elektroanalitika.

Tudományos közleményeinek száma 304, ebből SCI folyóiratban 164 jelent meg; továbbá 4 könyv, 3 egyetemi jegyzet és 9 könyvfejezet szerzője. Közleményeire 2019 független hivatkozás történt. Rangos nemzetközi konferenciák meghívott előadója, szervezője. Kutatási eredményei nagymértékben járultak hozzá az elektrokémiában új utat nyitó polimerelektrodokban végbemenő töltéstranszport és szorpciós folyamatok mechanizmusának tisztázásához (*Electroanal. Chem.* Ed. A. J. Bard, Vol. 18, Dekker, New York, 1993, 89–241; *Electrochim. Acta* 45 [2000] 2403). Számos országban használják a nanogramnyi felületi tömegváltozások mérésére alkalmas, elektrokémiai kvarckristály-mikromérleg készülékét (szabadalom: 1996). E módszerrel elsőként mutatta ki a galvanosztikus potenciáloszcillációkat kísérő periodikus felületi tömegváltozásokat (*J. Phys. Chem.* 97 [1993] 6104). Sikeresen alkalmazott poliazin elektródot az emberi vér hemoglobinnak gyors meghatározására (*Anal. Chim. Acta* 385 [1999] 119). Az impe-

danciaspektroszkópia területén elért eredményei is széleskörűen elismertek (*Electrochim. Acta* 36 [1991] 847, 1355; 44 [1999] 2037). Az utóbbi időkben szilárd fázisú elektrokémiai kísérletei keltettek visszhangot (*J. Solid State Electrochem.* 10 [2005] 125). 1999-ben jelent meg *Az elektrokémia korszerű elmélete és módszerei* c. könyve. Számos tudománynépszerűsítő cikket, illetve két könyvet is írt. Kitüntetései: Doctor Honoris Causa (Babes-Bolyai Egyetem, Kolozsvár, 2000), Polányi Mihály-díj (2004).

Ajánlók: *Beck Mihály, Farkas József, Tóth Klára, Vértess Attila*

☞ KÁLMÁN ERIKA

Budapesten született 1942-ben. A kémiai tudomány doktora 1995 óta. Az MTA KK Felületmódosítás és Nanoszerkezetek Osztályának vezetője, a BME habilitált egyetemi magántanára. Szűkebb szakterülete a határfelületek kutatása.

Kutatási témái: 1) Víz és vizes elektrolit oldatok szerkezetének az általa kidolgozott (*Nature* 248 [1974] 405) és szabadalmaztatott új kísérleti technikával történő vizsgálata; ehhez kapcsolódott a környezeti kamrás elektronmikroszkópos módszer szabadalma. 2) Új vízkezelőszer-család kifejlesztéséhez vezetett a fém/elektrolit oldatok határfelületének és a vizes elektrolit oldatok korróziós inhibitorai hatásmechanizmusának vizsgálata, amely vizsgálatok 1995 óta korszerű felületvizsgáló pásztázó tűszondás mikroszkópokkal folytatódnak (*Langmuir* 17 [2001] 2683; *J. Appl. Phys.* A 72, [2001] 185). 3) A nanokémiai kutatások (*Langmuir* 18 [2002] 1206; *J. Nanoscience and Nanotechnology* 5 [2005], 869.) az önszerveződés jelenségének tanulmányozására és funkcionális bevonatok kutatására irányulnak. Tudományos közleményeinek száma 577 (258 SCI), független hivatkozások száma 1046. Szabadalmainak száma 33 (10 megvalósult). Nemzetközi konferenciákon 31 alkalommal plenáris vagy key-note előadást tartott; 10 nemzetközi folyóirat szerkesztőbizottsági, 6 nemzetközi szervezet tagja, a Nemzetközi Elektrokémiai Társaságnak alelnöke, főtitkára, majd elnöke; 8 nemzetközi konferencia szervezőbizottságának társelnöke, ill. elnöke, és 17 nemzetközi konferencia tudományos tanácsadó bizottságának tagja. Több kandidátusi, PhD-értekezés, diplomamunka témavezetője. Elismerései: Kurt Schwabe-díj (1967), Akadémiai Fiatal Kutatói Díj (1974), CAOLA Kiváló Kutatói Díj (1987), Széchenyi professzori ösztöndíj (1998–2002), Akadémiai Díj (2002), Jedlik Ányos feltalálói díj (2005).

Ajánlók: *Bérces Tibor, Kálmán Alajos, Márta Ferenc, Pungor Ernő*

☞ KOLLÁR LÁSZLÓ

1955-ben született Kaposváron. A kémiai tudomány doktora 1996 óta. A Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kara Szervetlen Kémia Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a fémorganikus kémia, homogén katalízis.

Tudományos publikációinak száma 265, ebből SCI folyóiratban 136, könyv 1, könyvfejezet 3, összesített hatástényezőjük 272,5. Független hivatkozásainak száma 945. Kiemelkedő, hogy az utóbbi öt évben 64 közleménye jelent meg SCI folyóiratban. Nemzetközi konferenciákon 15 meghívott vagy plenáris előadást tartott. Enantioszelektív homogén katalitikus reakciókat dolgozott ki számos értékes királis építőelem (2-aril-propanal származékok, 2-formil-oxazolidin, formil-borostyánkősav származékok) hatékony szintézisére (*J. Organomet. Chem.* 232 [1982] C17; *J. Organomet. Chem.* 330 [1987] 305; *J. Organomet. Chem.* 370 [1989] 257; *J. Organomet. Chem.* 453 [1993] 155). NMR

vizsgálattal és modellvegyületek segítségével tisztázta, hogy a platinakomplexek katalizálta hidroformilezés katalitikusan aktív intermedierei többségükben komplex kationok. Ezzel évtizedek óta vitatott kérdéseket tudott megválaszolni (*Inorg. Chem.* 33 [1994] 5708; *Organometallics* 15 [1996] 1345). Szeránvázas enol-triflátok és jódké- nek több olyan homogénkatalitikus kapcsolási és karbonilezési reakcióját dolgozta ki, amelyek gyógyszeripari szempontból is jelentős vegyületek egyszerű és jó hozamú előállítását teszik lehetővé és kiválthatják a régebbi bonyolult szintéziseket (*J. Org. Chem.* 62 [1997] 1326; *Tetrahedron Lett.* 38 [1997] 4467; *J. Org. Chem.* 64 [1999] 5921; *Chem. Rev.* 103 [2003] 4095). 1998–2001 között a PTE TTK dékánja volt. Elismerései: Széchenyi professzori ösztöndíj; Oláh György-díj, Akadémiai Díj, Fáy András-díj.

Ajánlók: Bartók Mihály, Joó Ferenc, Lipták András, Markó László

80 PERCELZ ANDRÁS

Budapesten született 1959-ben. 1998 óta az MTA doktora. Az ELTE Kémiai Intézete egyetemi tanára. Szűkebb kutatási területe a természetes vegyületek, elsősorban fehérjék szerkezetvizsgálata spektroszkópiai és molekulamodelllezési módszerekkel.

Modell peptideken végzett szintetikus, szerkezeti és számítási kémiai vizsgálataiból kiindulva kiemelkedő eredményeket ért el a fehérjék másodlagos szerkezeti elemeinek, különösen a β -kanyarok konformációs sajátosságainak felismerésében (pl. Czinki, Császár, Perczel: *Chem. Eur. J.* 9 [2003] 1182–1191). Elindította az ELTE-n a mágneses magrezonancia-spektroszkópián alapuló fehérjeszerkezet-vizsgálatokat, amelyekkel megteremtette az immunológia, a biokémia és a molekuláris biológia területén hazai és külföldi kutatók igen eredményes együttműködését. Több számítási és kísérleti módszer együttes alkalmazásával alkotó módon járult hozzá a biomolekuláris jelenségek részleteinek tisztázásához. 147 tudományos közleménye jelent meg, amelyekre eddig több mint 1700 független hivatkozást kapott. Tusnády Gábor matematikussal kidolgozták a cirkuláris dikroizmus szinképgörbék dekonvolúciós eljárását, amelyet világszerte több mint 700 laboratóriumban használnak. Két idevonatkozó publikációjukra (Perczel et al.: *Protein Eng.* 4 [1991] 669–679; Perczel et al.: *Anal. Biochem.* 203 [1992] 83–93) eddig közel 550-en hivatkoztak. Az elmúlt öt évben hatvan publikációja jelent meg, amelyek összesített impaktja 150. Oktatói és kutatói munkássága elismeréseként a Pro Scientia díjat (1993 és 1995), az ifjúsági Zemplén Géza-díjat (1996), az ELTE tudományos díját (1997) és a Sanofi-Synthelabo Magyar Kutatási Díját (2004) nyerte el.

Ajánlók: Hollósi Miklós, Lempert Károly, Náray-Szabó Gábor

80 ZRÍNYI MIKLÓS

1949-ben született Jákó községben. 1993 óta a kémiai tudomány doktora. A BME Fizikai Kémia Tanszék tanszékvezető egyetemi tanára, az MTA–BME Lágyműanyagok Tanszéki Kutatócsoportjának vezetője, rektorhelyettes. Szűkebb szakterülete a polimerek fizikai kémiája.

Kutatócsoportja 1995-ben a világon elsőként fejlesztette ki a mágneses térre érzékenyen reagáló polimer géleket és rugalmas polimereket. Az új típusú „intelligens” anyag megalkotásának jelentőségét mutatja, hogy az Elsevier Kiadó *Trends in Polymer Science* c. folyóiratának 1997. évi 9. száma szerkesztői méltatással a címlapján közölt stilizált képet a mágneses gélről. A Marcel Dekker kiadónál 2001-ben megjelent *Polymer Gels and*

Networks című könyv címlapja szintén a jelölt egyik nevezetes ábráját mutatja. Nemzetközi és hazai folyóiratokban megjelent 198 dolgozatára 1005 független hivatkozást kapott. Közleményeinek Hirsch-indexe 18, összesített hatásfaktora pedig 179,1. Tudományos eredményeit 8 angol és egy japán nyelvű könyvfejezetben is összefoglalta. A Mindentudás Egyetemén sikeres előadást tartott a „XXI század intelligens anyagairól”. Jelentősebb tudományos munkái: Deformation of ferrogels induced by nonuniform magnetic field. *J. Chem. Phys.* 104 (1996) 8750; Direct observation of abrupt shape transition in ferrogels induced by nonuniform magnetic field. *J. Chem. Phys.* 108 (1997) 5685; Smart nanocomposite membranes with controllable permeability. *Macromolecules* 39 (5) (2006) 1939. Több magyar nyelvű könyv szerzője és társszerzője. 1981-ben Buzágh Aladár-, 1997-ben Erdey László-, 1999-ben Szent-Györgyi Albert-, 2000-ben Canon-díjjal, majd 2002-ben Kruspér István-émlékéremmel, 2004-ben Náray-Szabó István-díjjal, 2005-ben pedig Proszk János-díjjal tüntették ki.

Ajánlók: *Dékány Imre, Hargittai István, Tétényi Pál*

KÜLSŐ TAGSÁGRA AJÁNLJA

✎ STANG PÉTER

1941-ben született Nürnbergben. Az Utahi Egyetem (USA) kémiai professzora, a Természettudományi Kar dékánja. Szűkebb szakterülete fizikai kémiától, a szerves szintetikus kémiától és a fémorganikus kémiától a szupramolekuláris kémia területeire terjed ki. Tudományos közleményeinek száma meghaladja a 400-at. Hat monográfia társszerzője. Elsőként szintetizált vinil triflátokat (*JACS* 91 [1969] 4600) és aromatikusan alkilidén ciklopropanéneket (*JACS* 1984 [1986] *Acc. Chem. Res.* [1987]). Az utóbbi másfél évtizedben végzett munkássága jelentős mértékben hozzájárult a molekuláris építészeti kialakulásához a kémiában. Az önszerveződés jelenségét felhasználva úttörő munkát végzett poligon és poliéder makrociklusok előállításában (*Acc. Chem. Res.* [1997] [2002] *Chem. Rev.* [2000]). Elsőként állított elő önszerveződő királis nanoszerkezeteket. Széleskörű hazai tudományos kapcsolatokkal rendelkezik. Az Amerikai Nemzeti Tudományos Akadémia tagja, a Kínai Tudományos Akadémia külföldi tagja, a Journal of American Chemical Society főszerkesztője.

Ajánlók: *Beck Mihály, Hargittai István, Kálmán Alajos, Márta Ferenc, Pálinkás Gábor*

BIOLÓGIAI TUDOMÁNYOK OSZTÁLYA

RENDES TAGSÁGRA AJÁNLJA

☞ BÍRÓ PÉTER

Újfehértón született 1943-ban. Az MTA levelező tagja 2001 óta. Az MTA Balatoni Limnológiai Kutatóintézete igazgatója, kutatóprofesszora. Szűkebb szakterülete az ichthyológia, ökológia (táplálék- és táplálkozásbiológia, táplálékhálózatok, populációdinamika, halállományok kihasználása, tőkezelés, kísérletes halélettan, trofikus kapcsolatok és dinamikák modellezése).

Levelező taggá választása óta tudományos tevékenysége a balatoni üledéklakó gerinctelenek és halak közötti táplálékhálózatokra (*BioScience* 50 [12] [2001] 1062–1075, 1099–1107), az édesvizek biodiverzitására (*Aquatic Ecosystem Health and Management Elsevier* 4 [3] [2001] 251–261), a Balaton befolyói halállományának feltárására (*Verh. Int. Verein. Limnol.* 28 [2002] 273–278; *Hydrobiologia* 506–509 [2003] 459–464), halpopulációk struktúrájára és táplálkozásukra (*Hydrobiologia* 506–509 [2003] 503–510), pontokáspikus halfajok elterjedésére (*Ecology of Freshwater Fish*, in press) irányult. Összes közleménye 200 + 17 in press, összes hivatkozás 915. A hazai és nemzetközi tudományos közélet aktív résztvevője, több hazai és nemzetközi tudományos testület vezetőségi tagja, az MTA VIII. Osztálya elnökhelyettese.

Ajánlók: *Damjanovich Sándor, Dénes Géza, Horn Péter, Jermy Tibor, Mahunka Sándor*

☞ FALUS ANDRÁS

Budapesten született 1947-ben. Az MTA levelező tagja 2001 óta. A Semmelweis Egyetem Genetikai, Sejt- és Immunbiológiai Intézet egyetemi tanára, igazgatója.

A hazai és nemzetközi immunológiai, genomikai tudományos kutatás kiemelkedő személyisége. Munkásságában ötvöződik az immunológia, a molekuláris sejtbiológia, genomika és a bioinformatika. Az immungenomika tudományának egyik nemzetközileg elismert alapítója, az első két Immungenomikai és Immuninformatikai Világkongresszus elnöke. Transzgenikus modellek és a rekombináns géntechnológia segítségével munkatársaival elsők között ismerte fel a hisztamin szerepét az egészséges és daganatos sejtosztódásban (Falus és mtsai.: *Trends in Immunology* 2001; Pós és mtsi.: *Cancer Research*, 2005) és a veleszületett immunregulációban (Wiener és mtsai., 2002). Kezdeményező, iskolateremtő személyisége az oktatásban és a tudományos közéletben elismert.

Ajánlók: *Ádám György, Fésüs László, Papp László, Patthy László, Venetianer Pál*

☞ LÉNÁRD LÁSZLÓ

Pécsett született 1944-ben. Az MTA levelező tagja 2001 óta. A Pécsi Tudományegyetem intézetigazgató egyetemi tanára, rektora. Szűkebb szakterülete a neurobiológia, magatartástudomány.

Levelező taggá választása óta kimutatta e kemoszenzitív neuronok funkcionális jelentőségét a homeosztatikus szabályozási folyamatokban. Feltárta az amygdala peptidergias szabályozó folyamatait, igazolta az angiotenzinek AT1 és AT2 receptorainak szerepét a szomjúság és a sóéhség szabályozásában a limbikus rendszerben. Kimutatta, hogy a gastrin releasing peptid és neuromedin C szatiációs hatású, csökkenti az evés hatékonyságát. Igazolta az orexin1 receptorok jelentőségét az amygdala éhségmotivációs mechanizmusaiiban. Kimutatta a dopaminnal kolokalizálódó substance P és a neurotensin megerősítő hatását, bizonyította, a hisztamin modulálja a dopamin felszabadulását. Eredményeire könyvekben és a Research Front Speciality indexben is hivatkoznak. Számos tanítványa szerzett tudományos fokozatot. 5 nemzetközi tudományos folyóirat szerkesztőbizottságának tagja. Az Orosz Orvostudományi Akadémia tiszteleti tagja, és tudományos életmű díjat kapott az USA-ban.

Ajánlók: *Ádám György, Damjanovich Sándor, Freund Tamás*

☞ ZÁVODSZKY PÉTER

Debrecenben született 1939-ben. Az MTA levelező tagja 2001 óta. Az MTA SZBK Enzimológiai Intézete kutatóprofesszora.

Kutatócsoportja az immunrendszer mannóz-kötő lektinhez kapcsolódó szerin proteázaiival (MASP) kapcsolatban jutott alapvető új felismerésekre. Megmutatták, hogy a MASP-1 egyik lehetséges szubsztrátja a fibrinogén (*J. Immunol.* 170 [2003] 1374). Meghatározták a MASP-2 aktív és zimogén formájának röntgendiffrakciós térszerkezetét (*J. Mol. Biol.* 342 [2004] 1533; *J. Biol. Chem.* 280 [2005] 33435), amely a funkció és a szerkezet új összefüggéseit tárta fel. Azonosították a bakteriális ostort felépítő fehérje, a flagellin szekréciós szignálját (*Biochem. Biophys. Res. Commun.* 345 [2006] 93; *Nat. Biotechnol.* 24 [2006] 901). 2001 óta 26 tudományos közlemény és 3 szabadalom került ki a kutatócsoportból, összes impakt faktora 115,833; munkáira 670 független hivatkozás történt.

Ajánlók: *Damjanovich Sándor, Friedrich Péter, Gráf László, Keszthelyi Lajos*

LEVELEZŐ TAGSÁGRA AJÁNlja

☞ BOROS IMRE MIKLÓS

Taktaharkányban született 1953-ban. Az MTA doktora 2000 óta. A Szegedi Tudományegyetem Genetikai és Molekuláris Biológiai Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a molekuláris biológia.

Már másodéves biológushallgatóként bekapcsolódott a Szegedi Biológiai Központ kutatómunkájába, amelyben mindmáig részt vesz. Igen nagy szerepe volt a korszerű géntechnológiai módszerek hazai meghonosításában és azok gyakorlati alkalmazásában. Amerikai tanulmányútja során fordult érdeklődése az eukarióta transzkripció szabályozási problémái felé. Először emberi rákkeltő vírusok szaporodásának szabályozásával kapcsolatban ért el úttörő eredményeket (*J. Virol.* 62 [1988] 4499; *Mol. Cell. Biol.* 9 [1989] 4152), majd az első között klónozta a HIV vírus proteáz génjét és állította elő nagy mennyiségben a proteázt, amely a ma használt AIDS gyógyszerek elsődleges célpontja (*J. Biol. Chem.* 263 [1988] 14617). Jelenleg munkacsoportjával a hisztonok acetilációjában szerepet játszó géneket azonosít, és ezzel hozzájárul a transzkripció szintű génműködés szabályo-

zása vizsgálatában ma legizgalmasabbnak tekintett ún. hisztonkód-hipotézis értelmezéséhez (*Mol. Cell. Biol.* 23 [2003] 306; 25 [2005] 8215). Ő kezdeményezte és szervezte meg a szegedi egyetemen a molekuláris biológia oktatását, és ma vezeti ezt a tanszéket. Kutatómunkáját széleskörű nemzetközi kooperáció és a gyakorlattal való kapcsolat jellemzi, ezt elnyert európai pályázatok és 5 szabadalom bizonyítja. Az OTKA élettudományi kollégiumának elnöke. Közleményeinek impaktja: 255, idézeteinek száma: 1043.

Ajánlók: Kondorosi Ádám, Teplán István, Venetianer Pál

☞ CSERMELY PÉTER

Budapesten született 1958-ban. Az orvostudomány doktora 1994 óta. A Semmelweis Egyetem Orvosi Vegytani, Molekuláris Biológiai és Pathobiokémiai Intézete egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a biokémia.

Feltárta az eukarióta sejtek legfontosabb védőfehérjéje, a Hsp90 működésének molekuláris mechanizmusát (*J. Biol. Chem.* 266, 4943; 268, 1901; 270, 6381; 277, 7066). Felismerte, hogy az idős korban felszaporodó hibás fehérjék a stresszfehérjéket telíthetik, ami az addig a stresszfehérjék által kijavított csendes mutációk elszabadulásához vezethet, és részt vehet pl. a rák vagy a cukorbetegség kialakulásában (*Trends Genet.* 17, 701). Elsőként írta le a gyenge kapcsolatok komplex rendszereket stabilizáló hatásának általános, minden hálózatra kiterjedő érvényességét (*Trends Biochem. Sci.* 29, 331; *Weak Links*, Springer). Hálózatos kutatásaiban Pál Csabával és Papp Balázssal közösen nagy pontossággal megjósolták a szimbiózisban élő baktériumok metabolikus hálózatát (*Nature* 440, 667). Tudományos munkásságát 10 könyv és 87 in extenso tudományos közlemény fémjelzi, amelyek összesített impaktfaktora 467, a rájuk kapott független idézetek száma 1863. Közleményeinek h-indexe 23. Az 1996-ban általa alapított kezdeményezés eddig több mint tízezer hazai és a környező országokból származó magyar középiskolás diáknak adott kutatási lehetőségeket. Iskolateremtő tevékenységét eddig 7 PhD-fokozat (egyikük sub auspiciis) és 28 diákköri díj fémjelzi. A Magyar Biokémiai Egyesület alelnöke, a Cell Stress Society International elnöke. 45 eddigi, illetve előkészületben lévő hazai és nemzetközi konferencia szervezésében vállalt központi szerepet. Kitüntetései: Az év ismeretterjesztő tudósa (2004), Descartes-díj, Fogarty- és Howard Hughes Award.

Ajánlók: Freund Tamás, Friedrich Péter, Vigh László

☞ ELEKES KÁROLY

Budapesten született 1946-ban. A biológiai tudomány doktora 1995 óta. Az MTA Balatoni Limnológiai Kutatóintézet kutatóbiológusa, tudományos igazgatóhelyettese. Szűkebb szakterülete a neurobiológia.

Elekes Károly az összehasonlító neurobiológia nemzetközileg elismert kutatója, aki kiemelkedő eredményeket ért el gerinctelen állatok idegrendszerének morfológiai és neurokémiai megismerése területén. Eredményei jelentősen hozzájárultak az idegrendszeri szerveződés, szabályozási elvek evolúciós aspektusainak feltárásához. Vizsgálatai alapján ma több neuropeptid és monoamin neurotranszmitterként ismert a puhatestűek és rovarok idegrendszerében. Leírta alapvető funkcionális jelentőségű ingerületátvivő anyagok neuronális lokalizációját és eloszlását (Elekes et al.: *J. Comp. Neurol.* 307 [1991] 214), aminerg és peptiderg neuronok szinaptikus kapcsolatait, továbbá elsőként tárta fel a nem-szinaptikus felszabadulás neuroanatómiai és ultrastrukturális alapjait gerinctele-

nekben (Nässel & Elekes: *Neuroscience* 15 [1985] 293; Elekes: *Neuroscience* 42 [1991] 583). A priori eredményei alapján vált ismertté puhatestűekben neuronok kémiai specifikitásának embriogenezeise; jellemezte a fejlődő idegrendszer ultrastruktúráját és szinaptogenezisét is (Nagy & Elekes: *J. Neurocytology* 29, [2000] 43; Voronezhskaya & Elekes: *Cell Tissue Res.* 314 [2003] 297). Közleményeinek száma 120 felett; összesített impaktfaktor értéke: 193,394; összes hivatkozások száma: 1348. Az MTA közgyűlési doktorképviselője, az MTA Neurobiológiai Bizottságának elnöke, az International Society for Invertebrate Neurobiology elnöke. Széchenyi professzori ösztöndíj (1998–2001), Akadémiai Díj (2000), Charles Simonyi kutatói ösztöndíj (2002).

Ajánlók: Ádám György, Lénárd László, Mahunka Sándor

80 HADLACZKY GYULA

Székesfehérvárott született 1948-ban. A biológiai tudomány doktora 1992 óta. A MTA Szegedi Biológiai Központja Genetikai Intézete tudományos tanácsadója. Szűkebb szakterülete a genetika, sejtbiológia.

Széchenyi-díjas. Munkássága döntően a kromoszómaszerkezet és -működés kutatására irányult, ehhez járult hozzá lényeges új eredményekkel. Tudományos közleményeinek száma 66, amelyekre az összes hivatkozások száma 1199, független hivatkozás 1019. Legfontosabbnak tartott munkái az alábbiak. A növényi kromoszómák azonosítására szolgáló heterokromatikus kromoszómafestés kidolgozása, annak evolúciógenetikai és növénynemesítési alkalmazása (*Plant Sci. Letters* 4 [1975] 85–; *Heredity* 35 [1975] 371–). Az állati és növényi kromoszómák biokémiai és szerkezetvizsgálatával kapcsolatos munkái, az állati és növényi kromoszómák szerkezeti hasonlóságának igazolása (*Chromosoma* 81 [1981] 537–; 81, [1981] 557–; 86 [1982] 643–; *Int. Rev. Cytol.* 94, [1985] 57–), az állati kromoszómáknak a sejtmagban elfoglalt nem-véletlenszerű helyzetének bizonyítása (*Exp. Cell Res.* 167 [1986] 1–15). Működőképes, öröklődő, emlős mesterséges kromoszómák létrehozása, emberi mesterséges kromoszómák előállítás, feltölthető platform mesterséges kromoszóma és expressziós rendszer létrehozása (*PNAS* 88 [1991] 8106–; *PNAS* 88, [1991] 11042–; *Chromosome Res.* 4, [1996] 226–; 4 [1996] 240–; 7, [1999] 3–; *Cytometry* 35 [1999] 129–; *J. Cell Sci.* 113 [2000] 3207–; *Curr. Opin. Mol. Therapeutics* 3 [2001] 125–; *NAR* 32 [2004] 172–). Hadlaczk Gyula az elmúlt tíz évben 2 magyar és 1 angol nyelvű könyvfejezetet, 22 tudományos közleményt jelentetett meg, egy kivételével valamennyit idegen nyelven. Nevéhez 49 (21 bejegyzett és 28 bejelentett) mesterséges kromoszóma tárgyú nemzetközi szabadalom fűződik.

Ajánlók: Alföldi Lajos, Falus András, Závodszy Péter

80 KÉRI GYÖRGY

Budapesten született 1950-ben. A biológiai tudomány doktora 1994 óta. A Semmelweis Egyetem Orvosi Vegytani, Molekuláris Biológiai és Pathobiokémiai Intézete tudományos tanácsadója, habilitált egyetemi tanára, az MTA–SE Peptidbiokémiai Kutatócsoport vezetője. Szűkebb szakterülete a biokémia, jeltovábbítási terápia.

A világon elsőként sikerült előállítani és jellemeznie tumor szelektív hatású, jeltovábbítást gátló peptid hormon származékokat. Kifejlesztett egy tumor szelektív hatású szomatosztatin analógot (TT232), mely jelentős tirozin kinázgátló és programozott sejthalált indukáló hatással rendelkezik. Felderítették a teljes jeltovábbítási mechanizmust, számos

tumormodellel optimalizálták az antitumorhatást. Kimutatták, a TT232 kötődik a pyruvát kináz enzim tumoros izoformájához (PKM2), és annak magi transzlokációját és programozott sejtihalált idéző elő. A PKM2-re a Max Planck Intézetrel kötöttek hasznosítási szerződést. A TT232 licencét a Caprion Pharmaceuticals kanadai cég klinikai II. fázisban megvásárolta, és öt tumorindikációban folytatja a fejlesztést. Munkatársaival kifejlesztett egy kinázgátló molekulakönyvtárat és több hatékony növekedési faktor receptor tirozin kinázgátló vegyületet, melyek közül egy klinikai III. fázisig jutott az USA-ban. Kidolgoztak egy alapvetően új KinaTorTM proteomikai technológiát a kinázgátló vegyületek szelektivitási és célmolekula profiljának kimutatására. Kifejlesztettek egy aktív hatóanyagmolekulát a *Mycobacterium tuberculosis* egyik kináz célmolekulája ellen. Kimutatták, hogy a kinázgátlók egy csoportjára is hatnak a rezisztenciáért részben felelős transzporterek. A hatóanyag továbbfejlesztését a Pasteur Intézetrel együtt, két EU grant támogatásával Kéri koordinálja. A Current Signal Transduction Therapy főszerkesztője és a *Molecular Pathomechanism – New Trends in Drug Research* c. amerikai szakkönyv szerkesztője.

Ajánlók: Dénes Géza, Gráf László, Medzihradszky Kálmán, Teplán István

☞ KONDOROSI ÉVA

Budapesten született 1948-ban. A biológiai tudomány doktora 1996 óta. Az MTA SZBK Biokémiai Intézete és az MTA Növényvédelmi Kutatóintézete tudományos tanácsadója, az Institut des Sciences du Végétal, CNRS kutatási igazgatója. Szűkebb szakterülete a növényi molekuláris biológia.

Számos kiemelkedően fontos felfedezést tett a Rhizobium baktériumok és pillangós növények együttélése területén. Eredményei nagyban hozzájárultak a nitrogénkötő gümők fejlődésének megértéséhez. Döntő szerepe volt a Rhizobium gümőkötési génjeinek azonosításában, funkcióik és szabályozásuk felderítésében. Vizsgálatai fényt derítettek a baktériumok növényi faktorok által szabályozott differenciálódására és a bakteriális genom amplifikálására. A gümőfejlődés során a növényi sejtciklus tanulmányozásával bizonyította az endoreduplikáció biológiai fontosságát, felfedezte az endoreduplikációs ciklusok fő szabályozóit, a Ccs52 (cell cycle switch) proteineket, az APC (anaphase promoting complex) ubiquitin ligáz szubsztrát-specifikus aktivátorait. Ez áttörést jelentett a poliploid sejtek kialakulásának és funkciójuknak megértésében. Az APC aktivátorok által irányított fehérjedegradációs utak feltárásával jelentősen hozzájárult a sejtciklus kutatás és a növényfejlődésbiológia jelenlegi fejlődéséhez. A nemzetközi konferenciák plenáris előadója, aktív résztvevője a tudományos életnek. Európában és Ausztráliában több intézet tudományos tanácsadója, illetve értékelőbizottsági tagja. Magyarországon az NKFP, az OMFB és az NKTH RET programok bizottságaiban vett részt. Az UNESCO felkérésére a „Nők a tudományban” program egyik elindítója volt. 24 PhD-hallgató munkáját irányította, oktatott NATO/EMBO elméleti és gyakorlati kurzusokon. Munkásságából 144 publikáció (összegzett IF: 461.792, össz/független ID: 3871/3077) és 3 szabadalom született.

Ajánlók: Sáringer Gyula, Ullmann Ágnes, Venetianer Pál

☞ NAGY FERENC

1951-ben született Hevesen. A biológiai tudomány doktora 1997 óta. Az MTA SZBK Növénybiológiai Intézete csoportvezetője és igazgatóhelyettese. Szűkebb szakterülete a növényi molekuláris biológia, ezen belül a molekuláris foto- és kronobiológia.

Tagja volt annak a kutatócsoportnak, amely az elsők között vezette be a molekuláris biológiai módszereket a növényi génexpresszió vizsgálatába (Identification of DNA sequences required for activity of a plant promoter the CaMV 35S promoter. *Nature* 315 [1985] 200–204). Munkacsoportja a molekuláris genetika, biokémia és sejtbiológia módszereit használva nemzetközi hírnevet vívott ki a fotoreceptorok és a cirkadián óra által szabályozott jelátviteli láncok működésének molekuláris szintű jellemzésével. Többek között kimutatták (1) a fotoreceptorok sejten belüli eloszlásának (Light quality and quantity dependent nuclear translocation of phyA and phyB photoreceptors in higher plants. *Plant Cell* 11 [1999] 1445–1456); (2) a jelátvitelben szerepet játszó fehérjék fényfüggő poszttranszlációs modifikációjának a fontosságát (Multiple photoreceptors control degradation of phytochrome interacting factor 3, a transcription factor required for light signalling. *Plant Cell* 16 [2004] 1433–1445); (3) radikálisan átalakították az UV-B indukálta jelátviteli lánc működésével kapcsolatos modellt (Genome wide analysis of gene expression reveals function of the bZIP transcription factor HY5 in the UV-B response of Arabidopsis. *PNAS* 101 [2004] 1397–1402) és (4) kísérletesen igazolták a cirkadián óra alapvető szerepét a növények egyedfejlődésének szabályozásában (Plant circadian clocks increase photosynthesis, growth, survival and competitive advantage. *Science* 309 [2005] 630–633). Közleményeinek kumulatív impaktfaktora 782, idézeteinek száma önidézetek nélkül 4800.

Ajánlók: Borhidi Attila, Orosz László, Sarkadi Balázs

80 NAGY LÁSZLÓ

Debrecenben született 1966-ban. Az MTA doktora 2005 óta. A Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centruma Biokémiai és Molekuláris Biológiai Intézete egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a molekuláris biológia és genomika, ezen belül a szteroid hormonhatás molekuláris és sejtbiológiája.

Munkája során azonosította azt az evolúció során konzervált génátíródat gátló fehérje-komplexet, ami funkcionális kapcsolatot biztosít az DNS-t kötő receptor és a DNS-t „becsomagoló” kromatin fehérjék között (Nagy et al.: *Cell* 1997, IF: 37,3, citáció: 770). Ez áttörést hozott annak megértésében, hogyan lehet egyes géneket a kromatinszerkezet módosításával ki- és bekapcsolni. Később megmutatta, hogy a komplex, amennyiben aberráns módon kapcsolódik a hormonreceptorhoz, onkogenikus hatású lehet myeloid sejtekben (Lin et al.: *Nature* 1998, IF: 28,8, citáció: 593). Tovább vizsgálva a hormonreceptorok myeloid sejtekben betöltött szerepét, azonosította egy zsírok által aktivált receptor (PPAR γ) szerepét a makrofágok differenciálódásában és lipid anyagcseréjében a szabályozott gének és génhálózatok feltérképezésével (Nagy et al.: *Cell* 1998, IF: 38,7, citáció: 707). Ezek az eredmények az érelmeszesedés kezdeti, sejtes folyamatainak új értelmezését adták és az azonosított fehérjéket, mint lehetséges új terápiás célpontokat határozták meg. Legújabb kutatásai során vizsgálta, hogy milyen módon biztosít kapcsolatot a PPAR γ receptor a lipidanyagcsere és az immunválasz szabályozása között immunsejtekben (Szatmari et al.: *Immunity* 2004, IF: 15,4; Szatmari et al.: *J. Exp. Med.* 2006, IF: 14,6). Genetikai módszereket alkalmazva megállapította, hogy a sejt lipidkörnyezetének változása átprogramozza a sejt immunválaszkészségét. A Howard Hughes Medical Institute International Scholarja, a Wellcome Trust Senior International Fellowja, EMBO Young Investigator, a FEBS Letters szerkesztője, az MTA Sejt- és Fejlődésbiológiai

Bizottsága elnöke. Munkatársai közül hárman szereztek PhD-fokozatot. Közleményeinek száma 51, amelyek összesített impaktfaktora 465. A független idézetek száma több mint 5300. 6 szabadalmat jelentett be.

Ajánlók: *Fésüs László, Gergely Pál, Sarkadi Balázs*

80 NUSSER ZOLTÁN

Bonyhádön született 1968-ban. Az MTA doktora 2002 óta. Az MTA Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézete csoportvezetője. Szűkebb szakterülete a neurobiológia.

Agykérgi gátló szinapszisok plaszticitásának vizsgálatával megmutatta, hogy a kindling epilepsziamodellben a posztzinaptikus receptorok számának megnövekedése az alapja a megnövekedett GABAerg szinaptikus válaszoknak (*Nature*, 1998). Az általa kifejlesztett elektronmikroszkópos kvantitatív immunarány-módszer segítségével megmutatta, hogy különböző mennyiségű glutamát receptorok találhatók funkcionálisan különböző serkentő szinapszisokban (*Neuron*, 1998). Feszültségfüggő ioncsatornák szubcelluláris eloszlásának kvantitatív vizsgálata rávilágított a speciális sejtfelszíni eloszlásukra (*Nature Neurosci*, 2002). Kimagaslóan hozzájárult az úgynevezett tónusos gátlás receptor mechanizmusának feltárásához (*Nature Reviews Neurosci*, 2005). 38 eredeti közlemény és 4 könyvfejezet szerzője, melyek összesített impaktfaktora 357, rájuk kapott idézetek száma 3517 és h-indexe 26. Az elmúlt 10 évben több mint 30 nemzetközi konferencián volt meghívott előadó és 23 tanszéki szemináriumot tartott. Az elmúlt 6 évben 9 nemzetközi pályázaton több mint 800 millió Ft-nyi összeget nyert el. Ő az első és egyetlen magyarországi European Young Investigator. A német Boehringer Ingelheim Alapítvány, az angol Wellcome Trust és az amerikai Howard Hughes Medical Institute ösztöndíjasa volt. Kitüntetései: Krieg Cortical Kudos Cortical Explorer díj (Cajal Club, 2001), Talemum díj (Közép-Európai Tehetségkutató Alapítvány, 2002), Ignaz L. Lieben-díj (Osztrák Tudományos Akadémia, 2004), Boehringer-díj (FENS, 2006), Akadémiai Díj (2006).

Ajánlók: *Erdei Anna, Freund Tamás, Somogyi Péter*

80 OVÁDI JUDIT

Békéscsabán született 1941-ben. A biológiai tudomány doktora 1986 óta. Az MTA SZBK Enzimológiai Intézete tudományos tanácsadója, habilitált egyetemi magántanár. Szűkebb szakterülete a biokémia, enzimológia.

Kezdetben az enzimek szerkezetének és funkciójának kapcsolatát vizsgálta; közleményeinek egyike 1986-ban Citation Classic lett. Később az enzimek szupramolekuláris szerveződését, s ennek a magasabb szintű kapcsolathálózatnak az ultrastrukturális és metabolikus hatásait vizsgálta. E területen elért eredményei nemzetközileg is nagy visszhangot váltottak ki. Felkérésre írt egy monográfiát (*Cell architecture and metabolite channeling*. Springer-Verlag, 1995) és egy a Theoretical Biology folyóiratban megjelenő önálló munkát. A „metabolite channeling” új szabályozási mechanizmusra kézikönyvek hivatkoznak. Érdeklődése a kóros folyamatokkal kapcsolatos ultrastrukturális, funkcionális és metabolikus változások közötti molekuláris és sejtszintű változások megfigetésére és azok befolyásolására irányult. 2 jelentős felfedezés: 1.) Azonosítottak egy új antimitotikus hatású farmakofort (KAR-2), meghatározták a molekula célfehérjével való komplexének kristályszerkezetét, valamint hatásmechanizmusát, ezzel irányt mutatva új, hatékony tumorelles ágensek kifejlesztéséhez. E munkák révén felkérést kapott egy EU-projekt

alfejezetének koordinálására. 2.) Izoláltak és azonosítottak egy új agyspecifikus fehérjét, melyet ma már TPPP/p25-ként ismer az irodalom. Meghatározták ennek szerkezeti sajátosságait, azonosították kölcsönható partnereit, leírták, hogy a fehérje valószínű fiziológias funkciója a mikrotubuláris hálózat dinamikájának szabályozása, kimutatták szerepét bizonyos típusú idegrendszeri betegségek kialakulásában. Nemzetközi folyóiratban, könyvekben megjelent publikációinak száma 140, mintegy 90 %-ában első, illetve utolsó szerző; kumulatív impaktfaktora csaknem 400, idézeteinek száma meghaladja a 2000-et. Szabadalmainak száma 6.

Ajánlók: *Friedrich Péter, Gráf László, Patthy László, Závodszy Péter*

RAJNAVÖLGYI ÉVA

1950-ben született Budapesten. 1996 óta a biológiai tudomány doktora. A Debreceni Egyetem OEC ÁOK Immunológiai Intézete intézetvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete az immunológia, sejtbiológia.

A Magyar Immunológiai Társaság választott (következő) elnöke, az MTA Általános Immunológiai Bizottságának elnöke, az MTA Debreceni Területi Bizottság alelnöke, választott közgyűlési doktorképviselő. A hazai immunológiai kutatás és oktatás egyik legkiemelkedőbb iskolateremtő, vezető személyisége. Kiemelten jelentős nemzetközi elismertséggel övezett szakmai munkája elsősorban az antigénbemutató és a T-sejtes immunválasz szabályozására, a megelőző és terápiás vakcináció területére, valamint a felnőtt csontvelői őssejtek és a dendritikus sejtek terápiás célú felhasználására irányul. Emellett nemzetközileg minősített monoklonális ellenanyag reagensek sorozatát állította elő. A jelölt általunk legfontosabbnak tartott munkái: 1.) Rajnavölgyi, É., Horváth, A., Gogolak, P., Tóth, G. K., Fazekas, Gy., Fridkin, M. and Pecht, I.: Characterizing immunodominant and protective influenza hemagglutinin epitopes by functional activity and relative binding to MHC class II sites. *Eur. J. Immunol.* 27 [1997] 3105–3114. (5,256); 2.) Ludanyi, K., Gogolak, P., Rethi, B., Magocsi, M., Detre, C., Matko, J., Rajnavölgyi, E.: Fine tuning of helper T cell activation and apoptosis by antigen presenting cells. *Cell. Signal.* 16 [2004] 939–950. (5,185); 3.) Gogolak, P., Rethi, B., Szatmari, I., Lanyi, A., Dezso, B., Nagy, L., Rajnavölgyi, E.: Differentiation of CD1a- and CD1a+ monocyte-derived dendritic cells is biased by lipid environment and PPAR γ . *Blood* (közlésre elfogadva) (9,782).

Ajánlók: *Dénes Géza, Falus András, Fésüs László*

SÜMEGI BALÁZS

1952-ben született Btán. A biológiai tudomány doktora 1991 óta. A Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kara Biokémiai és Orvosi Kémiai Intézete intézetvezető egyetemi tanára, jelenleg dékán. Szűkebb szakterülete a biokémia, molekuláris biológia, molekuláris farmakológia.

Közleményeinek száma 94. Összes impaktfaktor: 274,529 Összes független citáció száma 1131. Hirsch-faktor 22. Legfontosabbnak tartott munkái: 1.) A mitokondriális mátrixtér és a mitokondriális belső membránrendszer közös funkcionális szerveződésének feltárása. A NAD $^{+}$ függő mitokondriális dehidrogenázok és a komplex I közötti interakciók demonstrálása és a fenti szerveződés kinetikai előnyeinek igazolása (*J. Biol. Chem.* 259 [1984] 15040–45). 2.) Új ^{13}C NMR technikák kifejlesztése az enzim-enzim interakciók

in vivo körülmények közötti igazolására és szubsztrát chanelling-re. Membránrendszerek nélkül is létrejövő dinamikus „metabolit pool”-ok létének igazolása (*Biochemistry* 29, [1990] 9106–10). 3.) A PARP aktiváció jelátviteli hatásainak elsőként történő felvetése és annak bizonyítása, hogy a PARP gátlás aktiválja a PI-3-kináz-Akt és egyes MAP kináz útvonalakat. Az oxidatív stressz mitokondriumot károsító hatásmechanizmusában a DNS károsodás indukálta PARP aktiváció által létrehozott Src kináz-PI-3-kináz-Akt útvonalgátlás szerepének igazolása (*Mol. Pharmacol.* 59 [2001] 1497; *J. Biol. Chem.* 280 [2005] 35767–75). Munkái bekerültek vezető nemzetközi tankönyvekbe is. Együttműködő partnereivel közösen 11 nemzetközileg elfogadott szabadalommal rendelkezik. Alapító tagja egy magyar biotech vállalkozásnak, mely humán 2. fázison túljutott termékkel rendelkezik. Munkacsoportjában 14 hallgató szerzett PhD-fokozatot, 4 munkatársa nyerte el az MTA doktora fokozatot. Dékánként meghatározó szerepet vállalt a nehéz helyzetben lévő ÁOK talpra állításában.

Ajánlók: *Berczik Árpád, Méhes Károly, Tigyi József*

80 SZABAD JÁNOS

1945-ben született Nagykállóban. 1991 óta a biológiai tudomány doktora. A Szegedi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar Orvosi Biológiai Intézete egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a genetika, sejt-, molekuláris és fejlődésbiológia.

Új megközelítést dolgozott ki az anyai hatás „boncolására”. *Drosophila* domináns nőtényes steril mutációkból kiindulva a tubulinok, a dineinek, és az importin- β szerepéről, a jelátvitel és a sejtetermináció kapcsolatáról közöltek jelentős munkákat (Klingler, M., Erdélyi, M., Szabad, J. and Nüsslein-Volhard, C.: The role of torso in determining the terminal anlagen of the *Drosophila* embryo. *Nature* 335 [1988] 275–277, IF: 29,3, ID: 168; Brunner, D., Oellers, N., Szabad, J., Biggs, W.H., Zipursky, S. A. and Hafen, E.: A gain of function mutation in *Drosophila* MAP kinase activates multiple receptor tyrosine kinase signaling pathways. *Cell* 76 [1994] 1–20, IF: 29,4, ID: 290; Venkei, Z., Gáspár, I., Tóth, G. and Szabad, J.: α 4-tubulin is involved in rapid formation of long microtubules to push apart the daughter centrosomes during early *Drosophila* embryogenesis. *J. Cell Science* 119 [2006] 3238–3248, IF: 6,9). Száz dolgozatával 237 impaktfaktort és 1376 idézetet gyűjtött. Az MTA Ifjúsági Díj, Akadémiai Díj (megosztott, 1991) és a Szentágotthai János szakkuratóriumi díj (2001) kitüntettetje. EMBO-tag. Iskolateremtő tanár: tizenhárom munkatársa szerzett tudományos fokozatot. Kiváló előadó, a tudományos ismeretterjesztés odaadó szolgálója.

Ajánlók: *Alföldi Lajos, Csányi Vilmos, Orosz László*

80 SZATHMÁRY EÖRS

1959-ben született Budapesten. A biológiai tudomány doktora 1995 óta. Az ELTE Biológiai Intézete Növényrendszertani és Ökológiai Tanszéke egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete az elméleti evolúcióbólógia.

Néhány legfontosabb munkája: 1.) Az evolúció nagy átmeneteinek összehasonlító elmélete, amelyet sokan 1930 óta a legjelentősebb evolúciós könyvnek tartanak (Maynard Smith, J. & Sz. E.: *The Major Transitions in Evolution*. Freeman & Co., Oxford, 1995; Sz. E. & Maynard Smith, J.: *Nature* 374 [1995] 227). E könyv és ismeretterjesztő utódja eddig 13 kiadást ért meg számos nyelven. 2.) A genetikai anyag korai szerveződésére és

használatára vonatkozó elmélet megalkotása (*Proc. R. Soc. Lond. B* 245 [1991] 91; *Proc. Natl. Acad. Sci. USA* 89, [1992] 2614; *Proc. Natl. Acad. Sci. USA* 90 [1993] 9916) úttörő hozzájárulás a genetikai ábécé méretének és a genetikai kód evolúciós eredetének a felderítéséhez. 3.) A korai evolúció replikátorainak együttélési feltételeit megadó kiterjedt munkásság (Sz. E. & Demeter L.: *J. Theor. Biol.* 128 [1987] 463; Szabó, P., Scheuring, I., Czárán, T. & Sz. E.: *Nature* 420, [2002] 360; Kun, Á., Santos, M. & Sz. E.: *Nat. Genet.* 37 [2005] 1008). 4.) A katalitikus hatású ribonukelinsavak (ribozimek) in vitro szelekciójára vonatkozó javaslata, illetve jóslata (*Nature* 344 [1990] 115) telitalálatnak bizonyult. Összességében Szathmáry a tág értelemben vett evolúciókutatás világhírű alakja; többek között a College de France vendégprofesszora is volt. Az Academia Europaea tagja.

Ajánlók: *Jermy Tibor, Papp László, Patthy László, Vida Gábor*

☞ SZÖLLŐSI JÁNOS

1953-ban született Debrecenben. 1992 óta a biológiai tudomány doktora. A Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudomány Centruma Biofizikai és Sejtbiológiai Intézete Biofizikai Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a sejtbiofizika. Az MTA VIII. Osztálya tanácskozási jogú, több hazai és nemzetközi társaság elnökségi tagja. Tudományos szimpóziumok szervezője, meghívott előadó számos európai és világkongresszuson. 1982–83-ban egy évet töltött Göttingenben, a Nobel-díjas Manfred Eigen intézetében, Thomas Jovin-nal. Hazai és nemzetközi projektek témavezetője. 1989-ben Akadémia Díjban, 1997-ben Széchenyi professzori ösztöndíjban részesült. Érdeklődési területe elsősorban a sejtmembránon keresztül történő jelátviteli folyamatok mechanizmusának biofizikai vizsgálatával kapcsolatos. A sejt felszíni fehérjék topográfiájának és annak megváltozásának vizsgálatát az általa és a munkatársai által kidolgozott új áramlási citometriai fluoreszcencia rezonancia energia transzfer módszerrel végezte (*Cytometry* 5, [1984] 210; *Biophysical J.* 45 [1984] 939; *Cytometry* 8 [1987] 120). Az új kísérleti megközelítés lehetővé tette az MHC molekulákat, IL-2 receptorokat, tetraspan molekulákat tartalmazó dinamikus receptorminta egyes elemeinek vizsgálatát (*PNAS* 80 [1983] 5985; *J. Immunol.* 143 [1989] 208; *PNAS* 84, [1987] 7246; *Eur. J. Immunol.* 24 [1994] 2115; *J. Immunol.* 157, [1996] 2939). Legújabb kutatásai során az epidermális növekedési faktor receptorcsaládba tartozó, tirozinkináz aktivitással rendelkező ERBB-2 membrán fehérje sejt felszíni topográfiáját, konformációját s jelátviteli mechanizmusát tanulmányozza (*Cancer Res.* 55, [1995] 5400; *J. Cell Sci.* 115 [2002] 4251; *J. Biol. Chem.* 278 [2003] 21323; *EMBO Reports* 5 [2004] 1165; *Biophys. J.* 88 [2005] 1354). 110 közleménye és 17 könyvfejezete jelent meg, összesített impaktfaktora 365, 1780 független idézetet kapott. Az *Orvosi biofizika* egyetemi tankönyv társszerkesztője és társszerzője. A *Cytometry* nemzetközi folyóirat európai szerkesztője.

Ajánlók: *Erdei Anna, Gergely Pál, Székely György (VIII. o.), Vigh László*

☞ TOLDI JÓZSEF

Csengelén született 1951-ben. A biológiai tudomány doktora 1995 óta. A Szegedi Tudományegyetem Összehasonlító Élettani Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a neurobiológia, azon belül is az idegi plaszticitás, neurodegeneráció, neuroprotekciónak vizsgálata.

A keresztmodalitású plaszticitás terén elért legjelentősebb eredménye annak komplex kimutatása volt, hogy egy szenzoros rendszer sérülése, ill. kiesése kompenzáló folyamatokat indukál más szenzoros rendszerekben. Kimutatta, hogy ez a mechanizmus összetett: magában foglal a szenzoros pályamódosulásoktól a kérgi sejtek irányérzékenységgel fokozódásán át egy sor folyamatot (*Neuroscience* 37 [1990] 675–; 62 [1994] 105–; *Progress Neurobiol.* 48 [1996] 191–). A keresztmodalitású plaszticitás terén elért eredményeit legutóbb a *Nature Rev Neurosci.*-ben taglalták részletesen (3, 2002, 113). Később a motoros idegi sérülések okozta plasztikus változások vizsgálatával foglalkozott és ért el figyelemreméltó eredményeket (*Neurosci Lett.* 203 [1996] 179–; *Neuroscience* 90 [1999] 353–; *Cerebr. Cortex* 15 [2005] 378–). Ezen eredményeinek (*J. Physiol.* 574, 2006, 457–) az arcidegsérülés utáni rehabilitációs programok tervezése kapcsán gyakorlati vonatkozása is van. Az utóbbi években a központi idegrendszeri hiperexcitációval járó kóros (degeneratív) folyamatok tanulmányozása és ezen folyamatok csökkentése, fékezése terén ért el jelentősebb eredményeket (*Eur. J. Pharmacol.* 513 [2005] 75–; *Neurobiol. of Disease* 18 [2005] 499–; *Curr. Neurovasc. Res.* 2 [2005] 249–; *Endocrinology* 147 [2006] 683–), amelynek alapján megkapta az Innovatív Farmakológus I. díjat. Széchenyi professzori ösztöndíj (1977–2000). A Magyar Élettani Társaság alelnöke, a Magyar Idegtudományi Társaság vezetőségi tagja, az European Dana Alliance for Brain magyarországi koordinátora.

Ajánlók: Ádám György, Lénárd László, Vécsei László

80 TÓTHMÉRÉSZ BÉLA

Miskolcon született 1960-ban. A biológia tudomány doktora 1996 óta. A Debreceni Egyetem Természettudományi Kara Ökológiai Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára, a DE TTK Környezettudományi Doktoriskola vezetője. Szűkebb szakterülete az ökológia. Az MTA doktorképviselője és a VIII. Osztály tanácskozási jogú tagja, az Ökológiai Bizottság elnöke. A Magyar Ökológusok Tudományos Egyesületének elnöke. Munkássága átfogja az ökológia teljes spektrumát, a természetvédelmi, botanikai, zoológiai, hidrobiológiai és környezetstatisztikai vonatkozásokat is beleértve. Lényeges eredményeket ért el a biodiverzitás skálafüggő jellemzésével kapcsolatban. Eredményeit a szakterület nemzetközi monográfiái is idézik. Úttörő szerepe volt a diverzitási reprezentációk bevezetésében, amelyek hatékony eszközt jelentenek a diverzitással kapcsolatos vizsgálatokban. A Rejtek Projekt kutatások során a szekunder szukcessziós folyamatok erőteljes mintázatfüggésére hívta fel a figyelmet. Munkatársaival kimutatták, hogy a nem őshonos fenyőtelepítések talajfaunára gyakorolt káros hatását már kisléptékű beavatkozással, a természetes jellegű mozaikosság növelésével ellensúlyozni lehet. A munka általánosan idézett a szakirodalomban. Több nemzetközi szintű közleményben számoltak be a szegélyeknek a biodiverzitás megőrzésében betöltött szerepéről. Kutatásaik során kimutatták, hogy a fajok specifikus ökológiai tulajdonságainak ismerete nélkül még az alapvető biogeográfiai összefüggések is elfedődhetnek. Munkáit a szupraindividuális biológiai szakterület vezető lapjai közlik. Több mint 100 közleménye jelent meg. Kumulált impaktja 30 fölötti. Hivatkozásainak száma meghaladja a 300-at. Széles körű oktatási tevékenységet végez; iskolateremtő tevékenységét jelzik tanítványai és a sokrétű szakmai kooperáció.

Ajánlók: Bíró Péter, Fekete Gábor, Papp László, Pócs Tamás

☞ TUBA ZOLTÁN

Sátoraljaújhelyen született 1951-ben. A biológiai tudomány doktora 1998 óta. A Szent István Egyetem Mezőgazdasági és Környezettudományi Kara Növényteni és Növény-életteni Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára, az MTA–SZIE Növényökológiai Kutatócsoport és a SZIE Biológiai Doktori Iskola vezetője. Szűkebb szakterülete a növény-ökoфизиология, növényökológia.

80 nemzetközi impaktfaktoros, 48 angol nyelvű lektorált folyóiratcikk, 23 angol nyelvű könyvfejezet, 3 angol és 3 magyar nyelvű könyv és 1 szabadalom szerzője. Kumulatív impaktfaktora 100, hivatkozásainak száma 800 feletti. Első munkája, az erdőtársulás vertikális fény-pigment struktúrájának leírása 1981-től egyetemi ökológiai tankönyvi anyag. Kutatásokat végzett az elméleti és gyakorlati szempontból is fontos kiszáradástűrő növényeken és társulásaikon. A poikiloklorofil kiszáradástűrési (PDT) stratégia (*Planta* 192 [1994] 414–) és az ezt biztosító deszikkoplasztisz, egy időbeli szerkezeti kompartmentalizációra képes új plasztiszforma leírója. Értelmezte a két (HDT és PDT) kiszáradástűrési stratégia ökológiai szerepét, társkidolgozója a kiszáradástűrési filogenetikájának (*Plant Ecology* 151 [2000] 85–). Alapvető ismeretekkel gazdagította a poikilohidrikus növények ökoфизиológiáját (*Oecologia* 131 [2002] 498–), bizonyította az extracellulárisan tárolt víz szerepét a vízhiányos növénytársulások életében, és új megvilágításba helyezte a poikilohidrikus növényi vízgazdálkodást (*New Phytologist* 156 [2002] 327–, *Tansley review*). Kiemelkedők a változó és jövőbeli klimatikus körülmények növényzeti hatásait leíró munkái (*Functional Ecology* 12 [1998] 39–; *Agriculture, Ecosystems, Environments* 82 [2000] 39–). Egyedül szolgáltatott ismereteket a cönológiai térleptéktartomány fiziológiai működéséről (*Photosynthetica* 43 [2005] 267–) és Kárpát-medencei ökoszisztémáink C-anyagcseréjéről és szénmérlegéről (*Agric., Ecosyst. and Environ.* [2006] in press). Iskolateremtő tevékenységét 2 habilitált és számos minősített kutató tanítványa fémjelzi. Nagyszámú nemzetközi és hazai kutatási project vezetője. 4 nemzetközi folyóirat szerkesztőségi tagja. MTA Ifjúsági Díj (1981), Akadémiai Díj (1991), Széchenyi professzori ösztöndíj (1997).

Ájánlók: Borhidi Attila, Fekete Gábor, Pócs Tamás

☞ VASS IMRE

1952-ben született Szentesen. A biológiai tudomány doktora 1994 óta. Az MTA Szegedi Biológiai Központ Növénybiológiai Intézete igazgatója, az Szegedi Tudományegyetem habilitált egyetemi magántanára. Szűkebb szakterülete a növényélettan és fotoszintézis. Több mint öt évet töltött a világ vezető fotoszintézis laboratóriumaiiban (Tokió, Stockholm, Párizs). Nemzetközi tudományos konferenciák szervezője, illetve társszervezője, és meghívott előadója. Kidolgozta a fotoszintetikus termolumineszcencia olyan elméleti leírását, ami lehetővé teszi az ún. második fotokémiai rendszerben (PSII) lejátszódó töltérekombinációs folyamatok energetikai paramétereinek kvantitatív meghatározását (*BBA* 634 [1981] 140). Biofizikai módszerekkel vizsgálja a PSII szerkezet-funkció összefüggéseit. E téren legjelentősebb munkája a vízbontó rendszer környezetében fennálló töltésszén-súlyi folyamatok jellemzése (*Biochemistry* 30 [1991] 830). Részt vett a PSII reakciócentrum számítógépes térszerkezeti modelljének megalkotásában, ami a terület meghatározó jelentőségű eredménye volt (*EMBO J.* 9 [1990] 2051). Magyarországon meghonosította a fotoszintézis fénygátlásával kapcsolatos kutatásokat. E területen legfontosabb eredmé-

nye annak kimutatása, hogy a látható fény által okozott gátlás egyik alapmechanizmusa triplett klorofill képződése a PSII reakciócentrumában, ami reaktív szingulett oxigén képződésére vezet (*PNAS* 89 [1992] 1408; *BBA* 1186 [1994] 43), míg az UV fény elsődlegesen a vízbontó rendszert inaktíválja (*Biochemistry* 38 [1999] 12786). Legújabb kutatásai során a növényi oxidatív stressz mechanizmusát (*Plant, Cell Env.* 26 [2003] 513) és az UV fény által cianobaktériumokban indukált jelátviteli folyamatokat tanulmányozza (*J. Biol. Chem.* 280 [2005] 33935). 117 nemzetközi folyóiratcikke és 8 könyvfejezete összesített impaktfaktora 326, H-faktora pedig 31. Publikációira összesen 3082 hivatkozás (2222 független) ismert. Öt cikke kapott 100-nál több idézetet. Straub-plakett (1996), Széchenyi professzori ösztöndíj (1998).

Ajánlók: Kondorosi Ádám, Lányi K. János, Ormos Pál

KÜLSŐ TAGSÁGRA AJÁNLJA

80 GLANT TIBOR

Debrecenben született 1944-ben. A tudományok doktora 1988 óta. A Chicagói Egyetem professzora és igazgatója. Szűkebb tudományterülete az immunológia.

Kutatómunkáját a Debreceni Anatómiai Intézetben kezdte. A porcszövet mátrixszerkezetét tanulmányozva felismerte a proteoglyánok antigén szerepét az emberi rheumatoid arthritisre hasonló ízületi gyulladás kiváltásában egerekben. Ezzel megalkotta a rheumatoid arthritis kísérletes vizsgálatának máig legjobb modelljét. Eredménye nemzetközi feltűnést keltett, számos külföldi meghívást kapott, s a Chicagói Egyetemen reumakutató intézetet hozott létre. Eredményei 151 közleményben és 18 könyvrészletben jelentek meg. Laboratóriumában lehetővé tette 31 magyar kutató csatlakozását munkáihoz, akik közül többen befejezték kutatási témájukat és elkészítették PhD-dolgozatukat. Munkája értékeit több tudományos társaság tiszteletbeli tagsága és kitüntetései jelzik (pl. Carol-Nachman Prize for Rheumatology és a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztje).

Ajánlók: Erdei Anna, Falus András, Gergely János, Székely György (VIII. o.)

80 KOZMA C. SÁRA

Liège-ben (Belgium) született 1952-ben. A Cincinnati Egyetem (Ohio, USA) Genomikai Intézete professzora. Szűkebb szakterülete a molekuláris rákkutatás.

A molekuláris rákkutatás nemzetközi élvonalában dolgozik. A bázeli Friedrich Miescher Institute-ből három éve hívták meg a Cincinnati Egyetemre. Eredményeit magas színvonalú lapok (*Nature*, *Science*, *Molecular Cell*, *Bioscience*, *EMBO Journal*) közlik. Kutatása kiterjed az S6K1 inzulinhatásgátló mechanizmusára, ami fontos eredményekhez vezet az elhízás és diabétesz gyógyításában. Ezt a kutatást a National Institute of Health jelentős anyagi támogatásban részesítette. Másik igen fontos kutatási területe a TOR/S6K1 szerepének tisztázása a májrák, korunk harmadik legtöbb halálesetét okozó betegségének kialakulásában. E a projekt finanszírozásához a National Cancer Institute támogatását is elnyerte. Mindkét kutatási irányban nagy gyógyszergyárakkal működik együtt.

Ajánlók: Falus András, Fésüs László, Pócs Tamás

☞ PONGOR SÁNDOR

Budapesten született 1949-ben. A biológiai tudomány doktora 1989 óta. Az International Centre for Genetic Engineering and Biotechnology (Trieszt, Olaszország) tudományos csoportvezetője. Szűkebb szakterülete a bioinformatika és a fehérjekutatás.

Az első fehérje-domén szekvencia adatbázis és több bioinformatikai módszer kifejlesztője. Munkatársaival felfedezte a DNS görbületének ionfüggését (Brukner et al.: *J. Mol. Biol.* 236 [1994] 26–32) és módszert dolgozott ki a DNS görbületének előrejelzésére (Brukner et al.: *EMBO J.* 14 [1995] 1812–1818). Munkacsoportja konstruálta az első racionálisan tervezett egyszálú represszor molekulát (Percipalle et al.: *EMBO J.* 14 [1995] 3200–3205) és izolálta az oxidatív folding egy újszerű intermedierjét (Cemazar et al.: *Proc. Natl. Acad. Sci. USA* 100 [2002] 5754–5759). Létrehozta az egyik első és legismertebb európai bioinformatikai tanfolyamot.

Ajánlók: Gráf László, Orosz László, Patthy László

☞ TAKÁCS LÁSZLÓ KRISTÓF

1955-ben született Budapesten. Az orvostudomány doktora 1996 óta. A Biosystems International SAS kutatója. Szűkebb szakterülete a szövettan, immunológia, genomtudomány, biotechnológia.

Az ezredforduló orvosi biológiáját, orvostudományát új alapokra helyező genomtudományok művelője, a terület fejlődését megalapozó hipotézis nélküli kutatás és ipari alkalmazás-fejlesztés nemzetközileg magas szinten elismert kiemelkedő személyisége, amit 15 könyvfejezete, több mint 140 tudományos publikációja (kumulatív hatástényező 275; független hivatkozások száma több mint 2500). Számos neves külföldi egyetemre történt vendégprofesszori meghívása mellett kiemelendők három hazai egyetemmel és a gyógyszeriparral kialakított kooperációs kapcsolata, amelyeknek nagy jelentősége van a korszerű orvosi genomtudomány hazai elterjesztésében.

Ajánlók: Damjanovich Sándor, Füstös László, Gergely Pál

☞ ZÁBORSZKY LÁSZLÓ

1944-ben született Budapesten. A biológia tudomány doktora 2000 óta. A New Jersey Rutgers Egyetem Idegtudományi Intézete egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a neuroanatómia, neurobiológia.

Az agykutatás terén, idegszerkezeti és kémiai felfedezései nyomán vált nemzetközileg ismertté. Elsősorban a bazális előagy szerepének feltárása fűződik a nevéhez. Kimutatta, hogy ez az ősi szerkezet módosítja az agykéreg működését. Munkássága nyomán a szelektív figyelemtől kezdve a kábítószerfüggés kivédésén keresztül egészen az Alzheimer- és a Parkinson-kór megelőzéséig egy sor egymással összefüggő, rejtett agyi működés megismerése válik lehetővé. Kutatásai az agyvelő számítógépes térképezése terén is jelentősek. Szerkesztője két neuroanatómiai és idegtudományi módszertani kézikönyvnek, munkáira több mint 4600 hivatkozást kapott.

Ajánlók: Ádám György, Lénárd László, Palkovits Miklós, Pásztor Emil

GAZDASÁG- ÉS JOGTUDOMÁNYOK OSZTÁLYA

RENDES TAGSÁGRA AJÁNLIJA

☞ KÁDÁR BÉLA

Pécsett született 1934-ben. Az MTA levelező tagja 2001 óta. A Magyar Nemzeti Bank Monetáris Tanácsának tagja.

Publikációiban központi téma Magyarországnak az Európai Unióhoz történő felzárkózási és csatlakozási folyamata, illetve az elmúlt években kialakuló pénzügyi egyensúlytalanságok elméleti és gazdaságpolitikai megalapozása. *Felzárkózási esélyszemle* című művében Magyarország problémáit a nemzetközi és európai folyamatokba beágyazva, szintetizáló módon, a fenntartható fejlődés stratégiai célrendszerének kialakítási igényével mutatja be. Levelező taggá választása óta 8 magyar nyelvű könyvrészletet, 2 angol és 9 magyar nyelvű tanulmányt publikált. A Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje a csillaggal kitüntette 2003 óta.

Ajánlók: Herczegh Géza, Mátyás Antal, Palánczai Tibor

☞ SZABÓ MIKLÓS

Tiszadorozsmán született 1942-ben. Az MTA levelező tagja 2001 óta. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem rektora, egyetemi tanár.

Hadtudományi kutatásai főként a II. világháborús magyar katonai tevékenységre, illetve e korszak magyar katonai felsőoktatása történetének feltárására irányul. Levelező tagsága óta egy önálló hazai (*A magyar katonai felsőoktatás története 1947–1956*. Zrínyi Kiadó, Bp., 2004) és egy külföldi (*The History of the Hungarian Military Higher Education 1947–1956*. SSM (Boulder, CO) – AR and P, Inc, NJ, 2006) monográfiát jelentetett meg, illetve két hazai (*A magyar hadtörténelem évszázadai*. Atlanti KKK, Bp., 2003; *Háború, hadsereg, összeomlás. Magyar politika, katonapolitika a második világháborúban*. Zrínyi Kiadó, Bp., 2005) könyvnek volt társszerzője. Hazai szakfolyóiratokban 16, külföldiekben 9 tanulmányt jelentetett meg.

Ajánlók: Kulcsár Kálmán, Mátyás Antal, Simai Mihály, Szentes Tamás

☞ TÖRÖK ÁDÁM

Budapesten született 1952-ben. Az MTA levelező tagja 2001 óta. A Pannon Egyetem Gazdaságtudományi Kara Közgazdaságtan Tanszéke és a BME Gazdaság- és Társadalomtudományi Kara Közgazdaságtan Tanszéke egyetemi tanára.

A jelölt legjelentősebb új munkája az Edward Elgar kiadónál megjelent könyve, amely úttörő módon kapcsolja össze a versenyképesség-elemzés módszertanát a K+F és az innováció nemzetközi teljesítmény-összehasonlításával. Jelentős nemzetközi szakmai visszhangot ért el összehasonlító versenypolitikai kutatásaival. 2000-es levelező taggá jelölése óta 1 angol és 1 magyar nyelvű könyvet, 4 angol, 12 magyar nyelvű könyvfeje-

zetet, valamint 24 magyar nyelvű folyóiratcikket publikált. Idegen nyelvű hivatkozásainak száma 90-nél több, a teljes szám csaknem 400. Ezek 40 %-a a 2000-es publikációs jegyzékében még nem szerepelt. Szakmai közéleti tevékenységéből kiemelhető, hogy 2004 óta az MTA IX. Osztályának elnöke.

Ajánlók: Erdős Tibor, Huszár Tibor, Kornai János,
Kulcsár Kálmán, Palánkai Tibor, Simai Mihály, Szentés Tamás

LEVELEZŐ TAGSÁGRA AJÁNlja

☞ ANGELUSZ RÓBERT

Született Budapesten, 1939-ben. 1999 óta az MTA doktora. Az ELTE Társadalomtudományi Kara egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a közvélemény és nyilvánosság, társadalmi optika, tömegkommunikáció, hálózati elemzés.

Legfontosabb művei között van a *Kommunikáló társadalom* (Gondolat Kiadó, Bp., 1983, 1995), *Félig-meddig* (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp., 1989), amelyek a nyilvánosság sajátosságait vizsgálták demokrácia-deficitese társadalomban. Az *Optikai csalódások* (Pesti Szalon, Bp., 1996) új kutatási irányt jelölt ki: a „társadalmi optika” a társadalmi jelenségek észlelését, ennek a sajátos torzulásait és ezek okait és következményeit vizsgálja. Ütőerő jelentőségűek a kapcsolati hálók és a struktúra közötti összefüggéseket vizsgáló művei, így a *Hálózatok, stílusok, struktúrák* (ELTE, 1991), illetve a több kiadást megért, általa szerkesztett összefoglaló munka, *A társadalmi rétegződés komponensei* (Új Mandátum Kiadó, Bp., 1997, 1999, 2004). Itt elsősorban a mikroszociológiai jelenségnek tekintett kapcsolatrendszerek makroszociológiai jelentőségének kimutatása a jelentős. E kutatások máig folytatódnak, a kapcsolati hálók strukturális és dinamikus vizsgálatával.

Ajánlók: Cseh-Szombathy László,
Ferge Sándorné Kecskeméti Zsuzsanna, Huszár Tibor

☞ AUGUSZTINOVICS MÁRIA

Budapesti született 1930-ban. A közgazdaság-tudomány doktora 1980 óta. Az MTA Közgazdaságtudományi Intézete ny. tudományos tanácsadója. Szűkebb szakterülete az emberi életpálya makróökonómiája, nyugdíjgazdaságtan.

Új tézisekkel járult hozzá többek között *Felhalmozás és pénzfelhalmozás* című könyvével 1958-ban a korabeli pénzelmélethez, *Methods of International and Intertemporal Comparison of Structure* c. tanulmányával 1970-ben az input-output modellek elméletéhez, és *The Dynamics of Retirement Saving – Theory and Reality* című cikkével 2000-ben a nyugdíjgazdaságtan elméletéhez. Kutatómunkáját és gazdag publikációs tevékenységét az elméleti igényesség mellett empirikus megalapozottságra és társadalmilag releváns következtetésekre való törekvés jellemzi. Tudományos és állami kitüntetései: Munka-érdemrend ezüst fokozata (1971), arany fokozata (1984), Eötvös József-koszorú (2000), Arany János Közalapítvány Nagydíja (2002), Széchenyi-émlékérem (2000), Krekó Béla-díj (2000). Magyar és külföldi tudományos szervezeti tagsága/tisztsége: International Economic Association Végrehajtó Bizottság tagja, IX. Osztály tanácskozási jogú tagja, Társadalomtudományi Kuratórium, Tudományetikai Bizottság, Közgazdaságtudományi

Bizottság tagja; Magyar Közgazdasági Társaság elnökség tagja; Econometric Society fellow-ja; International Input-Output Association alapító tagja.

Ajánlók: Kornai János, Török Ádám, Zalai Ernő

☞ CHIKÁN ATTILA

Budapesten született 1944-ben. Az MTA doktora 1998 óta. A Budapesti Corvinus Egyetem Vállalatgazdaságtan Intézete egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a vállalatgazdaságtan, versenyképesség, logisztika.

Több, egymáshoz kapcsolódó területen ért el nemzetközileg is elismert, iskolateremtő hatású eredményeket. Publikációnak száma 200 felett van, ebből 12 magyar, 15 angol nyelvű könyv szerzője, társszerzője, szerkesztője. 25 cikke jelent meg referált nemzetközi folyóiratban, illetve ezeknek gyűjteményes kiadásokban megjelent változatában, amelyekben a munkáira történő hivatkozások száma 1990 óta meghaladja a nyolcvanat. 140 angol nyelvű és 150-nél több magyar nyelvű hivatkozással rendelkezik. Legfontosabb munkái: a) *Vállalatgazdaságtan* (3. átdolgozott kiadás, 2003). A könyv nemzetközi viszonylatban is új megközelítésben foglalja össze a vállalatok társadalmi-gazdasági szerepét, stratégiájának és működésének elvi alapjait és ezek magyarázatát. Megjelenése óta a hazai üzleti kutatások alpművévé vált. b) *Cross-National Comparison of Production-Inventory Management Practices*. (Társszerző: D. Clay Whybark). In *Inventories: Theories and Applications*. (Chikán, A. szerk.), Elsevier Science Publishers B. V., Amsterdam, NL, 149–156. Az írás egy nagyleptékű nemzetközi összehasonlító kutatás eredményeit foglalja össze, sokat hivatkozott, iránymutató alpmű. c) A vállalati versenyképesség mérése. *Pénzügyi Szemle* 2006/1, 42–54. A cikk egy teljesen új megközelítést adja a vállalati versenyképesség koncepciójának, amely a versenyképesség fogalmait nemcsak egységes logikai rendszerbe foglalja, hanem lehetőséget nyújt annak empirikus tartalommal való megtöltésére is.

Ajánlók: Lámfalussy Sándor, Szabó Kálmán, Zalai Ernő

☞ CSABA LÁSZLÓ

Budapesten született 1954-ben. A közgazdaság-tudomány doktora 1996 óta. A Közép-európai Egyetem, a Debreceni Egyetem és a Budapesti Corvinus Egyetem egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a nemzetközi gazdaságtan, gazdasági kapcsolatok és gazdasági rendszerek.

Az MTA Közgazdaságtudományi Bizottsága elnöke. Megalakulása óta az MTA IX. Osztálya Gazdaságtudományi Minősítő Bizottságának társelnöke, az osztály tanácskozási jogú tagja, a Nemzetközi Tanulmányok Bizottság társelnöke is. Igen aktív publikációs tevékenységet folytat, 7 könyvet és 5 szerkesztett kötetet jegyez; 60 cikke jelent meg nemzetközi referált folyóiratokban és 33 írása nemzetközi könyvkiadók gyűjteményes kötetekben, 55 magyar tudományos cikk és 7 könyvfejezet kötődik nevéhez. Írásai összesen 18 országban jelentek meg. A nem teljes körű független tudományos hivatkozásainak száma 210 fölött van, a műveiről megjelent recenziók száma 40 fölötti (ezek nagyobb része külföldön). Vendégprofesszor volt a milánói Bocconi magánegyetemen (1991-ben), a Helsinki Egyetemen (1993-ban), a Frankfurt/O-ban lévő Európa-Viadra Egyetemen (1997-ben) és a Freie Universität Berlinen (1998 és 2000 között). Megalapítója a debreceni „Globalizáció, versenyképesség és regionalitás” közgazdasági doktori iskolának.

2002 óta a CEU nemzetközi tanulmányok doktori alprogramját vezeti. Rendszeresen részt vesz a tudományos minősítésben. 1990–98 között alelnöke, 1999 és 2000 között elnöke volt az Európai Gazdaság-összehasonlító Társaságnak. Számos nemzetközi folyóirat szerkesztőbizottságában tag, jelenleg a következőkben: *Europe-Asia Studies*, *Zeitschrift für Staats- und Europawissenschaften*, *Voproszi Ekonomiki*, *Intereconomics*, *Journal of Comparative Economic Studies*, *Acta Oeconomica*. Több nemzetközi intézet, valamint a CEU Press és az Akadémiai Kiadó tudományos tanácsának tagja.

Ajánlók: Erdős Tibor, Palánkai Tibor, Szentes Tamás

✎ HALMAI PÉTER

Budapesten született 1953-ban. 1998 óta a közgazdaság-tudomány doktora. A Szent István Egyetem Gazdaság és Társadalomtudományi Kara egyetemi tanára, intézetigazgatója. Szűkebb szakterülete a nemzetközi gazdaságtan, Európa-tanulmányok, agrárközgazdaságtan.

Az európai integráció gazdaságtana területén fő tudományos eredményei közé tartozik az EU közös agrárpolitika reformfolyamatainak átfogó közgazdasági elemzése és értékelése, annak keretében a multifunkcionalitás alapelemeinek feltárása, illetve a támogatási rendszer szétválasztása (decoupling) közgazdasági elméletének kidolgozása. (*A reform ökonomiája*. KJK-Kerszöv, Bp., 2004). Széleskörű vizsgálatokat folytatott a közép- és kelet-európai országok, különösen Magyarország agrárgazdaságának EU-adaptációja témakörében (*Economic Policy in Transitional Economies*. Vol. 4 [1994] 133–147.; *Development and Finance*, 2006/2). Az európai gazdasági modell működési viszonyainak, növekedési teljesítményének és kilátásainak, illetve a nélkülözhetetlen strukturális reformok hatásmechanizmusainak feltárása alapján az integrált reformstratégia potenciális lehetőségeit igazolta (*Magyar Tudomány* 167 [2006] 9, 1057–1072). Az átalakulás (tranzíció) gazdaságtana területéről elsősorban az agrárgazdasági transzformáció témakörében elért kutatási eredményei emelkednek ki. Az elsők között végezte el az előző rendszer átfogó és mélyreható kritikai elemzését, amely bizonyította a korábban kritikátlanul dicsőített hazai agrármodell fenntarthatatlanságát (*Acta Oeconomica* Vol. 39 [3–4] 1988, 199–230, társszerzővel). Részletesen vizsgálta a transzformációs krízis agrárgazdasági vonatkozásait (*Magyar Tudomány*, Új folyam XXXVIII. kötet [1993] 2, 121–135, társszerzővel).

Ajánlók: Erdős Tibor, Kádár Béla, Palánkai Tibor

✎ KOLOSI TAMÁS

Budapesten született 1946-ban. 1985 óta a szociológiai tudomány doktora. Az ELTE egyetemi tanára, a TÁRKI elnöke. Szűkebb szakterülete a szociális társadalmi rétegződés módszertana.

Korunk egyik legtemékenyebb, technikailag legnagyobb tudású, a szakma szervezésében egy új, technikailag képzett rétegződéskutató generáció kiképzésében példa nélkül álló érdemeket szerzett szociológus kutatója. Először 1971-ben jelentkezett *A társadalmi struktúra marxista elméletéhez* c. könyvével, amely a '60-as évek magyar rétegződéskutatásának volt elméletileg innovatív bírálata. Meghatározó munkássága a „rétegződésmóddal” kutatásmódszertanának kidolgozásában, ennek nagy nemzetközi visszhangot kiváltó kutatási eredményeit számos kötetben publikálta csapatával. A '80-as években

alkotta meg a társadalmi struktúra „L” modelljét, amely nagy eredetiséggel írta le a kései szocializmus kettős társadalomszerkezetét, és amely a kelet-európai társadalmak vizsgálatával foglalkozó kutatók számára iránymutató fontosságú. 1985-ben hozta létre a TÁRKI-t, amely a kelet-európai régió kiemelkedő – a piac- és közvéleménykutatás mellett –, társadalmi alapkutatásokat is végző, nagy adatarchívummal rendelkező intézménnyé vált. Kezdeményezője a „háztartás panel” vizsgálatnak, illetve közreműködött az évente megjelenő Társadalmi Riport létrehozásában is. A 2006-ban, a Szociológiai Szemlében megjelent *Előre. A státusmegszerzés és az esélyegyenlőtlenség komplex megközelítése* c. írása kiemelkedő fontosságú, a rétegződéskutatás új agendáját jelöli ki. A Googles Scholars-ban 253 hivatkozás található nevére, ezzel mérve ma a világon a legismertebb még nem akadémikus magyar szociológus. Munkásságára gyakran találunk hivatkozást a szakma legismertebb nemzetközi folyóirataiban.

Ajánlók: Cseh-Szombathy László, Huszár Tibor, Szelényi Iván

80 KORINEK LÁSZLÓ

Ácsón született 1946-ban. Az állam- és jogtudomány doktora 1998 óta. A Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara Kriminológiai és Büntetés-végrehajtási Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a kriminológia.

Korinek László a korszerű, magyar empirikus kriminológiai kutatások egyik kiemelkedő szaktudósa. Nevéhez fűződik az első hazai látens bűnözési kutatás végrehajtása (*Rejtett bűnözés*. KJK, Budapest, 1988), valamint az áldozattá válás főbb szociálpszichológiai összefüggéseinek tisztázása (*Félelem a bűnözéstől*. KJK, Budapest, 1995). Ugyancsak ő dolgozta fel magyar nyelven a kriminológia elmélettörténetét (*Irányzatok a kriminológia gondolkodás fejlődésében*. BM Kiadó, Budapest, 2001). Elméleti munkásságán túl Korinek László 1990–1993 között mint a Belügyminisztérium rendészetért felelős helyettes államtitkára meghatározó szerepet vitt a magyar rendőrség modernizációjában.

Ajánlók: Herczegh Géza, Király Tibor, Szabó András

80 LAMM VANDA

Budapesten született 1945-ben. Az állam- és jogtudomány doktora 1988 óta. Az MTA Jogtudományi Intézetének igazgatója. Szűkebb szakterülete a nemzetközi jog.

Lamm Vándát nukleáris jogi kutatásai tették világszerte ismertté. A nukleáris energia békés célú felhasználásával összefüggő kérdéseket tárgyaló angol nyelvű könyvét (*The Utilization of Nuclear Energy and International Law*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1984, 156 p.) alapműnek tekintik, amely külföldön is az egyik legtöbbet idézett nukleáris jogi munka. Elismertségét bizonyítja, hogy 2000-ben a Nemzetközi Nukleáris Jogi Társaság elnökévé választották, jelenleg a társaság tiszteletbeli elnöke. Több rangos nemzetközi konferencián tartott előadást, s számos esetben kérték fel szakértőnek. Hasonlóképpen ismertek külföldön a nemzetközi bíráskodással foglalkozó munkái. A kelet-közép-európai régió szakemberei közül az elmúlt másfél évtizedben a Nemzetközi Bíróságról ő publikált a legtöbbet, s elsőként vállalkozott a Bíróság 1945 óta folytatott joggyakorlatának a feldolgozására (*A Nemzetközi Bíróság ítéletei és tanácsadó véleményei*. Közgazdasági és Jogi Kiadó, Budapest, 1995, 549 p.). 2005-ben adta közre a Bíróság kötelező joghatósági rendszerét tárgyaló terjedelmes monográfiáját. 1998-ban tagja lett a hágai Állandó Választott Bíróságnak, valamint helyettes bírója az EBESZ Békéltetési és Választott Bíróságának.

Számos nemzetközi tudományos szervezet tagja, 2001-ben a hazai nemzetközi közjogászok közül egyedülként az 1873-ban alapított Nemzetközi Jogi Intézet levelező tagjává választották. Munkáját Akadémiai Díjjal ismerték el.

Ajánlók: *Hamza Gábor, Lőrincz Lajos, Mádl Ferenc, Sajó András, Szabó András, Vékás Lajos*

☞ MAKÓ CSABA

Gödöllőn született 1945-ben. A szociológiai tudomány doktora 1984 óta. Az MTA Szociológiai Kutatóintézete tudományos tanácsadója, egyetemi tanár. Szűkebb szakterülete a szervezetszociológia, vezetés és szervezés, munkaügyi kapcsolatok.

Makó Csaba a magyar szociológia és munkatudomány kiemelkedő egyénisége. Munkássága nemcsak a magyar munka- és szervezetszociológiai kutatás teljesítményét határozta meg, hanem mély hatást gyakorolt a nemzetközi, a szocialista és posztiszocialista gazdaság társadalmi, szervezeti és kulturális viszonyaival foglalkozó kutatómunkára is. Makó korábbi művei, *A teljesítményelv érvényesítése és az üzemi érdek- és hatalmi viszonyok* (Budapest, Akadémiai Kiadó, 1972) című monográfiája, illetve *A munkavégzés, mint a társadalmi viszonyok erőtere* (Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó) című könyve eredetiségüket és empirikus megalapozottságukat tekintve egyenértékűek a szakma nagy nemzetközi képviselőinek írásaival. Legújabb munkáiban a globalizáció társadalmi-intézményi hatásait a munkaerő és tudás felhasználási paradigmák változásán keresztül vizsgálja és értékeli, a „rég” és „új” gazdaság kontextusában egyaránt. 1990–2003 között a jelölt magyar nyelven 3 könyvet, 5 könyvrészletet és 37 tudományos cikket, idegen nyelven 9 könyvet, 40 könyvrészletet és 38 tanulmányt publikált (összesen 132 tudományos mű). A fontosabb hivatkozások száma 172, amelyből 84 külföldi tudományos publikációban jelent meg.

Ajánlók: *Bélyácz Iván, Kádár Béla, Szelényi Iván*

☞ NOVÁKY ERZSÉBET

Keszthelyen született 1945-ben. A közgazdaság-tudomány doktora 1991 óta. A Budapesti Corvinus Egyetem Jövő kutatás Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a jövő kutatás.

Legfontosabb tudományos eredményei: 1.) A kölcsönhatás módszer – mint jövő kutatási eljárás – továbbfejlesztése és hazai viszonyok közötti alkalmazása (Method for the Analysis of Interrelationships Between Mutually Connected Events: A Cross Impact Method. *Technological Forecasting & Social Change*, 1978/2–3). 2.) Akadémiai doktori értekezésében multidiszciplináris modell segítségével bizonyította, hogy a gazdasági és a környezeti stratégiák nem támogatják egymást (1991). 3.) A hazai társadalmi-gazdasági fejlődés „elfogadható” jövőalternatíváit a makrofolyamatok stabilitásának vizsgálatára és a lakossági jövővárakozásokra építve dolgozta ki (*Magyarország holnap után*. BKÁE, 1991); felismerve a lakosság jövőorientáltságának és társadalmi részvételének, valamint a pozitív helyzet megvalósítását elősegítő cselekedeteknek a fontosságát (Future Orientation in Hungarian Society. *Futures*, 1994/7; Action Oriented Futures Studies. *Futures*, 2006/6). Az általa újonnan bevezetett jövőorientáltság fogalmat és annak jelentőségét a jövőkutatók elfogadták, később a mindennapi szóhasználatba is bekerült. 4.) A jövőkutatók felelőségének a változással és a demokráciával összefüggő vizsgálata (*Futurists as Pioneers*

in Handling Participativity and Aggression in a Post-Socialist Democracy. Committee for the Future, Parliament of Finland, 2006). Publikációira 112 idegen nyelvű hivatkozás lelhető fel. A World Futures Studies Federation őt bízta meg 19. világkonferenciájának Budapesten való megrendezésével.

Ajánlók: Mátyás Antal, Simai Mihály, Szabó Miklós (IX. o.)

80 PÁLNÉ KOVÁCS ILONA

Pécsen született 1954-ben. Az MTA doktora 2000 óta. Az MTA RKK Dunántúli Tudományos Intézetének igazgatója, tudományos tanácsadó, egyetemi tanár. Szűkebb szakterülete az önkormányzat, területi igazgatás, regionális politika.

Kutatómunkája kezdettől fogva a társadalom térbeli szerveződésére, a hatalom területi eloszlására, a területi igazgatás, az önkormányzati és a regionális fejlődés kérdéseinek vizsgálatára irányult. Kutatási módszere interdiszciplináris jellegű, a közigazgatás és területi szervezés folyamatait mindig társadalmi és politikai kontextusba ágyazva vizsgálja, egyaránt érvényesítve a közigazgatási jog, a politikatudomány, a regionális tudományok szempontjait. Nagy erudíciója segíti a komparatív módszer alkalmazásában, a világ és mindenekelőtt az Európai Unió legjobb megoldásait és normáit tekintve mércének. A jelölt hét monográfia és 23 tanulmánykötet szerzője és szerkesztője, több mint 250 tanulmányt publikált, közülük hatvanat idegen nyelven. Tudományos munkássága a szakterületén megkerülhetetlen, amit a műveire történő nagy számú, 500 feletti (melyből 90 külföldi) hivatkozás is tanúsít. Főbb monográfiái: *Helyi politika* (1990); *Regionális politika és közigazgatás* (1999, 2001); *Közigazgatási alapok* (2001). Iskolateremtő egyéniség, doktoriskola alapítója, számos hazai és nemzetközi kutatási program elindítója és szervezője. Fontos szerepet játszik a hazai és a nemzetközi tudományos közéletben, számos magyar és külföldi tudományos társaság tagja. A hazai önkormányzati és közigazgatási reformok terén fontos szaktanácsadói szerepet is betöltött.

Ajánlók: Bayer József, Kulcsár Kálmán, Szabó Miklós (IX. o.)

80 RECHNITZER JÁNOS

Hédervárott született 1952-ben. A közgazdaság-tudomány doktora 1994 óta. Az MTA RKK Nyugat-magyarországi Tudományos Intézete igazgatója, a Széchenyi István Egyetem dékánja és doktori iskolájának vezetője. Szűkebb szakterülete a regionális tudomány. A jelölt legfontosabb tudományos eredményei (zárójelben a fő publikációk): az ágazati kapcsolatok mérlegének alkalmazása a magyar gazdaság regionális szerkezetének feltárására; a határon átnyúló regionális kapcsolatok vizsgálata (*Chancen für die Grenzregion*. Orac Verlag, Wien, 1991, 200 p.); az innovációk terjedési modellje és az innováció alapú regionális politika hazánkban (*Szétszakadás vagy felzárkózás? A térszerkezetet alakító innovációk*. MTA RKK, Győr, 1993, 207 p.); a területi tervezés új koncepciójának a módszertanának megfogalmazása (*Területi stratégiák*. Dialóg Campus, Budapest–Pécs, 1998, 345 p.); a regionális gazdaságtan alapvető kézikönyve (*Regionális gazdaságtan*. Dialóg Campus, Budapest–Pécs, 2004, 391 p., társszerző: Lengyel I.). Az MTA IX. Osztálya Regionális Tudományos Bizottságának elnöke; az MTA IX. Osztályának tanácskozási jogú tagja.

Ajánlók: Csáki Csaba, Enyedi György, Mátyás Csaba, Simai Mihály

☞ SIMONOVITS ANDRÁS

Budapesten született 1946-ban. A közgazdaság-tudomány doktora 1991 óta. Az MTA Közgazdaság-tudományi Intézete kutatási igazgatója. Szűkebb szakterülete a matematikai közgazdaságtan, nyugdíjrendszerek.

Nem szobatudós, akit kizárólag absztrakt elméleti kérdések foglalkoztatnának. Rendszeresen vizsgálja az elmélet gyakorlati alkalmazásának lehetőségeit, állást foglal kutatói kompetenciájának területén felmerülő gazdaságpolitikai kérdésekben. Az elméletnek és a gyakorlatnak ez a példás összekapcsolása Simonovits munkásságának egyik legértékesebb vonása. Simonovits András doktori értekezésének megvédése óta két jelentős és nagyhatású könyvet publikált: 1. *Matematikai módszerek a dinamikus közgazdaságtanban* (Budapest, KJK, 1998); 2. *Nyugdíjrendszerek: Tények és modellek* (Budapest, Typotex, 2002). Könyvei megjelentek angol nyelven is a Basil Blackwell és a MacMillan kiadónál. 30 év alatt több mint 50 tudományos cikket és könyvfejezetet jelentetett meg magyarul és kb. ugyanannyit angolul. Az angol nyelvű írások számottevő részét tekintélyes nemzetközi folyóiratok közölték, köztük olyanok, amelyeknél anonim referálás folyik, s amelyeket a legrangosabb folyóiratok közé sorol a nemzetközi közgazdasági szakma.

Ajánlók: *Bélyácz Iván, Kornai János, Török Ádám*

☞ SZABÓ KATALIN

Gödöllőn született 1944-ben. A közgazdaság-tudomány doktora 1988 óta. A Budapesti Corvinus Egyetem Összehasonlító Gazdaságtan Tanszéke egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a vállalatelmélet, intézményi közgazdaságtan.

Legfontosabb művei: *A „lágyluló” gazdaság*. KJK, Budapest, 1989, 190 o.; *A posztmodern vállalat. Tanulás és hálózatosodás az új gazdaságban* (társszerzővel). OM, 2000, 310 o.; *Kommunikáció felsőfokon*. Második, bővített kiadás. Kossuth Kiadó, Budapest, 2002, 405 o. Az elmúlt tíz évben 5 könyvet, illetve monográfiát publikált, kettőt szerkesztett, 7 tankönyvet írt, ill. működött közre írásukban. 33 könyvrészletet publikált, ebből 11-et idegen nyelven. Szakcikkeinek száma 34. Tudományos publikációinak száma 229. A rá való hivatkozások száma 149. Munkáiról 45 recenzió jelent meg. Számos nemzetközi konferencián vett részt, és több egyetemen adott elő külföldön. 1986 óta a Közgazdasági Szemle főszerkesztője. Vizsgálódásai középpontjában radikálisan új területek állnak, amelyek nemzetközileg is éppen csak feljövőben vannak. A vállalat-, ill. szervezetelmélet területén és az információgazdaság trendjeinek kutatásában alkotott maradandót. A '70-es években a konglomerátumképzés háttere foglalkoztatta, a '80-as évek végétől az információtechnológiák okozta szervezeti változások. A tanulóvállalatokat vizsgálva elsők között foglalkozott a kognitív elméletek közgazdasági alkalmazásával. Jelenleg az informatizált gazdaság felgyorsulásának következményeit vizsgálja olyan környezetben, ahol a reálgazdasági döntések a tőzsdei portfólió-kezeléshez kezdenek hasonlítani. A tudományos diskurzus módszereiről több felsőoktatási intézményben tanított alapkönyvet publikált.

Ajánlók: *Mátyás Antal, Szabó Kálmán, Szentés Tamás*

☞ SZALAI ERZSÉBET

Budapesten született 1948-ban. A szociológia tudomány doktora 1998 óta. Az MTA Politikai Tudományok Intézete közgazdász, szociológusa. Szakterülete a kapitalizmus-kutatás, államszocializmus és rendszerváltás kutatása, ill. a globalizáció fejlődésformái.

A hazai politológia, politikai és gazdaságszociológia legeredetibb s legproduktívabb tudósa. Idáig 17 könyve jelent meg, s bár ezeknek egy része tanulmánykötet, legalább három könyve magvas tudományos monográfia, amelyek gondos empirikus kutatásokon alapulnak, és nemcsak fontos elméleti újításokat hoztak a hazai társadalomtudományban, de jelentősen befolyásolták a hazai közgazdasági és szociológiai szemléletmód változását is. Az elmúlt másfél évtized izgalmas publikációsorozatában – legrangosabban, legjobban dokumentálva a 2001-ben megjelent *Gazdasági elit és társadalom a magyarországi újkapitalizmusban* című monográfiájában, a gazdaságelmélet, szociológia és elitkutatás terén megkerülhetetlen művében világította át a hazai társadalom fejlődésének sajátos viszonyait. Legutóbbi, 2005-ben angol nyelven is megjelent könyvében, a *Socialism: an Analysis of its Past and Future* című munkájában (amelyet a Central European University Press adott ki) jelentősen hozzájárult az „új-kapitalizmusok” elméleti értelmezéséhez. Egyetemi tanárként iskolateremtő egyéniség, munkássága és személyisége fókuszpontja az új társadalomkutató nemzedéknek.

Ajánlók: *Almási Miklós, Bayer József, Ferge Sándorné Kecsméti Zsuzsa*

☞ SZIGETI PÉTER

Budapesten született 1951-ben. Az MTA doktora 2002 óta. Az MTA Politikai Tudományok Intézete tudományos tanácsadója, egyetemi tanár. Szűkebb szakterülete a jogelmélet, politikaelmélet, alkotmányjog (interdiszciplinárisan).

A társadalomtudományok egymással összefüggő területein különösen érdemlegesen alkotott. A klasszikusok mellett a magyar jogelméleti tradícióhoz kapcsolódva építkezik és újít. Saját szintetikus jogfelfogását a jogi objektívációkategoría elemzésével támasztotta alá. A jog ontológiai alapjának, belső felépítésének és önszabályozó mechanizmusainak bemutatásán túl kidolgozta a jogállamiság történetiséggel összhangban álló típusváltozatait; a jogrendet, a törvényességet és az alkotmányosságot interdependenciájukban értelmezte. Önálló jogkoncepciójának eredeti része alkotmányosság felfogása (*A jogállamiság jogelmélete*. Napvilág, 2. bőv. kiad., 2004, 340). A történeti-szociológiai oldal és a természetjogi-jogfilozófiai összefüggések mellett nem hanyagolja el a pozitív jogi jogréteg elemzését sem, amelyet jogtani szinten is kiművelt és gyakorlati problémák megoldása közben alkalmazott (*Norma és valóság*. SZE-MTA PTI, 2006, 387). Munkásságában évtizedes a folytonosság az állam- és politikaelmélet témáinak tanulmányozásában. A nemzetállam és a globalizáció viszonyának elemzésében nemzetközi jelentőségű eredményeket ért el. A szervezett kapitalizmus keynesiánus jóléti államainak ökonómiailag és történetileg is megalapozott interpretációját továbbvitte és kiterjesztette a globális kapitalizmus viszonyainak és intézményeinek újszerű elemzésére (Világrendszernek-zöben. *Napvilág*, 2005, 288).

Ajánlók: *Kulcsár Kálmán, Mészáros István, Niederhauser Emil*

☞ VÖRÖS IMRE

Budapesten született 1944-ben. Az állam- és jogtudomány doktora 1989 óta. Az európai jog Jean Monnet professzora, a MTA Jogtudományi Intézetének tudományos tanácsadója és igazgatóhelyettese, a Károli Gáspár Református Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára, az ELTE Jogi Továbbképző Intézetének tanára, a Donauuniversität Krems (Ausztria) vendégprofesszora. Szűkebb szakterülete a gazdaság jogi kérdései, ezen belül különösen

a versenyjog, a gazdasági alkotmányjog, az európai jog, és a nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga.

E tárgykörökben 13 monográfiát és több mint 180 tanulmányt tett közzé. Kutatásaival a hetvenes évek végén tudományosan megalapozta a korszerű, európai jogi alapokon álló magyar versenyjogot és versenypolitikát (*A szocialista piaci magatartás joga*. KJK, 1981), munkásságának komoly hatása volt a kodifikációra. A versenytárgyalási és a biztosításfelügyeleti jogszabály elméleti koncepciójának megalkotásával a jogalkotásban és a Gazdasági Versenyhivatal alapításában meghatározóan közreműködött (*Beruházások versenytárgyalás útján*. KJK, 1984). Az önkormányzatok tulajdonosi jogállásával kapcsolatos kutatásai alkotmányjogi szempontból jelentősek (*A tulajdonhoz való jog és az önkormányzatok*. LOGOD Bt., Budapest, 1994). Az európai jog kutatásában az Unió alkotmányjoga, különösen a közösségi versenyjog összehasonlító jogi módszerrel való kutatásában ért el jelentős eredményeket (*Az európai versenyjogok kézikönyve*. 2. kiadás, Budapest, LOGOD Bt., 1996). A nemzetközi gazdasági kapcsolatok jogának, ezen belül a nemzetközi szerződési jog egyik fontos területének monografikus feldolgozásával reflektált a magyar gazdaság világgazdasági integrációjára (*Nemzetközi kooperációs szerződések*. Budapest, LOGOD Bt., 1995). A Jogtudományi Közlönynek 1972 óta felelős szerkesztője, elnöke a Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesületnek. Tagja az Association Internationale de Droit Économique-nek (Louvain-la Neuve) és a Ligue Internationale de Droit de la Concurrence-nak (Genf).

Ajánlók: *Harmathy Attila, Lőrincz Lajos, Sajó András, Vékás Lajos*

FÖLDTUDOMÁNYOK OSZTÁLYA

RENDES TAGSÁGRA AJÁNLJA

☞ HETÉNYI MAGDOLNA

Szentlőrinc-kátán született 1944-ben. 2001 óta az MTA levelező tagja. A Szegedi Tudományegyetem Ásványtani, Geokémiai és Kőzettani Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára.

Levelező taggá választását követően korábbi – a geológiai szerves anyag képződésével, biogeokémiai transzformációjával kapcsolatos – kutatásainak köre bővült. Hazai és nemzetközi együttműködésben folytatódott a fosszilis energiahordozók genetikájának vizsgálata, a biopolimerek fosszilizációja során bekövetkező kémiai változások laboratóriumi modellezése. Magyarországon elsőként kezdte el a talajban és a recens üledékekben raktározódott, a globális szén ciklusban, az atmoszféra szén-dioxid és metán tartalmának alakulásában meghatározó szerepet játszó szerves anyag makro- és molekuláris szintű kutatását. 2001-től eredményeiről 31 tudományos közleményben adott számot, 109 (ebből SCI 85) független hivatkozást regisztrált.

Ajánlók: *Árkai Péter, Géczy Barnabás, Pantó György*

☞ MÁRTON PÉTER

Budapesten született 1934-ben. Az MTA levelező tagja 2001 óta. Az ELTE Geofizikai Tanszéke témavezető ny. egyetemi tanára.

A tagválasztást követően is folytatta korábbi, a földmágneses tér évszázados változására vonatkozó archeomágneses kutatásait, amelyek során a regionális földmágneses tér irányváltozásait vizsgálta a történelmi korokból származó régészeti objektumok mágneszettségének analízisével és a kapott adatok statisztikai kiértékelésével. Az adatbázist folyamatosan bővítette, ami által a felállított irányváltozási modellek megbízhatósága és ezzel együtt az archeomágneses keltezés potenciálja jelentősen javult. A kutatás eredményeit a következő két publikációban tette közzé: Márton, P.: *Geophys. J. Int.* 153 [2003] 675–690, és Márton, P. and Ferencz, E.: *Geophys. J. Int.* 164 [2006] 484–489. A korábbi dolgozatra eddig öt SCI hivatkozás ismert.

Ajánlók: *Ádám Antal, Géczy Barnabás, Verő József*

☞ MÉSZÁROS REZSŐ

Makón született 1942-ben. Az MTA levelező tagja 2001 óta. A Szegedi Tudományegyetem Gazdaság- és Társadalomföldrajzi Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára.

Levelező tagsága elnyerése után is végezte a társadalomföldrajz tudományközi kapcsolaterendszerének sajátosságait feltáró kutatásait, valamint befejezte az aprófalvak regionális vizsgálatát, amely konkrét hazai felhasználói és nemzetközi figyelmet váltott ki. Kutatói érdeklődése egy új tudományterület, a cybergeography fordult. Magyarországon elsőként összegezte és értékelte a kibertér vizsgálatának a társadalomföldrajzra érvényesíthető

elméleteit, összefüggéseit, tényezőit, tematikai rendszerét, amit továbbfejlesztett. Több tudományterület művelői érdeklődnek eredményei iránt. Nagy figyelem kísérte „A kibertér társadalomföldrajzi megközelítése” (*Magyar Tudomány*, 2001/7, 769–779) c. tanulmányát és a *Kibertér. A földrajzi tudás új dimenziója* (Hispánia, Szeged, 2003) c. könyvét.

Ajánlók: Biró Péter, Major György, Marosi Sándor

LEVELEZŐ TAGSÁGRA AJÁNlja

BOZÓ LÁSZLÓ

Budapesten született 1962-ben. Az MTA doktora 2001 óta. Az Országos Meteorológiai Szolgálat elnökhelyettese. Szakterülete a meteorológia, ezen belül a levegőkémia.

A légszennyező anyagok terjedésének és diszperziójának kutatása keretében kidolgozta és a hazai modellezési gyakorlatba illesztette a környezeti hatásvizsgálatokhoz alkalmazott újgenerációs, többléptékű levegőminőségi modellrendszer magyarországi feltételekhez adaptált változatát. Az Európában jelenleg egyedülálló módszer a hiteles és folyamatosan frissített országos meteorológiai és emissziós adatbázisra, illetve modellszerkezetre építve lehetővé teszi a problémakör egységes és következetes kezelését Magyarországon (Modelling Studies on the Concentration and Deposition of Air Pollution in east-central Europe. In *Advances in Air Pollution Modeling for Environmental Security*. Eds.: Faragó I. et al., Springer Verlag, The Netherlands, 2005, 33). Részt vett az első kontinentális léptékű légköri nehézfém terjedési modell (TRACE) kifejlesztésében. A légköri toxikus nehézfémekre vonatkozóan elsőként készített a közép-európai térségre, ezen belül Magyarországra érvényes részletes modellszámításokat a nyomelemek eredetére, és finom térbeli felbontású légköri ülepedésére vonatkozóan az '50-es évektől napjainkig (Estimation of historical lead (Pb) deposition over Hungary. *Időjárás* 104 [2000] 161). Megbecsülte a nyomanyagok légköri mérlegeinek kialakításában fontos szerepet játszó advektív tagokat, meghatározta a mérlegek időbeli változásait. Feldolgozta a magyarországi 19. századi ózon-megfigyelések adatsorait (Bozó L. and Weidinger T.: Historical surface ozone measurements in Hungary. *Ambio* 24 [1995] 129), ezek alapján értékelte a jelenlegi antropogén hozzájárulás mértékét a hazai ózonkoncentráció kialakításában.

Ajánlók: Czelnai Rudolf, Kovács Ferenc (X. o.), Major György

DEMÉNY ATTILA

1962-ben született Budapesten. Az MTA doktora 2001 óta. Az MTA Geokémiai Kutatóintézet tudományos tanácsadója, az Izotóp- és Szervetlen Geokémiai Osztály vezetője. Szűkebb szakterülete a geokémia (izotópgeokémia).

Számos nemzetközi publikáció szerzője (összesített impakt faktor: 51,1), a hazai geokémiai szakterület elismert képviselője. Több hazai és nemzetközi szakmai szervezet vezetőségi tagja. Munkásságának iskolateremtő jellegét PhD-hallgatók szakmai irányítása és kutatócsoportba szervezése jelzi. Fő kutatási területe a köpenyeredetű kőzetek vizsgálata, de emellett jelentős eredményeket ért el a globális szén ciklushoz kapcsolódó folyamatok (pl. kihalási események, levegőkémiai folyamatok) elemzésében is. Kutatási eredményein belül kiemelendő a hazai köpenyeredetű kőzetekben levő karbonát eredetének (Demény, A., Harangi, Sz.: Stable isotope studies on carbonate formations in alkaline

basalt and lamprophyre series: evolution of magmatic fluids and magma-sediment interactions. *Lithos* 37 [1996] 335–349) és az európai köpenyrégió összetételét kialakító köpenyfeláramláshoz kapcsolódó fluidum primér szénizotóp összetételének meghatározása (Demény, A., Ahijado, A., Casillas, R., Vennemann, T. W.: Crustal contamination and fluid/rock interaction in the carbonatites of Fuerteventura (Canary Islands, Spain): a C, O, H isotope study. *Lithos* 44 [1998] 101–115). Átfogó elemzéseket végzett a Kola-félszigeti karbonatitokon, az eredményeket nemzetközi kiadású könyvfejezetben jelentette meg (Demény, A., Sitnikova, M. A., Karchevsky, P. I.: Stable C and O isotope compositions of carbonatite complexes of the Kola alkaline province: phoscorite-carbonatite relationships and source compositions. *The Mineralogical Society Series* No. 10 [2004] 407–431).

Ajánlók: Árkai Péter, Mészáros Ernő, Pantó György

✎ DOBRÓKA MIHÁLY

1948-ban született Gyöngyösön. A műszaki tudomány doktora 1996 óta. A Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Kar Geofizikai Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára, a Miskolci Egyetem tudományos és nemzetközi rektorhelyettese. Szűkebb szakterülete a geofizika, ezen belül a szeizmika és a geofizikai inverzió.

Kiemelkedő eredményeket ért el a széntelepes összletben terjedő szeizmikus vezetett hullámok (telephullámok) elméleti vizsgálatában, elsőként adta meg az abszorpciós-diszperziós relációkat laterálisan inhomogén hullámvezető szerkezetre (*Geophys. Prosp.* 35 [1987] 512–516; *Geophys. Prosp.* 36 [1988] 318–331). A telephullámok csillapodásának vizsgálatára új (ún. kétsugaras) abszorpciós tomográfiai eljárást dolgozott ki (Dobróka et al.: *Geophys. Prosp.* 40 [1992] 1–14). Meghatározó szerepet tölt be a hazai geofizikai inverziós kutatások terén. Kezdeményezésére indult el a hazai és nemzetközi vonatkozásban is számos eredményt hozó együttes inverziós módszerfejlesztés a Miskolci Egyetem Geofizikai Tanszékén, ahol mára inverziós iskola jött létre (Dobróka et al.: *Geophys. Prosp.* 39 [1991] 643–665; 43, 135–156; 45, 65–86). Jelentős eredményeket ért el a szeizmikus tomográfiai eljárások zajérzékenységének csökkentésében és új robusztus tomográfiai eljárások fejlesztésében. A mélyfúrási geofizikai adatok értelmezésére új intervallum-inverziós eljárást fejlesztett ki, jelentősen növelve a mérési adatokból leszámazható petrofizikai jellemzők meghatározásának pontosságát és megbízhatóságát. A geofizikai inverzió módszereinek újszerű alkalmazási területét jelölte ki az indukált polarizációs mérések adatainak feldolgozására/értelmezésére kidolgozott eljárásával, amely – különösen a környezetgeofizikai területen – igen hatékonyak bizonyult. Több mint 100 tudományos munkájára 120 (túlnyomó részben külföldi) hivatkozást kapott.

Ajánlók: Ádám Antal, Kovács Ferenc (X. o.), Lakatos István

✎ DÖVÉNYI ZOLTÁN

Balatonbogláron született 1948-ban. 2003 óta az MTA doktora. Az MTA Földrajztudományi Kutatóintézete tudományos igazgatóhelyettese és a Pécsi Tudományegyetem Földrajzi Intézetének igazgatója. Szűkebb szakterülete a társadalomföldrajz, népesség- és településföldrajz.

Sokoldalú, a társadalomföldrajz jelentős részét átfogó kutatásainak összegző jellegű eredményeiből első helyen kiemelésre kíváncznak: átfogó képet adott a hazai munkanélküliség területi és strukturális sajátosságairól. Elemzte a munkaerőpiaci folyamatokat,

s mindezt nemzetközi relációba helyezte. Térben és időben differenciált áttekintést adott Magyarország nemzetközi vándorlásban játszott szerepéről, feltárta a Magyarországot érintő külső migráció ciklikus jellegét, a befogadó és kibocsátó szakaszok jellemző vonásait. Jelentős része volt a hazai urbanizáció új folyamatai és jelenségei feltárásában, a szuburbanizáció magyarországi sajátosságainak szociálempirikus vizsgálatokkal történő kimutatásában, a budapesti városrégió új térszerkezeti modelljének kidolgozásában. Összefoglaló tanulmányokban mutatta be a Kárpát-medence településhálózatának és népességének fejlődéstörténetét. Szerteágazó nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezik, kiemelkedő szerepe van a német és a magyar geográfia együttműködésének szervezésében.

Ajánlók: *Biró Péter, Klinghammer István, Marosi Sándor*

80 GALÁCZ ANDRÁS

Született Budapesten 1944-ben. Az MTA doktora 1997 óta. Az ELTE Őslénytani Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a geológia és a paleontológia.

Legfontosabb tudományos munkái: Galáczy, A.: Bajocian and Bathonian ammonites from Gyenespuszta, Bakony Mts., *Hungary. Geol. Hung. Ser. Palaeont.* 39, Budapest, 1980, 1–227; Galáczy, A. Tectonically-controlled sedimentation in the Jurassic of the Bakony Mountains (Transdanubian Central Range, Hungary). *Acta Geol. Hung.* 31/3–4 (1990) 313–328; Vörös, A. (Galáczy, A.: Jurassic palaeogeography of the Transdanubian Central Range (Hungary). *Riv. It. Pal. Strat.* Milano, 104/1 (1998) 69–84. Legfontosabb tudományos eredményei: A magyarországi juraképződményekben azonosította, és monografikusan feldolgozta a középső-jura bath emeletébe tartozó ammoniteszeket, alkalmazta, illetve kidolgozta a bajóci és bath emeletek finomrétegtani (zóna- és szubzóna szintű) tagolását, hasonló eredményeket ért el a Kárpát-Pannon térség és Szicília mediterrán középső-jura képződményeinek és ammonitesz-faunáinak tanulmányozásával. Alapvetően fontos megállapításokat tett (egyéni és társszerzővel) a Dunántúli-középhegység jura üledékképződését, keletkezési környezetét és ösföldrajzi helyzetét illetően. Ezeket az eredményeket mind a hazai, mind a nemzetközi tudományos közvélemény a szakterületen igen jól mondható idézéssel és a tudományos közéletben testületi megbízásokkal ismeri el. Nemzetközileg elismert kutatói eredményeit kivételes oktatói és ismeretterjesztő munka kíséri.

Ajánlók: *Bárdossy György, Géczy Barnabás, Vörös Attila*

80 HAAS JÁNOS

Budapesti születet: 1947-ben. A földtudomány doktora 1990 óta. Az MTA–ELTE Geológiai Kutatócsoport vezetője. Szűkebb szakterülete a szedimentológia, a rétegtan és a regionális geológia.

A hazai karbonát-szedimentológia egyik elindítója, első között alkalmazta Magyarországon a korszerű szöveti és mikrofácies-vizsgálatokon, valamint aktuálgeológiai megfigyeléseken alapuló fácieselemzés módszereit. A '70-es évek végén kezdeményezője volt a karbonátos kőzetekben felismerhető üledékképződési ciklusok új metodikával történő vizsgálatának. Alapszelve vizsgálatával támasztotta alá a feltételezést, amely a ciklicitást a Föld pályaelemeinek változásai által vezérelt klíma- és vízszintváltozási ciklusokra vezeti vissza. 1992–95 között a ciklusokkal kapcsolatos kutatásokat a Virginiai Állami Egyetem kutatóival együttműködve folytatta. A rétegtan területén korábban a

kréta, az elmúlt két évtizedben elsősorban a triász képződményekkel foglalkozott. Összefoglaló tanulmányokat publikált a hazai triász képződmények rétegtanáról, ősföldrajzi helyzetéről és fejlődéstörténetéről. Vezetője volt a perm–triász határon lezajlott környezetváltozásokat vizsgáló kutatási programnak. Legfontosabb munkái: Haas: A Basic Model of the Lofer Cycles. In *Cycles and Events in Stratigraphy*. Einsele, Ricken, Seilacher (Eds.), Springer-Verlag, 1991; Haas et al.: Significance of Late Permian–Triassic facies zones in terrane reconstructions in the Alpine–North Pannonian domain. *Tectonophysics* (1995) 242; Haas (szerk.): *Geology of Hungary*. Eötvös Kiadó, Bp., 2001, 317 p; Haas (szerk.): *Magyarország geológiája. Triász*. Eötvös, Bp., 2004, 384 p; Haas et al.: Carbonate isotope excursion and microfacies changes in marine Permian–Triassic boundary sections in Hungary. *Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology* 237 (2006) 160–181.

Ajánlók: Árkai Péter, Bárdossy György, Nemecz Ernő

☞ KOCSIS KÁROLY

Szolnokon született 1960-ban. Az MTA doktora 2002 óta. Az MTA Földrajztudományi Kutatóintézet Társadalomföldrajzi Osztályának vezetője, tudományos tanácsadója, a Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Kara Társadalomföldrajz, valamint Természetföldrajz–Környezettan Tanszékeinek tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a társadalomföldrajzon belül a népesség-, etnikai, vallás- és politikai földrajz. A Kárpát–Balkán térségben meghonosította az etnikai földrajzot. Meghatározta az új diszciplína tudományrendszertani helyét, kutatási módszereit, adatbázisát, modellezte az etnikai keveredés és kisebbségek típusait, az etnikai kartográfiában új ábrázolási módszert is bevezetett. Jelentős mértékben feltárta a Kárpát-medence, azon belül a magyar kisebbségek és a román lakta területeknek az elmúlt fél évezredre vonatkozó etnikai térszerkezetét, annak tér-időbeli dinamikáját, az etnikai konfliktusok földrajzi hátterét (*A magyarországi cigányság*, 1991; *Contribution to the Background of the Ethnic Conflicts*, 1994; *Ethnic Geography*, 1998; *The Roma (Gypsy) question*, 2000; *Geographical view on the Roma*, 2005; *Etnikai térfolyamatok*, 2006). A délszláv háború, az albán–koszovói válság idején és a délkelet-európai EU-bővítés előestéjén a balkáni etnikai, politikai és vallásföldrajzi kutatásai tovább fokozták nemzetközi (el)ismertségét (*Jugoszlávia*, 1993; *Az albán kérdés*, 2001; *South Eastern Europe in maps*, 2005). Meghatározó szerepet töltött be a vallásföldrajznak nevezhető kutatások hazai meghonosításában (*Changing ethnic, religious and political patterns*, 1993; *Változó vallási térszerkezet, szekularizáció és vallási újjáéledés*, 2005). A '90-es években sikerült a honi társadalomföldrajzban a Kárpát-medencei térszemléletet elfogadtatni. 252 tudományos (12 nyelven megjelent) publikációja közül 22 szakkönyvként (monográfiaként), 187 tudományos közleményként, könyvfejezetként, 10 önállóan megjelent tematikus térképkomplexumként látott napvilágot. Műveire eddig 547 (harmadában külföldi) független hivatkozásról értesült.

Ajánlók: Kapolyi László, Lakatos István, Major György

☞ KOVÁCS ZOLTÁN

Egerben született 1960-ban. 2003 óta az MTA doktora. Az MTA Földrajztudományi Kutatóintézete tudományos tanácsadója, az ELTE TTK Földrajz- és Földtudományi Intézete egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a társadalomföldrajz, településföldrajz.

Kutatómunkája elsősorban a városföldrajz elméleti és gyakorlati kérdéseire irányul, ennek révén jutott el a hazai és kelet-közép-európai urbanizáció modellszerű szintéziséhez (*Cities from state-socialism to global capitalism*. 1999). Tudományos tevékenységével jelentősen hozzájárult a városfejlődés hazai és kelet-közép-európai törvényszerűségeinek feltárásához, a posztiszocialista városi jelenségek értelmezéséhez, a hazai városföldrajzi kutatások elméleti-módszertani megújításához. Városföldrajzi kutatásai mellett behatóan foglalkozott hazánk térszerkezetének 1990 utáni átalakulásával, ennek során feltárta és külföldön is széles körben publikálta a hazai területi fejlődés új jelenségeit (*Hungary towards the 21st century. The human geography of transition*. 2000). 11 könyv, 63 könyvrészlet, 52 folyóiratcikk és 61 egyéb tanulmány, összesen 187 publikáció szerzője. Tudományos publikációi közül 69 idegen nyelven látott napvilágot. Ismertségét, elismertségét mutatja, hogy tudományos munkáira eddig 515 független hivatkozás történt, ebből 294 idegen nyelvű. Számos nagyobb hazai és nemzetközi kutatási projekt vezetője. Oktatói tevékenysége kiemelkedő, több külföldi egyetemen (Bergen, Lipcse, Oxford) volt vendég-tanár. Közéleti és tudományos szervező munkássága élenjáró, a Magyar Földrajzi Társaság főtitkára, az MTA X. Osztálya Földrajzi I. Tudományos Bizottsága titkára, a Földrajzi Közlemények főszerkesztője, az Europa Regional c. folyóirat szerkesztőbizottságának tagja.

Ájánlók: *Detrekői Ákos, Enyedi György, Mészáros Rezső*

☞ MEZŐSI GÁBOR

Szegeden született 1952-ben. A földrajztudomány doktora 1992 óta. A Szegedi Tudományegyetem Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a természetföldrajz, tájföldrajz.

Meghatározó kutatási eredményeit a táji georendszer működésének feltárásában, a táji funkciók, hatáskapcsolatok elemzésében érte el. Ebből a témakörből készült *A természeti környezet potenciáljainak felmérése* c. könyve (MTA FKI, Budapest, Elmélet-Módszer-Gyakorlat 37, 1985, p. 216). A hazai földrajzban elsőként vizsgálta kvantitatív alapon a táji rendszert, vezetésével dolgozták ki tudományos igényű a tájak geoökológiai elemzésének, térképezésnek elméletét és módszertanát, ez a *Geoökológiai térképezés elmélete és gyakorlata* c. kötetben jelent meg (JATEPress, Szeged, 1997, p. 193). A veszélyek, kockázatok, a táji funkciók értelmezése, értékelési módszerének kidolgozása alapvető fontosságúak voltak a táj-, környezet- és régiótervezésben. Nemzetközileg is érdeklődést kiváltó új elméleti eredménye a vertikális felszabdaltság geoinformatikai megközelítése, a digitális domborzatmodellek használata felszínfejlődési kérdések megoldásában (Geomorphometrical mapping of relief-dissection using GIS. In *Digital Earth Moving*. Westort, C. Y., Springer, Berlin-Heidelberg, 2001, 31–39). Ez a geomorfológia domborzatfejlődési modelljeihez új koncepciójú alapot szolgáltat. Az utóbbi 10 év eredményeit 2 könyv és 9 könyvfejezet, 53 tudományos közlemény tartalmazza. Kutatásszervező irányító, iskolateremtő tevékenységét 1991 óta az intézet, 2001 óta a Földtudományi Doktori Iskola vezetőjeként folytatja.

Ájánlók: *Hetényi Magdolna, Klinghammer István, Mészáros Rezső*

☞ MINDSZENTY ANDREA

Budapesten született 1946-ban. Az MTA doktora 2000 óta. Az ELTE Földrajzi és Földtudományi Intézete igazgatóhelyettese, az intézet Geológiai és Környezetfizikai

Központjának vezetője, az Alkalmazott és Környezetföldtani Tanszék tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a szedimentológia/bauxitföldtan.

10 évet töltött el az iparban hazai és külföldi nyersanyagtelepek kutatásával, 1981-ben tért vissza az egyetemre. A bakonyi bauxitok szedimentológiai feldolgozásának eredményeként fontos, a telepek litosztatigráfiai besorolásában jól használható szöveti és mikro-mineralógiai jelekre mutatott rá. Kidolgozta a karsztbauxitok litofacieselméletét és rámutatott ennek őskörnyezetjelző értékére. Diagenezistörténeti vizsgálatai rávilágítottak a középhegységi bauxitszintek képződésének geodinamikai meghatározottságára. Az üledékhézagokkal foglalkozó munkái hozzájárultak a tengeri és szárazulati üledékhézagok közti fenomenologikus különbségek jobb megismeréséhez. Újabban érdeklődése a bauxitok felől a nem-bauxitos paleotalajok felé tolódott el. Az ELTE-n elindította a paleotalajtani előadásokat, és megszervezte az archeogeológiai curriculumot. Fontosabb munkái: D'Argenio, B.–Mindszenty, A.: Bauxites and related Paleokarst: Tectonic and Climatic Event Markers at Regional Unconformities Eclogae. *Geol. Helv.* 88/3 (1995) 453–499; Mindszenty, A.–D'Argenio, B.–Aiello, G.: Lithospheric bulges at regional unconformities. The case of Mesozoic-Tertiary Apulia. *Tectonophysics* 252 (1995) (1996) 137–161; Di Stefano, P.–Mindszenty, A.: Fe-Mn-encrusted „Kamenitza” and associated features in the Jurassic of Monte Kumeta (Sicily): subaerial and/or submarine dissolution? *Sedimentary Geology* 132 (2000) 37–68; Mindszenty A., Csoma A., Török Á., Hips K., Hertelendi E.: Flexura jellegű előtéri deformációhoz köthető karsztbauxit szintek a Dunántúli középhegységben. *Földtani Közöny* 131, 1–2 (2001) 107–152.

Ajánlók: Pápay József, Salamon Miklós, Stefanovits Pál

80 NAGY BÉLA

Pomázon született 1941-ben. A földtudomány doktora 1995 óta. Az MTA Titkársága Földtudományok Osztálya tudományos titkára, az ELTE habilitált doktora, egyetemi magántanár. Szűkebb szakterülete az ásványtan, ércföldtan, geokémia, környezettudomány, tudománytörténet.

Az ELTE-n az 1985–86-os tanévtől geokémiát, alkalmazott geokémiát és környezet-geokémiát oktat. Az 1997–98-as tanévtől a Pannon Egyetemen a geokémiát oktatja. A Pannon Egyetem Környezettudományi Habilitációs Bizottsága és Doktori Iskolája tagja. Tudományos publikációinak száma 99, ebből 32 jelent meg az elmúlt 10 évben. Ismert független hivatkozásainak száma 224, ebből 60 idegen nyelvű. A 32 publikációjából 2 könyv. A legjelentősebb eredményeit a hazai hidrotermális ércesedések ásványtani és ércteleptani feldolgozása során érte el. Ezek közül említendő: Új ásványfázisok a nagybörzsönyi „Wehrli” összetételében. *Földt. Közl.* 113. köt. 247–259; Nagyírtápusztai ércesedés (Börzsöny hegység). *MÁFI Évi Jel. az 1988. évről* I. rész, 277–325; A gyöngyös-oroszi ércesedés ásványtani felépítése. *MÁFI Évi Jel. az 1984. évről*, 403–423. Az elmúlt évtizedben szakterületének tudománytörténetével is foglalkozik: a Múlt Magyar Tudósai sorozatban jelentek meg a *Krenner József* (1996) és a *Szádeczky-Kardoss Elemér* (2006) c. könyvei. Az utóbbi tíz évben megjelent tanulmányai közül kiemelendők: E. Tóth, F. Deák, Cs. Gyurkócsa, Zs. Kasztrovszky, R. Kuczi, G. Marx, B. Nagy, S. Oberstedt, L. Sajó-Bohus, Cs. Sükösd, G. Tóth, N. Vajda: Radon variations in a Hungarian village. *Environmental Geology* 31 (1/2) (1997) 123–127; G. Dobosi–B. Nagy: Compositional variation of fahlore minerals in the hydrothermal ore deposits of Hungary. *Ann. Rep. of the*

Geological Institute of Hungary 1994-1995/II, (2000) 231–273.; B. Nagy: K-rich rocks and their relation to mineralization in the Mátra Mountains (North Hungary). *Acta Geologica Hungarica* Vol. 49/1 (2006) 33–41.

Ajánlók: *Kapolyi László, Nemezc Ernő, Pápay József*

80 PÁLFY JÓZSEF

Budapesten született 1962-ben. Az MTA doktora 2004 óta. Az MTA–MTM Paleontológiai Kutatócsoportja tudományos főmunkatársa. Szűkebb szakterülete az őslénytan, földtörténet, és geokronológia.

Tudományos eredményei mezozoós őslénytani, geokronológiai és geokémiai módszerekkel is segített oknyomozó földtörténeti kutatásokhoz kötődnek. Észak-Amerika jura időszaki ammonitesz faunáinak rétegtani feldolgozását vulkáni tufák nagy pontosságú U-Pb radio-izotópos kormeghatározásával ötvözte, jelentősen pontosítva a jura geológiai időskála kalibrálását. A triász/jura határ korát meghatározva kimutatta a triász végén bekövetkezett kihalás és a Közép-Atlanti Magmás Provincia árbazalt vulkanizmusának időbeli egybeesését, ennek alapján feltételezve a két esemény ok-okozati összefüggését. Egy hazai triász/jura határszelvényben a világon az elsők között sikerült negatív szénizotóp-anomáliát kimutatni, ami a triász/jura határon bekövetkezett globális környezetváltozás fontos indikátora. Felismerte a toarci (kora jura) kihalás és óceáni anoxikus esemény, valamint egy másik árbazalt provincia (Karoo-Ferrar) egyidejűségét, támogatva ezzel a vulkanizmus okozta környezetváltozás és az élővilágbeli kihalás kapcsolatának általános elméletét. A hazai paleontológia fejlődéséhez az évente megrendezett Magyar Őslénytani Vándorgyűlés bevezetésével és szervezésével is hozzájárult. Legfontosabb munkái: Pálffy et al.: A U-Pb and $^{40}\text{Ar}/^{39}\text{Ar}$ time scale for the Jurassic. *Canadian Journal of Earth Sciences* 37 (2000) 923–944; Pálffy & Smith: Synchrony between Early Jurassic extinction, oceanic anoxic event, and the Karoo–Ferrar flood basalt volcanism. *Geology* 28 (2000) 747–750; Pálffy et al.: Carbon isotope anomaly and other geochemical changes at the Triassic/Jurassic boundary from a marine section in Hungary. *Geology* 29 (2001) 1047–51.

Ajánlók: *Géczy Barnabás, Hetényi Magdolna, Vörös Attila*

80 PÓSFAI MIHÁLY

Szombathelyen született 1963-ban. Az MTA doktora 2004 óta. A Pannon Egyetem Föld- és Környezettudományi Tanszéke egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete az ásványtan. Pósfai Mihály a „környezeti ásványtan” két különböző területén folytat tudományos kutatást: 1.) az élő szervezetekben lévő mágneses nanokristályok tulajdonságait és képződésének folyamatát vizsgálja; 2.) az egyedi légköri aeroszol részecskék fizikai és kémiai tulajdonságait és éghajlati hatását tanulmányozza. Jelentősen hozzájárult a mágneses baktériumokban végbemenő kristályképződési mechanizmusok és a kristályok tulajdonságainak megismeréséhez. Alapvetően új eredményeket ért el a légköri aeroszol természetének kutatásában, különös tekintettel az égésekből származó részecskékre. Legjelentősebb publikációi: Pósfai et al.: Reaction sequence of iron sulfides in bacteria and their use as biomarkers. *Science* 280 (1998) 880–883; Dunin-Borkowski et al.: Magnetic microstructure of magnetotactic bacteria by electron holography. *Science* 282 (1998) 1868–1870; Pósfai, M. and Dunin-Borkowski, R. E.: Sulfides in biosystems. *Rev. Mineral. Geochem.* 61 (2006) 679–714; Murphy et al.: Influence of sea-salt on

aerosol radiative properties in the Southern Ocean marine boundary layer. *Nature* 392 (1998) 62–65; Pósfai et al.: Soot and sulfate aerosol particles in the remote marine troposphere. *J. Geophys. Res.* 104, 21 (1999) 685–21, 693; Pósfai et al.: Individual aerosol particles from biomass burning in southern Africa: 1. Compositions and size distributions of carbonaceous particles. *J. Geophys. Res.* 108 (2003) 2002JD002291.

Ajánlók: Ádám József, Mészáros Ernő, Pantó György

80 SZARKA LÁSZLÓ CSABA

Derecskén született 1954-ben. A földtudomány doktora 1997 óta. Az MTA Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézet tudományos tanácsadója, főosztályvezetője, a Nyugat-Magyarországi Egyetem professzora, a Földtudományi Intézet igazgatója. Szűkebb szakterülete a geofizika, elektromágnesség.

Elektromágneses modellkísérleti eredményei az alap- és alkalmazott (szénhidrogén és bauxit) kutatásban egyaránt szemléletformálónak bizonyultak. Kísérleteiből új módszer is született (*Geoph. Prospect* 35, [1987] 434). Miután kimutatta a földben észlelt elektromágneses zajimpulzusok geofizikai felhasználhatóságát (*Geoph. Prospect* 31 [1983] 829), a szakmai világszervezettől áttekintő összefoglalás készítésére kapott felkérést (*Surv. Geoph.* 9 [1988] 287). A Kárpát-medence elektromágneses litoszféra-kutatásának megújítója: megszervezte az eddigi legnagyobb mélyszerkezet-kutató magnetotellurikus projektet. Főbb elméleti eredményei: az impedancia-tenzor invariánsainak rendszerezése (*Geoph. J. Int.* 129 [1997] 133), az invariáns-leképezés kidolgozása (*Geoph. Prospect* 53 [2005] 325), a mágneses fázisátalakulás földkéregbeli valószínűsítése (*Geoph. Res. Lett.* 32 [2005] L24310). Közel 300 publikációja jelent meg (folyóiratban össz. 125, SCI-ben 28); független hivatkozásainak száma 330 (SCI: 130). A soproni egyetemen a környezettudományi képzés megalapítója. Vendégprofesszor 1997–99 között Franciaországban (Párizs XI), 2006-ban Kínában (Vuhan). Számos nemzetközi konferencia szervezője. Az ő érdeme, hogy Sopron elnyerte a 2009. évi IAGA Assembly rendezési jogát. Elnöke volt az MTA Geofizikai Tudományos Bizottságának, a Magyar Geofizikusok Egyesületének, jelenleg elnöke a VEAB Föld-, Környezettudományi és Energetikai Szakbizottságának és az IAGA nemzeti testületnek. 2005-től a *Geophysical Prospecting* c. folyóirat helyettes főszerkesztője.

Ajánlók: Ádám Antal, Czelnai Rudolf, Verő József

80 ZÁVOTI JÓZSEF

Szekszárdon született 1949-ben. Az MTA doktora 2000 óta. Az MTA Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézetének igazgatója, a Nyugat-Magyarországi Egyetem intézetigazgatója, tanszékvezetője, egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a geodézia.

Elsősorban a geodézia matematikai problémáival, térinformatikával, ún. robusztus becslések elméletével, numerikus módszerek alkalmazásával és idősorok analízisével foglalkozik. Kiemelkedő jelentőségű, nemzetközileg elismert eredményeket ért el a digitális terepmodellek matematikai elméletének kutatásában. A spline-interpoláció elméletét általánosította, bevezette a kiegyenlítő spline-interpoláció matematikai modelljét (Sopron surface modellling by splines. *Math. Models: Accuracy Aspects and Quality Control*, Helsinki, 1982, 540–551). A geodézia hagyományos kiegyenlítő számítási módszereit megújító robusztus becslési kutatásai során megalkotta a Soproni-módszer néven ismert

modellt (*Zeitschrift für Vermessungswesen*, 1990, 28–36). Egyik legnagyobb hatású eredménye a 3D hasonlósági transzformáció pontos nemlineáris megoldása. L1 normában is megadta a 2D és 3D hasonlósági transzformáció matematikai modelljét (*Zeitschrift für Vermessungswesen*, 1992, 336–344). Idősorok digitális szűrésére speciális trigonometrikus interpolációt javasolt (*Acta Geod. Geoph. Hung.* 2001, 345–352). Nemzetközi viszonylatban is az elsők között sikerült wavelet transzformációval kimutatnia, hogy a Föld pólusingadozása egy- és félnapos árapály periódusokat is tartalmaz (*Complex interpretation of the Earth despinning history*. Springer-Verlag, 2002, 417–422, társszerzőkkel). A Föld pólusmozgásának idősor-analízise során új módszert adott a trend leválasztására (*Acta Geod. Geoph. Hung.* 2004, 477–480). Az MTA Geodéziai Tudományos Bizottság elnöke. A Geomatikai Közlemények folyóirat főszerkesztője. Akadémiai Díj (2000).

Ajánlók: Ádám József, Biró Péter, Verő József

FIZIKAI TUDOMÁNYOK OSZTÁLYA

RENDES TAGSÁGRA AJÁNLJA

☞ FAIGEL GYULA

1954-ben született Ormosbányán. 2001 óta az MTA levelező tagja. Az MTA Szilárdtestfizikai és Optikai Kutatóintézet kutatóprofesszora. Szűkebb szakterülete a szilárd testek fizikája.

Kiemelkedő eredményei: 1. Fullerént tartalmazó új vegyületek atomi és molekuláris szerkezetének jellemzése (Rotor-Stator Molecular Crystals of Fullerenes with Cubane. *Nature Materials* 4 [2005] 764–767); 2. Továbbfejlesztette a röntgenholográfia módszerét (Holographic Methods as Local Probes of the Atomic Order in Solids. *Spectrochimica Acta B* 59 [2004] 1523–1528) és egy rokon új módszert fejlesztett ki (Comment on „X-ray Absorption Holography”. *Phys. Rev. Lett.* 89 [2002] 279601; Angular integrated elastic scattering: a new tool for structural studies. *Europhys. Lett.* 6 [2003] 1201); 3. A kis minták atomi térszerkezete meghatározásának problémájához kapcsolódva arra keresi a választ, hogy mi történik igen rövid és intenzív röntgenimpulzusba helyezett mintával. (Imaging atom-clusters by hard x-ray free electron lasers. *Europhysics Letters* 65 [2004] 491–497; Dynamics in a cluster under the influence of intense femtosecond hard x-ray pulses, *European Physical Journal D* 29 [2004] 217–229).

Ajánlók: Jánossy András, Mihály György, Solyom Jenő, Zawadowski Alfréd

☞ JANSZKY JÓZSEF

Csornán született 1943-ban. 2001 óta az MTA levelező tagja. Az MTA Szilárdtestfizikai és Optikai Kutatóintézete kutatóprofesszora, a Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Fizikai Intézetének intézetvezető egyetemi tanára, a Doktori Iskola vezetője. Általánosan megmutatta annak feltételét, hogy a távoli állapot-előállítás során a klasszikus üzenet ne tartalmazzon nyilvánosan hozzáférhető információt a kvantumállapotról, amely különösen a titkosítás terén fontos. Ez az eredmény megkönnyíti új, biztonságos kvantumkommunikációs eljárások tervezését (*Phys. Rev. A* 73 [2006] 062301-5). A távoli állapot-előállítást általánosította folytonos változós kvantumrendszerekre. Megvizsgálta a folytonos változós távoli állapot-előállítás alkalmazhatóságát a kvantumoptikában, különös tekintettel az elektromágneses sugárzási tér módusai kvantumállapotainak kísérletileg is realizálható preparálásában (*Phys. Rev. A* 72 [2005] 052315-7). 201 közleményt publikált, amelyekre az ismert független hivatkozások száma 1344.

Ajánlók: Bor Zsolt, Horváth Zalán, Keszthelyi Lajos,
Nagy Károly, Ormos Pál, Pálinkás József

☞ KERTÉSZ JÁNOS

Budapesten született 1950-ben. 2001 óta az MTA levelező tagja. A BME Fizikai Intézete igazgatója, tanszékvezető egyetemi tanára.

Finn kollégákkal együttműködve hálózati módszerekkel jellemezték a pénzügyi adatokban található korrelációk dinamikáját (Onnela et al.: *Phys. Rev. E* 68 [2003] 056110). Kiterjesztették a rátaegyenlet módszerét komplex, skálamentes hálózatok topológiájában keletkező korrelációk leírására és megmutatták, hogy topológiában fázisátalakulás-szerű változások jöhetnek létre (G. Szabó, M. Alava and J. Kertész: *Phys. Rev. E* 67 [2003] 056102). Munkatársaival újszerű megközelítést alkalmaztak a szemcsés anyagok nyírásának leírására, amellyel sikerült kísérleti eredményeket értelmezni és egy később igazolt effektust megjósolni (T. Unger et al.: *Phys. Rev. Lett.* 92 [2004] 214301). Széleskörű, sikeres oktatási és tudományszervezési munkát végez.

Ajánlók: Jánosy András, Mihály György, Zawadowski Alfréd

80 PATKÓS ANDRÁS

Budapesten született 1947-ben. 2001 óta az MTA levelező tagja. Az ELTE Fizikai Intézete egyetemi tanára.

A véges hőmérsékletű és sűrűségű erősen kölcsönható anyag növekvő pontosságú állapotegyenletét származtatta effektív térelméletekből. A. Jakovác, A. P., Zs. Szép, P. Szépfalusi: *Phys. Lett. B* 582 (2004) 179; T. Herpay, A. P., Zs. Szép, P. Szépfalusi: *Phys. Rev. D* 71 (2005) 125017. Úttörő kutatásokat végzett a Higgs-hatás kialakulása időbeli folyamatának feltárására mind Minkowski-, mind Friedman–Robertson–Walker geometriájú univerzumban. Sz. Borsányi, A. P., D. Sexty: *Phys. Rev. D* 66 (2002) 025014. A legújabb kutatások eredményeit is részletesen tárgyaló magyar nyelvű tankönyvet írt a modern kozmológiáról. Frei Zsolt, P. A.: *Infláció kozmológia*. Typotex, 2005.

Ajánlók: Horváth Zsolt, Németh Judit, Szépfalusi Péter, Vicsek Tamás

LEVELEZŐ TAGSÁGRA AJÁNLJA

80 BEKE DEZSŐ

Püspökladányban született 1945-ben. 1992 óta a fizikai tudomány doktora. A Debreceni Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a szilárdtestfizika, fizikai anyagtudomány.

Hét angol nyelvű könyv szerkesztője és tizennyolc – monográfiákban megjelent – könyvfejezet szerzője. Legfontosabb a kísérleti fizikában nagy presztízsű Landolt–Börnstein-sorozat két diffúziós kötetének szerkesztése (New Series Vol. III-33A és III-33B, Springer 1998, ill. 1999), valamint a *Nanodiffuison* c. könyv (Trans Tec., 2004). Közleményeire (több mint 230) több mint 730 független hivatkozása van. Három szabadalom társszerzője. A diffúzió és szegregáció nanoszerkezetekben témakörben ért el alapvető eredményeket tanítványaival (pl. *J. of Applied Physics* 95/9 [2004] 4996–5001; *Surf. Sci.* 496 [2002] 129; *Phys. Rev. Letters* 89.165901 [2002]; *Surface Science* 496/1–2 [2002] 129–140; *Phys. Rev. B* 73, 035426-1–7 [2006]), amelyeket több monográfia is idéz. Feltételt adott rendezett ötvözetek amorfizációjára (*Acta Metall. Mater.* 39.1259 és 1267 [1991]). Elméleti és kísérleti eredményeit (*Acta Materialia* 44.4981 [1996]) a feszültségek és diffúzió témakörében is meghatározónak tartják az irodalomban. Vezetésével a Debreceni Egyetemen kiépült egy színvonalasan felszerelt szilárdtestfizikai, anyagtudományi laboratórium (200kV-os TEM és EDAX, AFM, SEM, kis és nagyszögű XRD, magnet-

ronos porlasztó, magasnyomású berendezés, SIMS-SNMS stb.). Az általa létrehozott tudományos iskolából kikerülő diákokat és munkatársakat a világon mindenütt elismerik és szívesen fogadják. Hazai és nemzetközi tudományos tevékenysége is széleskörű, tagja több nemzetközi folyóirat-szerkesztőbizottságnak.

Ajánlók: *Berényi Dénes, Bor Zsolt, Csikai Gyula, Lovas Rezső, Pálinkás József*

☞ BÍRÓ TAMÁS SÁNDOR

Budapesten született 1956-ban. 1994 óta a fizikai tudomány doktora. A KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézete Nehézionfizikai Osztálya vezetője. Szűkebb szakterülete a nehézionfizika.

Az elméleti nehézionfizika terén a nemzetközi figyelem által nyilvántartott eredményeket ért el. Még 1984-ből származik a „color rope” modell, amelyet több mint száz cikkben mindmáig idéznek a szakemberek (T. S. Bíró, H. B. Nielsen, J. Knoll: *Nucl. Phys. B* 245, [1984] 449). Jelenleg fő kutatási területe a kvarkanyag tulajdonságainak és hadronizációjának elemzése körül összpontosul. A korai állapot kutatása vezette el őt a mértékterek kaotikus dinamikájának tanulmányozásához. Ebben a témában több, 50–100-as nagyságrendben hivatkozott cikke és egy könyve jelent meg (T. S. Bíró, S. G. Matinyan, B. Müller: *Chaos and Gauge Field Theory. World Scientific*, 1995). A genfi CERN-ben és az amerikai RHIC gyorsítón komoly technikai és tudományos erőfeszítésével keresik az ún. kvarkgluon plazmát. Kollégáival modellt dolgozott ki a tömeges kvarkanyag hadronná alakulására, amellyel a kísérleti eredményeket sikeresen meg lehetett jósolni. Különösen értékesek és idézettek eredményei a partonikus kémiával kapcsolatban (T. S. Bíró, E. van Doorn, B. Müller, M. H. Thoma, X. N. Wang: *Phys. Rev. C* 48 [1993] 1275). A giesseni Justus Liebig Egyetemen habilitált 1991-ben, ahol magántanárrá nevezték ki. Az ELTE-n és a BME-n tanít, 2002-ben jelent meg *Bevezetés a térelméletbe* című magyar tankönyve. Az Acta Physica Hungarica főszerkesztője, az European Physical Journal szerkesztője. 1999–2005-ig az MTA Magfizikai Bizottság titkára, a 2004–2005-ös tanévben a Deutsche Forschungsgemeinschaft Merkator professzora.

Ajánlók: *Gyulassy Miklós, Keszthelyi Lajos, Lovas István, Nagy Károly, Zimányi József*

☞ FAZEKAS PATRIK

1945-ben született Mosonmagyaróváron. 1989 óta a fizikai tudomány doktora. Az MTA Szilárdtestfizikai és Optikai Kutatóintézete tudományos tanácsadója. Szűkebb szakterülete az elméleti szilárdtestfizika.

Az erősen korrelált és a mágneses anyagok elméleti vizsgálatában ért el kiemelkedő eredményeket. A *Lecture Notes on Electron Correlation and Magnetism* c., 1999-ben megjelent könyve a nemzetközi szakirodalomban a modern mágnességtan és az elektronkorrelációs jelenségek legjobb összefoglalása sok saját eredménnyel. Cikkekben megjelent publikációira eddig közel 1400 független hivatkozás ismert. Legtöbbet idézett cikke (405 hivatkozás) a P. W. Andersonnal együttműködésben írt „On the ground state properties of the anisotropic triangular antiferromagnet” (*Philosophical Magazine* 30 [1974] 423). Ez az egyik legkorábbi munka a frusztrált kvantum spinrendszerekben megvalósuló spinfolyadék-alapállapotról. Az akkor a szilárdtestfizikába bevezetett rezonáló vegyértékkötés fogalom ma alapvető szerepet játszik a magas átmeneti hőmérsékletű szupravez-

zetők tárgyalásában is. A nehéz fermionos állapot tanulmányozásában elért legfontosabb eredménye az a felismerés, hogy a nehéz fermionok „könnyű” fermionokba való átmenete a Fermi-térfogat ugrásával kell együtt járjon. Ezen a területen a legtöbbet hivatkozott cikke az E. Müller-Hartmann-nal írt „Magnetic and non-magnetic ground state of the Kondo lattice” (*Z. Physik B* 85 [1991] 285) című. Több anyagban vizsgálta a pálya szabadsági fok szerepét a dipólusnál magasabb rendű mágneses rendeződésben, rámutatott ezek versengése és a geometriai szerkezet frusztrációja összjátékának fontosságára. Ehhez kapcsolódó „Group theory and octupolar order in URu₂Si₂” (*Phys. Rev. B* 71 [2005] 054415) cikkére máris 12 hivatkozást kapott. Kitüntetés: Fizikai Fődíj, 2006.

Ajánlók: *Faigel Gyula, Jánosy András, Janszky József, Kertész János, Mihály György, Sólyom Jenő, Zawadowski Alfréd*

☞ FODOR ZOLTÁN

1964-ben született Budapesten. A fizikai tudomány doktora 1996 óta. Az ELTE Elméleti Fizikai Tanszéke egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a részecskefizika és kvantumtérelmélet témakörön belül a fázisátmenetek vizsgálata, a rácsérelmélet és a nagyskálájú parallel processzáló számítógépek fizikai alkalmazása.

Tudományos kutatásait a következő irányokban végezte: fázisátalakulások a kvantumtérelméletben, rácsérelméleti vizsgálatok, nagyenergiás kozmikus sugárzás vizsgálata. Leírta az elektromos fázisátmenet tulajdonságát és kozmológiai jelentőségét (*Ann. Phys.* 234 [1994] 260–299; *Nucl. Phys.* B423 [1994] 171–196). Perturbációs módszerrel meghatározta az effektív potenciált g^4 és λ^2 rendig az elektromos elméletben (*Nucl. Phys.* B432 [1994] 127–146). Négydimenziós rácsszámolások segítségével a kísérleti adatok alapján kizárta a kozmológiai anyag-antianyag aszimmetria eredete megmagyarázásának lehetőségét a standard modellben (*Nucl. Phys.* B474 [1996] 421–445; *Phys. Rev. D* 60 [1999] 013001). Javaslatot tett az anomálishan ultra nagyenergiájú kozmikus sugárzás lehetséges részecskefizikai forrásaira (*Phys. Rev. Lett.* 88 [2002] 171101). Új módszert javasolt a rácson értelmezett kvantumszindinamika (QCD) vizsgálatára véges hőmérsékleten és kémiai potenciálon (*Phys. Lett.* B534 [2002] 87–92). Meghatározta a kritikus pont helyét a hőmérséklet-kémiai potenciál diagramon (*JHEP* 0203, 014 [2002]). Tudományos eredményeit 73 idegennyelvű cikkben közölte, amire több mint 2703 független hivatkozást kapott. 85 nemzetközi konferencián vett részt, 77 előadást tartott. Nemzetközi elismertségére jellemző, hogy számos rangos egyetem vagy intézet meghívott egyetemi tanára volt. Kitüntetései: Fizikai díj (1991), Akadémiai Díj (1997), Széchenyi professzori ösztöndíj (1998–2002), Computer World informatikai díj (2002).

Ajánlók: *Horváth Zsolt, Németh Judit, Patkós András*

☞ FORGÁCS PÉTER

Budapesten született 1953-ban. 1991 óta a fizikai tudomány doktora. Az MTA KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézete tudományos tanácsadója. Szűkebb szakterülete a gravitációelmélet és a kvantumtérelmélet.

Az elméleti fizika több területén ért el jelentős eredményt. Elsőként mutatott rá, hogy a természeti állandók a magasabb dimenziós elméletekben szükségszerűen hely- és időfüggetlenné válnak (*G.R.G.* 10:931; 11:205, 1979). Kidolgozta a téridőszimmetriák elméletét a mértékelméletekben, és megmutatta, hogy a szimmetriasértésben nélkülözhetetlen

Higgs-mezők geometriai módon is számszámíthatóak, s ekkor az önkényes paraméterek értéke meghatározódik. Ez a munka a témában klasszikusnak számít s mindmáig széles körben használt (*C. M. P.* 72 [1980] 15). Alapvető eredményei vannak a térelméletekben és az általános relativitáselméletben fontos szerepet játszó részecskeszerű megoldások, ill. „hajás fekete lyukak” fölfedezésében és tulajdonságaik vizsgálatában (*N. P. B.* 383, [1992] 357; *N. P. B.* 442 [1995] 126). Matematikai bizonyítást is adott a megoldások létezésére. Kidolgozott a több monopólus probléma megoldására egy módszert, s ennek alkalmazásával sikerült explicit megoldásokat előállítani (*P. L.* 99B [1980] 232; *P. L.* 102B [1981] 131). Fontos eredményeket ért el továbbá a kétdimenziós konform térelméletek végtelen dimenziós szimmetriáinak tanulmányozásában (*P. L.* 227B [1989] 214; *P. L.* 244B, 435; *Ann. Phys.* 203 [1990] 76), továbbá az integrálható kvantum-térelméletek nem perturbatív vizsgálatában. Tudományos kutatásaiban az elméleti és a matematikai fizika kiterjedt apparátusát használja, továbbá a numerikus és analitikus módszereket tudta ötvözni. 76 idegen nyelvű dolgozata jelent meg, ezekre eddig 1860 független hivatkozás ismeretes.

Ajánlók: *Hasenfratz Péter, Horváth Zsolt, Nagy Károly, Rácz Zoltán*

80 KOLLÁR JÁNOS

1945-ben született Pécsen. 1988 óta a fizikai tudomány doktora. Az MTA Szilárdtest-fizikai és Optikai Kutatóintézet igazgatója. Szűkebb szakterülete az elméleti szilárdtestfizika.

A sűrűségfüggvény elmélet szilárdtestfizikai alkalmazásainak hazai bevezetésében és elterjesztésében úttörő szerepet játszott. Referált, nemzetközi folyóiratokban megjelent publikációinak száma 62, független hivatkozásainak száma 1007. Az elmúlt öt évben 18 cikke jelent meg, többsége magas impaktú nemzetközi folyóiratban. Munkatársaival együtt az elsők között sikerült első elvekből kiindulva megmagyarázni a ferromágneses átmeneti fémek alapállapotú mágneses tulajdonságait (Magnetic and cohesive properties from canonical bands. *J. Phys.* F 6 [1976] L241, társszerzőkkel). Relativisztikus önkonzisztens sávszerkezet-számítás segítségével sikerült munkatársaival értelmeznie aranyalkáli fémötvözetekben megfigyelt sajátos fém-félvezető átmeneteket (Electronic properties of alkali-metal-gold compounds. *Phys. Rev. B* 29 [1984] 6481, társszerzőkkel). Modell-számítások segítségével magyarázták a kvázikristályos szerkezetben kialakuló sajátos fraktális elektronstruktúrát (The Kronig-Penney model on a Fibonacci lattice. *Phys. Lett. A* 117 [1986] 203, társszerzővel). Olyan hatékony kvantummechanikai módszert fejlesztett ki munkatársaival, amelynek segítségével az elektronszerkezet-számítások alkalmazása válnak nem-gömbszimmetrikus töltéssűrűségek pontos kezelésére is (The surface energy of metals. *Surface Science* 411 [1998] 186–202, társszerzőkkel). Kutatómunkáját jórészt nemzetközi együttműködések keretében végzi. Hazai és nemzetközi tudományos közéleti tevékenysége igen sokrétű, például a MAB Fizikai Szakbizottsága elnöke.

Ajánlók: *Janszky József, Kroó Norbert, Szépfalusi Péter, Vincze Imre*

80 LÉVAI PÉTER

1962-ben született Miskolcon. Az MTA doktora 1999 óta. A KFKI RMKI Elméleti Főosztályának vezetője, tudományos tanácsadója. Szűkebb szakterülete az elméleti magfizika, nagyenergiás nehézion ütközések.

Kimagasló eredményeket ért el a nehézion ütközésekben keletkező forró, sűrű kvark-gluon anyag tulajdonságainak előrejelzésében és kísérleti diagnosztizálásában. A rács-QCD állapotegyenleteit elemezve azt találta, hogy az erősen kölcsönható rendszer jól leírható tömeges kvarkokkal és gluonokkal (P. Lévai, U. Heinz: *Phys. Rev. C* 57 [1997] 1879). Ezen effektív szabadsági fokok fontos szerepet játszanak a kvark-gluon anyag hadronizációjának sikeres leírásában: a kvark-koaleszcencia modell jól reprodukálja a mért részecskehozamokat és a RHIC gyorsítónál mért egyes anomális jelenségeket is (V. Greco, C. M. Ko, P. Lévai: *Phys. Rev. Lett.* 90 [2003] 202302). Részt vett a femtométeres skálán működő kvarktomográfiás diagnosztikai eljárás kifejlesztésében (M. Gyulassy, P. Lévai, I. Vitev: *Phys. Rev. Lett.* 85 [2000] 5535), amellyel meghatározták az ütközésben keletkezett kvark-gluon anyag sűrűségét. Referált, nemzetközi folyóiratokban megjelent, elméleti tárgyú cikkeinek száma 66. Összes elméleti publikációjának száma 135, ezekre eddig 1850 független hivatkozást kapott. Kitüntetései: Akadémiai Ifjúsági Díj (1993), ELFT Novobátzky-díj (1995), Fizikai Díj (2001), Akadémiai Díj (megosztva, 2003). Az ELTE TTK-n 1989 óta oktat, 2000-ben habilitált. Az EPS High Energy Physics Board tagja.

Ajánlók: *Gyulassy Miklós, Németh Judit, Patkós András, Zimányi József*

80 TEGZE MIKLÓS

1954-ben született Budapesten. Az MTA doktora 2001 óta. Az MTA Szilárdtestfizikai és Optikai Kutatóintézetének tudományos tanácsadója. Szűkebb szakterülete a kísérleti szilárdtestfizika.

Tudományos eredményeit rangos nemzetközi folyóiratokban publikálta, 96 cikkére 1657 független hivatkozás ismert. Legfontosabb munkái: A fullerén molekulák újfajta kötésformáinak – polimer és dimer – megfelelő szerkezetek meghatározása; „Quasi one dimensional electronic structure in orthorhombic Rb1C60” (O. Chauvet, G. Oszlányi, L. Forró, P. W. Stephens, M. Tegze, G. Faigel and A. Jánossy: *Phys. Rev. Lett.* 72 [1994] 2721) és „Polymer chains in Rb1C60 and K1C60” (P. W. Stephens, G. Bortel, G. Faigel, M. Tegze, A. Jánossy, S. Pekker, G. Oszlányi and L. Forró: *Nature* 370 [1994] 636). Faigel Gyulával közösen kidolgozta és alkalmazta a kemény röntgensugárzás felhasználásával működő atomi felbontású holográfiát: „X-ray holography with atomic resolution” (M. Tegze and G. Faigel: *Nature* 380 [1996] 49), „Imaging of light atoms by x-ray holography” (M. Tegze, G. Faigel, S. Marchesini, M. Belakhovsky, O. Ulrich: *Nature* 407 [2000] 38), „Direct 3D imaging of Al70.4Pd21Mn8.6 quasicrystal local atomic structure by X ray holography” (S. Marchesini, F. Schmithüsen, M. Tegze, G. Faigel, Y. Calvayrac, M. Belakhovsky, J. Chevrier, A. Simonovici: *Phys. Rev. Lett.* 85 [2000] 4723). E munkájáért Széchenyi-díjjal tüntették ki

Ajánlók: *Faigel Gyula, Jánossy András, Kertész János, Keszthelyi Lajos, Mihály György, Súlyom Jenő, Vicsek Tamás, Vincze Imre, Zawadowski Alfréd*

80 TRÓCSÁNYI ZOLTÁN

1961-ben született Miskolcon. 2000 óta az MTA doktora. A Debreceni Egyetem egyetemi tanára, részalkalmazásban az MTA Atommagkutató Intézete tudományos tanácsadója. Szűkebb szakterülete a részecskefizika.

Tudományos munkássága jelentős mértékben hozzájárult az erős kölcsönhatás matematikai modelljének, a kvantum-szindinamika elméletének kidolgozásához és a nagyener-

giájú részecskeütközésekben gyűjtött adatok kiértékeléséhez. Kutatásaiban meghatározta alapvető szórási folyamatok szórási amplitudóit (Z. Kunszt, A. Signer, Z. Trócsányi: One-loop helicity amplitudes for all $2 \rightarrow 2$ processes in QCD and $N=1$ supersymmetric Yang-Mills theory. *Nucl. Phys.* B411 [1994] 397–442), és döntően hozzájárult a kvantum-színdinamikai sugárzási korrekciók számításának elméletéhez (S. Catani, S. Dittmaier, M. H. Seymour, Z. Trócsányi: The dipole formalism for next-to-leading order QCD calculations with massive partons. *Nucl. Phys.* B627 [2002] 189–265). Módszerét több nagyenergiás szórási folyamat hatáskeresztmetszetének pontos elméleti leírására felhasználta. Ezek közül a legfontosabb a mélyen rugalmatlan lepton-proton szórás végállapotában három, valamint az elektron-pozitron ütközés végállapotában négy hadronzáport tartalmazó események előfordulási valószínűségeinek pontos leírása. A természet alapvető állandói közé tartozó erős csatolási tényezőt, valamint a kvarkok és gluonok szintöltéseit mérte az OPAL kísérletekben gyűjtött adatok felhasználásával (OPAL collaboration (G. Abbiendi et al. incl. Z. Trócsányi): A simultaneous measurement of the QCD color factors and the strong coupling. *Eur. Phys. J.* C20 [2001] 601–615). Kitüntetései: Akadémiai Díj, Fizikai Díj, Széchenyi professzor: ösztöndíj, a Debreceni Egyetem Universitas és Pro Regione díjai.

Ajánlók: Csikai Gyula, Lovas István, Lovas Rezső, Pálinkás József

KÜLSŐ TAGSÁGRA AJÁNLJA

☛ DEUTSCH GYULA

Budapesten született 1931-ben. A belgiumi Louvain-la-Neuve-i Katolikus Egyetem professor emeritusa. Szűkebb szakterülete a kísérleti mag- és részecskefizika.

A világ számos kutatóközpontjában főképp a gyenge kölcsönhatás szimmetriasértéseit kutatta. Száznál több cikke, háromezernyire becsülhető hivatkozása, a részecskefizika standard modelljéről írt monográfiája, tudományos kurzusai bizonyítják, hogy világszerte megbecsülik. Dolgozott sugárzó izotópok klinikai felhasználásában, számos külföldi intézmény tanácsadójaként és folyóirat-szerkesztőként is. Elismert tudománynépszerűsítő, ilyen célú EU-programot is vezetett. Több tudóstársaság tagja és kitüntetettje, az ELFT tiszteleti tagja. A magyar tudomány ügyét a szívében viseli, a magyar kutatókat segíti.

Ajánlók: Berényi Dénes, Csikai Gyula, Gulyás Balázs, Hargittai István, Lovas Rezső, Pálinkás József

☛ FORRÓ LÁSZLÓ

1955-ben született Péterrévén. PhD-fokozatát 1985-ben a Zágrábi Egyetemen szerezte. Az Ecole Polytechnique Federale de Lausanne Institute of Physics of Complex Matter professzora. Szűkebb szakterülete a kísérleti szilárdtestfizika.

Tudományos eredményeit rangos nemzetközi folyóiratokban publikálta, 350 cikkére több mint 8000 független hivatkozás ismert. 5 cikke a Nature, 3 a Science és 31 a Physical Review of Letters folyóiratokban jelent meg. Munkássága igen szerteágazó, a szilárdtestfizika, a biológia és ezek határterületeire eső témák egyaránt megtalálhatók. Válogatott cikkei: 1. D. Mandrus, L. Forró et al.: Giant tunneling anisotropy in the high-Tc Bi₂Sr₂CaCu₂O₈. *Nature* 351 (1991) 460; 2. A. Kis et al. and L. Forró: Reinforcement of single-walled carbon nanotube bundles by intertube bridging. *Nature Materials* 3 (2004)

153–157. 3. J. Miklossy et al. and L. Forro: Beta-amyloid deposition and Alzheimer's type changes induced by *Borrelia spirochetes*. *Neurobiology of Aging* 27 (2006) 228.

Ajánlók: *Faigel Gyula, Jánossy András, Sólyom Jenő, Vincze Imre, Zauvadowski Alfréd*

☞ GRENÁCS LÁSZLÓ

Nógrádsápon született 1933-ban. A Université Catholique de Louvain professor emeritusa. Szűkebb szakterülete az atommagfizika, atomfizika.

Eredeti és igen látványos mérési eljárást kidolgozva munkatársaival együtt közvetlenül megmérte a negatív müionhoz csatolt antineutrino helicitását. Kidolgozta a később Telegdi Bálint által „alignment switch”-nek elnevezett módszert, amellyel közvetlenül bizonyítani tudták a Gell-Mann által jósolt gyenge mágnesség létét, és egyben kimondták, hogy ún. másodosztályú áramok nincsenek. Ezekben a munkákban szerzett tapasztalatait hasznosítva kifejlesztett egy olyan technikát, amelynek segítségével polarizált radioaktív atommagokat lehetett kristályokba implantálni. A módszerrel fontos eredményeket ért el magyar együttműködésben a vezetési elektron spin szuszeptibilitás vizsgálatában.

Ajánlók: *Csernai László, Horváth Zalán, Keszthelyi Lajos, Vincze Imre*

☞ KRAUSZ FERENC

Móron született 1962-ben. A garchingi Max-Planck-Institute of Quantum Optics igazgatója, a müncheni Ludwig-Maximilians Egyetem professzora. Szűkebb szakterülete a rövid impulzusú lézerek fizikája, nagy intenzitású fény-anyag kölcsönhatás.

A '90-es évek közepe óta az ultragyors fotonikában a világ legelismertebb kutatói között tartják számon. Kezdetben a femtoszekundumos titán-zafír lézerek fejlesztésében elért eredményeivel hívta fel magára a figyelmet, az utóbbi fél évtizedben egy új tudományterület, az attoszekundumos ($1 \text{ attoszekundum} = 10^{-18} \text{ s}$) fizika megteremtésében játszott alapvető szerepet. Az attoszekundumos fizika segítségével lehetővé vált az atomokon belül lejátszódó elemi folyamatok megfigyelése és irányítása. 2006-ban elnyerte a kísérleti fizikában elérhető legmagasabb német kitüntetést, a Leibniz-díjat.

Ajánlók: *Bor Zsolt, Janszky József, Kroó Norbert, Pálinkás József, Szabó Gábor*

☞ MÉSZÁROS PÉTER

Budapesten született 1943-ban. A Pennsylvania State University Department of Astronomy and Astrophysics és a Department of Physics professzora. Szűkebb szakterülete a csillagászat és nagyenergiás asztrofizika.

A nagyenergiás kozmikus sugárzás természete felderítésére induló 21. századi nagy megfigyelési programok elméleti megalapozásában és a megfigyelések értelmezésében élenjáró asztrofizikus. Felírta a kozmológiai sötét anyag sűrűség-ingadozásainak és a gravitációs metrikus tenzor perturbációinak csatolt fejlődését leíró egyenletet, ezt a szakirodalom Mészáros-egyenletként idézi (*Astron. Astrophys.* 37 [1974] 225–228). A kozmikus gamma-kitörések keletkezését értelmező elméleti modellt dolgozott ki (M. J. Rees-szel), megjósolta a kitörést követő utánvilágítás jelenségét, amelyet a csillagászati megfigyelések igazoltak. (*Astrophys. J.* 430 [1994] L93-L96; *Astrophys. J.* 476 [1997] 232–237). Jellemezte a kozmikus gamma-kitörésekkel társuló nagyenergiás neutrínósugárzás sajátosságait (*Phys. Rev. D* 58 [1998] 123005).

Ajánlók: *Németh Judit, Patkós András, Szalay A. Sándor, Tusnády Gábor*

☞ MONTVAY ISTVÁN

Debrecenben született 1940-ben. A fizikai tudomány doktora. A Deutsches Elektronen-Synchrotronban dolgozik. Szűkebb szakterülete a részecskefizika.

Megalapozta az erősen kölcsönható anyag termodinamikáját a kvantumtérelméleti rácselmélet keretén belül (*Phys. Lett.* B101 [1981] 89; *Nucl. Phys.* B205 [1982] 545). Átfogóan vizsgálta az elektroyenge fázisátmenetet és az elektroyenge plazma termodinamikáját (*Nucl. Phys.* B474 [1996] 421). Vezette a Hamburg–Münster–Roma kollaborációt, amely a szuperszimmetrikus Yang–Mills-elmélet numerikus szimulációját alapozta meg. Ez megnyitotta a lehetőséget a szuperszimmetria megvalósíthatóságának nem-perturbatív bizonyítására (*Eur. Phys. J.* C11 [1999] 507; *Int. J. Mod. Phys.* A17 [2002] 2377). Könyvet írt Gernot Münsterrel a kvantumtérelméleti rácselmületről, amely máig is az egyetlen átfogó monográfia ezen a területen. Munkáira több mint 2500 hivatkozás van rangos külföldi folyóiratokban.

Ajánlók: *Horváth Zsán, Lovas István, Nagy Károly, Patkós András*

☞ NÉDA ZOLTÁN

1964-ben született Kolozsvárott. A Babes-Bolyai Tudományegyetem professzora. Szűkebb szakterülete a statisztikus és számítógépes fizika.

Legjelentősebb eredményei a mágneses rendszerekben megfigyelhető sztochasztikus rezonanciával, a szinkronizációs folyamatokkal, illetve a kvázisztatikus töredezésekkal kapcsolatosak. Számos idevágó eredménye közül kiemeljük a *Nature* szakfolyóiratban megjelent két cikkét (vol. 403 [2000] 849; vol. 410 [2001] 166) és három *Physical Review Letters*-ben publikált cikket (vol. 85 [2000] 662; vol. 87 [2001] 024101; vol. 88, [2002] 095502). Legújabb eredményei a Monte Carlo-szimulációs módszerek interdiszciplináris alkalmazhatóságával kapcsolatosak.

Ajánlók: *Barabási Albert László, Berényi Dénes, Gábos Zoltán, Lovas István, Lovas Rezső, Németh Judit, Toró Tibor, Vicsek Tamás*

☞ TARICS ZOLTÁN

1946-ban született Técsőn (Kárpátalja). Az Ukrán Nemzeti Tudományos Akadémia Elektronfizikai Kutatóintézete tudományos titkára. Szűkebb szakterülete a részecskefizika és a szimmetriák.

Hozzájárult a nemlineáris megsértülő királis dinamika fejlesztéséhez. Bevezetve a multipllett módosításával járó sértést, elvégezve a Cabbibo-forgatást az unitér térben, sikerült leírnia az $\varepsilon \rightarrow 3\pi$ bomlások szélességeit. Megkapta a vákuumra felírt Maxwell-egyenletek összes elsőrendű megmaradási törvényeit, közöttük 35 újat. Jelentős eredményeket ért el ezen egyenletek nem geometriai szimmetriáinak vizsgálata során és az elemi részecskék nagy energiájú szórásainak elméleti magyarázatában. Leírta a nagy energiájú proton-proton és antiproton-proton ütközések diffrakciós kónuszainak dőléseit olyan Regge-modellben, amelyben a pomeron pionhurokot is tartalmaz. Kimutatta, hogy ebben az esetben az f - és az ω -mezonok járulékaai egyáltalán nem elhanyagolhatók.

Ajánlók: *Jenkowszky László, Lovas István, Nagy Károly, Spenik Ottó*

